

शिवामृत

वार्षिक नियतकालिक २०१६-१७

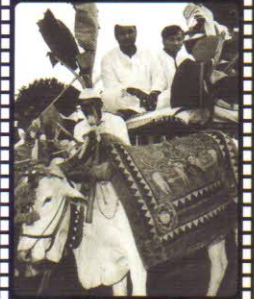

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय
अकलूज

(सुवर्ण महोत्सवी वर्ष २०१७-१८)

॥ तेवो सदा ज्ञानमय प्रदीप ॥

* मान्यवरांच्या भेटी *

मा. कुलगुरु डॉ. एन. एन. मालदार यांना IQAC आयोजित नॅक संदर्भातील कार्यशाळेप्रसंगी मानवंदना देताना एन.सी.सी. चे छात्र

नॅक कार्यशाळेचे प्रमुख अतिथी शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य डॉ. धनराज माने यांचा सत्कार करताना शिक्षण प्रसारक मंडळाचे सचिव श्री. अभिजीत रणवरे साहेब

IQAC आयोजित नॅक कार्यशाळेत सहभागी प्राचार्य, प्राध्यापक यांना मार्गदर्शन करताना डॉ. धनराज माने, डॉ. सतिश देशपांडे, कुलगुरु डॉ. एन.एन. मालदार

एक दिवसीय व्यक्तीमत्त्व विकास व स. म. शंकरराव मोहिते-पाटील वक्तृत्व स्पर्धेच्या उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करताना मा. श्री. मदनसिंह मोहिते-पाटील, सभापती, कृषि उत्पन्न बाजार समिती, अकलूज, जेष्ठ साहित्यिक डॉ. राजेंद्र दास व आंतरराष्ट्रीय ख्याती प्राप्त पर्सनॅलिटी डेव्हलपर डॉ. जर्जा काझी

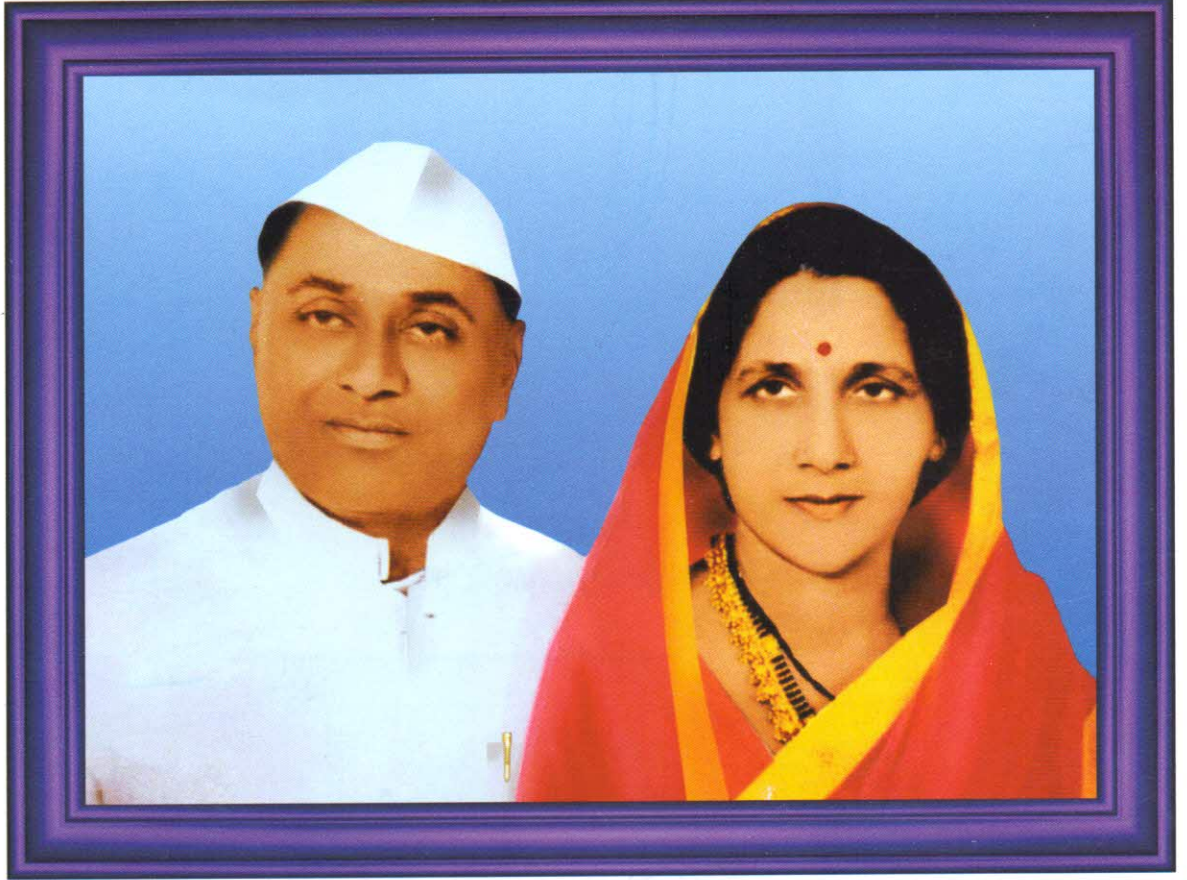

स.म. शंकरराव मोहिते-पाटील वक्तृत्व स्पर्धेचे बक्षीस वितरण

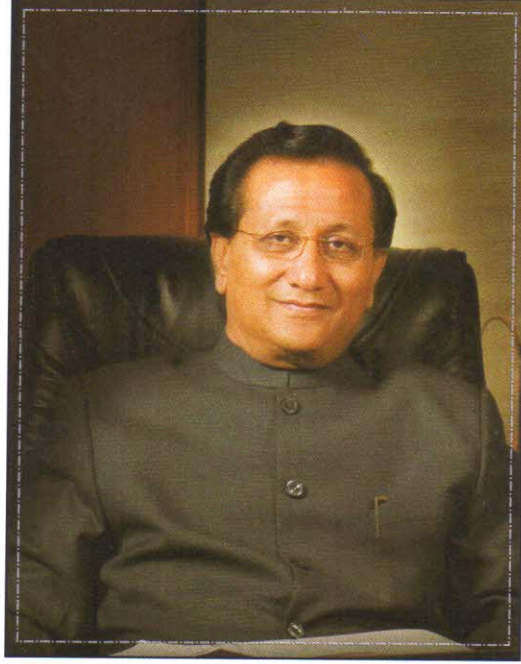
स.म. शंकरराव मोहिते-पाटील वक्तृत्व स्पर्धेतील सहभागी स्पर्धक

आमचे श्रध्दारथान

सहकार महर्षि शंकरराव नारायणराव मोहिते-पाटील
श्रीमती रत्नप्रभादेवी शंकरराव मोहिते-पाटील

▶▶▶ आमचे मार्गदर्शक ◀◀◀

खासदार मा. श्री. विजयसिंह मोहिते-पाटील
माजी उपमुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य

मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील
अध्यक्ष, शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज

सदस्य

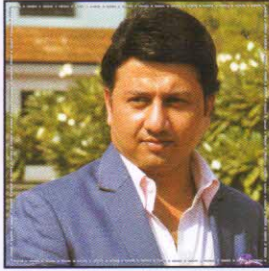
मा. श्री. विजयसिंह मोहिते-पाटील

अध्यक्ष

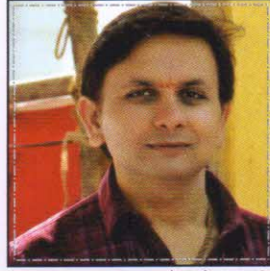

मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील

सन्माननीय सदस्य

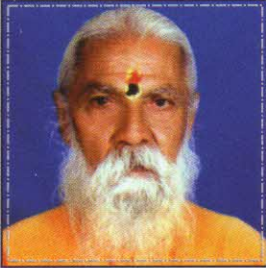
मा. श्री रणजितसिंह मोहिते-पाटील

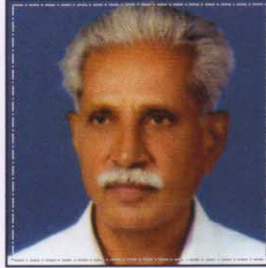
मा. श्री संग्रामसिंह मोहिते-पाटील

मा. कु. स्वरूपारणी मोहिते-पाटील

मा. श्री. रघुनाथ माने(गुरुजी)

मा. श्री. साहेबराव देशमुख

मा. श्री. विनोदकुमार दोशी

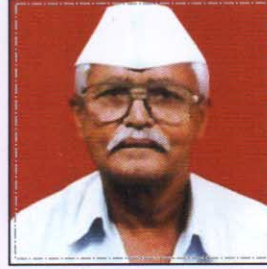
मा.श्री. वेताळ गायकवाड

मा.श्री. राजाभाऊ लव्हाळे

मा.श्री. अरविंद व्होरा

मा.श्री. पांडुरंग एकतपुरे

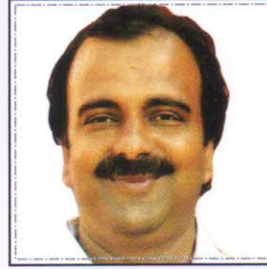
मा.श्री. बाळासाहेब सणस

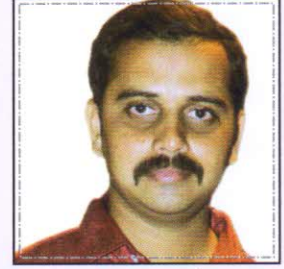
मा.सौ. निशा गिरमे

मा.श्री. उत्कर्ष शेते

मा.श्री. अभिजीत रणवरे
सचिव

मा.श्री. हर्षवर्धन खराडे-पाटील
सहसचिव

वरिष्ठ महाविद्यालय स्थानिक व्यवस्थापन समिती

अध्यक्ष

मा. श्री. संग्रामसिंह
मोहिते-पाटील

सदस्य

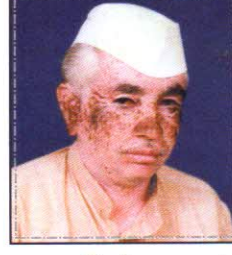
मा. श्री. विजय माने

सदस्य

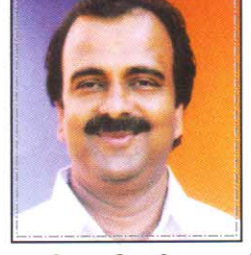
मा. श्री. राजाभाऊ लव्हाळे

सदस्य

मा. श्री. वेताळराव
गायकवाड

सदस्य

मा. श्री. अभिजीत रणवरे

सदस्य

मा. श्री. नारायण फुले

प्राध्यापक प्रतिनिधी

डॉ. रमेश इंगळे

प्राध्यापक महिला प्रतिनिधी

प्रा. सौ. दमयंती कांबळे

शिक्षकेतर प्रतिनिधी

श्री. शब्बीर शेख

प्राचार्य, पदसिध्द सचिव

डॉ. आबासाहेब देशमुख

कनिष्ठ महाविद्यालय सल्लागार समिती

अध्यक्ष

मा. श्री. संग्रामसिंह
मोहिते-पाटील

सदस्य

मा. श्री. विजय माने

सदस्य

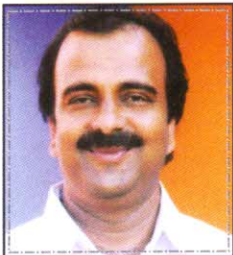
मा. श्री. राजाभाऊ लव्हाळे

सदस्य

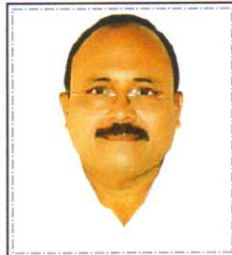
मा. श्री. वेताळराव
गायकवाड

सदस्य

मा. श्री. अभिजीत रणवरे

प्राध्यापक प्रतिनिधी

श्री. तानाजी मगर

शिक्षकेतर प्रतिनिधी

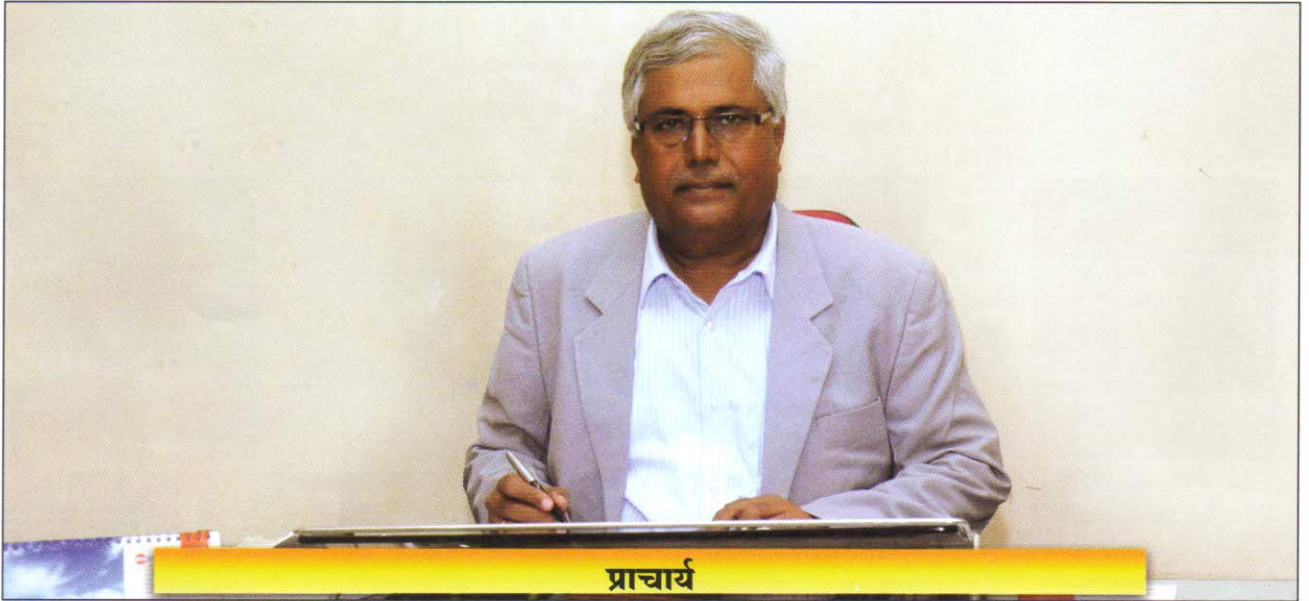

श्री. शब्बीर शेख

प्राचार्य, पदसिध्द सचिव

डॉ. आबासाहेब देशमुख

प्राचार्य

सोलापूर विद्यापीठ २०१६-१७ चा उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार

संपादक मंडळ

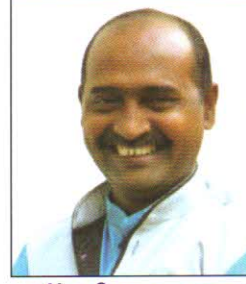
अभिनंदन

डॉ. एस. व्ही. शिंदे
पीएच.डी. (इंग्रजी) पदवीप्राप्त
सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

डॉ. जे. डी. परकाळे
पीएच.डी. (मराठी) पदवीप्राप्त
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. व्ही. एम. आवड
पीएच.डी. (राज्यशास्त्र) पदवीप्राप्त
स्वा.रा.ति.म. विद्यापीठ, नांदेड

डॉ. एस. यु. पवार
पीएच.डी. (इतिहास) पदवीप्राप्त
सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

डॉ. एस. जी. बनसोडे
पोस्ट डॉक्टरेट रिसर्च
कॅलिफोर्निया विद्यापीठ, यु.एस.ए.

डॉ. पी. बी. मिसाल
पीएच.डी. (अर्थशास्त्र) पदवीप्राप्त
सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

कु. रेश्मा माने
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर राष्ट्रीय संशोधन व अभ्यासकेंद्र (BARTI)
शिष्यवृत्ती प्राप्त

श्री. सचिन कांबळे

सोलापूर विद्यापीठ परीक्षा मार्च २०१६ विद्यापीठ गुणवत्ता यादीत क्रमांक प्राप्त विद्यार्थी

निलेश खांडेकर
बी.एस्सी. प्रथम

सायली पिसे
एम.एस्सी. इलेक्ट्रॉनिक्स, प्रथम

शिवप्रसाद येळेकर
एम.एस्सी. एजीपीएम, प्रथम

कविता आडत
एम.एस्सी. इलेक्ट्रॉनिक्स, द्वितीय

सुप्रिया भोसले
एम.एस्सी. एजीपीएम, द्वितीय

सपना शिंदे
एम.एस्सी. इलेक्ट्रॉनिक्स, तृतीय

वृषाली चिंचकर
एम.एस्सी. एजीपीएम तृतीय

*** सोलापूर विद्यापीठ 'सृजनरंग' वार्षिक नियतकालिक स्पर्धा २०१५-१६ वैयक्तिक पारितोषिक प्राप्त विद्यार्थी ***

अंकुश प्रकाळे
मराठी ललित लेख, प्रथम

समीर शेख
हिंदी व्यक्तिचित्र, प्रथम

शीतल पिसाळ
हिंदी हस्यव्यंग लेख, प्रथम

प्रतिक्षा पाटील
मराठी ललित लेख, द्वितीय

हुसेन शेख
मराठी व्यक्तिचित्र, द्वितीय

स्वप्नाली जाधव
मराठी शैक्षणिक लेख, द्वितीय

विजयसिंह सुर्वे
पेन्सील स्केच, द्वितीय

शीतल माने
इंग्रजी व्यक्तिचित्र, द्वितीय

कोमल वाघमारे
हिंदी ललित लेख, तृतीय

प्रसाद पलंगे
व्यंगचित्र तृतीय

प्रियंका कोकाटे
फोटोग्राफी तृतीय

उत्कृष्ट स्वयंसेवक

राहूल करे

उत्कृष्ट स्वयंसेविका

स्वाती सिंद

सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार
ग्रामीण विभाग (सन २०१६)

शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज या संस्थेद्वारे संचालित,
शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज या महाविद्यालयाने
शैक्षणिक क्षेत्रात केलेल्या प्रशंसनीय कार्याच्या गौरवाप्रित्यर्थ
'उत्कृष्ट महाविद्यालय पुरस्कार' देऊन
सन्मानित करण्यात येत आहे.
अभिनंदन !

दि. १ ऑगस्ट, २०१६

प्रा. (डॉ.) एन. एन. मालदार
कुलगुरु

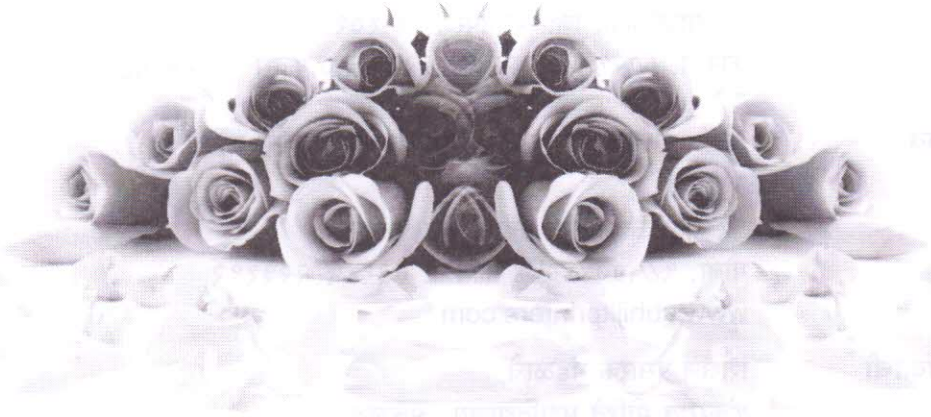
सिनिअर जिमखाना विभाग
राष्ट्रीय पातळीवर विविध क्रीडा प्रकारात चमकलेले तारे

खो खो सुरजकिर्ती मोहिते वेट लिफ्टिंग	खो खो ज्योती कुदळे अॅथलेटिक्स	खो खो सुनंदा इंदलकर अॅथलेटिक्स	वेट लिफ्टिंग स्मिता गवसणे कबड्डी	पिस्तुल शूटिंग विक्रम जाधव बॉक्सिंग
 वृषाली पवार पिस्तुल शूटिंग	 विद्या जाधव वेट लिफ्टिंग	 स्वप्नाली जाधव कबड्डी	 योगेश शेंडगे शरीर सौष्ठव	 विशाल पिसे कबड्डी
 अभिजीत इंगळे अॅथलेटिक्स	 विनायक कैवळस वेट लिफ्टिंग	 आनंद बनसोडे तायक्वॉदो	 अमोल जाधव पिस्तुल शूटिंग	 अरविंद पोळ वेट लिफ्टिंग
 प्रमोद तोरणे वेट लिफ्टिंग	 समाधान बंडगर पिस्तुल शूटिंग	 हिंदवी थिटे पिस्तुल शूटिंग	 बालाजी जवळेकर वेट लिफ्टिंग	 अश्विनी निकम पिस्तुल शूटिंग
 समाधान माने	 मच्छिंद्रनाथ काटकर	 पुनम सुतार	 किरण जगताप	 सारीका पिसे

भावपूर्ण

श्रद्धांजली

या शैक्षणिक वर्षात कला, क्रीडा, साहित्य,
विज्ञान, शैक्षणिक, सामाजिक व
राजकीय क्षेत्रातील ज्ञात-अज्ञात
व्यक्ती पंचतत्वात विलीन झाल्या
त्यांना आमच्या महाविद्यालयाच्या वतीने
भावपूर्ण श्रद्धांजली

नियतकालिकाच्या स्वामित्वाबद्दल व अन्य तपशिलाबाबत निवेदन

- ▲ प्रकाशन स्थळ : शिक्षण प्रसाक मंडळाचे
शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज
ता. माळशिरस, जि. सोलापूर ४१३ १०१
फोन नं. (०२१८५) २२२०८८/२२३७८० फॅक्स - २२२०८८
- ▲ प्रकाशन : वार्षिक
- ▲ प्रकाशकाचे नांव : प्राचार्य डॉ. आबासाहेब लिंबनाथराव देशमुख
- ▲ राष्ट्रीयत्व : भारतीय
- ▲ पत्ता : शिक्षण प्रसारक मंडळाचे
शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज
ता. माळशिरस, जि. सोलापूर ४१३ १०१
फोन नं. (०२१८५) २२२०८८/२२३७८० फॅक्स - २२२०८८

- ▲ संपादकाचे नांव : प्रा. विनायक सूर्यवंशी
- ▲ राष्ट्रीयत्व : भारतीय
- ▲ पत्ता : शिक्षण प्रसारक मंडळाचे
शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज
ता. माळशिरस, जि. सोलापूर ४१३ १०१
फोन नं. (०२१८५) २२२०८८/२२३७८० फॅक्स - २२२०८८

- ▲ मुद्रकाचे नांव : श्री. अमोल दत्तात्रय पवार, अभिजीत प्रिंटेर्स अॅन्ड फाईल
- ▲ राष्ट्रीयत्व : भारतीय
- ▲ पत्ता : ९१ सदुभाऊ मार्केट, पंढरपूर रोड, अकलूज
मोबा. ९८५००४४०४४ फोन नं. ०२१८५-२२३१९२
www.abhijitprinters.com

- ▲ नियतकालिकाची मालकी : शिक्षण प्रसारक मंडळाचे
शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज
ता. माळशिरस, जि. सोलापूर ४१३ १०१

या अंकातील सर्व मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

वार्षिक नियतकालिक २०१६-१७

संपादक मंडळ

- प्रकाशक - प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख ● प्रमुख संपादक - प्रा. विनायक सूर्यवंशी
- डॉ. जनार्दन परकाळे, सहसंपादक (मराठी विभाग) ● डॉ. सौ. अपर्णा कुचेकर, सहसंपादक (हिंदी विभाग)
- डॉ. हनुमंत आवताडे, सहसंपादक (इंग्रजी विभाग)
- सहसंपादक - प्रा. निवृत्ती लोखंडे, डॉ. आप्पासाहेब बाबर, प्रा. झाकीर सय्यद, प्रा. संजीव इंडीकर

Motto

Tewo Sada Dnyanamaya Pradeep
(Let the lamp of knowledge burn forever)

Vision

To become one of the leading institutes of higher education with a view to foster global competencies among students by making use of technology, value system and finally contributing to the National development.

Mission

To impart quality higher education to the wards of farmers, workers, laborers and rural down-trodden masses of the area and disseminate knowledge for academic excellence, moral character and versatile personality development.

Goals

- ▲ To impart quality higher education through traditional and innovative teaching learning practices.
- ▲ To be self-reliant and self-renewing to meet the changing global challenges.
- ▲ To make relentless efforts to provide education to satisfy the needs of the contemporary society.
- ▲ To inculcate the spirit of nationalism, social responsibility, awareness for good moral character and cultural values among the learners.
- ▲ To provide conducive environment to pursue the research and promote extension activities for the faculty and the students as well.

अं. त. शं. ग.

तपशील

पान नं.

प्राचार्यांचे मनोगत _____ ०५

संपादकीय _____ ०७

मराठी विभाग _____ ०९

हिंदी विभाग _____ ५२

इंग्रजी विभाग _____ ८०

कलाविष्कार विभाग _____ ९५

अहवाल विभाग _____ ९८

कनिष्ठ महाविद्यालय व _____ १५०

उच्च माध्यमिक व्यवसाय विभाग

प्राचार्यांचे मनोगत.

२०१६-१७ चे वार्षिक नियतकालिक 'शिवामृत' आपल्या हाती देताना मला अत्यंत आनंद होत आहे.

शिवामृत नियतकालिकाच्या माध्यमातून महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक व भौतिक सुविधा, विविध योजना व उपक्रमांची माहिती विद्यार्थ्यांना व्हावी, विद्यार्थ्यांच्या कला-गुणांना वाव मिळावा तसेच शिक्षक व विद्यार्थ्यांनी विविध क्षेत्रात केलेल्या कामगिरीबद्दल त्यांचे कौतुक करण्यासाठी दरवर्षी शिवामृत नियतकालिक प्रकाशित केले जाते.

माळशिरस तालुका तसेच शेजारच्या तालुक्यातील सर्व सामान्य शेतकरी, शेतमजूर, कामगारांच्या मुला-मुलींच्या शिक्षणाची सोय व्हावी या हेतूने सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील यांनी १९४७ साली स्थापन केलेल्या शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज या संस्थेच्या माध्यमातून संस्थेचे अध्यक्ष मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील यांनी अथक परिश्रमातून दूरदृष्टीने खेड्यापाड्यात, प्राथमिक व माध्यमिक शाळा सुरू केल्या तसेच कृषी, औषध निर्माणशास्त्र (पदवी व पदविका) शिक्षणशास्त्र (पदवी व पदविका), गृहविज्ञान, कला, वाणिज्य, विज्ञान इत्यादी प्रकारच्या उच्च शिक्षणाची सोय ग्रामीण भागात निर्माण केली आहे. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेबरोबरच त्यांच्या कलागुणांना वाव देणे, त्यांचे व्यक्तीमत्त्व संपन्न करणे, त्यांना स्वतःच्या पायावर समर्थपणे उभे करणे यासाठी संस्थेने व महाविद्यालयाने विविध उपक्रमांच्या माध्यमातून जाणीवपूर्वक प्रयत्न केले आहेत.

आज आमचे महाविद्यालयाचा नावलौकिक वाढला असून त्याची गणना सोलापूर विद्यापीठातील नामांकीत महाविद्यालयात केली जाते. महाविद्यालयाचे 'नॅक' कडून मुल्यांकन व पुनःमुल्यांकन करून त्यानुसार आवश्यक त्या शैक्षणिक सुधारणा करण्याचा प्रयत्न वेळोवेळी केला आहे. खेळाडूंना प्रोत्साहन देण्यासाठी संस्था स्तरावर बक्षीस योजना व महाविद्यालय स्तरावर क्रीडा शिष्यवृत्ती इत्यादीमुळे आज महाविद्यालयाने क्रीडा क्षेत्रात सोलापूर विद्यापीठात आपली स्वतंत्र ओळख निर्माण केली आहे. राज्य व राष्ट्रीय पातळीवरील क्रीडा स्पर्धेतील कामगिरीमुळे आज अनेक विद्यार्थ्यांनी पोलीस, मिलीटरी, रेल्वे सेवेत नोकऱ्या मिळविल्या आहेत. सहकार

महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील यांनी समाज सेवेचा दिलेला वसा पुढे चालू ठेवण्याचा प्रयत्न राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून महाविद्यालयाने जाणीवपूर्वक केला आहे. समाजसेवेतील महाविद्यालयाच्या कामगिरीबद्दल महाराष्ट्र शासनाने २००२-०३ मध्ये तसेच २००६-०७ मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना प्रथम क्रमांकाचा पुरस्कार देऊन महाविद्यालयाचा गौरव केला आहे. राष्ट्रीय सेवा योजना पुरस्कार दोन वेळा मिळविणारे हे महाराष्ट्रातील एकमेव महाविद्यालय होय. त्याच बरोबर महाविद्यालयाने विद्यार्थ्यांनी व महिलांसाठी निर्माण केलेल्या सुविधा व महिला सुरक्षेसाठी तसेच उन्नतीसाठी राबविलेल्या विविध उपक्रमांचा विचार करून महाराष्ट्र शासनाने २०१२-१३ चा जागर जाणीवांचा सोलापूर जिल्हा स्तरावरील प्रथम पुरस्कार रु. १ लाख, सन्मानचिन्ह व प्रशस्तीपत्रक तसेच सोलापूर विद्यापीठस्तरावरील पुरस्कार रु. २ लाख, सन्मानचिन्ह व प्रशस्तीपत्र देऊन महाविद्यालयाच्या कार्याचा गौरव केला आहे.

राष्ट्रीय छात्र सेनेच्या माध्यमातून छात्र सैनिकांनी महाविद्यालयाचा झेंडा दिल्ली पर्यंत फडकविण्याचे कौतुकास्पद काम केले आहे. गेल्या काही वर्षात महाविद्यालयाचे १४ विद्यार्थी व ४ विद्यार्थ्यांनी पोलिस उपनिरीक्षक झाले आहेत. २०० पेक्षा जास्त विद्यार्थी पोलिस व मिलीटरी सेवेत भरती झाले आहेत. युवा महोत्सवात महाविद्यालयाने तृतीय क्रमांकाने केलेली सुरुवात पुढे उपविजेते पद व प्रथम क्रमांक व गोल्डन बॉय दि इअर पुरस्कार प्राप्त करून सोलापूर विद्यापीठाची जनरल चॅम्पीयनशिप पटकवून महाविद्यालयास एका उंचीवर नेण्याचे काम सांस्कृतिक विभागाने केले आहे. महाविद्यालयाचे अजय तपकीरे, अल्ताफ मुलाणी, सहदेव घोलप, स्वामीराज भिसे, योगीराज भिसे यासारखे अनेक विद्यार्थी आज चित्रपट, टि.व्ही. मालिकांमध्ये कलाकार व दिग्दर्शक म्हणून काम करीत आहेत. असिफ जमादार हा विद्यार्थी एनडीटिव्ही, दिल्ली येथे कार्यरत आहे. तसेच अल्ताफ मुलाणी याने नाट्यशास्त्र विषयात मुंबई विद्यापीठातून पदव्युत्तर शिक्षण घेऊन नेट परीक्षा पास झाला असून सध्या मध्य प्रदेशातील डॉ. जी. एस. गौर विद्यापीठात प्राध्यापक म्हणून कार्यरत आहे याचा आम्हाला सार्थ अभिमान वाटतो.

संस्थेने आयोजित केलेल्या आनंद यात्रा, विज्ञान यात्रा, गौरव मराठी मातीचा, गौरव भारतीय लोककलचा तसेच संस्था पातळीवरील प्रजासत्ताक दिनानिमित्त आयोजित भव्य दिव्य

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

कार्यक्रामुळे प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांना अनेक गोष्टी शिकता आल्या. राष्ट्रप्रेमाची भावना व आत्मविश्वास निर्माण झाला. ग्रामीण भागातील विद्यार्थी स्पर्धा परीक्षेच्या माध्यमातून पुढे जावेत यासाठी मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील यांचे प्रेरणेतून महाविद्यालयाने स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन, नेट सेट मार्गदर्शन केंद्र, करीअर आणि कौन्सिलींग सेल सुरू केले आहे. तसेच विद्यापीठ अनुदान पुरस्कृत इन्शुरन्स, ट्रॅव्हल अँड टुरिझम व रिपेअर अँड मेंटेनन्स ऑफ इलेक्ट्रॉनिक्स अप्लायसेस हे व्यवसायाभिमुख अभ्यासक्रम, एम.ए. एम.एस्सी. पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरू केले आहे. महाविद्यालयातील अनेक विद्यार्थी एम.बी.ए., सी.ए., नेट सेट, एम.फिल. पीएच.डी. झाले आहेत. महाविद्यालयात आज ३२ प्राध्यापक पीएच.डी. प्राप्त आहेत. त्यांच्या ज्ञानाचा फायदा या परिसरातील विद्यार्थ्यांना व्हावा म्हणून विद्यापीठाच्या मान्यतेने इलेक्ट्रॉनिक्स, प्राणिशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, पदार्थ विज्ञान, भूगोल, अर्थशास्त्र, इंग्रजी व वाणिज्य या विषयात संशोधन केंद्र सुरू केले आहे. त्यामुळे आज ६२ विद्यार्थी पीएच.डी. करीत असून त्यापैकी ६ विद्यार्थ्यांनी पीएच.डी. पदवी संपादन केली आहे. महाविद्यालयातून शिक्षण घेतलेले काही विद्यार्थी कोरीया, जपान, लंडन, ऑस्ट्रेलिया येथील नामांकित विद्यापीठात संशोधन करीत आहेत. या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाच्या प्राणिशास्त्र विषयाच्या सहयोगी प्राध्यापिका डॉ. सुधा बनसोडे यांनी अमेरिकेतील कॅलिफोर्निया विद्यापीठात हाडाच्या कॅन्सरवर संशोधन केले आहे. महाविद्यालयाच्या यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे अभ्यास केंद्राच्या माध्यमातून शिक्षणापासून वंचित राहिलेल्या विद्यार्थ्यांना मुख्य प्रवाहात आणण्याचा प्रयत्न केला आहे. या केंद्रातून शिक्षण घेतलेल्या दोन विद्यार्थ्यांनी पोलिस उपनिरीक्षक झाल्या आहेत. महाविद्यालयाचा निसर्गरम्य परिसर, हवेशीर इमारत, भव्य क्रीडांगण, इनडोर स्टेडियम, आधुनिक क्रीडा साहित्य, जिम, अद्ययावत प्रयोगशाळा, भव्य व समृद्ध ग्रंथालय, ई-लायब्ररी, ई-सुविधा केंद्र, इंग्रजी भाषा प्रयोगशाळा, महाविद्यालय परिसरात बँक ऑफ इंडियाची शाखा, मुला-मुलींसाठी स्वतंत्र वसतीगृह ही महाविद्यालयाची वैशिष्ट्ये आहेत. वाड्यावस्तीवर राहणाऱ्या मुलींची निवासाची सोय व्हावी म्हणून जवळ जवळ ४.५ कोटी रुपये खर्च करून मुलींचे वसतीगृह बांधलेले आहे. प्रत्येक विभागात संगणक व इंटरनेट सुविधा, कार्यालयाचे व ग्रंथालयाचे संगणकीकरण, ग्रंथालयात ३६ विद्यार्थी एकाच वेळी इंटरनेट सुविधेचा लाभ घेऊ शकतील अशी सुविधा ई-लायब्ररीच्या माध्यमातून ई-बुक्स व ई-जर्नल्स सुविधा, प्रत्येक विभागासाठी स्वतंत्र एल.सी.डी. प्रोजेक्टर इत्यादीच्या माध्यमातून महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी सर्व प्रकारच्या सुविधा देण्याचा प्रयत्न संस्था अध्यक्ष मा. श्री. जयसिंह मोहिते-

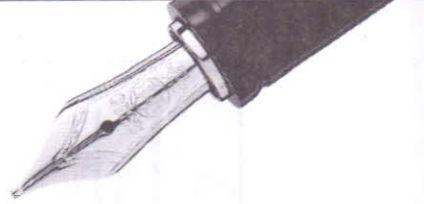
पाटील व स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. संग्रामसिंह मोहिते-पाटील यांनी केला आहे. राष्ट्रीय व विद्यापीठ पातळीवर परिसंवाद, कार्यशाळा, युवा महोत्सव व क्रीडास्पर्धांचे आयोजन करून विद्यार्थ्यांना नवनवीन ज्ञान देण्याचा प्रयत्न केला आहे. आर्थिक अडचणीमुळे परिसरातील एकही विद्यार्थी शिक्षणापासून वंचित राहू नये म्हणून कमवा आणि शिका योजना, गरीब विद्यार्थी सहाय्य निधी, प्रवेश फीमध्ये सवलत, बुक बँक, शिष्यवृत्ती, बक्षिसे, मोफत गणवेश इत्यादी माध्यमातून गरीब विद्यार्थ्यांना मदत केली जाते. प्रत्येक विद्यार्थ्यांचा रु. एक लाख व पालकांचा रु. २५ हजारांचा अपघाती विमा उतरलेला आहे. आज ह्या महाविद्यालयाचे अनेक विद्यार्थी न्यायाधिश, वकील, सी.ए. इंजिनिअर, डॉक्टर, अधिकारी, शिक्षक, शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, चांगले व्यावसायिक, चांगले शेतकरी, उद्योजक, प्रशासक, समाज सेवक, पत्रकार, संपादक, लेखक, राजकारणी, चित्रपट व टि.व्ही. कलावंत, दिग्दर्शक झाले आहेत. सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील यांनी ज्या उद्देशाने शिक्षण प्रसारक मंडळाची स्थापना केली तो उद्देश आज काही प्रमाणात सफल होताना दिसत आहे. यासाठी संस्था अध्यक्ष मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील, सर्व संचालक, स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे सर्व पदाधिकारी, प्राचार्य, शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी अथक प्रयत्न करीत आहेत. यासाठी सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील व राजमाता आकासाहेब यांचे आशीर्वाद व प्रेरणा तसेच मा. श्री. विजयसिंह मोहिते-पाटील यांचे मार्गदर्शन यातूनच आम्हाला अधिक कार्य करण्याचे बळ व प्रेरणा सतत मिळते. महाविद्यालयच्या शिक्षक, शिक्षकेतर सेवकांनी हे कॉलेज, विद्यार्थी माझे आहेत ह्या भावनेने अत्यंत प्रामाणिकपणे काम केल्यामुळे सोलापूर विद्यापीठामार्फत २०१५-१६ मध्ये केलेल्या शैक्षणिक व प्रशासकीय लेखापरीक्षण (Academic and Administrative) प्रणाली अंतर्गत झालेल्या मुल्यांकनात या महाविद्यालयास 'अ' दर्जा (A Grade - Excellence with Appreciation letter) प्राप्त झाला आहे. यासाठी योगदान देणाऱ्या सर्वांना मनापासून धन्यवाद !

आज महाविद्यालयाने ५० वर्षे पूर्ण केली असून २०१७-१८ हे वर्ष 'सुवर्ण महोत्सवी वर्ष' म्हणून साजरे करताना अनेक नवनवीन उपक्रम राबडून विद्यार्थी व महाविद्यालयाची गुणवत्ता वाढविण्यासाठी आवश्यक ते सर्व प्रयत्न केले जातील अशी सर्वांच्या वतीने ग्वाही देतो धन्यवाद !

प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख

..... संपादकीय

भारतीय जनमानसात पन्नास, पंचाहत्तर, शंभर अशा आकड्यांस विशेष महत्त्व आहे. आपल्या व प्रियजनांच्या आयुष्यातील हा विशेष महत्त्वाचा टप्पा उत्साही माणसे सुवर्ण, हीरक, अमृत, शताब्दी अशा महोत्सवाच्या स्वरूपात आनंदाने साजरा करतात. क्रिकेट या खेळातील शंभर धावांचा पल्ला हा त्या संबंधीत व्यक्तीला खूप आनंद देऊन जातो. पण आयुर्मानाच्या बाबतीत हे भाग्य सगळ्यांच्याच नशीबी असतेच असे नाही. समाजसेवेचे अविरत व्रत घेतलेल्या माणसांना इतरांची आयुष्ये उभी करत असताना त्यांना स्वतःच्या शरीराचे भान रहात नाही. परिणामी त्यांना शंभरी गाठणेही शक्य होत नाही. परंतु अशा लोकसेवकांच्या कर्तृत्वाचा ठसा दीर्घकाळ समाजमनावर उमटलेला असतो. त्यांचे समाजावर असलेले अनंत ऋण कधीच विसरता येत नाही. म्हणूनच अशा ऋषीतुल्य व्यक्तीमत्वांची जयंती, पुण्यतिथी आणि जन्मशताब्दी समाज मोठ्या श्रद्धेने साजरी करित असतो. खरंतर या सत्पुरुषांच्याविषयी कृतज्ञता आणि नव्या पिढीला दिव्यत्वाची प्रचिती देऊन त्यांच्या ठिकाणी सत्प्रेरणा फुलविण्याचा उदात्त हेतू असतो. जिवात जीवनमान असेपर्यंत जनतेची सेवा करीन.. या ध्येयनिष्ठेने ज्यांनी आपल्या परीसस्पर्शाने माळशिरसच्या उजाड माळरानाचे नंदनवन केले. ते माळशिरस तालुक्याचे भाग्यविधाते सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील हे याच व्रतस्थ परंपरेतील वंदनीय व्यक्तिमत्त्व होय.

सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील यांचे जीवन म्हणजे समाजकारण, राजकारण व अर्थकारण या तिन्हींचा सुरेख संगम होता. सहकार महर्षिंनी सहकारातून आर्थिक विकास, आर्थिक विकासातून शैक्षणिक सुविधा आणि शिक्षणाद्वारे सर्वांगीण विकास या त्रिसुत्रीनुसार माळशिरसच्या माळरानावर आपले भव्यदिव्य स्वप्न विश्वकर्माप्रमाणे उभे केले आणि अमेरिकन सुबत्तेची आकडेवारी अकलूजच्या परिसरात प्रत्यक्ष साकारली. सहकार महर्षिंच्या या विकासाभिमुख व्यक्तिमत्त्वाबरोबरच त्यांचे व्यक्तित्व हे बहुआयामी होते. ते कला क्रीडाप्रेमी होते. महाराष्ट्राची लोककला लावणी, तमाशा व मराठी मातीतील अस्सल मराठमोळे रांगडे खेळ कुस्ती, लेझीम यांची विशेष आवड त्यांना होती. श्रोत्यांच्या अंतरंगाचा ठाव घेणारे अस्सल ग्रामीण बाजाचे वक्त्रत्व त्यांचे होते. सामान्य शेतकऱ्यांच्या उन्नतीचा ध्यास आणि गरीब मुलांच्या शिक्षणाची आस त्यांना होती. आपल्या अमूर्त कल्पनांना मूर्त रूप देण्याचे द्रष्टेपण, कणखर वृत्ती, विलक्षण संघटन कौशल्य आणि अतुलनीय नेतृत्व गुण अशा विविधांगी गुणवैशिष्ट्यांमुळेच त्यांचा जनसामान्यांचा नेता, शेतकऱ्यांचा कैवारी म्हणून आखख्या महाराष्ट्रात नावलौकिक झाला आहे.

सन २०१६-१७ हे सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील यांचे जन्मशताब्दीवर्ष सर्वत्र उत्साहाच्या वातावरणात विविध कार्यक्रमांनी संपन्न होत आहे. शिवामृत या अंकाचे संपादन करीत असताना सहकार महर्षिंच्या उत्तुंग कार्याचे स्मरण होत आहे.

माळशिरस तालुक्यातील सर्वसामान्यांच्या हितासाठी सुरु केलेल्या सर्व संस्थांचे आज वटवृक्षात रुपांतर झाले आहे आणि खऱ्या अर्थाने राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांचे खेड्यांचा विकास हाच राष्ट्राचा विकास, या ग्रामीण विकासाच्या स्वप्नांची पूर्ती सहकार महर्षिंच्या कार्याने झाली आहे. अशा कर्तृत्वसंपन्न व्यक्तिमत्त्वाच्या कार्याला मानवंदना देण्यासाठी या वर्षीच्या शिवामृत या अंकाच्या मुखपृष्ठ व मलपृष्ठातून सहकार महर्षिंच्या भावपूर्ण आठवणींना उजाळा देण्याचा प्रयत्न केला आहे.

'शिवामृत' या वार्षिक नियतकालिकामधून नवोदित साहित्यिक, कलावंतांच्या प्रतिभेचे दर्शन पानापानातून होताना दिसते. वैचारिक, माहितीपर, ललित, समीक्षा, स्फुट, विनोद, अर्थकारण, शिक्षण, कथा, कविता, व्यक्तिचित्र अशा विविध विषयांवरील लेखन व पेन्सिल स्केच, फोटोग्राफी, व्यंगचित्र अशा कलात्मक अविष्काराने संपन्न झाला आहे. सन २०१६-१७ या शैक्षणिक वर्षातील उपक्रमांचा आढावा अहवाल विभागातून घेण्यात आला आहे. विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्ता वाढीबरोबर त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास व्हावा या हेतूने महाविद्यालयाच्या अनेक विभागाकडून जाणीवपूर्वक प्रयत्न केला जातो. याचीच फलश्रुती म्हणजे या वर्षात युवक महोत्सव, विद्यापीठ क्रीडा स्पर्धा, अविष्कार अशा स्पर्धेत यश मिळविले आहे. तसेच सोलापूर विद्यापीठाच्या पारंपारिक महाविद्यालय गटात सुजनरंग या नियतकालिक स्पर्धेत मराठी साहित्य विभागात अंकुश प्रक्षाळे (ललित लेख - प्रथम), कु. प्रतिक्षा पाटील (ललित लेख - द्वितीय), हुसेन शेख (व्यक्तिचित्र - द्वितीय), कु. स्वप्नाली जाधव (शिक्षण विभाग - द्वितीय), हिंदी साहित्य विभागातील समीर शेख (व्यक्तिचित्र - प्रथम), कु. शितल पिसाळ (हास्य व्यंगलेख - प्रथम), कु. कोमल वाघमारे (ललित लेखन - तृतीय), इंग्रजी साहित्य विभागात कु शितल माने (व्यक्तिचित्र - द्वितीय), पेन्सिल स्केच या कलाप्रकारात विजयसिंह सुर्वे-द्वितीय, व्यंगचित्र या कलाप्रकारात प्रसाद पलंगे - तृतीय, फोटोग्राफी या कलाप्रकारात कु. प्रियंका कोकाटे - तृतीय, अशी एकूण अकरा बक्षिसे मिळाली आहेत. नवसाहित्यीक व कलावंत यांचे हे यश त्यांच्या प्रतिभेला मिळालेली दाद आहे.

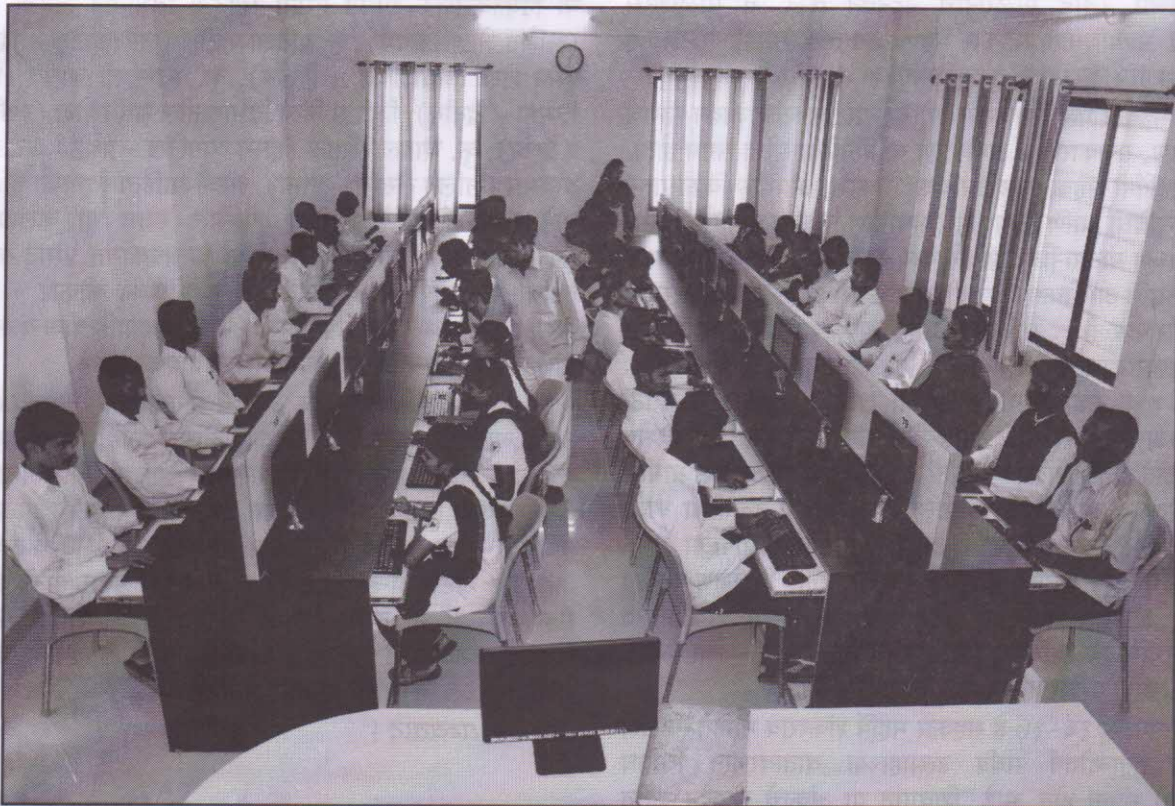
शिवामृत या वार्षिक अंकाचे संपादन कार्य करीत असताना अनेक व्यक्तींचे आशीर्वाद व सहकार्य लाभले आहे. या सर्व व्यक्तींचा मी ऋणी आहे. तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख यांच्या मार्गदर्शनामुळेच या अंकाचे काम सुलभ झाले आहे. हा अंक सुबक आणि निटनेटक्या स्वरूपात प्रकाशित करण्यासाठी अभिजीत प्रिंटर्स अँड फाईल्सचे श्री. अमोल पवार यांनी केलेल्या सहकार्याबद्दल मी त्यांचे आभार मानतो. सर्वात शेवटी शिवामृत संपादक मंडळातील माझ्या सर्व सहकाऱ्यांनी वेळोवेळी केलेल्या सहकार्याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहे.

धन्यवाद !

प्रा. विनायक सूर्यवंशी

रविंद्रनाथ टागोर ग्रंथालय वाचन कक्ष

रविंद्रनाथ टागोर ग्रंथालय संगणक कक्ष

आम्हा घरी धन शब्दांचीच रत्ने ।
 शब्दांचीच शस्त्रे यत्न कर ॥
 शब्दचि आमुच्या जीवांचे जीवन ।
 शब्द वाटू धन जनलोका ॥
 तुका म्हणे पाहा शब्दचि हा देव ।
 शब्दचि गौरव पूजा कर ॥

संत तुकाराम

मराठी विभाग

॥ सन्मान मराठीचा, अभिमान मराठीचा ॥

- सहसंपादक - प्रा. डॉ. जनार्दन परकाळे
 हर्षवर्धन लोंढे बी. ए. भाग ३ (विद्यार्थी प्रतिनिधी)

अं • त • रं • ग

गद्य विभाग

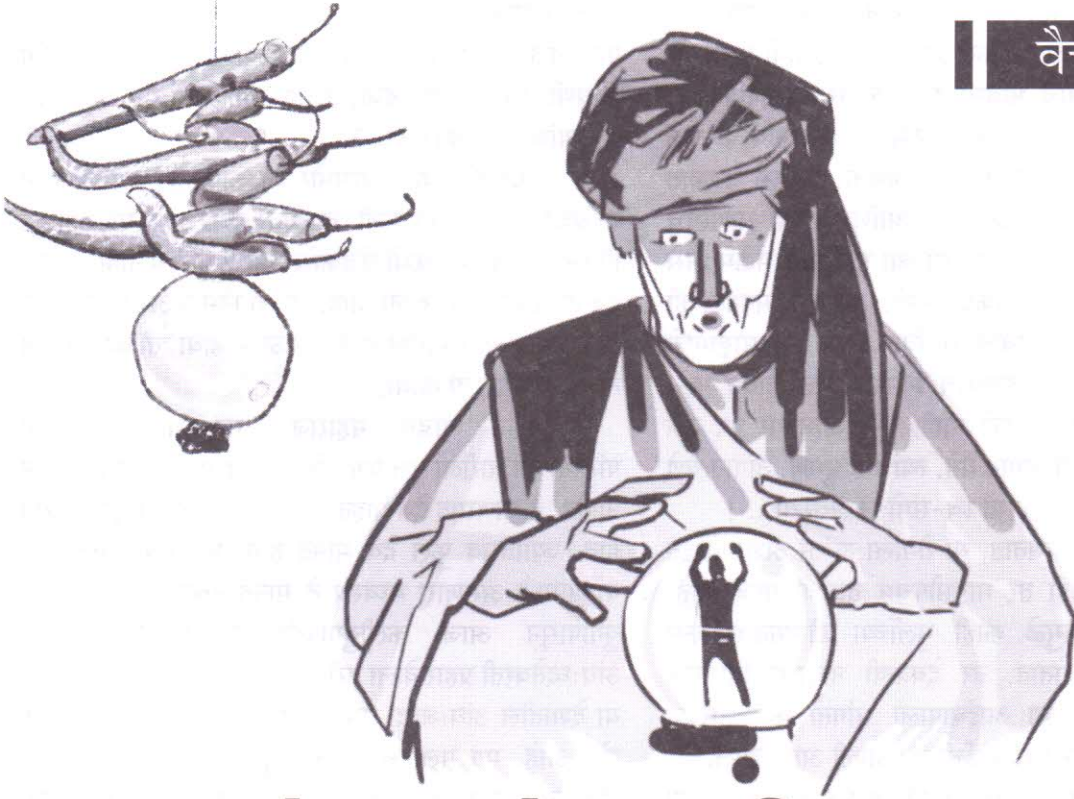
अंधश्रद्धेच्या विळख्यात अडकलेला भारत देश
राष्ट्रीय एकात्मता
डॉ. बाबासाहेब आणि आजचा विद्यार्थी
आई-वडिलांना विसरु नका
मला आवडलेले पुस्तक
आपुलकी
कोंडीत सापडलेला आजचा शेतकरी
आजची मुलगी सुरक्षित आहे का ?
लेक
विद्रोही कवी : नामदेव ढसाळ
पाणी नियोजन काळाची गरज
रे पावसा
शिवस्मारक
करणी
स्त्री आणि स्त्रीशक्ती
सहकार महर्षि एक आधारवड
पाणी हेच जीवन

जाधव स्वप्नाली दिलीप
जाधव स्वप्नाली दिलीप
बंदपट्टे सुषमा सुरेश
भारती आरती सुनिल
नवगिरे राधिका नागनाथ
नवगिरे राधिका नागनाथ
महानवर निलेश बबन
महानवर निलेश बबन
महानवर निलेश बबन
देडे किरण नामदेव
शेख हुसेश
दुपडे उमा भिकाजी
साळुंखे कोमल अर्जुन
साठे अक्षय सुरेश
लोखंडे सिमरन ब्रह्मदेव
लॉडे अक्षय सुरेश
शेख मुमताज

पद्य विभाग

टी.व्ही., जीवन, पिता
मैत्रीण
पाणी, आई तुझ्यासाठी
झेप, स्वप्नातल्या कळ्या
आयुष्य म्हणजे काय ?
आपणही, नातं तुझं नि माझं
कांदा
शेतकरी, प्रेम
निष्पर्ण झाडांनो
नशीब, मैत्रीण, माया आणि छाया
बाबा
आई कशी येई, भेदभाव
नोटाबंदी
आई, प्रेम केलं तुझ्यावर
दुष्काळ, शिक्षक
मैत्री, जीवन, आयुष्य असचं जगायचं असतं
चारोळी
बहिणीची व्यथा
आठवण प्रजासत्ताक दिनाची
झाड म्हणतंय माणसाला

अडसुळ अश्विनी बबन
भारती आरती सुनिल
गायकवाड सिमा कैलास
गाडे शिवानी दादासाहेब
कवडे भाग्यश्री पांडुरंग
गाडे शिवाजी दादासाहेब
शेख अजमुद्दीन रमजान
महानवर निलेश बबन
शेख हुसेन
लावंड प्रदिप संजय
जामदार अन्सर जहागीर
दुपडे उमा भिकाजी
साळुंखे कोमल अर्जुन
मस्के प्रज्ञा यशवंत
शेख हिना जावेद
वाघमारे रुपाली दत्तात्रय
देवकर प्रशांत उमाजी
देशमुख अस्मा इस्माईल
धाईजे शिवानी अशोक
पताळे प्रिया संजय

अंधःश्रद्धेच्या विळख्यात अडकलेला भारत देश

नवसे पुत्र होती ।

का करणे लागे पती ?

ही संत तुकारामांची ओवी किंवा दगडाला शेंदूर फासून त्यात देव असेल तर मी पूर्ण पर्वताची पूजा करण्यास तयार आहे. कारण त्या पर्वतात फार मोठ्या दगडांचा साठा आहे, असे म्हणणारे संत कबीरही आम्हाला समजले नाहीत. किंवा माझा श्रद्धेला नाही अंधःश्रद्धेला विरोध होता. असे म्हणणारे नरेंद्र दाभोळकर हे देखील आम्हाला रुचले नाहीत.

या देशाची अंधःश्रद्धेची रात्र संपविण्यासाठी संतांनी, तंतांनी आणि पंतांनी आपला देह चंदनासारखा झिजवला. संत ज्ञानेश्वरांपासून गाडगे महाराजांपर्यंत आणि ज्योतिराव फुलेंपासून आंबेडकरांपर्यंत सर्वांनी अंधःश्रद्धेवर प्रहार केला. आजही या देशातील सुशिक्षित तरुण आपल्या जन्मपत्रिका घेऊन ज्योतिषाकडे जाताना दिसतात. तर मोठमोठ्या शहरात ए.सी. गाडीतून फिरणारे चमत्कार करणारे बुवा महाराज दिसतात.

मोठमोठ्या पदव्यांच्या झुली अंगाखांद्यावर घेतलेले असंख्य नंदीबैल यांच्या चरणावर नतमस्तक होऊन स्वतःचा

आत्मविश्वास गमावताना दिसतात. अरे कोणत्या विश्वासावर म्हणायचे की, भारत हा एक २१ व्या शतकाकडे वाटचाल करत आहे. भारतातील ८ ते १० वर्षांपूर्वी गणपती उत्सवात श्री गणेश भाविकांच्या हातून दूध पितात ही अफवा पसरली होती. संपूर्ण भारतातच नव्हे तर परदेशातही गणपती दूध पितात, अशी बातमी येत होती. पण मला अजून हे समजले नाही की हे घडले कसे ? मोदकाला विसरून गणपतीने दूध पिलेच कसे ? पिले ते पिले पण भारतातच नव्हे तर जर्मनीत, अमेरिकेत, जपानमध्येही पिले. पण मी म्हणते की, नास्तिक देशात गणपतीने दूध पिलेच कसे ? हे झाले कसे ? अहो, दुधाचे दर वाढले म्हणून झोपडीतला चिमुरडा उपाशी निजलाच कसा ? अंधःश्रद्धेची रात्र असताना भारत हा उज्वल भविष्याकडे चाललाय कसा ?

कुंडली नावाचा पांगळगाडा हातात घेऊन सशक्त माणसे बुध्दीने अपंग झाली आहेत. कधी मन जुळतात पण पत्रिका जुळत नाहीत. आणि पत्रिका जुळली तरी आयुष्यभर मने जुळत नाहीत. आज महाराष्ट्रात १० लाखांपेक्षाही जास्त स्त्रिया लग्न होऊन माहेरी आहेत, की ज्यांना पतीने कारण नसताना टाकून दिले. या १० लाख स्त्रियांच्या मातापित्यांनी कुंडली,

जन्मपत्रिका, ग्रहमान पाहूनच लग्न जमविले होते ना ? मग त्यांचे नंतर घटस्फोटात रूपांतर तरी कसे झाले ? अहो, कधी समजणार तुम्हाला, की माणसाचे भविष्य हे कुंडलीवर, जन्मपत्रिकेवर, ग्रहांवर अवलंबून नसते... तर माणसाला हात नावाचा एक अवयव असतो. त्या हाताला पंजा असतो. पंजाला तळहात असतो. तळहातावर रेषा असतात. आणि या रेषा माणसांचे भविष्य घडवित नाहीत. तर या रेषांच्या पाठीमागे भक्कम असे एक मनगट असते. एक ताकद असते. आणि हे मनगट, ही ताकद हेच माणसाचे भविष्य घडवित असते. महाराष्ट्रामध्ये अनेक संत होऊन गेले. ईश्वराचे निस्सिम भक्त होवून गेले. त्यांच्या कधीही अंगात आले नाही. परंतु आमच्या ९९ टक्के भक्तांच्या तर कंपल्सरी अंगात येते. त्यांचे हे घुमणे, अंगात येणे हे ढोंग नसतं, मित्रांनो ते असते स्व-संमोहन अवस्था... !

हिस्टेरिया म्हणतात, या रोगाला खरंतर अशा पीडित लोकांना देवांची नाही तर मानसोपचार तज्ञांची गरज आहे. बालपणी अस्वच्छतेमुळे काही मुलींच्या डोक्यातील केस एकमेकांत गुंतले जातात. तर देवऋषी नावाचा विघातक प्रवृत्तीचा माणूस तिच्या आईबापाला सांगतो की, तुमच्या लेकीच्या डोक्यात यलम्मा आईची जट आली आहे. झालं..... तेव्हापासून त्या मुलीची शाळा सुटते. प्रत्येक घरातून जोगवा मागणे सुरु होते. तिला देवाला सोडले जाते. देवाच्या नावाने लग्न लावल्यावर पुजाऱ्याला उपभोग दिला जातो. मग मला सांगा की, लग्न देवाबरोबर मग भोग पुजाऱ्याला का ? ईश्वर हा आपला जन्मदाता, माता-पिता, पालनकर्ता आहे. मग त्याच्या बरोबर लग्न तरी का ? अरे, या लाखो मुलींना पाठीमागे ठेवून कुठल्या तोंडाने आपण महासत्तेच्या दिशेने जाणार आहोत ?

छत्रपती शाहू महाराजांच्या दरबारात एकदा एक ज्योतिषी आला. तो आपल्या कलेत निष्णात असून अचूक भविष्य सांगतो, अशी माहिती त्यांना कोणीतरी दिली. राजांनी ताबडतोब त्याला तुरुंगात टाकले आणि त्याला कैद्यासारखी वागणूक दिली. दुसऱ्या दिवशी दरबार भरला. ज्योतिषाला उच्चासनावर बसविण्यात आले. त्याचा सन्मान केला. ज्योतिषी पूर्णपणे गोंधळून गेला, भारावून गेला. बांभावून गेला. तो म्हणाला, महाराज, मला काहीच समजेनासे झाले आहे. महाराज शांतपणे म्हणाले की, मी एवढ्यासाठीच हे केले की तुला काहीच समजत नाही, हे तुला समजावं. स्वतःचे एका दिवसाचे भविष्य ज्याला समजत नाही. त्याने दुसऱ्याचे भविष्य सांगत हिंडण्याचा धंदा तरी का करावा ? आज कितीतरी सुशिक्षित माणसे पोपटाने काढलेल्या पानावरील भविष्यावर विश्वास ठेवत आहेत. सर्व प्राण्यांत विचारशील व बुद्धीमान असणारा हाच का तो मानवप्राणी ?

एका बाजूला आमचे अध्यात्म सांगते की, पृथ्वी, सूर्य, तारे, प्राणी, पृक्ष, पशूपक्षी हे सर्व ईश्वराने निर्माण केले

आहे. म्हणजे ईश्वर हा या सर्वांचा जन्मदाता, माता-पिता, पालनकर्ता, निर्माता आहे. ही सर्व त्याची लेकरे आहेत. मग चिंचणी, चिवरी, मांढरदेवी, पिलीव, भांडगांव येथे कोंबड्या, बकऱ्यांचा बळी का देतात ?

देवांचं लेकरु देवासमोरं का कापतात ? ज्या ईश्वराने या ब्रह्मांडाची निर्मिती केली. तो इश्वर तुच्छ अशा मानवाकडून ही रक्तांछित भेट कधी स्विकारेल का ? मुळीच नाही. ! अरे, देव हा भक्तीचा भुकेलेला आहे. त्याला निर्मळ अशी भक्ती हवी आहे. आपल्या समाधानासाठी नाराळ फोडावा, तो काही मागत नाही. आपणच तो खावा.

संत गाडगे महाराज आयुष्यभर पंढरपूरच्या पांडुरंगाच्या वारीला गेले पण मंदिरात पांडुरंगाच्या दर्शनाला गेले नाहीत. ते माणसात देव पाहत होते. माणसातला पांडुरंग पाहात होते. ज्योतिराव फुले देव मानत होते. पण देव आणि भक्त यांच्यामध्ये असणारा मध्यस्थ ते मानत नव्हते. अहो प्रबोधन युगापासून आज कलीयुगापर्यंत प्रत्येक विचारवंतांनी अंधःधृतेवरती प्रहार केला तरी सुध्दा आज २१ व्या शतकातही या देशातील अंधःश्रद्धा नष्ट झाली नाही, किती लाजीरवाणी गोष्ट आहे. मग मला सांगा, कलियुगातील मानव हा माणूस म्हणण्यास पात्र आहे का ? अहो, मग कोणाला माणूस म्हणायचे ? मी सांगते... माणसाचे वस्त्र परिधान करणारा नराधम, राक्षस आणि असूर म्हणजे माणूस....

अरे माणसा, माणसा आता तरी जागे व्हा.

श्रद्धेचा जावू दे पण

माणूसकीचा एकतरी धागा हो..

माणूसकीच्या छाताडावरती

हसत हसत घातला घाव..

आणि म्हणे, माणूस माझं नाव..

माणूस माझं नावं.

जाधव स्वप्नाली दिलीप
बी.कॉम (भाग २)

राष्ट्रीय एकात्मता

भारत देशाला स्वातंत्र्य मिळवण्यासाठी अनेक राष्ट्रभक्तांनी संसाराचा होम करून जीवनाची राखरांगोळी करून आम्हाला स्वातंत्र्याचा सुर्य दाखवून पारतंत्र्याचा अंधःकार दूर केला. भारत माता की जय ! वंदे मातरम् ! या घोषणा देताना कित्येकांना आपले प्राण अर्पण करावे लागले. याच देशभक्तांच्या भूमिती आज राष्ट्रगीत, राष्ट्रभाषा, राष्ट्रध्वज, आमचे जीव की प्राण, मात्र त्यांच्याबद्दल तरुणांच्या मनात प्रेम, आपुलकी ढासळत आहे. त्यावेळी निश्चित मनाला प्रश्न पडतो की, राष्ट्रीय एकात्मतेला कुठेतरी तडा जात आहे.

दगडधोंड्यांच्या आणि खाचखळग्यांच्या प्रदेशाला राष्ट्र म्हणत नाहीत तर राष्ट्र म्हणजे जिवंत माणसांचा जो एकमेकांशी मनाने, हृदयाने, संस्कृतीने जोडलेला असलेला एक लोकसमुह. पूर्वी भारतात एखाद्या खेड्यात मनुष्य मरण पावला तर संपूर्ण गावात चूल पेटत नसे. आज शहरात एखादा मनुष्य मरण पावतो, त्यावेळी शेजारचे चार खांदेकरी मिळत नाहीत. माणूस मेल्यानंतर मात्र त्याच्या टाळवरील लोणी खाणारी माणसं भुंकप झाल्यानंतर वर्तमान पत्रातून बरंच काही सांगून गेली. माणुसकी, मानवधर्म या शब्दांतील अर्थ खुल्या गवतासारखा सुकून गेला आहे. एकविसाव्या शतकात जग जवळ येत आहे. माणूस माणसापासून दूर जात आहे. म्हणूनच राष्ट्रीय एकात्मता धोक्यात आली आहे.

जातीधर्माच्या तापलेल्या तव्यावर कोरडी भाषणे ठोकून माणसांना भावनिक ब्लॅकमेल केले जाते. राम आणि कृष्ण ही आमची श्रद्धास्थाने आहेत. त्यांच्या नावाने मतांचा जोगवा मागणारी माणसं ज्या देशात वाढतील त्या देशात धर्मनिरपेक्ष लोकशाही समाजवाद कसा रुजणार ? धर्माबिर्माच्या गोष्टी सांगायच्या असतील तर लोकांच्या पोटापाण्याचा प्रश्न

अगोदरच सोडविला पाहिजे, असे ठणकावून सांगणारे विवेकानंद आम्हाला अजून समजले नाही. त्यामुळे आमच्या देशातील देशबांधवांचं फार मोठं नुकसान झाले आहे. अन्न, वस्त्र, निवारा, शिक्षण, आरोग्य या मुलभूत गरजांकडे दुर्लक्ष करून जाती-जातीत, धर्माधर्मात कलह निर्माण करून स्वतःचे पोट भरणाऱ्या राजकारणातील या गारुड्यांमुळे राष्ट्रीय एकात्मता धोक्यात आली आहे. माणसाला जात, धर्म, पंथ अनेक असले तरी माणसाचे रक्त लाल असते. रक्ताला जात नसते. मग या देशात जातीभेदातून दंगली तरी का ? काशीचा ब्राह्मण अपघातात जखमी झाल्यावर त्याला मुसलमानाचे रक्त चालू शकते. रक्तात भेद नाही, मग आपल्यातच धर्मभेद का ? जातीभेदाच्या, धर्मभेदाच्या भिंती जिथे मजबूत होतात तिथे संघर्षामुळे, माणुसकीच्या भिंती कोसळून पडतात. तेव्हा निराशेने म्हणावं लागते, राष्ट्रीय एकात्मतेचे बुजगावणं फारच सुंदर आहे. प्रादेशिक वृत्ती नष्ट झाली पाहिजे. सीमावाद गाडला गेला पाहिजे. भाषाभेद, प्रांतभेद नष्ट झाला तरच राष्ट्रीय एकात्मतेचे मंदिर सुंदर दिसणार आहे. या देशाचा इतिहास सांगतो की, फुटीरता वृत्तीमुळे राष्ट्रीय एकात्मता धोक्यात येते.

राम को देखना है तो मंदिर में चलो ।

रहिम को देखना है तो मस्जिद में चलो ।

आप लोगों को मालूम नहीं....

राम और रहिम दोनो हाथ मे हाथ मिलाकर घुमते है ।

लेकिन, इन्सान में रहनेवाले सैतान मंदिर-मस्जिद के लिए लडते है ।

आज काळोख्या रात्री जी माणसं चंद्राच्या साक्षीनं सुपारी देवून दंगली घडवितात. तीच माणसे उजडल्यावर पांढरे कपडे घालून, डोक्यावर गांधी टोपी घालून किंवा खादीची

पांढरीशुभ्र कपडे परिधान करुन राष्ट्रीय एकात्मतेवर भाषण देत फिरत असतात. आज एका बाजूला झोपड्यांची संख्या वाढत आहे. तर दुसऱ्या बाजूला कोणत्या बंगल्यात रहायचे ? हा श्रीमंतांना पडलेला प्रश्न आहे. या भारत देशात असे दोन वर्ग आहेत. पहिल्या वर्गात अन्नाचा कण पोटात नसल्यामुळे झोप येत नाही, तर दुसऱ्या वर्गात जास्त खाल्ल्यामुळे अजीर्ण झाल्यामुळे झोप येत नाही. काही माणसं एवढी प्रगत आहेत की, ती विमानानं फिरतात ती एकीकडे भटक्या जाती-जमातीतील माणसं अजूनही ह्या गावावरून त्या गावाला गाढवावरून फिरतात. श्रीमंत घरात अनेक पाट्यांवर लाखो रुपये खर्च होत आहेत. तर झोपडपट्टीतील कित्येक पोरं पाट्यांमधून टाकून दिलेल्या पेपर प्लेटवर जगत आहेत. गरीब म्हणून जन्माला येणं एक शाप आहे. परमेश्वरा तुझं अस्तित्व मान्य करावं तर मला वाटतं ती एक थाप आहे. असा प्रश्न गरीबांच्या मनात आल्याशिवाय राहतं नाही. राष्ट्रीय एकात्मतेच्या आड येणारे काही प्रमुख अडथळे म्हणजे धर्म, जात, भाषा, सीमावाद, प्रांतवाद यांच्यातील संघर्षामुळे राष्ट्रीय एकात्मता धोक्यात येते. हा संघर्ष दूर झाला पाहिजे. दुर्लक्षित, उपेक्षित प्रदेशाकडे निधी वळवून तेथील विकास करुन त्यांच्यात आपुलकीची भावना निर्माण केली पाहिजे. चंद्रपूर, गडचिरोली या जिल्ह्यातील नक्षलवाद्यांना राष्ट्रीय प्रवाहात वाहून घेता आले पाहिजे. देशात राष्ट्रभाषेचा वापर मोठ्या प्रमाणावर करुन विचारांची देवाण-घेवाण केली पाहिजे. राष्ट्रीय एकात्मतेची भावना वाढीला लागली पाहिजे. राष्ट्र म्हणजे आपले एक कुटूंब आहे. या उदात्त भावनेने आचरण करता आले पाहिजे. संतांनी सांगितलेले मानवता, बंधूभाव, परोपकार, दयाबुध्दी अंमलात आणली पाहिजे. राष्ट्र संकटात सापडल्यास राष्ट्रासाठी प्राण अर्पण

करण्यास सिध्द राहिले पाहिजे.

राम आणि रहिम एकाच ईश्वराची दोन रूपे आहेत. एखाद्या गावात एखाद्या झोपडीत भुकेजलेला माणूस असेल त्या माणसाला आपल्या भाकरीतील अर्धी भाकरी दिल्यास तिथेच त्याच्या रुपात आपल्याला रामही भेटेल आणि रहिमही भेटेल. या देशातील, या राष्ट्रातील मातीमध्ये आपल्या शरीराची अंती माती होवून याच मातीत ही माती मिसळणार आहे.

या मातीवर प्रेम आपण केले पाहिजे.

देशभक्तांच्या रक्तात अभिषेकाने,
स्वातंत्र्याची गंगा या देशात प्रकट झाली आहे,
अमुल्य जीवन राष्ट्रासाठी अर्पण करण्यासाठी
तत्पर असलं पाहिजे.

या राष्ट्रात मी जन्मले

या राष्ट्राचे पांग मी फेडले पाहिजे

हा उदात्त विचार मनी जोपासला पाहिजे.

जयहिंद.....!

जाधव स्वप्नाली दिलीप
बी कॉम भाग २

टीव्ही

टीव्हीचा डबा घोरोघरी आला
जादूचा पेटारा साऱ्यांना गवसला
पहा या पेटाऱ्याची जादू अजब
लहानपोरांना खिळवण्याचे कसब
कंटाळवाणे नॅशनल चॅनल
त्यावर मात करी केबल
झी सोनी प्लस अल्फा
घराघरांत थांबल्या प्रेमाच्या गप्पा
कोणी म्हणे झी कोणी म्हणे सोनी
सारखेच भांडण आता तरी बस्स...
आईला सिरीयल, बाबांना बातम्या
दादाला क्रिकेट ताईला सिनेमा
आजी आजोबांची गोष्टी गेली राहून
मुले खूश होती कार्टून पाहून

कशी पाठ व्हावी परवाची उजळणी
शुभंकरोती गेले विसरुनी
घडतील कसे आदर्श संस्कार
मनावर सदा जाहिरातींचा भडीमार
आईबाबांनो, आता तरी शहाणे व्हा
टी.व्ही.च्या राक्षसास अंकूश लावा.

अडसुळ अश्विनी बबन
बी.ए. भाग २

डॉ. बाबासाहेब आणि आजचा विद्यार्थी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर किती हलाखीत शिकले. गरिबी त्यांच्या पाठीशी होतीच. पण अस्पृश्यतेचे चटके झेलत झेलत बाबासाहेब शिकत होते. किती तरी वार्डेट प्रसंग आले. पण त्या सगळ्या प्रसंगावर मात करत ते शिकले. इंग्लंड, अमेरिकेत जावून त्यांनी शिक्षणातल्या सर्वोत्तम पदव्या घेतल्या. त्यांच्या नावापुढे लावलेल्या पदव्या आजच्या तरुणांना एका दमात वाचता येणार नाहीत. आजच्या तरुण विद्यार्थ्यांसमोर बाबासाहेबांच्या शिक्षणाचा आदर्श असायला हवा. असं मनापासून वाटतं. अभ्यासक्रमात केवळ गुणांसाठी अभ्यासले जाणारे बाबासाहेब आजच्या तरुणांचे जीवन समृद्ध करतील असं चित्र नाही. म्हणून त्यांचे विचार अधिक सखोलपणे वेगवेगळ्या शाखांच्या अभ्यासक्रमात आले पाहिजेत असं मला वाटतं. आजच्या तरुणांबद्दल खूप बोललं जातं. व्यसनं, व्याभिचार आणि वाममार्गाला लागलेली तरुण मुलं किती विघातक विचार करतात. त्याची अनेक उदाहरणं आपण पाहतो. अशावेळी शिक्षण म्हणजे मौजमजा आहे. मस्ती आहे, असं समजणाऱ्या विद्यार्थ्यांसमोर बाबासाहेबांचा आदर्श ठेवला पाहिजे असे मला वाटते. देशभक्ती काय असते ? समाजभान काय असते ? धर्मनिरपेक्ष आणि विज्ञानवादी दृष्टीकोन काय असतो ? हे नीटपणे समजून घ्यायचं असेल तर आज शिक्षण घेणाऱ्या प्रत्येक विद्यार्थ्यांने बाबासाहेबांचे जीवनचरित्र वाचले पाहिजे. असं कळकळीने नमूद करावेसे वाटतं. कधी उपाशी तर कधी अर्धपोटी राहून बाबासाहेब शिकत होते. बाबासाहेबांनी वेळप्रसंगी स्वतःच्या कुटुंबाकडे दुर्लक्ष केले. पण समाजातल्या लाखो कुटुंबांना त्यांनी उभं केलं. आज शिकणाऱ्या तरुणांनी

आपल्या डोळ्यासमोर हा आदर्श ठेवायला नको का ? स्क्रीनवर दिसणाऱ्या नटनट्यांना आदर्श मानणारे तरुण बाबासाहेबांना आदर्श मानतील अशी शैक्षणिक परिस्थिती आजची नाही. फक्त बाबासाहेबचं नाही तर अनेक महापुरुषांना समजून घेणाऱ्या गोष्टी शिक्षणाच्या वाटेवर दीपस्तंभ म्हणून उभ्या करण्याची आज गरज आहे.

बाबासाहेबांना देव मानणाऱ्या लोकांनी त्यांना देव म्हणण्यापेक्षा त्यांचे विचार समजावून घेण्याची व इतरांना समजावण्याची गरज आहे. डॉ. बाबासाहेब स्वतःला नेहमी विद्यार्थी समजत. कारण विद्यार्थी सतत काहीतरी नवीन शिकत असतो. तसेच बाबासाहेबाबद्दल नवीन ज्ञान मिळवून सर्व विचारांचा आपल्या समाजासाठी कसा उपयोग होईल यासाठी प्रयत्नशील राहणे. विद्यार्थ्यांनी एक सजग नागरिक म्हणून जगत रहावं असं त्यांना वाटतं. डॉ. आंबेडकरांचा आदर्श घेऊन एक जागरूक नागरिक होण्यासाठी प्रयत्न करावेत.

बंदपट्टे सुषमा सुरेश
बी.कॉम. भाग २

क्षणात हास्य तर क्षणात दुःख
कळतच नाही हे जीवन कसे आहे ?
सुखाचे धागे दुःखाचे धागे
आशेचा किरण नि निराशेचा काळोख
कधी हास्याचा मधूर स्वर
तर कधी रडणे भेसूर
कधी मखमल तर कधी काटे
कधी हिरवळ तर कधी वाळवंट
कधी सुखाचं चांदणं कधी दुःखाची लकेर
आणि यातच होते जीवनाची अखेर

चारोळ्या

वास्तव

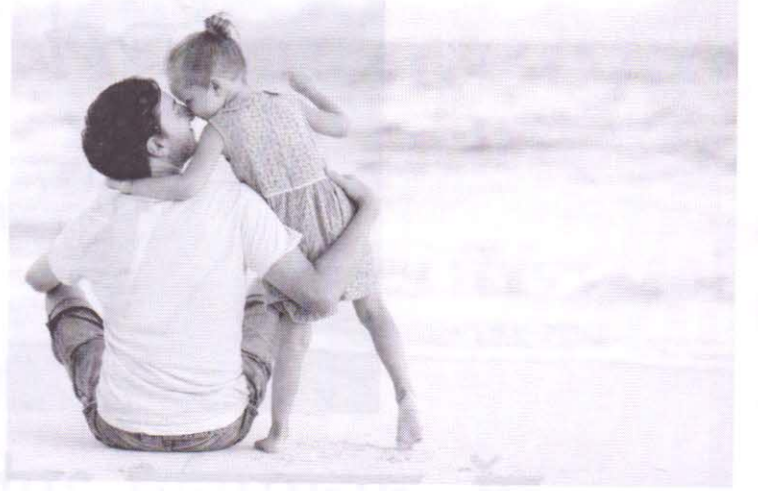
सिमेवर लढणाऱ्या जवानापेक्षा
अभिनय करणाऱ्या नटाला किंमत आहे.
राबणाऱ्या हातापेक्षा
बोलणाऱ्या तोंडाला किंमत आहे.

शोग

जन्मदात्या आईबापाला
जे म्हातारपणात बघणार नाहीत
ते चांगल्या मरणाने मरणार नाहीत.
व सुखानेही जगणार नाहीत.

दक्ष रहा

रावणाने सितेला फक्त पळवूनच नेले
आता मात्र पळवून नेतात
अत्याचार करतात आणि संपवूनही टाकतात.
सध्या रावणापेक्षाही भयाण राक्षसाची
पैदास होत आहे...
म्हणूनच दक्ष रहा...

पिता

जन्मभर वणव्यात पोळून
दिली लेकरांना छाया
देह पुरुषाचा परी
उरी मातेचीच माया ॥१॥
झिजुनिया चंदनापरी
दिला सुवास सर्वांना
शाल लेकरांना भरजरी
पायी त्यांच्या तुटक्या वहाणा ॥२॥
कोडकौतुके पिलांचे त्याला
अजन्म तयांसाठी झटला
जरी भाळी फाटका सदरा
मोडला परि कधी न वाकला ॥३॥
देई गोंडस बालपण पिलांना
जन्मभरी ज्या सुखास मुकला
प्रेमास राहुनिया पारखा
देई पिलांना मायेचा अंगरखा ॥४॥

अडसुळ अश्विनी बबन
बी.ए. भाग २

राष्ट्रीय छात्र सेना - मानबिंदू महाविद्यालय, राज्य व राष्ट्रीय पातळीवर विशेष कामगिरी...

नंदकुमार गायकवाड

सोमनाथ कोतमिरे

सुप्रिया कुलकर्णी

महेश मदने

यशदीप पोतलकर

अक्षता गुळवे

प्रशांत गोड

अतुल कोळी

संग्राम मिसाळ

सोमनाथ राजगे

राज गोरे

रुपाली जाधव

आण्णासाहेब कांबळे

शुभांगी मोरे

अशोक शेंडगे

विनायक कदम

वैजीनाथ काकडे

सुप्रिया काळे

हनुमंत मुंगुसकर

गणेश थोरात

विशाल पिसे

स्वरांजली नाळे

मोनाली फुले

असीफ नदाफ

महेश वगरे

अम्रपाली झेंडे

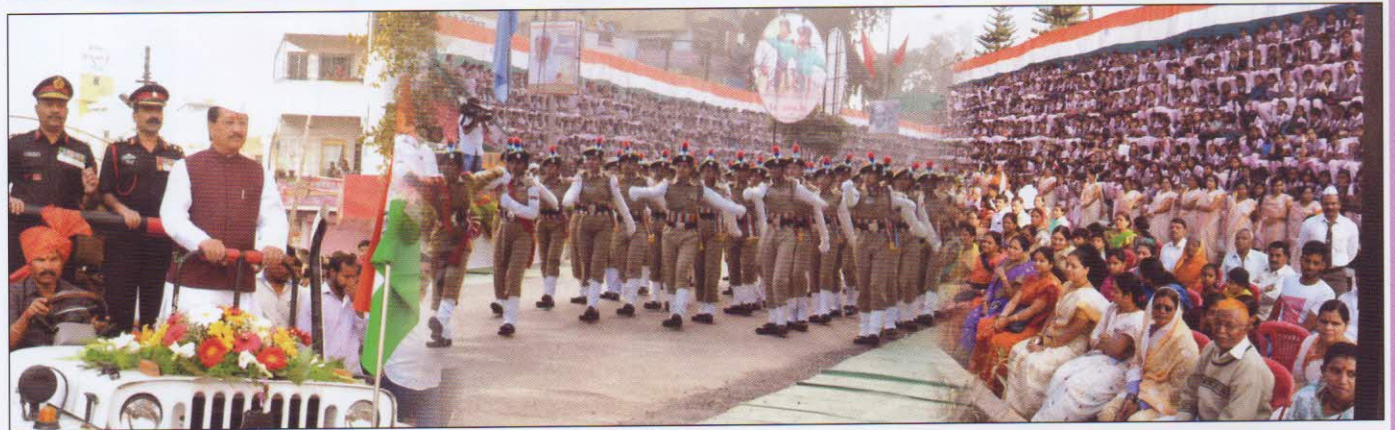
ऐश्वर्या वाघमारे

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

स.म. शंकरराव मोहिते-पाटील जन्मशताब्दी निमित्त शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज आयोजित
६८ वा प्रजासत्ताक दिन सोहळ्यातील भावपूर्ण क्षण

राष्ट्रीय सेवा योजना श्रमसंस्कार शिबीर, नियमित कार्यक्रम, अभ्यास दौरा व विविध उपक्रम

पालखी स्वागत कुलसचिव व परीक्षा नियंत्रक, सोलापूर विद्यापीठ

श्रमसंस्कार शिबीर उदघाटन श्री. संजय सुर्वे, पोलिस निरिक्षक

जेष्ठ समाजसेवक आणणा हजारे राळेगणसिध्दी प्रकल्प भेट

मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील मार्गदर्शन करताना

राष्ट्रीय सेवा योजना हिवरे बाजार अभ्यास दौरा

राष्ट्रीय सेवा योजना श्रमसंस्कार शिबीर उदबोधन

संविधान दिन शपथ

बाल चिकित्सा

पशु चिकित्सा शिबीर

स्वच्छता अभियान

अंध:श्रध्दा निर्मूलन

स्फूट लेखन

आई-वडीलांना विसरु नका

एक खूप छान आणि छोटीशी गोष्ट आहे. मुलगा आणि वडिलांच्या नात्याची. आजच्या काळात आई-वडील मुलांना जड झाले आहेत. त्यांना वृद्धाश्रमात धाडले जाते. त्यांचा थोडाही विचार केला जात नाही. यावरच आधारीत ही कथा आहे.

एकदा काय झाले एक वयोवृद्ध झालेले वडील आपल्या उच्चशिक्षित मुलासोबत घराच्या छतावरती बसले होते. तेथे एक कावळा आला. मुलाने त्या कावळ्याला पाहिले. वडीलांनी मुलाला विचारले, ते काय आहे ? मुलगा म्हणाला, कावळा. पुन्हा दुसऱ्यांदा वडीलांनी विचारले, ते काय आहे ? तेव्हा तो मुलगा म्हणाला एकदा सांगितलेले कळत नाही का ? तो कावळा आहे म्हणून. नंतर ते दोघे घरात आले आणि वडीलांनी तोच प्रश्न विचारला की ते आता आले हाते, ते काय होते ? तेव्हा मुलगा तडकन उठला व त्याने मोठ्या आवाजात ओरडून, दात-ओठ खालून समजत नाही का ? कावळा.... कावळा... कावळा... असे सांगितले. व तो म्हणाला की, का टाईमपास करताय ? का मला जाणून-बूजून त्रास देताय. आणि परत जर विचाराल तर बघा.. असे म्हणाला.

मग त्या वयोवृद्ध बापाने त्या मुलाला घरातील एक डायरी आणायला सांगितली. त्याने ती आणली. त्यात हीच कथा लिहीली होती. परंतु थोडी वेगळी होती. त्या बापाच्या जागी एक लहान मुलगा होता. त्याने बापाला एक-दोन वेळा नाही तर तब्बल २५ वेळा हाच प्रश्न केला होता आणि तितक्याच वेळा वडीलांनी त्याला हसत हसत उत्तर दिले होते. त्यांना त्याच्या विचारण्याचा मुळीच राग येत नव्हता. उलट त्यांना त्या मुलाचा निरागस स्वभाव आणि त्याचे विचारणे

आवडत होते आणि तो मुलगा तूच होतास असे सांगितले. तोच बाप ज्याने केवळ चार वेळा प्रश्न विचारल्यावर त्यांच्यावर मुलगा खेकसला. फरक फक्त हाच की, मुलासाठी बापाने केलेले कष्ट, त्यांनी सहन केलेल्या सर्व वेदना तो विसरला होता. उलट त्याने वडीलांना केवळ दुःखच दिले. लक्षात ठेवा, तुमच्या आई-वडीलांनी तुमच्यासाठी कितीतरी कष्ट केले आहेत. आणि तुम्ही त्यांच्यासाठी केवळ दुःखच देत आहात. ज्यांनी तुम्हाला अमृत पाजले, त्यांना विष पाजू नका. ज्यांनी रात्रंदिवस अतोनात कष्ट केले, स्वतः झिजून तुम्हास मोठे केले. त्यांच्या डोळ्यांत अश्रू येतील असे वागू नका. ज्यांनी तुमच्या मार्गावर प्रेमाची फुलेच पसरली. त्यांच्या मार्गातील काटे बनू नका. पैसे खर्चून सर्व काही मिळेल पण आई-वडील मिळणार नाहीत. त्यांच्या गरजा पूर्ण करण्यास विसरु नका. त्यांच्या पूज्य चरणांची आठवण ठेवा. आपल्या आई-वडिलांना कधीही विसरु नका.

मैत्रीण

मैत्रीण ही अशीच असते...

पक्ष्यांसारखी,

कुठुनतरी उडत उडत येते

मनामध्ये हळव्या प्रेमाचं घरटं बनवते.

सुख-दुःखाची गाणी गुणगुणते आणि

एके दिवशी हळूच उडूनही जाते.

पण त्या प्रेमाच्या धाग्याचं घरटं

शेवटपर्यंत घर करुन राहतं.

मनामध्ये एक अविस्मरणीय आठवण म्हणून

चेहरे हरवले तरी

ते पहिले क्षण आठवत राहतात.

म्हणून मैत्रीणींमध्ये भांडायचं नसतं.

आणि मैत्रीणी कधी विसरायच्या नसतात.

आरती सुनिल भारती

बी.कॉम. भाग २

पाणी

ओठ सुकले, जीवन मुकले
सगळे थकले, पाण्याने ॥

विहीरी आटल्या, पापण्या मिटल्या
बिसलरी थाटल्या, पाण्याने ॥

पाण्याला भाव, अश्रूंचा जमाव
सुकला गाव, पाण्याने ॥

थांबले रहाट, रूसली मोट
भेगाळली वाट, पाण्याने ॥

रखरखत उनं, आलं कुटूनं
जीव गेला भुलून, पाण्याने ॥

आला उन्हाळा, अश्रू झाले गोळा
थकलास बाळा, पाण्याने ॥

चातक रडले, मासे सडले
जग नडले, पाण्याने ॥

करपली झाडं, सुकले मोड
मोडली खोडं, पाण्याने ॥

आई तुझ्यासाठी

तुझ्यासाठी आई मला
चंदनासारखं झिजायचयं
तुझ्या सुखासाठी मला
रक्ताचं पाणी करायचयं.

तुझ्या डोळ्यातील स्वप्नांना
मला साकार करायचयं
तुझ्या इच्छा आकांक्षांना
मला मूर्त रूप द्यायचयं.

तुला सावली देणारं, छत व्हायचयं मला
आयुष्यभर तुझ्या चरणी, रहायचयं मला
तुझ्या चेहऱ्यावर मला हसू फुलवायचयं
शेवटी तुझ्या मांडीची उशी करुन
कायमचं झोपायचयं मला
आई फक्त तुझ्यासाठी
चंदनासारखं झिजायचयं मला...

आयुष्य

आयुष्याची डायरी लिहणारा देव असतो
पण वाचणारे आपण असतो
जीवनात खूप काही हवं असतं
पण पाहिजे तेच भेटत नसतं
सर्व काही नशीबातचं असतं
पण आपलं नशीब घडवणं
आपल्याच हातात असतं.

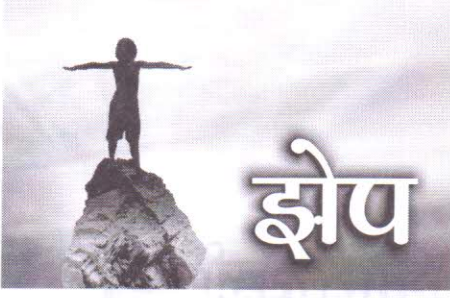
मैत्री

रोज आठवण न यावी
असे होत नाही
रोज भेट घ्याची याला
काहीच हरकत नाही

मी तुला विसरणार नाही
याला विश्वास म्हणतात
आणि याची तुला खात्री आहे
यालाच मैत्री म्हणतात...

सिमा कैलास गायकवाड
बी.ए. भाग २

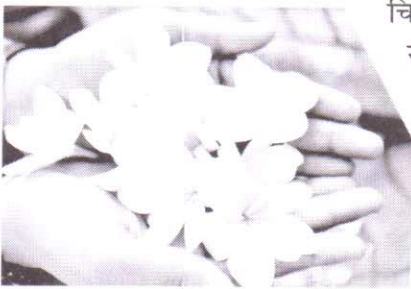

झेप

घेण्यास भरारी जेव्हा मी झेप घेतली होती
छाटले पंख नियतीने स्वप्नांची माती झाली
वाटले कितीदा जेव्हा मन झोकून प्रेम करावे
लाभला शाप विरहाचा, स्मृती पटलावरती उरावे
संधीचे सोने व्हावे, त्या वेळा कितीदा आल्या
हे हात तोडके पडले, त्या आल्या तशाच गेल्या
लाभले यशाचे जेव्हा कवडसे सूक्ष्म जगण्याला
गालबोट लागता त्याला, क्षणही तोही विझून गेला
लावून पंख आशेचा, आकाश पाहते आहे
घेण्यास भरारी अजूनही मी झेप घेतली आहे.

स्वप्नातल्या नाजूक कळ्यांना
ओंजळीत मी घेते
गंध तयाचा दरवळे भोवती
धुंद मन हे होते
रातराणी सम सुगंधी रात
अजुनही आठवते....
स्वप्नातल्या नाजूक कळ्यांना
ओंजळीत मी घेते...
आठवणीतले शब्द तयाचे
बकुळ फुल जणू हसते..
हिरव्या ऋतूचा एक सोहळा
चित्र तयाचे कोरते...

स्वप्नातल्या नाजूक कळ्यांना
ओंजळीत मी घेते...
इंद्रधनुषी आनंदाची लकेर उमटूनी जाते...
रिमझिम ती सर पावसाची
अंग अंग शहारते,
स्वप्नांतल्या नाजूक कळ्यांना
ओंजळीत मी घेते...

स्वप्नातल्या कळ्या

आयुष्य म्हणजे काय आहे ?

एक धुंद संध्याकाळ,
चार मित्र,
चार कप चहा,
एक टेबल...

आयुष्य म्हणजे काय आहे ?

एक इनोव्हा कार,
सात मित्र,
एक मोकळा असा
पहाडी रस्ता...

आयुष्य म्हणजे काय आहे ?

एका मित्राचं घर,
हलकासा पाऊस
खूप खूप गप्पा...

आयुष्य म्हणजे काय आहे ?

शाळेचे मित्र,
बुडवलेला तास,
एक कचोरी, दोन सामोसे
आणि बिलावरून झालेला वाद...

आयुष्य म्हणजे काय आहे ?

फोन उचलताच पडणारी गोड शिवी
सॉरी म्हटल्यावर अजून एक शिवी

आयुष्य म्हणजे काय आहे ?

काही वर्षांनंतर, अचानक
जुन्या मित्राचा एक एस.एम.एस.
अंधुक झालेल्या काही आठवणी
आणि डोळ्यातले पाणी....

कु. भाग्यश्री पांडुरंग कवडे
बी.एस्सी. भाग २

शिवानी दादासाहेब गाडे
बी.एस्सी. भाग २

आपणही

अष्टपुत्र सौभाग्यवती भव ॥
म्हणायचे दिवस गेले
सुपुत्री भव । म्हणावे तर
पुत्रच सारे परदेशी झाले
सुखी असं असतील तेथे
असे मनातच आपले म्हणावे

त्याच्या पुत्राचे हाय-बाय
सुरु होईल, तेव्हा कुटे
कळेल त्याला, आपणही
कसेबसे दिवस रेटायचे.

बाईकवर बसताना वेढलेले
कमरेवर हात चिकटलेले
विसरतात नमस्कार करायचा.

सँडल्स काढताना फक्त जमते
त्यांना वाकायचे बिकायचे
एरवी सारे उभ्यानेच होते
फक्त बुफे संस्कृती उरते

हां ! एक मात्र नक्की खरे
शेकहँडसाठी हात येतात पुढे
तेव्हा नक्की जाणवून येते
ताठ मानेने कसे जगायचे ?

आशीर्वाद, बिशीर्वाद, पाया पडणे
वगैरे विसरत सगळे,
ताठ मानेने कसे जगायचे
ते आपणही आता शिकायचे...

शिवानी दादासाहेब गाडे
बी.एस्सी. भाग २

तुळस होवून तुझ्या अंगणात
सतत बहरून फुलत राहावं
स्वप्नातही तू थांब म्हणावं अन्
मी वळून पुन्हा पुन्हा पहावं
असं तुझं माझं नातं असावं

हृदयाच्या स्पंदनात जाणवलं की,
ते मुक्यानेच अनुभवावं
पहाटेच्या दवात भिजलेल्या पात्यागत
आठवणीनं ओलंर्चिंब होवून जावं
असं तुझं माझं नातं असावं.

हातात हात घेवून चालताना
चुकलेल्या वाटेचं भान असावं...
एकत्र पावसात भिजताना
श्वासांनीही शहारावं
असं तुझं माझं नातं असावं

बंधनाच्या सीमारेषा ओलांडताना
आपण एक दुसऱ्याला सावरावं
हव्याहव्याशा क्षणांना कैद करून
फक्त एकमेकांसाठी जगावं
असं तुझं माझं नातं असावं.

शिवानी दादासाहेब गाडे
बी.एस्सी. भाग २

समीक्षा लेखन

मला आवडलेले पुस्तक

वास्तविक पाहता मला वाचनाचा छंद लहानपणापासूनच आहे. वडीलांनी दिलेले वाचनाचे धडे व उत्तम वाचन कसे करावे याचा आदर्श त्यांच्याकडून मला मिळाला. वाचनाची प्रेरणा मला माझ्या वडीलांकडून मिळाली. माझे वडील सतत ज्ञानेश्वरी व इतर विविध पुस्तके वाचत असतात. त्यामुळे अगदी अकरावी, बारावीत असतानाही मी अभ्यासाच्या पुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य पुस्तकेही वाचत असते. अशा वाचनात एखादे पुस्तक असे मिळते की, ते हातात घेतल्यावर पूर्ण झाल्याशिवाय खाली ठेवतच नाही. असेच एक पुस्तक नुकतेच माझ्या वाचनात आले. ते पुस्तक वाचायला लागल्यावर मी झपाटून गेले आणि पुस्तक वाचून संपल्यावरही मी भारावलेल्या स्थितीतच राहिले.

मी पुस्तके वाचताना भेदभाव करित नाही, सर्व प्रकारची पुस्तके वाचते. पण मला विशेष वाचायला आवडतात ती आत्मवृत्ते आणि चरित्रे. मला आवडलेले पुस्तक हे लेखक, संपादक उत्तम कांबळे यांचे आत्मचरित्र होते. त्याचे नाव आहे 'वाट तुडवताना' ही वाट आहे त्यांच्या खडतर जीवनाची. किती अवघड वळणे, किती अडचणी? किती विपरीत संकटे पार करित लेखक आजच्या स्थानावर पोहोचला, हे आपल्याला या पुस्तकातून समजते.

पुस्तक उघडल्यावर पहिले लक्ष वेधून घेतले ते पुस्तकाच्या अर्पण पत्रिकेने.. लेखकाने हे पुस्तक अर्पण केले आहे असंख्य ग्रंथांना. कारण ग्रंथ माणसांना घडवितातच असा लेखकाचा ठाम विश्वास आहे. ज्याला व्यवस्थेने इतिहास दिलेला नसतो, भूगोल दिलेला नसतो चालण्यासाठी चांगला वर्तमानही दिलेला नसतो अशा माणसांना ग्रंथ खूप उपयोगी पडतात असं त्यांचे मत आहे. मला हे पुस्तक आवडले. त्याची आणखी एक कारण हे की, हा लेखकही लहानपणापासून पुस्तकवेडा आहे. लहानपणापासून त्याला पुस्तकाच्या दुकानाचे आकर्षण वाटत आले आहे. चार आण्याचें पुस्तक मिळावे, म्हणून ते वाटेल ते कष्ट करायला तयार आहेत.

कष्ट हे तर त्यांच्या पाचवीलाच पुजले होते. शिक्षण घेण्यासाठी उत्तम कांबळे यांनी घेतलेल्या कष्टांची गणती करता

येणार नाही. शिक्षणाच्या या वाटेवर त्यांच्या पाठीशी खंबीर उभी राहिली ती त्यांची आईच. अविचारी वडीलांमुळे त्यांना बहुतेक काळ आपल्या आजोळीच काढावा लागला. तेथे मात्र आजोबा आणि त्यांच्या मावश्या यांच्याकडून सतत प्रेरणा आणि प्रेमच मिळाले. या त्यांच्या अध्ययनाच्या वाटेवर त्यांची जातही अनेकदा आडवी आली. जातीयतेच्या अन्यायी रुढीमुळे त्यांना शिक्षकांकडून मारही खावा लागला आणि अनेकदा न सुटणारे प्रश्नही त्यांच्यासमोर उभे राहिले.

वाचन आणि अविरत कष्ट यांच्या मदतीनेच उत्तम कांबळे संपादक झाले. त्यांच्याविषयीच्या आईच्या अपेक्षा, त्यासाठी ती घेत असलेले कष्ट त्यांना दीपस्तंभासारखे होते, म्हणूनच ते अनेक मोहांच्या क्षणी वाचले. लेखकाच्या या आत्मचरित्राला लोकांकडून प्रचंड प्रतिसाद मिळाला आहे. त्याच्या दोन आवृत्या निघाल्या शिवाय अनेक वाचकांनी लेखकाकडे अपेक्षा व्यक्त केली की, तुमची आई आम्हाला जाणून घ्यायची आहे. मग लेखकांनी दुसरे पुस्तक लिहीले. 'आई, समजून घेताना' हे दुसरे पुस्तकही लोकप्रिय झाले आहे.

आपल्या या पुस्तकात लेखक कांबळे म्हणतात, माझ्यापुरतं बोलायचं झालं तर मी ग्रंथाच्या गावात गेलो नसतो, तर गावगाड्यातच राहिलो असतो. मला चार्वाक, बुध्द, गांधी, आंबेडकर यांपैकी कोणीही दिसलं नसतं. त्यांच्या पाऊलखुणाही दिसल्या नसत्या. माझी स्वतःची ओळख सांगण्यासाठी शब्दही मिळाले नसते. मी तसाच राहिलो असतो, बिनचेहऱ्याचा... !
वाट गमावलेला !!

कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
बी. ए. भाग २

आपुलकी

आपली स्वप्ने पूर्ण करण्यासाठी देशाच्या कानाकोपऱ्यातून दररोज हजारो तरुण तरुणी मुंबई मायानगरीत येत असतात. प्रत्येकाला अशा असते ती म्हणजे यशाची पायरी गाठायची. अशीच एक कथा...

कॉलसेंटरच्या जॉबसाठी एका नामांकित कंपनीत हॉलमध्ये मुलाखती चालू आहेत. मुलाखतीसाठी ५० ते ६० विद्यार्थी उपस्थित आहेत. ज्यामध्ये काही लेडीज, काही जेन्ट्स, सगळे जण, वेगवेगळ्या राज्यातून, वेगवेगळ्या धर्माचे, प्रांताचे, जातीचे विद्यार्थी आहेत. त्यामध्ये देखण्या आणि सुंदर मुलीदेखील होत्या. काहीजण खरोखरच जॉब मिळविण्यासाठी आले होते तर काही टवाळखोर मुले केवळ टाईमपाससाठी मुलाखत घायला आले होते. समोर बसलेल्या सुंदर मुलींना पाहून आकाश म्हणाला, यार शुभम् खूप बोअर झालयं. एखादं रोमांटिक गाणं तरी लावं तुझ्या मोबाईलमध्ये. तेव्हा शुभम् म्हणतो, अरे, रोमांटिक गाणं काय ऐकतोस ? माझ्या मोबाईलवर फोन तरी लावून बघ काय मस्त रिंगटोन आहे आकाशने शुभमचा नंबर कॉल केला. रिंग वाजू लागली. आज दिन है पाणी पाणी और दिन भी है सानी सानी.... हे गाणं ऐकून तिथं बसलेल्या मुलींना लाजल्यासारखं होत होतं.

आकाश म्हणाला, काय मस्त रिंगटोन आहे, यार.. ह्या गाण्याचा व्हिडीओ पण भारी आहे. शुभम् हसतो. आकाश शुभमला म्हणतो, आता मला फोन लावून माझी रिंगटोन ऐक. मग शुभम फोन करतो. आकाशची टोन वाजते. आशिक बनाया आपने... तेर बिन सुनी सुनी हे राते....हे दोघे त्या मुलींकडे बघून हसतात. समोरच्या मुली मान खाली घालून बसतात.

आकाश विचारतो, शुभम कशी आहे माझी रिंगटोन ? शुभम म्हणतो, एकदम कडक.

तितक्यात किशन चहाची किटली घेऊन येतो.

कथा लेखन

किशन हा एम.पी.चा रहिवाशी आहे. तो भैय्या आहे. तो मुलाखतीसाठी बसलेल्या सर्वांना चहा देऊ लागतो. मुलींनाही चहा देतो. आकाश तोंडाने गाणे म्हणतो, चाय पियो सैय्या हमारी.. चाय पिकर मोबाईल नंबर देना तुम्हारा... शुभम् चहावाल्याला बोलावून चहा मागतो. किशन शुभमला चहा देताना शुभमच्या मांडीवर गरम चहा सांडतो. मग चिडून शुभम किशनला थोबाडीत मारतो. आकाश देखील किशनची पिटाई करतो. दोघेजण किशनला खूप मारतात. चहाची किटली, ग्लास लाथेने ढकलतात. किशनचा मोबाईल खाली पडतो. किशन रडू लागतो. त्यावरही शुभम् युपी, बिहारींनी परेशान करून टाकलयं आम्हाला. हे भैय्या लोक हाकलले पाहिजेत, असे म्हणतो.

तेव्हा किशनचा फोन वाजतो. त्याची रिंगटोन असते.. ए मेरे वतन के लोंगो, जरा आँख में भरलो पानी.... एक प्रिया नावाची मुलगी किशनला उठवते. सगळेजण उभे राहतात. तिकडून किशनची आई बोलते, बेटा कैसे हो, सब ठिक ठाक है ना । आज तुम्हारा जन्मदिन है, सुबह कामपर जाने से पहले मंदिर गये थे या नहीं. किशन फोनपर बोला, भूल गया था माँ । आज मेरा जन्मदिन है । किशनची आई म्हणते, तुम भुल सकते हो बेटा, मगर माँ कैसे भुल सकती है, भगवान तुम्हे लंबी उमर दे. चलो फोन रखती हूँ...

तेव्हा हॉलमधील सर्व मुले-मुली किशनचे बोलणे ऐकतात. ज्याच्याजवळ येवून टाळ्या वाजवून त्याला वाढदिवसाच्या शुभेच्छा देतात. प्रिया तिच्या डब्यातील आईने दिलेला बेसनचा लाडू किशनला चारते. किशन डोळे पुसून हात जोडून सर्वांचे आभार मानतो. आकाश व शुभमही किशनच्या हातात हात देवून त्याला वाढदिवसाच्या शुभेच्छा देतात.

कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
बी.ए. भाग २

कोंडीत सापडलेला आजचा शेतकरी

शीर्षक वाचून मनात विचार येणं साहजिकच आहे की, खरचं आजचा शेतकरी कोंडीत सापडला आहे का ? सापडला असेल तर का ? त्यासाठी काय केले पाहिजे ? या प्रश्नांची उत्तरे मिळविण्यासाठी जास्त काही करण्याची गरज नाही. जरा थोडासा विचार केला की उत्तरे आपोआप मिळतील.

शेतकऱ्यांची आजची स्थिती जर पाहिली तर शेतकऱ्याला सर्वांत महत्त्वाची गोष्ट निसर्गाची साथ मिळत नाही. ऋतुचक्र बदललेलं दिसतं. अचानक अवेळी पाऊस पडतो. तर कधी थंडी तर कधी कडक उन्हाळा. अवकाळी पाऊस, दुष्काळ, गारपीट, अवेळी सुटणारा प्रचंड वारा यामुळे आजचा शेतकरी हैराण झाला आहे. निसर्गाची अशी प्रतिकूल साथ असल्यामुळे त्यात भर म्हणजे सद्यस्थितीत असणारे केंद्र व राज्य सरकाराचे शेतकरी विरोधी धोरण होय.

आज आपण शेतकऱ्याच्या मालाला मिळणाऱ्या दराचा जर विचार केला तर.. ? सरकारसुध्दा चकीत होईल असे होणार नाही. याचे कारण सरकारची शेतकऱ्यांबद्दलची वरवरची ओढ. आज शेतकऱ्यांना मिळणाऱ्या दूधाच्या दराचा जर विचार केला, तर शेतकऱ्याला १० रु. ते १५ रु. एवढा दर मिळतो. या दराच्या तुलनेत बिसलरी बॉटल खरेदी करायची म्हटलं तरी १५ ते २० रु. लागतात. शेतकऱ्याच्या शेतमालाला उत्पादन खर्चावर रास्त भाव भेटत नाही. त्यामुळे त्याच्या दारिद्र्यात वाढ होत आहे. बहुतेकवेळा शेतमालाच्या

उत्पादन खर्चापेक्षा कमी रक्कम शेतकऱ्याला मिळते. त्यातून शेतकऱ्याचा कर्जबाजारीपणा वाढून आत्महत्यांचे प्रमाण वाढत आहे. आज घडीला सरकारची बदलती धोरणं यामुळे सर्वसामान्य जनता व शेतकरी यांना जबरदस्त तडाखा बसत आहे. जीवनावश्यक वस्तू व सेवांच्या किंमती सरकार स्थिर ठेवत नाही. यामुळे बऱ्याचशा शेतकऱ्यांचे संसारे उद्ध्वस्त झाले आहेत. बऱ्याच ठिकाणी शेतकरी वेगवेगळ्या पिकांची लागवड करून मिळणाऱ्या नफ्यापासून घरचा प्रपंच चालवायचा हा त्यांचा उद्देश असतो. परंतु ते पिक उभं करण्यासाठी त्यांच्याकडे भांडवल नसते म्हणून तो कर्जाऊ रक्कम घेवून भांडवल उभा करतो. शेतामध्ये पिक उभा करतो. पिक शेतामध्ये ज्यावेळी जोमाने येते त्यावेळी मात्र परिस्थिती उलटी असते. बाजारात त्या पिकाला भाव नसतो. त्यातून त्याचा उत्पादन खर्चही निघत नाही. त्यांतच सावकाराचा तगादा.. मग वाटतं खरचं आजचा शेतकरी कोंडीत सापडला आहे का ?

निलेश बबन महारनवर
बी.ए. भाग २

आजची मुलगी सुरक्षित आहे का ?

भूतकाळ व वर्तमानकाळाचा विचार करता भारतीय समाजात स्त्रियांवर होणारे अन्याय, अत्याचार सातत्याने होत आहेत. स्त्री एक समाजातील शोषक घटक आहे. चूल आणि मूल या भूतकाळातून जरी ती बाहेर पडली असली तरी तिला अनेक समस्यांना सामोरे जावे लागताना दिसत आहे. प्रत्येक पुरुषाचा, प्रत्येक मुलाचा स्त्रियांकडे, मुलींकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन हा अत्यंत भयावह आहे. त्यांच्या नजरा, त्यांचे डोळे काय काय ओकत असतात, हे त्यांनाच माहित असते. हे सर्व आपणाला आत्मपरिक्षण केल्यावर समजल्याशिवाय राहणार नाही. जशा समुद्राच्या लाटा किनाऱ्याला धडकतात त्याप्रमाणे अन्याय, अत्याचार आणि बलात्कार यांच्या बातम्या प्रतिदिन झळकताना दिसतात. असे एकही वर्तमानपत्र सापडणे अशक्य आहे की त्यामध्ये मुलींची छेडछाड, अन्याय, अत्याचार यांची बातमी सापडणार नाही. याला जबाबदार कोण ? असा प्रश्न मनात आल्यावर थोडा विचार करायला पाहिजे. आजच्या स्थितीत मुलीला जन्माला आल्यापासून मृत्यूपर्यंत आपल्या भावना दडपून जगावे लागते. मुलगी जन्माला आली हे समजताच घरच्यांच्या चेहऱ्यावरचे हास्य गायब होऊन चेहऱ्यावर चिंतेचे जाळं उभा राहतं. तिच्यावरील अन्याय तर जन्मापासूनच सुरु होतो. का तर ती एक मुलगी आहे म्हणून.. !

आज वृत्तपत्रातील बातम्या पाहिल्या असता ६० वर्षांचा नराधम ८ वर्षांच्या, १० वर्षांच्या मुलींवर बलात्कार करताना दिसतो. तसेच दिल्ली व कोपर्डीसारखी बलात्काराची प्रकरणे आपणा सर्वांच्या परिचयाची आहेत. काही ठिकाणी तर असे प्रसंग घडतात की त्याचा विचारही करवत नाही. आज बऱ्याच ठिकाणी बापाकडून स्वतःच्या मुलीवर, सासऱ्याकडून सुनेवर बलात्कार झाल्याची अनेक उदाहरणे आहेत, आजही घडत आहेत, हे किती लाजीरवाणे आहे हे आपणाला अशा प्रसंगांच्या बातम्या वृत्तपत्रांत वाचल्यानंतर समजते.

प्रत्येक स्त्रीला फार मोठ्या प्रमाणावर जाच सहन करत जीवन कंठावे लागते. लग्नाअगोदर आई-वडील, लग्नानंतर पतीकडून नंतर मुलांकडून मानसिक त्रास सहन करत जीवन जगावे लागते.

स्त्रीवादी चिंतनपर लेखन

मुलीला तारुण्याच्या ऐन उंबरठ्यावर असतानाचे तर जीवन.... नको... याबद्दल विचारच नको. घरापासून शाळेत, महाविद्यालयात जाणाऱ्या मुलीला वाटते, अनेक समस्यांना सामोरे जावे लागते. अनेक नराधम तिच्या पाठीमागे लागलेले असतात. तिच्यावर लायनिंग, शायनिंग करतात. तिच्यासमोर स्टंटबाजी करतात. तिची छेडछाड करतात. का ? तर ती एक मुलगी आहे म्हणून... ?

निलेश बबन महारनवर
बी. ए. भाग २

कांदा

व्यापारी म्हणे कांद्याला, दर खूप येणार हाय
कांदा पिकविणाऱ्या शेतकऱ्यांच भलचं हाय
म्हणून कांदा पिकवला, फारच जोरात आला
कोण म्हणे कांद्याचा दर फारच कडाडला
थैलित भरला तेव्हा कळलं फारच गडगडला
दराच्या आशेने थैलीत भरून ठेवला
दहा दिवसांनी कळलं दर दोन रु. कमीच झाला
कोण म्हणे महिन्याने दर येणार हाय
म्हणून तसाच ठेवला
दोन महिन्यांनी कळलं, साराच नासून गेला
हिच तर शेतकऱ्यांची अवस्था हाय
सगळीकडं भ्रष्टाचाराचं जाळचं हाय
म्हणे आमच्या देशात लोकशाही हाय
लोकशाही असो, हुकुमशाही असो
शेतकरी कायमचा दुःखात हाय.

अजमुद्दीन रमजान शेख
बी. ए. भाग २

लेख

लेक, मुलगी, कन्या, बेटी विचार केला तर शब्द सुध्दा किती सुंदर वाटतात. नकारात्मक विचार करताना, प्रॅक्टिकली विचार केला तरी मुलगी म्हणजे संकट वाटतं. आठरा वर्षे कारावास आणि एक लाख रुपये दंड. असे कितीतरी गैरसमज आपल्या समाजात रुढ झाले आहेत. माझं मन विचार करते, अंगणातून इकडे तिकडे करणारी, काकणांची किणकिण, पेंजणीची झिनझिन, आजी-आजोबांची आस्थेने काळजी घेणारी. वडीलांना हवं नको ते विचारणारी आणि आजारी आईजवळ अबोल होवून बसणारी ती मुलगी का नको असते सगळ्यांना ?

जेव्हा स्त्री प्रधान संस्कृती येईल तेव्हा पुरुष नांदायला जातील. कोणत्या विचारात पडला ? हे सत्य होईल. या सत्याला कधी ना कधी सामोरे जावेच लागेल.

का ? का नाही जगू द्यायचं मुलीला ? का मुलगाच वंशाचा दिवा ? मुलगीसुध्दा पणती आहे. दोन घरांचे नाव पुढे आणते.

मुलगा आणि मुलगी दोन्ही वंशाचे दिवे असतात. मग मुलीला का कमी दर्जा दिला जातो. कधी-कधी तर आईलाही मुलगी नकोशी होते. पण का ? कारण सासरी सर्वांनी दबाव टाकलेला असतो. मुलगाचं हवा.. ती बिचारी काय करणार ? तिला त्या घरी नांदायचं असतं. म्हणून मुलगी आहे हे समजताच गर्भपात केला जातो. दोन मुलं चालतील पण एक मुलगी नको वाटते.

आजची परिस्थिती जरा सुधारली आहे. मुलीही उंच भरारी घेत आहेत. पण तरीही त्यांचे पाय खेचणारे हात कमी नाहीत. सैराटमधील आर्ची बुलेट चालवते. ते चालतं.. पण आपल्याच गावातली एखादी मुलगी साधी गाडी चालवताना दिसली की तिला वाईट बोलल जातं. मुलांनी फेसबुकवर काय पण टाकलं तर त्याला १००-२०० लाईक येतात. पण एखाद्या मुलीने आईवडीलांविषयी काय टाकलं तर मुलगी बिघडली असं म्हटले

जाते. त्याला फक्त दहा-वीस लाईक मिळतात. बर.. जाऊ दे. हा विषय सोडून द्या.

ज्यांच्या स्फूर्तीने तेवल्या स्वातंत्र्यज्योती, ज्याच्या पोटी जन्मले शिवछत्रपती... त्या राजमाता जिजाऊ. त्यांनी घडवलं शिवरायांना, पण त्यांना विसरतात सगळे. महाराष्ट्राच्या मातीमध्ये रोवलेली पहार काढून ज्या माऊलीने गुलामगिरीच्या छाताडावर प्रहार केला त्या जिजाऊ एक स्त्रीच होत्या.

जन्म द्यायला आई पाहिजे. राखी बांधायला बहीण पाहिजे. गोष्टी सांगायला आजी पाहिजे. हट्ट पुरवायला मावशी पाहिजे. पुरणपोळी भरवायला मामी पाहिजे. जीवनात सोबतीला मैत्रीण पाहिजे. आयुष्याच्या साथीला बायको पाहिजे. पण हे सर्व कधी होईल ? जेव्हा प्रत्येकाच्या घरात किमान एकतरी मुलगी जन्माला येईल तेव्हाच...!

एक छोटीशी गोष्ट

काही वर्षांपूर्वी देशात घडलेली ही एक सत्यघटना आहे. वडील आपली नवी कोरी कार सुट्टीच्या दिवशी सकाळी स्वच्छ करत असतात. त्यांच्या चार वर्षांचा मुलगा व सहा वर्षांची मुलगी या कामात त्यांना मनापासून मदत करीत असतात. वडील आपल्या कामात मग्न असतात. पलीकडून त्यांना काहीतरी खरडण्याचा आवाज येतो. ते चटकन कारच्या दुसऱ्या बाजूला येऊन पाहतात. तर हे निरागस मुलगा व मुलगी नव्या कोऱ्या कारवर स्कू ड्रायव्हरने काहीतरी खरडत असतात. वडीलांचा प्रचंड संताप होतो आणि ते हातातील साधन मुलीला मारतो. मुलाला चापट मारतो. ते हातातील साधन मुलीच्या हाताच्या कोवळ्या पंजावर लागते आणि ते जोरात ओरडतात. मुलीच्या हाताला जबर जखम झालेली असते. हात रक्तबंबाळ झालेला असतो. वडील अर्थात तिला तत्काळ रुग्णालयात घेवून जातात. त्या निष्पाप जीवाला ऑपरेशन थिएटरमध्ये दाखल केले जाते. परंतु त्या दुर्दैवी मुलीने आपली दोन बोटे गमावलेली असतात. बोटांना ड्रेसिंग

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

केलेले असते. आणि सायंकाळी शुध्द आलेली मुलगी आपल्या पप्पांना एक निरागस प्रश्न विचारते , पप्पा मला नवीन बोटे परत कधी येणार ?

निरुत्तर झालेले वडील बाहेर पार्किंग एरियात येतात. स्वतःवरच संतापलेले ते कारवर रागाने लाथा मारू लागतात. तेवढ्यात त्यांचे लक्ष मुलीने व मुलाने रखडलेल्या जागी जाते. ते नीट पाहतात. तेव्हा त्यांना दिसते की मुलाने गाडीवर फुल काढले होत. पण मुलीने गाडीवर 'आय.लव्ह यू. डॅड' असे लिहीलेले असतात. हे वाचून मात्र ते ओक्साबोकशी रडू लागतात. म्हणून वस्तू या वापरण्यासाठी असतात. मुलं ही तुम्हाला सांभाळण्यासाठी असतात. मात्र मुली आयुष्यभर तुमच्या मनात आपली जागा करण्याचा प्रयत्न करतात. आपलं सर्वस्व आपल्या आईवडीलांसाठी देतात.

म्हणून एक तरी मुलगी असावी. उमलताना बघावी. नाजूक नखरे करताना न्याहाळताना मिळावी. साजरी गोजीरी दिसावी. नाना मागण्या पुरवताना तारांबळ उडावी. जवळ येऊन बसावी. मनातली गुपीतं तिने हळूच कानात सांगावा. गालातल्या गालात हसावी. किमान एकतरी मुलगी असावी.

मी मुलाला कमी समजत नाही. पण मुलगी ही कमी नाही, हे सांगतेय.

मुलगा वारस आहे पण मुलगी पारस आहे.

मुलगा वंश आहे पण मुलगी अंश आहे.

मुलगा आन आहे पण मुलगी शान आहे.

मुलगा तन आहे पण मुलगी मन आहे.

मुलगा संस्कार आहे पण मुलगी बाग आहे.

मुलगा दवा आहे पण मुलगी दुआँ आहे

मुलगा भाग्य आहे पण मुलगी सौभाग्य आहे.

आपल्या लेकीला माहेरचा उंबरठा ओलांडून सासरी जाताना पाहताना सर्वांना दुःख होतं. आई रडते तो बाप रडतो, पण

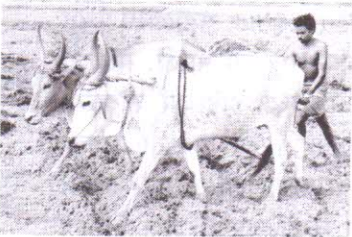
मुलगी... ? मुलीचं मन कोण समजणार ? ती आई वडीलांनी सोडून जाते दुसऱ्या घरी. तिथे तिला सगळे समजून घेतिल का ? बायको नवऱ्यासाठी खूप करते पण नवऱ्यानेही बायकोचं मन जपलं पाहिजे. उद्या कदाचित तुमच्या बायकोने किंवा आईने आपल्या वडिलांना एक प्रश्न विचारला तर वाईट वाटून घेवू नका. कारण ती काही चुकीचं विचारत नाही. विचार करायला लावणारा, हृदयाला भिडणारा तिचा फक्त एकच प्रश्न. सिंदूर, बांगड्या, जोडवी, मंगळसूत्र, नथ, सगळ तुझ्या नावाने मी परिधान केले. वडीलधाऱ्यांच्या पाया मी पडते. अखंड सौभाग्यवती भवः आशीर्वाद मात्र तुला. घराची काळजी मी घेते आणि दरवाज्यावर नावाची प्लेट नवऱ्याची. आम्हा स्त्रीयांचे आयुष्यचं स्वतःच असतं काय ?

घर जपलेलं झाडं, फांदी फांदी जीवापाड
भावबंद मायावीत, त्याच्या मनाची कवाड
लेक माहेरचा सोनं, लेक सौद्याच औक्षण
लेक बासरीची धून, लेक अंगणी पैजण
लेक चैतन्याचे रूप, लेक अल्लड चांदण
लेक रंगाचं शिंपणं, लेक गंध हळवं मन
लेक परक्याचे धन, बाबा तुटतो आतून
आला गोठलेला क्षण, शुभमंगल कन्यादान...

निलेश बबन महारनवर
बी.ए.भाग २

शेतकरी

शेतकरी माझा उपाशी हाय
भ्रष्टाचारी मात्र तुपाशी हाय
हाच तर सरकारचा दुबळेपणा हाय
म्हणे आमच्या देशात लोकशाही हाय
शेतकरी माझा दुःखात हाय
भ्रष्टाचारी मात्र सुखात हाय
शेतकरी माझा पोषक हाय
भ्रष्टाचारी मात्र शोषक हाय
शेतकरी माझा काबाडकष्ट करतो
भ्रष्टाचारी फक्त भ्रष्टाचार करतो

शेतकरी माझा उन्हात राबतो
भ्रष्टाचारी मात्र एसीत फिरतो
हाच तर सरकारचा दुबळेपणा हाय...
म्हणे आमच्या देशात लोकशाही हाय...

निलेश बबन महानवर
बी.ए. भाग २

व्यक्तिचित्र

विद्रोही कवी : नामदेव ढसाळ

नामदेव लक्ष्मण ढसाळ (जन्म १५ फेब्रुवारी १९४९, पुणे जिल्हा) मराठी दलित साहित्यातील परिवर्तन घडविणारे लेखक आणि दलित चळवळीतील नेते आहेत. महानगरीय आणि बोलीभाषा या विषयावरील दलितांचे, शोषितांचे जीवनसत्त्व भोगलेला, अनुभवलेला हा सिध्दान्त कवी, कादंबरीकार, नाटककार आहे. त्यांनी दलित पँथर ही सशक्त संघटना १९७२ मध्ये सुरु केली. १९७३ मध्ये त्यांचा पहिला कवितासंग्रह 'गोलपिठा' प्रकाशित झाला.

त्यानंतर आणखी 'मूर्ख म्हातान्याने डोंगर हलवले', 'तुझी इयता कंची?' 'खेळ', आणि 'प्रियदर्शीनी' हे कविता संग्रह प्रसिध्द झाले. आपल्या विशिष्ट शैलीने मराठी कवितेचे परंपरेत मोलाची भर घालणाऱ्या आणि भाषिकदृष्ट्या प्रमाण मराठी भाषेपेक्षा वेगळी भाषा वापरून मराठीला समृद्ध करणाऱ्या मोजक्या साहित्यापैकी हा एक प्रतिभाशाली कवी होय.

नामदेव ढसाळांच्या कविता ह्या सत्य परिस्थितीवर जहाल ताशेरे ओढणाऱ्या आहेत. ढसाळांची लेखणी वरण भातावर पसरलेल्या साजूक तुपासारखी नसून गोफण गुंड्यांतून सणसणीत सुटणाऱ्या गोट्यासोट्यासारखी आहे. ती एका चळवळीची, भाकरीची, ऊन चिकट रक्ताचे पाट होणारी, सल्ली-डल्ली बोटीवाल्या अत्तदिप भवाच्या दिशेने नेणारी, कोणत्याही प्रकारची सेटलमेंट नाकारणारी कविता आहे.

कविता -

मी मारले सुर्याच्या रथाचे घोडे सात
वाल्मीकींची कार्बन कॉपी व्हायचे नव्हते मला

प्रपंचाच्या रगाड्याने केले मला पापाचे धनी
बायकोला म्हणालो, हे घे यातले थोडेसे वाटून,
तिने कानावर हात ठेवले !

मुलालाही हीच वाक्य म्हणून दाखविले
त्याने तर अंगाला पानसुध्दा लावून घेतले नाही.
वाल्मिकीने पापाचे ओझे वाहत वाहत
अजरामर आर्तकाव्य तरी लिहीले
आणि मी ?

मी जगण्याचे ओझे येथपर्यंत वाहत आणले..

हे जगण्याचे वास्तव्य

आता तूच सांग मी काय लिहू ?

जातीव्यवस्थेने घातलेल्या मनामनाच्या बेड्या वागवत
मान खाली घालून चालत असलेल्या समाजात बाबासाहेबांनी
स्फुलिंग चेतवलं आणि वणवा पेटला. याच वणव्याचा धगधगता
झेंडा खांद्यावर घेतलेल्यांपैकी एक नामदेव ढसाळ ! ढसाळांनी
शब्दांचा अक्षरशः हत्यारासारखा उपयोग केला आणि शोषण
व्यवस्थेचेच वाभाडे काढले. तुझे बोट धरून चाललो आहे मी..
ह्या काव्यसंग्रहातल्या कविता अशाच धगधगत्या आहेत.

हा भाकरीचा जाहीरनामा

हा संसदेचा रंडीखाना

हा देश नावाची आई

राजरोस निजते कुबेराच्या सोबत

किंवा

तेच तेवढे आईच्या उदरातून आलेत

बाकीचे कुत्र्या-मांजराच्या !
ही केवळ उदाहरणे..
नामदेव ढसाळ बाबासाहेबांना उद्देशून लिहीतात,
तुम्ही तुमची असली व्यक्तीपूजा
कुणाला करू दिली नाही.
तुमच्या पश्चात हा गुन्हा मी केला आहे.
मी तुम्ही दिलेली शिक्षा भोगून
माझा जन्म पवित्र होईल.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना व्यक्तीपूजा आवडत नव्हती. हे खरे मात्र ढसाळ यांच्या संग्रहातल्या कवितेच्या व्यक्तीपूजेची स्तोत्रे म्हणून संभावना करणे शक्यच नाही. ही आहे एका महान प्राप्ती व्यक्त झालेली निखळ कृतज्ञतेची भावना मनाचा अवकाश लक्ष करणारी ती एक कृतज्ञता.

गोलपिठापासून नामदेव ढसाळांनी शोषित समाजाची जी वेदना मांडली ती इतकी अस्सल होती की त्याच्या प्रामाणिकपणाबद्दल शंका घेण्यास कोणी धजावणार नाही. ज्यांच्या मुंबईतील फॉकलॅंड रोडच्या वेश्यावस्तीतील भाग म्हणजे गोलपिठा. त्याच्या विश्वात ते वावरले. जिथे दारू, मटका आणि रांडबाजी. कोणी जगत नाही. जिथे कोंबडं कापाव इतक्या सहजपणे माणसे कापली जातात. जिथे दिवस रात्री सुरु होतो. ढसाळांच्या भाषेतच सांगायाचे तर...

मनगटावरच्या चमेली गजऱ्यास
कवळ्या कलेजीची शिकार उरकून
दिसतात शेवटच्या बसची
वाट पाहणारे बाहेरख्याली लोक.

प्रस्थापित व्यवस्थेविरुद्ध विद्रोहाची मशाल हाती घेवून काळ शिलगावत निघालेले नामदेव ढसाळ आयुष्याच्या संध्याकाळी मायस्येनिया ग्रेव्हीज आणि कॅन्सरसारख्या दुर्धर आजाराशी दीर्घकाळ लढत राहिले. त्याची ही झुंज १५ जानेवारी २०१४ रोजी बॉम्बे हॉस्पिटल, मुंबई येथे बुधवारी पहाटे थांबली.

नामदेव ढसाळ यांच्या निधनामुळे आधुनिक मराठी कवितेच्या युगाचा अंत झाला आहे. माझ्या प्रिय कविते तू चालत रहा. सामान्यातल्या सामान्य माणसासोबत थेट त्याचे बोट पकडून अशी विनवणी करणाऱ्या ढसाळांनी मराठी कवितेला नवी भाषा, नवा आशय आणि अवकाश मिळवून दिले. साठोत्तरी काळात मराठी साहित्य विश्वातल्या स्थितीशील बनवलेल्या मर्यादित अनुभव विश्वातल्या विरोधात एका पिढीने बंड पुकारले होते. ढसाळ त्या पिढीचे प्रतिनिधी असले तरी त्याचे बंड लघु अनियत कालीकाच्या चळवळीतल्या समकालीनाएवढे मर्यादित नव्हते.

माणूस असूनही पिढ्यानपिढ्या अमानुषपणे वागवल्या गेलेल्या माणसांवरील अन्याय अत्याचाराला तेवढेच प्रखर शब्द देणारे ढसाळ हे अग्रणी कवी होते. प्रस्थापित समीक्षा व्यवहाराला प्रारंभीच्या काळात ढसाळांच्या कवितेचे मोल समजले नाही.

ढसाळ हे जन्माने दलित असल्यामुळे दलित कविता या संकल्पनेत यांची कविता ढवळूनसुद्धा प्रवाहापासून बाजूला ठेवण्याचे प्रयत्न झाले. परंतु ढसाळांची कविता एवढी सशक्त होती की समीक्षेने तिच्याभोवती भिंती जमीनदोस्त करून मराठी कवितेत अग्रस्थान पटकावले. मराठी कवितेला भारतीय पातळीवर आणि जगातिक पातळीवर ही ओळख निर्माण करून दिली.

महात्मा ज्योतिबा फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि राजश्री शाहू महाराज ही ढसाळांची श्रद्धास्थानचे आणि प्रेरणास्थळाने सुद्धा अखंड मानव जातीसाठी नवे जग रुजणाऱ्या बाबासाहेबांचे बोट धरून चालत असल्याची कृतज्ञ जाणीव ठेवून ढसाळांनी कविता लिहीली. ज्यांना बेईमान व्हायचे आहे, त्यांना खुशाल होवू द्या. मी माझ्या पुरते कापरासारखे जळून तुझे नाव दिवंगत गाजविले अशी ग्वाही ते बाबासाहेबांना देतात. कितीही संकटे आली तरी डगमगून न जाता त्याच्याशी दोन हात करत राहतात.

कधी नव्हे ते आता मला आयुष्य आवडायला लागले आहे. प्रत्येकाच्या हृदयात मी कोरून ठेवली आहे. माझ्यासाठी जागा आणि सहजगत्या मातीच्या वैभवात जीव पडला आहे. अडकून असे लिहीणाऱ्या नामदेव ढसाळ नामक महाकवीने मराठी कवितेवर प्रेम करणाऱ्या प्रत्येकाच्या हृदयात आपली जागा कोरून ठेवून निरोप घेतला आहे.

किरण नामदेव देडे
बी.ए. भाग ३

कोण पाहिजे ?

जन्म घ्यायला आईच पाहिजे
राखी बांधायला बहीणच पाहिजे
गोष्टी सांगायला आजी पाहिजे
हट्ट पुरवायला मावशी पाहिजे
पुरणपोळी भरवायला मामी पाहिजे
जीवनाच्या सोबतीला मैत्रीण पाहिजे
आयुष्याच्या साथीला बायको पाहिजे
पण हे सर्व करायला आधी
एक मुलगी तर जगली पाहिजे...

कशासाठी

मान द्यावा मोठ्यांसाठी
दान करावे गरजूंसाठी
ज्ञान द्यावे अज्ञानासाठी
क्षमा मागावी चुकीसाठी
कष्ट करावे पोटासाठी
प्रयत्न करावे दुसऱ्यासाठी
हे सर्व कशासाठी ?
स्वतःच्या समाधानासाठी

एकदा फुललेले फूल

एकदा फुललेले फूल
पुन्हा फुलत नाही
एकदा मिळालेला जन्म
पुन्हा मिळत नाही,
हजारो माणसे मिळतील
आयुष्यात,
पण आपल्या हजारो
चुकांना क्षमा करणारे
आई-वडील पुन्हा
मिळणार नाहीत...

आई-बाबा

आई ही अशी बँक आहे,
जेथे
आपण आपली प्रत्येक भावना
आणि दुःख जमा करू शकतो,
आणि
बाबा असे क्रेडीट कार्ड आहे,
ज्याच्याजवळ बॅलेन्स
नसतानाही ते आपले स्वप्न
पूर्ण करण्याचा प्रयत्न करत असतात.

सावध व्हा

तुम्ही लोकांशी कितीही चांगलं वागलात
तरीही लोक तुमच्याशी वागताना
त्यांच्या गरजेप्रमाणे आणि
मुडप्रमाणे वागतात...
वेळीच सावध व्हा
अशा लोकांपासून ...

कु. दिक्षा आप्पा मारकड
बी.एस्सी. भाग १

प्रेम

जेव्हा मी तुला गर्दीत बेभान होवून शोधायचो
तेव्हा भान मात्र साऱ्या जगाचं विसरायचो...
गर्दीत जेव्हा तू परीसारखी उठून दिसायची
तेव्हा गर्दी सारी माझ्यासाठी अदृश व्हायची...
तुझ्या हसण्याने मी पूर्ण बेभान होवून जायचो
तू येण्याची रस्त्यावर तासन्तास वाट पहायचो...
जेव्हा-जेव्हा मी वाट पाहिली आणि तू नाही आली

तेव्हा-तेव्हा माझ्या हृदयाला चांगलीच जखम झाली...
प्रत्येकवेळी ठरवलं तू आली की काहीतरी बोलायचं
तू यायची साइडने भराभरा पुढं निघून जायची...
मी मात्र मित्रांबरोबर टॉटिंग करत रहायचो...
कित्येकदा ठरवलं तुला गुडमॉर्निंग म्हणायचं.
तू जेव्हा जवळ यायची तेव्हा सारं काही विसरायचं...

निलेश बबन महारनवर
बी.ए. भाग २

मैत्री

जिथे बोलण्यांसाठी शब्दांची गरज नसते
आनंद दाखवायला हास्याची गरज नसते
दुःख दाखवायला आसवांची गरज नसते
न बोलताच सारे समजते
ती म्हणजे मैत्री असते.

आठवणी सांभाळणं खूप सोपं असतं
कारण, त्या मनात जपून ठेवता येतात
पण क्षण सांभाळणं खूप कठीण असतं
कारण, प्रत्येक क्षणात आठवणी असतात

या जगात वाट दाखवणारे अनेकजण असतात
पण चालणारे आपण एकटेच असतो
पडल्यावर हसणारे अनेकजण असतात
पण मदतीचा हात देणारे ते फक्त जीवलगच असतात.

वाट पाहशील तर आठवण बनून येईन
तुझ्या ओठांवर गाणे बनून येईन
एकदा मनापासून मला आठवून तर बघ
तुझ्या चेहऱ्यावर गोड हास्य बनून येईन.

डोळ्यांतून वाहणारं पाणी कोणीतरी पाहणारं असावं
हृदयातून येणारं दुःख कोणीतरी जाणणारं असावं
मनापासून येणाऱ्या आठवणी कोणीतरी समजणारे असावं
मनात होणाऱ्या वेदना, कोणीतरी ओळखणारं असावं
त्यांच्यासाठी जीवनात मैत्रीचं प्रेमळ नातं असावं.

हुसेन शेख
बी.ए. भाग ३

निष्पर्ण झाडांनो

निष्पर्ण झाडांनो,
सुचते का तुम्हाला एखादी कविता
पानगळ झाल्यावर
किंवा झोंबरा वारा
अंगाला बिलगल्यावर
निष्पर्ण झाडांनो,
आलयं आभाळ भरून तर
नाचता का तुम्ही आतल्या आत
नाहीच पाऊस पडला तर
उदासी भरून येते का तुमच्या मनात

निष्पर्ण झाडांनो
येते का आठवण पाखरांची
ते आपलं घरटं सोडून गेल्यावर
वाटते का खंत कधी
उन्हातल्या वाटसरु तुम्हांपाशी थांबल्यावर
निष्पर्ण झाडांनो
कुणाशी भांडता का तुम्ही
व्यथा तुमच्या अंतरातील खोल
उद्ध्वस्त माळरानीसुध्दा
लाभते का तुम्हाला जगण्यापुरती ओल...

हुसेन शेख
बी.ए. भाग ३

अचानक घडणाऱ्या गोष्टींना
नशीब म्हणायचं असतं.
स्वतः केलेल्या गोष्टींना
नशीब म्हणाचं नसतं.

व्हायचं ते होतच असतं.
म्हणून आपलं नशीब
फाटक म्हणायचं असतं.

नशीब हे आपण घडवायचं नसतं.
त्याशिवाय ते घडत नसतं.
वाईट घडलं तर नशिबाला
दोष द्यायचा नसतो.

कारण आपणच कुठेतरी चुकलेलो असतो.
पुढे काय होणार हे आपणाला माहित नसतं.
म्हणून नशीब हे नशीबच असतं.

माया आणि छया

आई करते प्रेम, माया
बाप असतो घरची छया

आई अंगणातील तुळस
बाप घराचा कळस

आई देते प्रकाश
बाप उंच आकाश

आई सांभाळते जबाबदारी
बाप कर्तव्याचा पुजारी

आई राखते घराची भिस्त
बाप लावतो घराला शिस्त

आई घराचा कणा
बाप स्वाभिमानी बाणा

आई शिकवते भक्ती
बाप असतो घराची शक्ती

आई म्हणजे आनंदाचा झरा
बाप असतो चमकणारा हिरा

आई-बाप खरे आधारवड
यशस्वी होतो जीवनरूपी गड

मैत्रीण

मैत्रीणी या अशाच असतात
पाखरासारख्या
कुटूनतरी उडून येतात
मनामध्ये हळव्या प्रेमाचं घरटं बनवतात.
सुख दुःखाची गाणी गुणगुणतात आणि
एके दिवशी हळूच उडूनही जातात.
पण त्या प्रेमाच्या धाग्यांच घरटं शेवटपर्यंत
घर करून राहतं
मनामध्ये एक अविस्मरणीय आठवण म्हणून
चेहरे काळामध्ये हटवले तरी
ते क्षण आठवत राहतात.
म्हणून त्यांच्यावर रागावायचं नाही
आणि मैत्रीणी कधी विसरायच्या नाहीत.

हुसेन शेख
बी.ए. भाग ३

प्रदिप संजय लावंड
बी.ए. भाग १

पाणी नियोजन काळाची गरज

आर्थिक जगाचा विचार करताना तीन मुख्य घटक शिकविले जातात. जमीन, मनुष्यबळ आणि भांडवल या तिन्ही गोष्टींचे महत्त्व आहेच. त्याबद्दल कुणाचेही दुमत नाही. पण चौथा घटक त्यात धरलेला नसला तरी तितकाच महत्त्वाचा आहे. तो म्हणजे पाणी.

मनुष्य पैशाची सोय करून जमिनीत पेरणी करतो. पण जर का पावसाने दांडी मारली तर तो अतिशय कष्टी होतो. कारण घरात होतं नव्हतं, ते जमिनीत टाकलं व पुढे पीक घेण्यास पावसाची साथ मिळत नसल्याने त्याचीच नव्हे तर देशाची अर्थव्यवस्थाच कोलमडून पडेल. इतका महत्त्वाचा हा घटक आहे. मग जमीन, मनुष्यबळ, भांडवल आणि पाणी म्हटल्यास वावगे काय ?

बरं यातून आपल्या देशाची नैसर्गिक घडण अशी आहे की १२ महिन्यांचा पाऊस चार महिन्यात पडतो. त्यामुळे मानवी प्रयत्नाने त्या पावसाचे पाणी १२ महिन्यांकरिता साठवून ठेवणे आवश्यक झाले आहे. आपण पहिल्या पंचवार्षिक योजनेपासून धरणाला महत्त्व देण्यास सुरुवात केली. जेणेकरून पाऊस संपल्यानंतरही माणसांना, गुरांना, शेतीला बारमाही पाणी मिळेल. यामुळे या पाण्याचा आपण काटकसरीने वापर करावयास हवा.

एका गावच्या जमिनीवर जितका पाऊस पडतो. तो अडवून धरण्याचा प्रयत्न केला तर ते पाणी जमिनीत मुरते व विहीरींची पातळी वाढण्यास मदत मिळेल. दुबार पिकांची हमी मिळते व ठिबकासारखे तंत्र वापरल्यास बारमाही क्षेत्रात देखील पाणी पुरवठा होवू शकतो. गाव स्वयंपूर्ण करायचे असेल तर हा त्यातला महत्त्वाचा टप्पा ठरतो. आपल्याकडे उत्तरेस आहेत तशा मोठ्या नद्या दक्षिणेत नाहीत. महाराष्ट्राची जमिन टेकड्यांची व खडकाळ आहे. त्यात विहीरी खोदून पाणी साठवावे लागते. पाणी भरपूर लागेल याची शाश्वती नाही. शेतीला लागणाऱ्या कोणत्याही साधनापेक्षा पाणी अधिक महाग आहे. त्याची किंमत आपण मोजतो याचा शेतकरी विचार करीत नाही. खत महाग झाले तर लगेच हेक्टरी ५ पोत्याऐवजी २५ पोती टाकतो. पण हाच विचार पाण्याच्या बाबतीत होत नाही हे दुर्दैव आहे. मोकळे पाणी

सोडून ओलीत केल्याने किती पाणी वाया जाते ? आपले किती नुकसान होते. याचा विचार आपण केला तर शेतीत अमुलाग्र बदल घडून येतील.

हुसेन शेख
बी. ए. ३

असे होते का ?

संध्याकाळ का होते ?

सकाळ होण्यासाठी.

अनुभव का येतात ?

मार्ग कळण्यासाठी.

माणूस दूर का जातो ?

जवळ येण्यासाठी

भांडण का होते ?

प्रेम वाढवण्यासाठी.

अडचणी का येतात ?

चांगला मार्ग दिसण्यासाठी.

अधोगती का होते ?

प्रगती होण्यासाठी

आणि माणूस जन्माला का येतो ?

काहीतरी चांगले काम करण्यासाठी.

हुसेन शेख
बी. ए. ३

सांस्कृतिक विभाग

सौलापूर विद्यापीठ युवा महोत्सवातील महाविद्यालयाच्या सहभागाची क्षणचित्रे

पथनाट्य

लोकनृत्य

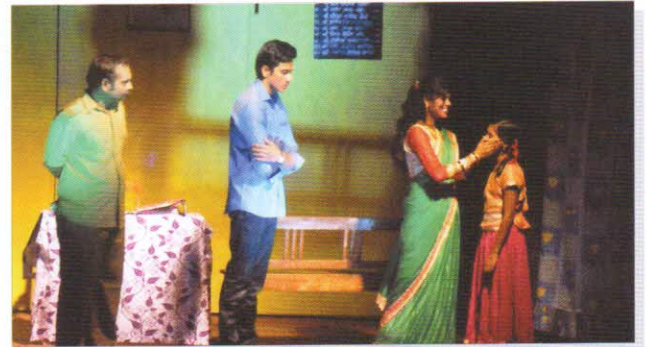
लघुनाटिका

लोकनृत्य

मूकनाट्य

एकांकिका

शोभायात्रा

कौतुक सोहळा

* उल्लेखनीय उपक्रम *

नेट/सेट कार्यशाळा उद्घाटन प्रसंगी
मा. डॉ. गजानन राशिनकर, कोल्हापूर

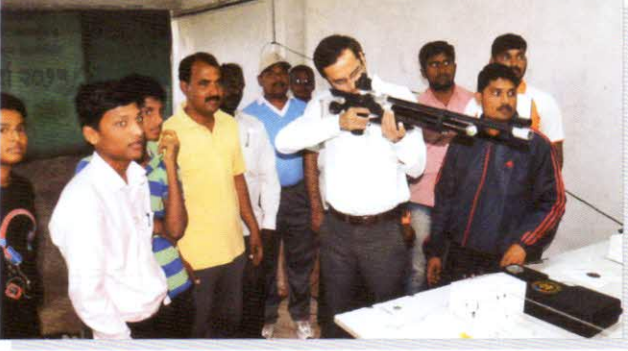
करिअर अँड कौन्सिल सेल डॉ. पोपटराव मोहिते व राजकुमार जगदाळे
मार्गदर्शन करताना

नेट/सेट कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना प्रा. अमोल चव्हाण, पुणे

गणित विभागाच्या वतीने आयोजित रामानुजन
जयंती निमित्त भितीचित्र प्रकाशन

रायफल शुटिंग सराव शिबीर उद्घाटन प्रसंगी
शिक्षण प्रसारक मंडळाचे सहसचिव मा. श्री. हर्षवर्धन खराडे-पाटील

भौतिकशास्त्र विभागाच्या वतीने आयोजित कार्यशाळेत सहभागी
प्राध्यापकांसमवेत मा. प्राचार्य

मानसिक ताण-तणाव व्यवस्थापन कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना
मा. श्री. दिपकुमार पाटील

द वर्ल्ड विनर, अकलूजचे संचालक मा. श्री. विजयकुमार काळे
य.च.म.मु.वि. अभ्यास केंद्रातील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

* उल्लेखनीय उपक्रम *

सेवानिवृत्ती निरोप समारंभ शुभेच्छा सोहळा प्रा. आबासाहेब थिटे, प्रा. भानुदास रणवरे, प्रा. लक्ष्मण बनसोडे व कुटुंबीय

प्रताप क्रीडा मंडळ नृत्य स्पर्धेत प्रथम क्रमांक प्राप्त महाविद्यालयाचे कलावंत

सोलापूर विद्यापीठ युवा महोत्सवातील यशस्वी कलावंतांचे कौतुक करताना संस्था अध्यक्ष मा. श्री. जयसिंह मोहिते-पाटील व इतर मान्यवर

हिंदी दिवस प्रसंगी मार्गदर्शन करताना प्रा. श्री. मालोजी जगताप, सांगोला महाविद्यालय, सांगोला

मराठी वाडमय मंडळ आयोजित भारूड सादरीकरण करताना ह.भ.प. श्री. पिसे महाराज, पिसेवाडी

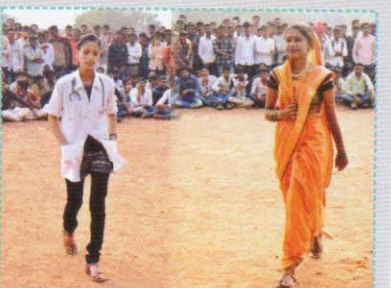
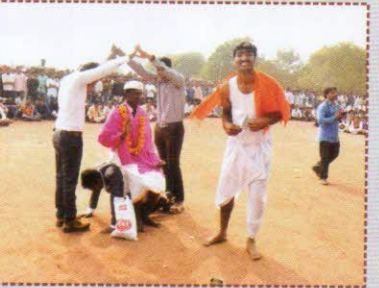
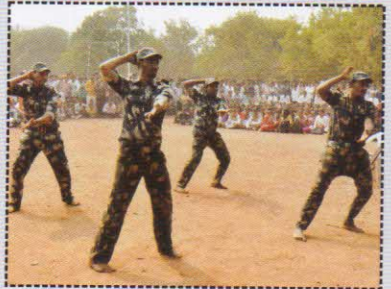
डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम वाचन प्रेरणा दिवस प्रसंगी मार्गदर्शन करताना मा. प्राचार्य व यानिमित्त आयोजित पुस्तक प्रदर्शन

* पारंपरिक दिन *

सहकार महर्षि
शंकरराव मोहिते-पाटील
यांच्या जन्मशताब्दी निमित्त
आयोजित
पारंपरिक वेषभूषा स्पर्धा

हुशार भारी चा पोरी

या पोरी भारी हुशार असतात
 कायम नको म्हणत सगळं हवं ते मागतात
 जन्मभराचं जगणं नाती जपत
 अशा काही जपतात की एक दिवस
 स्वतःलाच दान करतात या पोरी
 मैत्रीणींवर भारी जीव असतो यांचा
 शाळेत, कॉलेजात अशा रमतात की
 झोका समजून आहे तोवर
 हवं तसं उडतात या पोरी
 इवल्याशा असतात तोवर गोंधळ घालत बसतात
 कशा हसतात, किती रुसतात, किती बोलतात
 दाराआड लपून भों..! केलं की घाबरणाऱ्या
 कशा काय लगेच मोठ्या होतात ह्या पोरी.
 कधी हे कधी ते माझं असं माझं
 तसं माझं म्हणत इवलीशी गोष्ट
 पण सांगत भांडणाऱ्या पोरी
 सगळं मागे सोडून जातात कशा
 काय लपवत असतील डोळ्यात या पोरी
 छोट्याशा खेळण्यात खूप खूश होणाऱ्या
 या पोरी क्षणात सुख क्षणात अहं म्हणत
 मैत्रीणींच्या कट्यावर बसता बसता
 मधेच कुठे कशा हरवतात
 मागे आठवणीचे गाठोडे ठेवून
 कुठे नवं जगायला जातात
 खूप सारा जीव लावून
 बाकीच्यांना धडाधडा रडायला लावतात या पोरी
 बघितलं, कशा भारीच हुशार असतात या पोरी

फुले शिकवतात

गुलाब सांगतो येता-जाता रडायचं नसतं
 काव्यात सुध्दा हसायचं असतं

रातराणी म्हणते अंधाराला घाबरायचं नसतं
 काळोखातही फुलायचं असतं.

सावळ्या रंगाने हिरमुसायचे नसतं
 गुणाच्या गंधाने जिंकायचे असतं

मोगरा म्हणतो, स्वतःच्या बडेजावपणा सांगायचा नसतो
 सदगुणांचा सुगंध मैलावरूनही येतो.

कमळ म्हणते, संकटात चिखलात बुडायचं नसतं
 संकटांना बुडवून फुलायचं असतं.

हुसेन शेख
 बी.ए. भाग ३

बाबा

आई, ताई, दादा यांच्या पुढेही एक अतूट नाते असतं त्या नात्याचं नाव असतं.... बाबा.

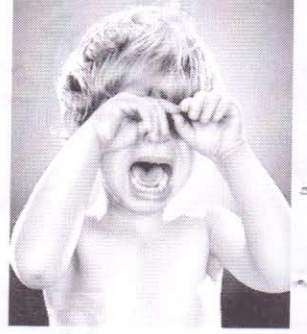
हाताचे बोट धरून चालायला शिकवणारे
कामावरून येताना दररोज खारू घेऊन येणारे
पाठ दुखत असली तरी आपल्या मुलाला घोडा बनून खेळवणारे
आजारी पडल्यावर काळजीपोटी उशाशी बसणारे
आपल्याला हसवणारे आणि खेळवणारे
आईने कधी मारले तर तिच्यावरच रागवणारे
आपली मुले खूप मोठी व्हावीत म्हणून झटणारे
आपल्या लेकरांसाठी उंच उंच अपेक्षा बाळगणारे
वाईट वागल्यावर खूप ओरडणारे
छोटी चूक झाल्यास ती पोटात घालून प्रोत्साहन देणारे
चांगले काम केल्यावर तोंड भरून कौतुक करणारे
परीक्षेत कमी गुण मिळाल्यावर तेवढेच रागावणारे
सर्वांवर प्रेम करणारे व सर्वांना समजून घेणारे
कधी वेळ आलीच तर पाठीशी खंबीरपणे उभे राहणारे
बालपणापासून खाल्ल्या त्यांनी परिस्थितीमुळे खस्ता
कितीही संकटे आली तरी गाठला उज्वल यशाचा रस्ता
आजपर्यंत आपल्या प्रेमळ वागण्याने
किती मोठे कर्ज दिले आम्हास मायेचे
कसे ऋण फेडू या जन्मदात्याचे...

जामदार अन्सर जहाँगीर
बी.ए. भाग २

आई कशी येई ?

ना घर ना दार सुखी एक दाम्पत्य
सौख्याने आंथंबलेले ते कुटुंब
पती हेची सुवर्ण त्या पत्नीचे
पत्नी हेच धन त्या पतीचे
दिवसभर राब राबत ते दांपत्य
राबुनि पोटापुरते ते कमवत

एक दिवस असा आला
एका तान्ह्याने जन्म घेतला
उदात्त झाले त्या झोपडीला
दिवसा मागून दिवस जात
पडला आजारी तान्ह्याचा तो बाप
एक दिन असा आला

माय लेकराला सोडूनि तो गेला
तिने रडून आकांत केला
ती वदे नाथ का मज सोडूनी गेला
फाटल्या नभा ठिगळे जोडीत
बिचारी होती जीवन कंठीत
या आपुल्या पोटासाठी दिनभर लागे श्रमासाठी
तिचे ते मन कामासाठी, तिचे ते मन तान्ह्यासाठी
विहरीचें बांधकाम चालू होते
झोपडीत बाळ एकटेच झोपले होते
वदली माय बाळाची विहरीच्या मालका
पाजूनि येते माझ्या तान्ह्याला
त्याने तिला नकार दिला
घडले ते वाईट होते जरी
दगड धोंडे पडले त्या मारुलीच्या अंगी
तिने सोडली जीवन गाथा

तिने बुडवला आपला माथा
झोळीत त्या भुकेला तान्हा
केव्हा येई माझी माता ?

वाट पाही चिमुकला तान्हा
अभागी तो तान्हा
तान्हा तिची वाट पाही

परतूनी त्याची आई
पुन्हा कशी येई ?

दुपडे उमा भिकाजी
बी.ए. भाग २

रे पावसा...

डोळ्यात प्राण आणून कुणाचीतरी वाट पाहणं आणि त्याच न येणं म्हणजे काय ? यातली आर्तता केवळ प्रियकर/प्रेयसीच समजू जाणे. प्रदीर्घ.. येईल म्हणून सारं देहभान हरवून त्या दूरवर सामसूम, निःशब्द असलेल्या वाटेकडे डोळे लावून बसणं.. अन् संपता संपत नसलेल्या प्रतिक्षेनंतर तो आला की बेभान होवून परस्परांच्या मिठीत सामावणं... कवीमनालाच नव्हे तर सृष्टीतील प्रत्येक प्राणिमात्राला अशी एक अनावर ओढ असतेच. अशाच अनावर ओढीनं आज प्रत्येक जीव, जंतू, धरती पावसाची प्रतिक्षा करते आहे. गेली दोन वर्षे तो रुसलाय जणू. पण आता खूप प्रतिक्षा झाली त्याची... ये ना रे बाबा एकदाचा...

एक प्रतिभावंत चित्रकार होता. चांगलं नाव होतं. कमाई होती. तरल मन. पडला प्रेमात. काही अडचणी आल्या. झगमगाटी आयुष्याचा वैताग आला. दूर कुठेतरी शांत जागी जाऊन प्रेयसी सोबत रहायचं असं चित्रकारानं ठरवलं. ठरल्याप्रमाणं रात्री एका रेल्वेत चित्रकार बसला. सकाळी एका स्टेशनवर गाडी थांबली. चित्रकार उतरला. प्रेयसी मागून येणार होती म्हणून प्रेयसीने निरोप धाडला. प्रेयसीची वाट पाहत बसून राहिला. रात्रीच्या गाडीने प्रेयसी येणार होती. गाडी स्टेशनात आली. लोक उतरले. काही चढले. प्रेयसी काही आली नाही. दिवस उलटले, महिने सरले. प्रेयसी आलीच नाही. चित्रकार वाट पाहतच राहिला. जी ज्या रात्रीच्या रेल्वेने येणार होती. त्या गाडीची रोज वाट पाहूनच तो जेवण करायचा. वर्ष उलटली, प्रेयसी आलीच नाही. वाट पाहणं हा त्या चित्रकाराचा श्वासोच्छ्वासाएवढा सवयीचा भाग झाला. ठरलेली रेल्वे रोज येत होती. स्टेशनवर थांबत होती. प्रवासी चढत-उतरत होते. पण प्रेयसी काही उतरली नाही. चित्रकारानेही वाट पाहणं सोडलं नाही. मरेपर्यंत त्या रात्रीच्या गाडीची वाट पाहत राहिला. प्रेयसी आलीच नाही.

चित्रकाराच्याच नव्हे तर कुणाच्याही वाट्याला असं जीवघेणं वाट पाहणं येवू नये. ही गोष्ट ऐकल्यावर प्रत्येक जण जिवाच्या आकांतात प्रेयसीची वाट पाहणाऱ्या चित्रकारासाठी हळहळतो. त्या प्रेयसीच्या न पोहचण्यामागं काही अडचणी असू शकतात. त्या प्रेयसीला विरोध झाला असेल ? कदाचित एखादा जीवघेणा प्रसंग

ललित लेखन

ओढवला असेल. अशा अनेक शक्यता असू शकतात. मरेपर्यंत प्रेयसीची वाट पाहणाऱ्या चित्रकाराला दाद द्यायला हवी पण एखादेवेळी न पोहचू शकलेल्या त्या प्रेयसीचीही बाजू समजून घ्यायला नको का ?

न पोहचलेल्या प्रेयसीला कृतघ्न ठरवल्याप्रमाणं आपण पावसाला दुषणं देतो. त्याच्या अडचणी मात्र समजून घेत नाही. कुठल्याही परिस्थितीत पिंडाला शिवायला आम्हाला कावळा हवा असतो. कावळ्याची आर्ततेनं वाट पाहण्याची भावूक अवस्था आणि पावसाची वाट पाहण्याची अवस्था यात खूप साम्य दिसतं. माणसाने स्वतःला केंद्रस्थानी ठेवूनच भाषेची, संस्कृतीची रचना केली. पण परिस्थितीची किंवा निसर्गाची पूरक रचना करणे शक्य नाही. मग 'मान्सून वेळेत येणार' पासून ते 'मान्सून लांबला' च्या मध्ये प्रचंड ओरड सुरु होते. आला, थांबला, ओसरला. अशी परिस्थिती थिरकत असते. पिंडाचं जावू द्या. पण आपणही पावसाच्या स्पर्शाकरिता अधीर झालेले असतो. दरवर्षी नव्या पावसाचा देहाला स्पर्श झाल्याशिवाय मुक्ती नाही.

पाऊस पर्यावरणातील एक अनियंत्रित घटना आहे. हे कळूनही पावसासाठी दरवर्षी भावूक व्हायला होतचं. देवाच्या कळसावर पाप-पुण्याच्या पताका फडकू लागतात. खेडूत माणूस सहज बोलून जातो. पाप लई झालं मर्दा. मग पाऊस येईलच कसा ? जिथं कुठलीच कमांड देता येत नाही. कुठलीच कळ दाबता येत नाही. कुणाला आदेश देवून उपयोग नाही. आपण पावसाच्या नावानं बोटं मोडतो तेव्हा पाऊस तिकडे 'अल निनो'च्या क्रूर कोठडीत बंद असतो. बाहेर पडण्यासाठी रक्तबंबाळ होवून दरवाज्याला आतून धडका देत असतो. त्यालाही इकडं येण्याची प्रचंड ओढ असते. जास्त दाबाचा पट्टा आणि कमी दाबाचा पट्टा हे तर पावसाचं भाग्योदय झालयं. मान्य आहे, दुष्काळ ठाण मांडून बसलाय, शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या वाढल्यात, प्यायला ही पाणी नाही, हंडाभर पाण्यासाठी पायपीट करताना बायका उन्हात करपतायत, ढोरांना चारा नाही, टँकरचा आवाज आता शत्रूच्या बॉम्ब वर्षाव करणाऱ्या विमानासारखा वाटतोय. शहरी माणसांनाही दुष्काळाची जाणीव झालीय. भोवताल तर करपूनच गेलाय. मनंही कोरडी झालीयत.

पाऊस लहरी आहे. पण बेजबाबदार नाही. आणि हो, त्यानीच हे सारं निर्माण केलयं, मग त्याला काळजी असेलचं ना. पर्जन्यसूक्त आहे म्हणून बाकी सगळी सुकं निर्माण झाली. हे अरण्य, रान, शिवार, डोंगर, दरी, समुद्र, नदी, झाडं, फुलं, फळं, जनन-प्रजनन. पानापानातलं

हरितद्रव्य, कणाकणातील आर्द्रता, ग्रंथींचं स्रवणं, शुक्राणूंचे तरंगणं, सारं सारं पावसा तुझ्यामुळेच आहे. अखिल जीवनाचा मैतर आहेस तू....

पाऊस म्हणजे कांदाभजी खाण्याची मौज. इथचं अडकलेल्या अनुभूतीनं कालिदासाकडं एकदा बघावं. दूरदेशीच्या प्रेयसीला निरोप देण्यासाठी कालिदासानं मेघांना कामाला लावलं. पाऊस प्यालेला कवीच एवढी अफाट तरलता बाळगू शकतो. एरवी दुप्पट पैसे देऊनही आपलं पत्र कुरियरवाला वेळेत पोहचवत नाही. पाऊस म्हटल्याबरोबर दोन त्रासदायक अनुभव अपरिहार्यपणे समोर येतात. प्रेयसी आणि दुष्काळ. एक हवाहवास तर दुसरा अनुभव जीवघेणा आहे. निरागस लेकरासारखा पाऊस दुडदुडत येतो. डोळ्यात प्राण आणून पावसाची वाट पाहणाऱ्यांचे चेहेरे आपण नेहमी पाहत असतो. पण इकडे येण्यासाठी जिवाच्या आकांताने तडफडणाऱ्या पावसाची ओढ कधी चर्चेचा विषय ठरत नाही. किती वर्षांपासून पाऊस येतोय. आला नाही की ओरडा होतो. मनमुराद पाऊस आल्यावर आपण भानावर नसतो. एवढ्या दुरवरून संकटांना बाजूला सारीत लेकरु ओढीनं येतं. लेकराला डोकं पुसायला साधा कोणी टॉवेल देत नाही. चहा-पाणी विचारण्याच तर सोडाच ! दुष्काळ आहे, आधीही होता. कदाचित पुढही असेल, पण प्रत्येक वेळी या कोरड्या दुष्काळाचा गळा धरण्याची खरी हिंमत पावसातच आहे. शेवटी तोच देऊ शकतो हिरवा रंग या करपलेल्या मातीला.

पावसाची वाट पाहणाऱ्या लोकांची करुण कहाणी चिमणी-कावळ्याच्या गोष्टीएवढी प्राचीन झालीय. आदिम काळापासून धापा टाकत येवून पोहचणाऱ्या पावसाची कैफियत

जाणून घ्यायची वेळ आलीय. त्यात आपण चालवलेली पर्यावरणाची नासाडीही उजागर करावी लागेल. पाऊस जीवघेणी वाट पहायला लावतो हे खरं आहे. पण त्यानंच निर्माण केलेलं तोच नष्ट करणार नाही. कधी कधी रुसतो. अचानक बेपत्ता होतो. तीन वर्षांपासून आपल्याकडंही पाऊस रुसून गायब झालाय. रुसण्याची कारणं काहीही असोत. या मोसमात रुसलेला पाऊस परतणार आहे. कुठल्या दुर्गम प्रवासातून त्याचे अधीर निरोप येतायेत. परतलेल्या पावसाच्या वाढलेल्या जटा कापू. सुगंधी तेल लावून न्हावू घालू. कितीही मन बेभान झालं तरी या वेळी आठवणीने डोकं पुसायला त्याला टॉवेल देऊ. गरमागरम वाफाळलेला चहाचा कप पुढे करू. याच असं झालं आणि त्याचं तसं झालं... म्हणून भूतकाळ कुणी उगाळायचा नाही. झालं ते झालं. त्याच्यामुळं पुन्हा एकदा सृष्टीचे विश्रम फुलणार आहेत. वृषार्त मातीच्या डोळ्यांत तहान भागल्यांवरचं समाधान दिसेल. जादूई मातीत नव्यानं काही उगवून येईल.

मित्रा, तुझा रियाज संपला असेल तर तुझा तो जीवदायी दीर्घ आलाप घे. एका आरोह - अवरोहातच आमची मैफल जिवंत होईल.

दुपडे उमा भिकाजी
बी.ए. भाग २

भेदभाव

मुलगा झाल्यावर वाटतात पेढे
मुलगी झाल्यावर घरातले होतात वेडे

मुलगा झाल्यावर देतात पार्टी
मुलगी झाल्यावर म्हणतात कार्टी

मुलगा म्हणजे वंशाचा दीवा
मुलीला तरी किती तिरस्कार मिळावा.

मुलानं फार फार शिकावं
मुलीनं घरातलं काम करावं

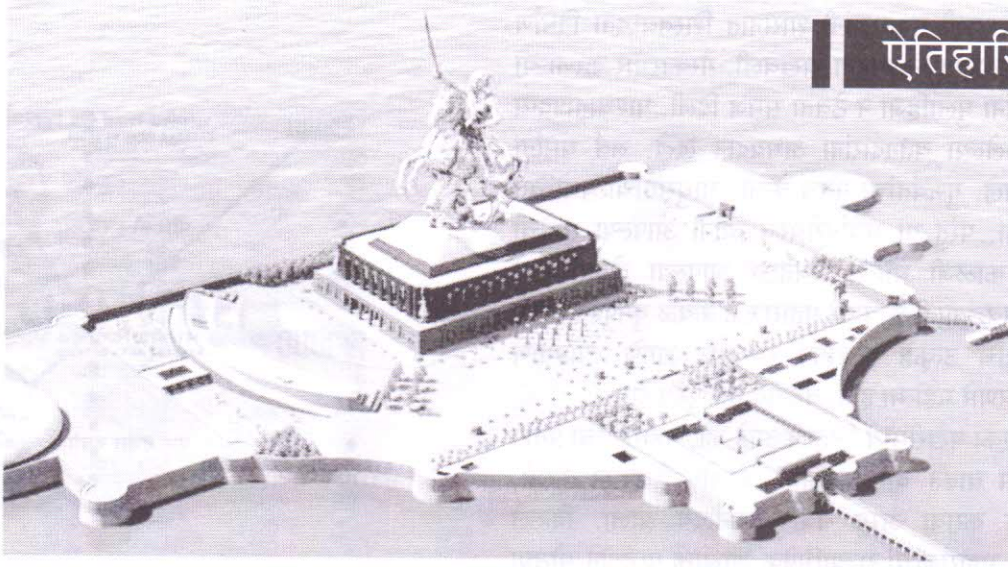
मुलाची असते शिरजोरी
मुलगी करते बालमजूरी

मुलगा झाल्यावर उडवतात फटाका
मुलगी झाल्यावर मारतात झपाटा

मुलाला मिळते खूप प्रेम
मुलीला मिळते कायमचे श्रम

मुलगा तर सर्वांनाच असतो हवा हवा
पण मुलीने किती अन्याय सहन करावा ?

दुपडे उमा भिकाजी
बी.ए. भाग २

शिवस्मारक

अरबी समुद्रात असलेल्या भल्या मोठ्या खडकावर शिवस्मारक उभारण्याचा राज्य सरकारचा मानस, या स्मारकाला एकूण ३६०० कोटी रुपये खर्च येणार आहे.

शिवस्मारकासाठी मुंबईतील मरिन ड्राइव्हजवळ अरबी समुद्रात १६ एकर जमीन निवडली आहे. शिवरायांच्या अश्वारूढ पुतळ्याची उंची सुमारे १९२ मीटर म्हणजे ६३० फूट असेल. समुद्रात तीन एकर क्षेत्रावर भर घालून चबुतरा उभारण्यात येणार आहे. त्या परिसरात येणाऱ्या पर्यटकांना शिवाजी महाराजांबाबतची माहिती देणारी दालने, वाचनालय, चित्रफीत दाखविण्यासाठी दालन वस्तुसंग्रहालय, हेलिपॅड, हॉस्पिटल आणि उद्यान असा आराखडा आहे.

स्मारकाची जागा राजभवनापासून दक्षिण-पश्चिम बाजूस १.२ किमी अंतरावर, गिरगाव चौपाटी वरील एच.टी.ओ जेट्टीपासून दक्षिण-पश्चिम दिशेने ३.६० कि.मी. अंतरावर आणि नरिमन पॉइंटपासून पश्चिमेस २.६० कि.मी. अंतरावर आहे.

स्मारकासाठी अंदाजे १५.९६ हेक्टर क्षेत्रफळ असलेला खडक निवडण्यात आला आहे. याचे आकारमान ६५० मी बाय ३२५ मी. एवढे आहे. याचे सभोवताली १७.६७ हेक्टर जागा उथळ खडकाची आहे. महाराष्ट्राची भूमी ही उज्वल अशा ऐतिहासिक, सांस्कृतिक आणि सामाजिक परंपरा सांगणाऱ्या भूमिपुत्रांची खाण आहे. सह्याद्री सातपुड्यांच्या रांगांनी पवित्र अशा महानद्यांनी आणि दुर्गम अशा गडकोटींनी बनलेल्या महाराष्ट्रातील लोकांच्या अंगी कर्तृत्व, धैर्य, शौर्य आणि शांती सहज दिसून येते.

संत ज्ञानेश्वर, संत तुकाराम, संत एकनाथ, संत

नामदेव, संत चोखामेळा, संत जनाबाई, संत सावता माळी, संत गोरोबा कुंभार अगदी अलीकडच्या काळात संत गाडगे महाराज, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज अशा अनेक संतांनी महाराष्ट्राच्या आध्यात्मिक संस्कृतीची जडणघडण केली आहे.

मराठी भाषा, महाराष्ट्राची माती, पाणी, माणूस यांचे भावविश्व आणि महाराष्ट्राची अस्मिता यांचे वर्णन विविध कवींनी केली आहेत. कविवर्य गोविंदग्रज हे यथार्थतेने महाराष्ट्राचे वर्णन करताना म्हणतात.

राकट देशा, कणखर देशा, दगडांच्या देशा ।

नाजूक देशा, कोमल देशा, फुलांच्या देशा ।

अंजन कांचन करवंदीच्या काटेरी देशा ।

भावभक्तीच्या देशा, आणिक बुध्दीच्या देशा ।

शाहिरांच्या देशा, कर्त्या, मर्दांच्या देशा ॥

हिंदवी स्वराज्य संस्थापक, रयतेचा राजा, लोककल्याणकारी राजा श्रीछत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या अतुलनीय पराक्रमाने ही महाराष्ट्राची पावनभूमी पवित्र झाली आहे. सुमारे तीनशे शतकांच्या परचक्राच्या प्रदीर्घ अंधाऱ्या रात्रीनंतर महाराष्ट्राच्या भूमीवर स्वराज्याचा उषःकाल झाला. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या रुपाने रयतेचा राजा महाराष्ट्र भूमीला मिळाला. दूरदृष्टी, असीम धैर्य, परिस्थितीचे अचूक मूल्यमापन, प्रबल इच्छाशक्ती, रयतेवर जीवापाड प्रेम करणारा राजा अशा विविध गुणांनी परिपूर्ण छत्रपती शिवरायांनी प्रतिपचंद्ररेखेव वर्धिष्णू अशा स्वराज्याची स्थापना केली. आपल्या प्रभावी व्यक्तिमत्त्वाच्या जोरावर आणि योजनाबद्ध अविरोध श्रमाने त्यांनी राजकीयदृष्ट्या स्वतंत्र राज्य निर्माण करण्यासाठी जनतेमध्ये देशभक्तीची भावना निर्माण केली.

शिवाजी महाराजांनी शासनात शिस्तबद्धता निर्माण केली. न्यायदानात निःस्पृहता दाखवली. गैरकारभार करणाऱ्या अधिकाऱ्यांना मुलाहिजा न ठेवता समज दिली. पाश्चातापदग्ध होवून परतलेल्या वतनदारांना अभयदान दिले. सर्व धर्मांना समान लेखले. गुणवंतांचा गौरव केला. साधुसंतांचा यथोचित आदर केला. परंतु या सर्वांबरोबरच त्यांनी आपल्या रयतेची जीवापाड काळजी घेतली. रयतेला आपल्या लेकरांप्रमाणे मानणारे शिवछत्रपती शिवाजी महाराज हे केवळ युगपुरुष नव्हते तर मानवतेचे उत्कृष्ट तत्वज्ञान सांगणारे आणि त्याप्रमाणे आचरण करणारे महात्मा होते. वंदनीय थोर पुरुष होते.

एका बखरीमध्ये लिहीले आहे की, महाराजांचा प्रताप दिवसेंदिवस वाढत चालला आहे. जाणोन सिंहासन करावे, राज्यभिषेक करावा असा सर्वांचा मनोदय झाला. किल्ले राजगडावर महाराजांचा राज्याभिषेक शास्त्रोक्त पध्दतीने मोठ्या दिमाखदारपणे संपन्न झाला.

शिवरायांचे आठवावे रूप...

शिवरायांचा आठवावा प्रताप !!

महापराक्रमी छत्रपती शिवाजी महाराजांचे वर्णन समर्थ रामदासांनी यथार्थ केले आहे.

निश्चयाचा महामेरु, बहु जनांसी आधारु ।

अखंड स्थितीचा निर्धारु, श्रीमंत योगी ॥

या भूमंडळाचे ठायी । धर्म रक्षी ऐसा नाही ।

महाराष्ट्र धर्म राहिलो काही । तुम्हाकरिता ॥

या अवतारी पुरुषाविषयी लिहीताना समर्थ म्हणतात,
तयाचे गुणमहत्वाची तुलना केली. यशवंत, किर्तीवंत,

सामर्थ्यवंत, वरदवंत, सुशील, धर्ममूर्ती, निश्चयाचा महामेरु, अखंड निर्धारि, राजयोगी अशी नाना प्रकारची विशेषणे छत्रपती शिवाजी महाराजांना समर्थ रामदासांनी लाविली आहेत. युगपुरुष, लोकोत्तर जाणता राजा, प्रजाहितदक्ष, लोककल्याणकारी राजाचे हे अरबी समुद्रातील स्मारक पुढच्या पिढ्यांना पराक्रमी महाराजांची व महाराष्ट्राची गौरवगाथा सांगत राहिल.

कोमल अर्जुन साळुंखे
बी.ए. भाग २

नोटबंदी

वावराला नांगराच्या
उभ्या-आडव्या पाळ्या दिल्या
धसकट गोळा करुन घेतली
तरी पीक राहतं मातीत
अन् तणचं येतं वर
शेतकऱ्यांचे धरुन बोट

आमचं आयुष्य झालयं...
हजार-पाचशेची जुनी नोट...
तळतळणाऱ्या हिरव्या पिकांची
शपथ घेवून सांगतो तुम्हाला
तुम्ही नोटा थोड्याच बंद केल्या ?

काही दिवसांसाठी का होईना,
आमच्या जगण्याच्या वाटाच बंद केल्या.
सुखाचं स्वप्न दाखवून तुम्ही
आमच्या हिरव्या वावरात विहीर खोदली
अन् दुःखच घेवून आली वर मोट...
तुमच्यामुळं आमचं आयुष्य झालंय
हजार पाचशेची जुनी नोट....

प्रेम केलं तुझ्यावर

प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा
प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा

सांग कसं जगावं
मी तुझ्याविना

तू जवळ नसताना
भास वाटे मनाला
तू जवळ नसताना
तूच भासे पुन्हा पुन्हा

प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा

तुझे शब्द कानावर पडताच
धीर वाटे मनाला

तुला पाहता क्षणी
आनंद होई मनाला

प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा

तुझ्या नयनांची जादू होताच
तोल जातो मनाचा

तुझ्या गालावरची खळी पाहून
उत्सुकता वाटे मनाला

प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा

आई

मायेचा सागर
समृद्धीची घागर
क्रांतीचा जागर
असते आई

भाजीतील मीठ
पहिलं विद्यापीठ
हक्काचं व्यासपीठ
असते आई

नारळातलं पाणी
संतांची अमृतवाणी
सत्याची कहाणी
असते आई

पावसाच्या धारा
गार-गार वारा
मायेचा उंबरा
असते आई

रानातली हिरवळ
पुरणाची पोळी
लाकडाची मोळी
असते आई

तुझे शब्द कानावर पडताच
धीर वाटे मनाला

तुला पाहता क्षणी
आनंद होई मनाला

प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा

तुझ्या नयनांची जादू होताच
तोल जातो मनाचा

तुझ्या गालावरची खळी पाहून
उत्सुकता वाटे मनाला

प्रेम केलं तुझ्यावर
केला नाही गुन्हा

प्रज्ञा यशवंत मस्के
बी.ए. भाग २

चारोळी

- काल कॉलेजच्या गेटवर तू
फार छान हसलीस
मला वाटलं माझ्या प्रेमात
पडलीस.

- झरे आणि डोळे यांना फक्त
वाहने माहीत असते.
फरक फक्त एवढाच की झरे वाहतात
तळ्याच्या साठवणीत
आणि डोळ वाहतात कुणाच्या तरी
आठवणीत....

- जीवनाची बेरीज तुझ्याशिवाय
होत नाही
तुला वजा केल्यावर जीवनात
काहीच उरत नाही.

कांबळे आकाश गोरख
बी.ए. भाग १

करणी

कथा लेखन

अंधःश्रद्धा आणि जादूटोण्याच्या विरोधात बंड करणारे थोर विचारवंत, महानायक डॉ. नरेंद्र दाभोळकर यांना विनम्र अभिवादन करून....

ही कथा माझ्या आयुष्यातील अत्यंत चित्तथरारक व आयुष्यभर कोरीव दगडावर जसे नक्षीकाम केले जाते त्याप्रमाणे ही कथा कधीच माझ्या मनातून पुसणार नाही. दीनदलित कुटुंबातील परंपरेने पिचलेल्या समाजाचे व रुढी परंपरेने चालत आलेल्या बलुत्यांची व काही माणसे आपले काम चोखपणे पार करीत असतात. त्यांच्याच आयुष्याची ही कहाणी आहे.

दिस उजाडला की, मी डोळे चोळत उंबऱ्यावर येऊन बसलो. माझ्या कानावर आवाज आला, आमच्या शेजारच्या हौसाकाकू दुरपाकाकूला काहीतरी म्हणत होती...

का गं रांडेचे...

हौसाकाकू हे म्हणत असताना दुरपा काकूपण काय गप्प बसणारी नव्हती. ती पण पेटलेली... आणि म्हणाली...कां गं... नाक नटवे अन् बाजार बसवे.. ? काय गं यात माझं काय घेणं अन् देणं ? परवाच्या दिवशी त्वाच माझ्या घरापुढं लिंबू टाकलं नव्हतं का ? अन् त्यामुळे माझं पोरगं पडलं ना आजारी.. मग द्यावे लागले ना संका पोतराजाला.. एक हजार रुपये. तवा कुठं पोरगं बरं झालं.

मंडळी, संका पोतराज म्हणजे माझा बा., गांजा ओढून ओढून छातीची चाळण झाली. अन् दारु पिऊन पिऊन प्वाट सुटलं. गडी लाकडांवानी गोरापान झाला. म्या उंबऱ्यावरच बसून होतो. तेवढ्याच बा म्हणाला, अरं हे रांडेच्या, उंबऱ्यावर बसू नगसं.. उंबऱ्यावर लक्ष्मी असतीया. म्या ताडकन् उठलो आणि खाली बसलो.. बा म्हणाल, अरं, सदा पाटेच्या घरी कुंकू हाय. माझ्या बरोबर येतोस काय ? तसा म्या गेलो सदाआण्णाच्या घरी. त्याच्या घरी बोकाड होतं. आमचा बा दारु पिऊन घुमत होता. तर लांबलचक केस घेवून हलगीच्या तालावर नाचत होता. अन् नाचता नाचता अंगावर हासडाने वार करून घ्यायचा. अन् म्हणायचा...

आ हो बाई बाई.... सात सवासणी

आठवा पोतराज..... नववा डपकरी

अन् दहावा कांडकरी...

बोला मरीआईच्या नावानं चांगभलं...

असं म्हणताचं आमच्या शाळेतील सगळी पोरं बा कडं आऽऽऽ वासून बघायची. हासडाचा आवाज घुमताच पोरं आयो.. म्हणायची. घाबरायची. मी मात्र हसायचो. कारण मला माहित होतं यात एक

वेगळीच कला असतीया.

हासाडाचा अन् हलगीचा आवाज घुमताच बायांच्या अंगात येई. मग त्यांना शांत करण्याचे काम आमचा बा करायचा. कुंकू लावायचा. नंतर त्यांच्या नवऱ्यांना कुंकू लावायचा. हा मान फक्त बांचाच असायचा. मला मात्र सारखा सवाल पडायचा की माझी आय मेल्यावर माझ्या बाच्या बायका नेमक्या हायत्या तरी किती ?

दोघेजण मुंडकं सोडविलेलं बोकाड घेवून म्होरं चालत होती. अन् त्यांच्या मागं माझा बा दंडवत घालतं होता. दंडवत घालता घालता तोंडात लिंबाचा ढाळा आणि दोन्ही हातात टपोरी पिवळीझार लिंब घेवून ओल्या अंगांनं दंडवत घ्यायचा. दंडवत घेताना पायातला वाळा खळाखळा वाजवायचा, घुमायचा. तो मला भारी वाटायचा. दंडवत घालत असताना मागं चालणाऱ्या बाया बाच्या पायाला हळदकुंकू लावायच्या. त्या लगतच बाच्या पायाला, टाचेला पडणाऱ्या चिरा माझ्या गालावरचं हसू चिरत हुत्या.

दंडवतात उसनं अवसानाच्या फोडलेल्या बाटल्यांच्या काचा बाच्या

पायात घुसत होत्या. लालगुंजाळ झालेल्या काचा, त्या काचेला लागलेल्या रंगात बाया देवीचा आशीर्वाद म्हणून कपाळाला लावत होत्या. अन् हे सारं झाल्यावर बा तवली भरून मटाण व तांब्या भरून बरबाट आणायचा. आमचा बा मटाणाच काय पण मिठातलं वांगभी खात नसायचा कारण आमच्या गावात पोतराज मिठालापण शिवत नसायचा. अन् त्याने मिठ खाल्लं तर त्याचं देवपण जातं अशी आमच्या गावात प्रथा होती.

आमचा गाव दुष्काळानं सडलेला अन् माझा बाप म्हणायचा, पोरा मला लई शाळा शिकू वाटायची. कधी वाटायचं मास्तर व्हावं. कधी शिवाजी तर कधी शिकून बाबासाहेब. जादूटोण्याच्या या बुडलेल्या देशात दाभोळकर तर कधी पानसरे होऊन जगावं. पण खेकड्याची जात असणाऱ्या समाजानं अन् रुढी परंपरेने पिचलेल्या माझ्या खानदानानं मला कधी माणूस होऊ दिलं नाही.

माझी आय, कोण म्हणायचं कर्करोगानं मेली. तरं कोण म्हणयाचं लागीर होऊन मेली तर कोण म्हणायचं की तुझ्या बापानचं मारले. पण माझा बा माझ्यासाठी देवच हाय. प्रत्येक अमावस्येला

माझा बा रातोरात जागा असायचा. अन् रातीच्या वेळेला म्हसणवाट्याला जायचा. म्या उठायचो पण गावातल्या कुत्र्याच्या विव्दळण्याने व घुबडाच्या कुरकुर आवाजाने मी घाबरून जायचो अन् गप झोपायचो. गावात माणूस मेलं की, त्याना धन दिली की सारी माणसं त्यांच्या घरातली माती सावडून तिथचं बसायची. त्यालाबी कारण होतं. गावातली माणसं म्हणायची. माती सावडायच्या आत कुणी हाडं नेली तर त्या हाडावरून करणी करत्यात. जादूटोणा करत्यात. आमच्या गावातील माणसं भाकरीवर कमी पण जादूटोण्यावर जादा जगत होती. त्यात एखादी बाळंतीण बाई मेली तर मात्र सर्वजण जीव मुठीत धरून बसायची कारण असं म्हणायचे की बाळंत बाई मेली तर गावात प्लेगची साथ येतीया.. त्यावेळी मात्र माझ्या बाची दिवाळी असायची. त्या बायचा दहावा होईस्तर सारा गाव सकाळ, दुपार, संध्याकाळ आमच्या बापाकडे कुणी नारळं, कुणी उलट्या पकाचं कोंबडं, तर कुणी धुरडी भरून उकडलेली अंडी आणायचं. तसेच कुणी आमच्या बाला फुल पोशाख आणायचे.

रात झाली होती. बा आमचा जमीन मोजत मोजत गटारीतील घाण काढत काढत दारात येऊन पडला. तो पिऊन तरंSSSS झाला होता. मला जवळ घेऊन म्हणाला, तुला साहेबं झालेलं बघायचं आहे. गावात सिरपां साठे हा एकच पोस्टमन होता. गावातील पोरं उनाड हिंडत होती. सिरपां साठेचा आदर्श घ्या म्हणायची. आमचा बा लालभडक होऊन बोलत होता. डोळ्यातून पाणी गाळत रडायचा. त्या डोळ्यातील पाण्यात अमावस्या, पोर्णिमेला माझी बंद पडलेली शाळा दिसायची. माझा भाव ओरडून ओरडून सांगायचा. पोरा कायबी होवू दे, तू पोतराज होवू नगं. त्यावेळेस मलाबी वाटायचं, मी लई मोठा व्हणार. पण सावकाराच्या पोरानानी माझ्याकडं पुस्तकांचा अन् वहाांचा ढीग नव्हता.

बा रडत रडत माझ्या मांडीवर उपाशी पोटीच झोपी गेला. गावपण भुताटकीच्या माळावानी गपगार झोपी गेलं. कुत्र्याचा कुठंतरी ईवलासा आवाज येत व्हता. तर रातकिड्याचा किरकिरण्याचा आवाज डोक्यात घुमत होता. तसाच मी झोपी गेलो. तेवढ्यात गावालगत असणाऱ्या मसणवाट्यातून आवाज आला. “ अरं, पांडाबाचं मढं कुणीतरी चितेतून बाहेर काढलया” अन् सगळीकडं कल्लोळ झाला. सारा गाव जागा झाला.

सारं गाव एकच म्हणत होता... संका पोतराजाला बोलवा, अन् चितेची शांती करा. माझ्या बा ला डोळ्यावर पाणी ओतून उठवलं आणि जो तो माझ्या दारुड्या बाच्या पाया पडू लागला. माझा बा उठला आणि खुंटीला अडकवलेली पिशवी घेतली अन् मसणवाट्याकडे गेला. त्या दिवशी पौर्णिमा होती. मी पण संगे गेलो कारण गावात कुणीबी शिल्लक नव्हतं. मसणवाट्यात गेलो अन् तिथला एकंदरीत प्रकार पाहून बा म्हणाला... पांडबाच्या बायकोला कुंकानं ओढलेल्या गोल रिंगणात

बसवा. अन् बा येड्यावाणी मंत्र म्हणू लागला. ‘ ए.. भुताच्या महाराजा... हे घे तुझा मान ’ असं म्हणतं बानं हळद ओढलेल्या कोकराला चारी दिशाला फिरवून आणलं तवा कुट जीव मुठीत धरून बसलेल्या गावकऱ्यांनी श्वास सोडला. तवा माझ्या बानं पांडवाच्या बायकोला हजार रुपये मागितले. पैसे घेऊन माझा बा माझ्यासंगे घरी आला. माझा बा कुंकवावर कुंकू घ्यायचा. पण आठदहा दिस झालं. माझा बा आजारी होता. बा सकाळी उठायचा. चुलीतली राख तोंडात टाकायचा. तवा मी बाला विचारायचो, बा म्हणायचां. अरं यात औषध असतं. तू खातुयस का ? तसंच चुलीतल्या राखत देव असतूया. मी बाला म्हणाचो, देव असतोय पण खरा देव दिसत नाय. तवा माझा बा डोक्यावर हात फिरवून म्हणायचां. देव मसणवाट्यात असतूया अन् आपल्या अवतीभोवती असणारी माणसं भुतं असत्यात. मला बी त्यो देव बघायचा होता. त्या रात्री माझा बा मागे मसणवाट्याकडे निघाला कारण मलासुध्दा देव बघायचा होता. अमावस्या असल्याने चितेला पहारा नव्हता. माझा बा पोतराजाच्या अवतारात मसणवाट्यात गेला. मी झुडपाआड उभा राहून बघत होतो. चितेच्या उजेडात मला हळदी कुंकवाचा मसणवाट्यात सडा मारलेला दिसला. त्याच्या अवतीभोवती उद जळत होता.

माझा बा पाया पडला आणि कायतरी बोलला. बहुतेक मंत्र म्हणाला असावां. अन् ती बाळंतीण बाईची पेटलेली चिता बानं फोडली. अनं मोठमोठ्यानेच ओरडू लागला. अरे ए महाराजा, सटवीच्या आता तरी माझ्या हातात येशील की नाही ? असं म्हणतं माझ्या बानं पायाचं हाड घेवून मोठमोठ्यांनं हसायला लागला. तेवढ्यात गावात कालवा झाला. गावाकडून पेटलेले रेंभे येताना दिसले. म्या घाबरलो. तडक अंधारातून घराकडे निघून आलो. माझा बा कवा आला मला कळलं नाही. दिस उजाडला होता आणि एकदम गलका कानावर आला. अन् माझ्या कानावर एक विधान पडलं. सोडू नका त्याला जीता जाळा. गावातली सारी माणसं माझ्या बापाला गुरावाणी मारहाण करीत होती. मला बघताच माझा बा ओरडला. पोरा, मी जे काय केलं ते तुझ्यासाठी केलं. माझ्यागत जिंदगी तुझ्या वाटला यायला नगं म्हणूनच मी हे सारं करत हुतू. त्यात माझा काय दोष नाही. साऱ्या गावान मिळून माझ्या बाचा जीव घेतला. सारा गाव माझा दुश्मन झाला होता. मला वाईट वाटलं. पुढे मी साहेब झाल्यावर कळलं अंधश्रद्धेचं बी पेरणाऱ्या माझ्या बाला शिक्षा मिळाली ती त्याच्या करणीचीच..!

अक्षय सुरेश साठे
बी.ए.भाग ३

पडेना पाऊस धान्य मिळेना
राज्य आलं बघा नोटाचं
कसं होईल या पोटाचं
कसं होईल या पोटाचं ॥

पगार नवऱ्याला थोडा
पाठीमागे संसार गाडा
मुले रडूनी मागती भाकर
तुटलं नाकाडं मोठ्याचं ॥

जिवाला माझ्या हा घोर
लग्नाला आली पोर
जावाई मागतात मोटारसायकल
लग्न करा म्हणतात हुंड्यांनं ॥

गुरे गेली छावणीला
माणसे आली दावणीला
सात्वीकतेने जग रे माणसा
कलियुग आलं धोक्याचं
कलियुग आलं धोक्याचं ॥

हिना जाविद शेख
बी.ए. भाग १

शिक्षक

मायबाप आमचे शिक्षक
आहेत आमचे रक्षक
बनतात आमची ढाल
करतात गुणांची मालामाल
शिक्षक आमचे महागुरु
रोजचं अभ्यासाचे कितर्न सुरु
किर्तन त्यांचे ऐकल्यावर
वाटते राज्य करावे या दुनियेवर
शिक्षक आमचे बुध्दीमान
त्याचा फारच मान
ज्ञानाचे ते आहेत पिता
तोंडपाठ त्यांची भगवद्गीता
शिक्षक आमचे महान
आयुष्य टाकून गहाण
प्रत्येक वर्षी पहिला मान
म्हणून त्यांचा वाटतो अभिमान...

मैत्री

आयुष्यभर क्षणाक्षणांची संगत म्हणजे मैत्री
सुख-दुःखात एकत्र भिजलेली नाती म्हणजे मैत्री
ठेचकाळून पडताना सावरणारा हात म्हणजे मैत्री
पहिल्या पावसात ओल्या मातीचा सुगंध म्हणजे मैत्री
रणरणत्या उन्हात फुलणारा गुलमोहर म्हणजे मैत्री
अव्यक्त भावनांना मूर्त रूप देणं म्हणजे मैत्री
शेवटच्या प्रवासात रेंगाळणाऱ्या आठवणी म्हणजे मैत्री
निखळ, निरागस, निरपेक्ष, निराकार म्हणजे मैत्री
आदींपासून आत्तापर्यंत शब्द निर्बंध अशी मैत्री....
फक्त मैत्री...

जीवन

विश्रांतीसाठी एखाद्या झाडाखाली बसावं
समोरचं एक विंचू दिसावा त्याला मारण्यासाठी
दगड उचलावा दगडाखालून साप निघावा
त्याने आपला पाठलाग करावा.
पळताना ठेच लागून विहीरीत पडावं.
विहीरीत मोठी मगर असावी.
तिने वेग घेण्यापूर्वी एखाद्या फांदीचा वेध घ्यावा.
वर येण्याचा प्रयत्न करावा.
वरती भुकेला वाघ असावा.
त्याच्या भितीने फांदीचा हात सुटावा
फांदीवरील मधमाशांनी एकदम भडका करावा
आणि अशा अवस्थेत मधाच्या पोळ्यातून पडणाऱ्या
मधाचा एक थेंब तोंडाने झेलण्याचा प्रयत्न करावा.
यालाच जीवन म्हणतात.

आयुष्य असचं जगायचं असतं

जे घडेल ते सहन करायचं असतं.
बदलत्या जगाबरोबर बदलायचं असतं
आयुष्य असचं जगायचं असतं
कुटून सुरु झालं हे माहित नसलं तरी
कुठे थांबायचं हे ठरवायचं असतं.
आयुष्य असचं जगायचं असतं.
कुणासाठी काहीतरी निस्वार्थपणे करायचं असतं.
स्वतःच्या सुखापेक्षा इतरांना सुखवायचं असतं.
आयुष्य असचं जगायचं असतं.
दुःख आणि अश्रूंना मनात कोडून ठेवायचं असतं.
हसता नाही आलं तरी हसवायचं असतं.
आयुष्य असचं जगायचं असतं.
पंखामध्ये बळ आल्यावर घरटं सोडायचं असतं.
आकाशात झेपावूनही धरतीला विसरायचं नसतं.
आयुष्य असचं जगायचं असतं.
मरणानं समोर येवून जीव जरी मागितला तरी
मागून मागून काय मागितलसं असंच म्हणायचं असतं
आयुष्य असचं जगायचं असतं.
इच्छा असो वा नसो जन्मभर वाकायचं असतं.
पण जग सोडताना मात्र समाधानानं जायचं असतं.
आयुष्य असचं जगायचं असतं.

कु. वाघमारे रुपाली दत्तात्रय
बी.ए. भाग २

विविध क्षेत्रातील बायका पुरुषांशी भांडताना

- मंत्र्याची बायको - पुरी झाली तुमची आश्वासने
- डेंटिस्टची बायको - दात तोडून हातात देईन
- पेंटरची बायको - थोबाड रंगवीन
- धोब्याची बायको - चांगली धुलाई करीन
- तेलविक्रेत्याची बायको - गेला तेल लावत
- अभिनेत्याची बायको - कशाला नाटक करता
- शिक्षकाची बायको - मला नका शिकवू

आधुनिक म्हणी

- घरोघरी फॅशनेबल पोरी
- रहायला नाही घर, म्हणे लग्न कर
- आधी निवडणूक, मग तुडवणूक
- उचलली लिपस्टिक, लावली ओठांना
- रोजगार हमी, पगार कमी
- भेसळीचं खाणारं, त्यालाच सरकार देणारं
- देव तारी त्याला गुंड मारी
- चोरांच्या मनात, फॅशनेबल चांदण
- जगावे परी, पैसे खावून मरावे
- माल वितभर, जाहिरात पानभर
- बायको मरो, मेव्हणी उरो
- आपलं लव्ह, दुसऱ्याचं अफेअर

परीक्षा

ती लहान होती मी ही लहान होतो
ती मोठी होत होती. मी ही मोठा होत होतो.
कधी हसवत होती, तर कधी रडवत होती.
ती नेहमीच येत होती.
ती जवळ आली की, छातीत धडधड होत होती.
ती कोण होती, ती कोण होती
क्षमा करा मित्रांनो,
ती माझी पहिल्या सेमिस्टरची
परीक्षा होती.

वेळ

वेळ फार हळू येते
जेव्हा आपण तिची उत्कटेन वाट पहात असतो

वेळ खूप लवकर निघून जाते
जेव्हा आपल्याला उशीर होतो

वेळ - अगदीच कमी असतो
जेव्हा आपण खूप आनंदी असतो

वेळ - जाता जात नाही.
जेव्हा आपल्याला वेदना होत असतात.

प्रत्येक वेळी वेळ आपल्या सोयीप्रमाणे येत नाही.
म्हणून वेळोवेळी आनंदी रहा.

विनोद शहाजी मोहिते
बी.ए. भाग १

स्त्री आणि स्त्री शक्ती

भारतीय नारी म्हणजे त्यागमूर्ती. निसर्ग ज्याप्रमाणे गाजावाजा न करता काम करत असतो. फुलं फुलवत असतो. त्याप्रमाणे भारतीय नारी कुटुंबात सतत कष्ट करून निमुटपणे श्रम करून आनंद निर्माण करत असते. भारतीय स्त्रीचं जीवन म्हणजे पेटलेलं होमकुंड आहे. लग्न म्हणजे यज्ञ. पत्नीच्या जीवनाशी संलग्न झाल्यापासून स्त्रीच्या जीवनयज्ञास प्रारंभ होतो आणि हा यज्ञ मरणानेच शांत होतो.

भारतीय स्त्री पतीला सर्वस्व अर्पण करते. सर्वस्वाने त्याची पूजा करते. पती हेच तिचं दैवत. पतीच्या व मुलांच्या इच्छा म्हणजेच तिची इच्छा. जसा भक्त देवाचा दास होतो. तशी भारतीय नारी समर्पित होते. सर्वांची ती सेवा करते. परंतु तिला सुख मिळावे, तिला आनंद वाटवा, तिच्या चित्ताला समाधान मिळावे म्हणून कोणाला चिंता आहे का ? तिची आंतरिक दुःख कोणाला कळतात का ? खरंच अंतर्मुख होवून विचार करण्यासारखा हा प्रश्न आहे.

पुराणातलं हे उदाहरण यावर प्रकाश टाकण्यास उपयुक्त ठरेल. एकदा नारदमुनी भगवान विष्णूच्या भेटीसाठी गेले. तेव्हा ते पूजा करत असलेले त्यांना दिसले. नारदमुनींना मोठं आश्चर्य वाटलं. सारं त्रिभुवन ज्यांची पूजा करते. ते आणखी कोणाची पूजा करत बसले आहे ? भगवान विष्णूची पूजा आटोपल्यावर

स्त्रीवादी लेखन

नारदांनी त्यांना आपली शंका विचारली, त्यावर भगवान विष्णू म्हणाले, नारदा, भक्त हे देवाचे देव असतात. जसा भक्त देवाला समर्पित होवून भक्ती करतो. तसा देवही भक्ताची पूजा करतो.

भक्ताला पूजण्यासाठी देवाच्या हातात कमळे, भक्ताला मिठी मारण्यासाठी दोन होत पुरणार नाहीत म्हणून चार हात ! भक्ताला डोळे भरून पहावे म्हणून ज्याला डोळेही नाहीत अशा निराकार ईश्वराला साकार व्हावे लागते.

समाजात भारतीय नारीची स्थिती अशी दिसून येते की, स्त्रियांच्या कष्टाळूपणाचा पुरुष अनाटायी फायदा होतात. कधी-कधी घरात ते काडीइतकेही लक्ष देत नाहीत, मुलांबाळांकडे लक्ष नाही, दुखले-खुपले पाहणार नाही, मुल रडू लागले तर बिचारी माता त्या मुलाला मांडीवर घेवून बसते. पतीची झोपमोड होवू नये म्हणून जागरण करते. पती कसाही असो त्याला सांभाळून घेते. कुटुंबाची लाज उघडी पडू देत नाही. स्वतःचे दुःख लपवून पतीची लहर सांभाळणे तिचा धर्म होवून बसतो. मुल खोडकर असले तरी त्याला ती जसे टाकून देत नाही, तसा पती वाईट वागला तरी ती त्याचा दुःस्वास करीत नाही. जसे मूल तसाच पती. साऱ्या जगाने जरी माझ्या पतीची अवहेलना केली तरी मी करता कामा नये. मी, माझं घर आणि माझं कुटुंब हे तिचं जगं. घर म्हणजे आधार, घर म्हणजे विसावा, घर म्हणजे प्रेम, घर म्हणजे अत्मीयता ! हे घर माझ्या पतीसाठी आणि मुलांसाठी मी प्रेमाने भरून ठेवीन.

अशी ही भारतीय स्त्रियांची दृष्टी आहे. पती दुर्गुणाच्या आहारी गेला. तर त्याला टाकून द्यायचा विचार तिच्या मनाला शिवतही नाही. उलट मठ मुलांना शिकविण्यासाठी कुशल शिक्षकाची जशी कसोटी लागते तशी स्त्रीही पतीच्या बाबतीत असेच म्हणेल, माझ्या नाटाळ पतीची मी गुरु होईन. त्यांना सुधारणे हेच माझे दिव्य कर्म, मी आशेने प्रयत्न करत राहीन.

परंतु हे सारं करण्यासाठी तिच्या प्रेमात शक्तीही हवी. तिचं प्रेम दुबळं असता कामा नये. तिची सेवा शक्तीहीन असता कामा नये. एक प्रकारचं तेज व प्रखरता त्या प्रेमात हवी. धैर्य हवं. मुळमुळू रडणे म्हणजे प्रेम नव्हे. प्रेम रडत बसत नाही. प्रेम कर्तव्य करायला शिकवते. मी जीवंत असेपर्यंत पतीला वाममार्गाला जावू देणार नाही असा आत्मविश्वास आणि प्रयत्न हवा. आपल्या कुटुंबापलीकडे पाहण्याची तिची दृष्टी हवी. बऱ्याच स्त्रियांना आपल्या कुटुंबाच्या पलीकडे असलेल्या जगाची कल्पना नसते. पतीचा व्यवसाय, मुलांचे शिक्षण, त्यांचे हितचिंतक, मित्रमंडळी याबाबत तिने दक्ष रहावे. प्रसंगी कर्तव्यकठोर व्हावे. आपण सुखी आहोत, आपला पती पुष्कळ पैसे मिळवतो, मुलाबाळांना चांगले कपडे आणतो, आपल्याला दागिन्यांनी नटवितो, इलेक्ट्रॉनिक वस्तूंच्या

सुखसुविधा निर्माण करतो, बस्स ! आणखी काय हवे ? केवळ एवढाच विचार करून चालणार नाही. तर दृष्टी विशाल केली पाहिजे. हे पैसे येतात कोठून ? माझा पती खोटेनाटे तर नाही ना करत ? लाच लुचपत तर नाही ना घेत ? गोरगरिबांना नडवत तर नाही ना ? हा विचारसुध्दा तिने केला पाहिजे. पती जर याबाबत आपल्याला अज्ञानाच्या अंधारात ठेवत असेल तर पतीच्या पापात आपणही तितकेच सहभागी आहात.

कष्टाची कमाई कमी असली तरी तिचं मोल फार मोठं आहे. गुरुचरणी अशीच कमाई अर्पण केली जावी. कष्टाची भाकरी मुखी पडावी हा आपला धर्म आहे. पती धर्म म्हणजे फक्त पतीला परमेश्वर मानून व्रतवैकल्ये करणे नव्हे तर पतीला धर्मकार्यात, कर्तव्यात मनापासून साथ देणे हा खरा पतीधर्म होय. बदलणाऱ्या परिस्थितीप्रमाणे स्वतःला बदलणे जरी गरजेचे असले तरी आपली जीवनमुल्ये पायदळी तुडवली जाणार नाहीत. याचीही दक्षता घेणे गरजेचे आहे. सध्याच्या रंगीबेरंगी बेगडी दुनियेत खरं काय नी खोटं काय हे ओळखण्याची क्षमता तिच्यात हवी. प्रसारमाध्यमातून भोवतालची परिस्थिती जाणून घ्यायला हवी. ज्या जगात आपली मुलबाळं वावरताहेत त्याची जाणीव असणे गरजेचे आहे. काही वेळा पतीच्या आणि मुलांच्या वर्तनातील बदल जाणून तिने एक विश्वासू मैत्रिणीची भूमिका पार पाडून परिस्थिती हाताळायला हवी. योग्य सल्लागार, विश्वासू सहकारी बनून त्यांना योग्य मार्गावर आणण्यासाठी सहानुभूती आणि प्रेम देवून त्यांच्या जीवनाला उभारी देण्याचं अत्यंत अवघड कार्यही तिला करायचं आहे. परंतु आंधळे प्रेम, वेडी माया या शब्दांना धारा देता कामा नये.

मुलांसाठी तिनं जिजाऊ व्हावं, समाज भगिनींसाठी सावित्रीबाई व्हावं. कणखरपणात अहिल्याबाई व्हावं आणि वेळ पडल्यास लक्ष्मीबाई देखील व्हावं. मुलांवर संस्कार घडवणे ही फार

मोठी जबाबदारी आज माता-भगिनींवर आहे. संस्कार घडवायचे म्हणजे नक्की काय ? संस्कार कोणते घडवायचे ? कोणत्या माध्यमातून घडवायचे ? यासाठी काय केले पाहिजे ? याची माहिती असणे गरजेचे आहे. राशीभविष्य, शकून, नवस-सायास, शुभ-अशुभ, मुहुर्त, मांजर आडवं जाणे, दारात शिंकणे, टिटवी ओरडणे, काळी बाहुली दाराला उलटी करून बांधणे. नजर उतरवणे या साऱ्या प्रकाराला आधी स्वतः तिलांजली देवून मुलांनाही त्याच्यापासून परावृत्त करावे. सुख-दुःखात एकरूप राहणे, प्रभुइच्छेत समाधान मानणे. भौतिक सुबत्तेची कामना करण्यापेक्षा देवाकडे आत्मिक सुबत्ता मागणे, नैतिकता उंचावण्याची, त्यागाची, सहनशीलतेची, भक्ती आणि समर्पणाची कामना निर्माण करावी.

हे सारं एका स्त्रीलाच करावं लागणारं आहे. कारण ईश्वराने तिच्यात हे सारं सामर्थ्य दिलेले आहे. फक्त त्या सामर्थ्याला तिनं ओळखायला हवं ते स्फुल्लिंग जागृत करायला हवं. या गोष्टीसाठी केवळ एकच मार्ग आहे आणि तो म्हणजे ज्ञानाचा मोर्ग. जोपर्यंत ज्ञान अंतःकरणात असत नाही. रुजत नाही तोपर्यंत स्त्रिशक्ती आणि तिची कर्तव्ये यांचा बोध होणार नाही. म्हणून भगिनींनो, केवळ कुटुंबातील भौतिक सुखाची कामना न करता स्वसामर्थ्याची जाणीव करून त्याचा विकास घडवून आणला पाहिजे.

सिमरन ब्रह्मादेव लोखंडे
बी.ए. भाग १

चारोळी

तुझ्या नजरेने केला माझ्यावर वार
तुझ्या माझ्या प्रीतीचा वाहिला वारा गार
तुझ्या प्रेमात कळला आयुष्याचा सार
तुझी आठवण येते मजला फार...

पावसाची ती पहिली होती सरी
ओल्याचिंब कपड्यात तू उभी माझ्या दारी
तुला पाहताच वाटलं आली हो कोठून समुद्रपरी
तुझ्या त्या तीक्ष्ण नजरेने केला वार हृदयावरी...

जीवनाच्या प्रत्येक वळणार आठवण तुझी येत राहिल
एकत्रित नसलो तरीही जीवनात सुगंध दरवळत राहिल.
कितीही दूर गेलो तरी मन
मात्र तुझ्यातच राहिल....

देवकर प्रशांत उमाजी
बी.ए. भाग १

माळशिरस तालुक्यातील ग्रामीण विकासाचे ध्येय डोळ्यासमोर ठेवून सहकाराच्या माध्यमातून अनेक विकासात्मक योजना राबवून येथील गोरगरीब रंजले गांजलेल्या जनसामान्यांचे आधारवडच ठरले ते म्हणजे सहकार महर्षि शंकरराव नारायणराव मोहिते-पाटील होय. त्यांनी आपल्या समाजकार्यात शेतकरी वर्ग डोळ्यासमोर ठेवून माळशिरस तालुक्यात अनेक विकासात्मक योजना राबवून उजाड माळरानाचे नंदनवन फुलविले. येथील लोकांचा विश्वास संपादन करून सहकाराच्या माध्यमातून सहकारी साखर कारखाना, शेतीसाठी पाणी पुरवठा योजना, दुग्ध व्यवसाय, कुक्कुट पालन योजना, शैक्षणिक संस्था, रस्ते विकास, सूतगिरणी अशा अनेक योजना राबविल्या. साऱ्या महाराष्ट्राला हेवा वाटावा असे महत्वाचे कार्य केले.

आपल्या भारत देशातील अनेक नररत्नापैकी भारताला प्रगतीपथाकडे नेण्यासाठी अकलूजच्या या सुपुत्राचे महत्वाचे योगदान आहे. त्यांनी समाजकारण, राजकारण, सांस्कृतिक, शैक्षणिक विभागात महत्वाचे कार्य केले. अशा सहकार महर्षिचा जन्म मकरसंक्रांतीच्या दिवशी १४ जानेवारी १९१८ रोजी झाला. एका शेतकरी कुटुंबात जन्म घेवून माळशिरस तालुक्यातील शेतीचे नंदनवन केले. त्यांनी अकलूजच्या सरपंच पदापासून ते आमदार पदापर्यंत उत्तुंग भरारी घेवून समाजाच्या प्रगतीसाठी आयुष्यभर झटले.

स्वतः अल्पशिक्षित असूनही शिक्षणाचे महत्व ओळखून त्यांनी १९४८ साली शिक्षण प्रसाक मंडळाची स्थापना केली. ही शिक्षण गंगा खंडोपाड्यात पसरविली. त्यांच्यासमोर शिक्षण क्षेत्रातील रविंद्रनाथ टागोर, कर्मवीर भाऊराव पाटील, छत्रपती शाहू महाराज, कर्मवीर मामासाहेब जगदाळे यांचा आदर्श होता. अनेक गोरगरीब कुटुंबातील मुलांना शिक्षण मिळू लागले. खरेच ते आदर्श शिक्षणमहर्षि वाटतात.

व्यक्तीचित्र लेखन

सहकार महर्षि एक आधारवड

सहकार महर्षिनी आपल्या सांस्कृतिक कार्यात अनेक कलागुणांना चालना दिली. बुडत चाललेल्या तमाशा, लावणी सारख्या कलागुणांना प्रतिष्ठा प्राप्त करून दिली. ते इ.स. १९७६ मध्ये महाराष्ट्र तमाशा परिषदेचे अध्यक्ष झाले. त्यांनी तमाशा कलावंतांना आधार दिला, प्रोत्साहन दिले. सहकार महर्षि हाडाचे शेतकरी असल्याने त्यांनी शेती विकासासाठी अनेक प्रयोग केले.

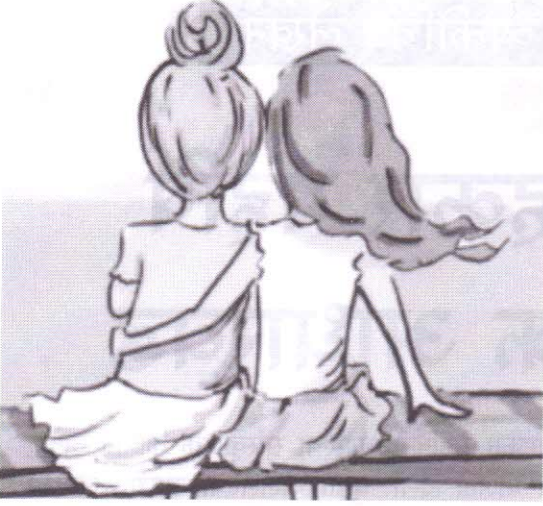
त्यांनी शेतकऱ्यांची आर्थिक उन्नती व्हावी म्हणून 'जर्सी गाय' च्या माध्यमातून धवलक्रांतीचा प्रयोग राबविला. त्यातून शेतकरी आर्थिकदृष्ट्या संपन्न झाला. या धवलक्रांतीमुळे माळशिरस तालुक्यात दुधाचा महापूर वाहू लागला. तोच आदर्श संपूर्ण महाराष्ट्राने घेतला.

सहकार महर्षि अत्यंत धाडसी, कर्तृत्ववान होते. जे काम हाती घेत त्याचे सोने केल्याशिवाय राहत नसत. त्यांनी स्वकर्तृत्वाने सहकार, राजकारण, समाजकारण, शैक्षणिक अशा विविध क्षेत्रात महत्वाचे काम केले. त्यांच्या ठायी प्रचंड इच्छाशक्ती ठासून भरलेली होती. ते अत्यंत महत्वाकांक्षी होते. त्यांचे कार्यकर्तेही निष्ठावंत होते. त्यांनी कुस्तीगिरांची परंपरा जतन करण्यासाठी कुस्तीचे आखाडे तयार करून मोठमोठे मल्ल तयार केले. सहकार महर्षि जे मनात आणीत ते करून दाखवित असत. त्यांनी जनतेच्या विकासाचा ध्यासच घेतला होता. त्यांनी अनेक क्षेत्रात यशस्वी वाटचाल केली. त्यांचे कार्य आजच्या पिढीसाठी आदर्शवात असे आहे. अशा महान व्यक्तींचा मृत्यू ११ फेब्रुवारी १९७९ रोजी झाला. त्यांचे कार्यकर्तृत्व महाराष्ट्राची जनता कधीच विसरू शकणार नाही.

त्यांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन...

अक्षय सुरेश साठे
बी.ए.भाग ३

बहिणीची व्यथा

घर गावातले । माहेरची आठवण ।
 आई बाबांसाठी माझ्या । आयुष्याची साठवण ॥
 माझ्या थकल्या घराचा । उंबरठा बोलवतो ।
 दारा म्होरचा रांजून । तहानेनं व्याकूळतो ॥
 लहानपणातल्या माझ्या । इतिहास आठवेना ।
 गोठ्यातल्या वासरांचा । बैल ओळखू येईना ॥
 बैलगाडी घुंगराची । वाट बघते अजून ।
 वारा माहेराला जातो । माझी खुशाली घेऊन ॥
 भावा बहिणीची माया । जशी सराया लागली ।
 चोळी बांगडीची आशा । तशी मावळू लागली ॥
 वैशाखातला वळीव । पट्टूनिया ओसरला ।
 लेकी येता भावापोटी । बहिणीला विसरला ॥
 वैनी माझी गुणवान । व्हावा भाऊ धनवान ।
 त्याचा वाडा भरावा गं । स्वर्गातला कुबेराने ॥

कु. अस्मा इस्माईल देशमुख
 बी.एस्सी. भाग १

आधुनिक म्हणी

- प्रेमात पडला त्याचा हुंडा बुडाला
- पडत्या सिनेमाला आयटम साँगचा आधार
- अति शहाणी तिची पर्स रिकामी
- भेसळीचे खाणार त्याला सरकार देणार
- अधिक महागाई त्यात आला जावई

आठवण प्रजासत्ताक दिनाची

प्रजासत्ताक दिन साजरा करू आपण ।
 महापुरुषाची करू आठवण ।
 दिडशे वर्षाची बंधने तोडून ।
 ब्रिटीशांना हद्दपार करून ।
 क्रांतीवीरांनी केले बलिदान ॥१॥
 देशासाठी लढले महात्मा गांधी ।
 नथू गोडसेंनी साधली ती संधी ।
 एका गोळीत घेतला त्यांनी प्राण ॥२॥
 शास्त्रीजींनी ताश्कंद करार करून
 देशासाठी प्रगतीची पाऊले उचलून
 शत्रूंनी आणला विमान अपघात घडवून ॥३॥
 नेहरु, गांधी, प्रसाद, पटेलानी
 आंबेडकरांशी संवाद साधूनी
 संविधानाचा मसुदा तयार करून ॥४॥
 जागतिक कायद्याचा अभ्यास करून
 विश्वश्रेष्ठ राज्य घटना बनवूनी
 चतुःसुत्रीचे महत्व देवूनी ॥५॥

कु. शिवानी अशोक धाईजे
 बी.ए. भाग १

पर्यावरणशास्त्र लेखन

पाणी हेच जीवन

(राजस्थानातील एक लोकगीत)

भल्या पहाटे मला
ती घागर घेवून
पाणी आणायला पाठवते
पण आजोबा हे किती कठीण काम
आहे माहितीये ।

पूर्ण घागरभर पाणी मला कधीच
भरता येत नाही
कारण पाणी इतके खोल असते
तिथंपर्यंत माझा दोर कसाबसा
पोहोचतो

सूर्य उगवतो, मावळतो तरीही
मी पाणी भरत राहते
शेवटी घराकडे परतायची वेळ होते.
पण मला मात्र पूर्ण घागरभर पाणी
मिळत नाही.

आपल्या सभोवताली जे आहे ते सर्व हवा, पाणी, वातावरण, निसर्गचक्र, डोंगर, झाडे, नद्या, नाले इ. सर्व काही ! आपल्या जीवनाला व्यापून टाकणारे सर्व काही यात समाविष्ट आहे. पण पाणी नसेल तर सर्व व्यर्थच आहे. पाण्याशिवाय पर्यावरणाचा समतोल बिघडून जाईल. पाणी हे प्रयोगशाळेत तयार करता येवू शकत नाही. जसे आपण कृत्रिमरित्या सर्व काही तयार करू शकतो. आपल्या पृथ्वीवर पाण्याचे वितरण असमान आहे.

अर्थतत्त्वज्ञ अँडम स्मिथ यांचे एक विधान आहे. 'पाण्यावाचून माणूस तडफडतो, परंतू पाण्याला कवडीची किंमत नाही. हिऱ्याचा अजिबात उपयोग नसून तो अनमोल आहे.' हा मानवी संस्कृतीतला क्रूर विरोधाभास आहे. स्मिथने इतक्या वर्षांपूर्वी विरोधाभासाकडे लक्ष वेधत पाण्याचे महत्व जनमानसात बिंबवण्याचा प्रयत्न केला होता. पण स्मिथसारख्या अनेकांनी वेळोवेळी जलसंपत्तीबाबत जागरूकता निर्माण करण्याचा प्रयत्न करूनही या संपत्तीचा वापर अत्यंत निष्काळजीपणाने करण्यात आला. ही संपत्ती प्रदुषित करण्यात आली. पाण्याचे असंख्य नैसर्गिक स्रोत या ना त्या कारणांनी अनेक प्रकारे नष्ट करण्यात आले. परिणामी यावर्षी जलाशयांवर बंदोबस्त ठेवण्याची वेळ आली.

पाणी पंचमहाभूतांपैकी एक जीवनावश्यक घटक आहे. पाणी म्हणजे जीवन आणि जीवन म्हणजे पाणी. पाणी हे केवळ कृषी, उद्योग आणि वाहतूक या क्षेत्रांसाठी महत्वाचे नसून वनीकरण, सुशोभिकरण आणि पर्यावरण यासाठीही ती महत्वाची बाब आहे. पाणी पुरवठ्याच्या संबंधात याचा विचार करताना आपल्या पाण्याचे सर्वच स्रोत विचारात घ्यावे लागतील.

पावसाचे पाणी
जमिनीवरील पाणी
भूजल

मानवी जीवनामध्ये पाण्याला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. ते निसर्गात विविध साठ्यांमध्ये उपलब्ध आहे. पाणी हे पावसाचे असो किंवा भूजल स्वरूपातील पाणी असो. ते जीवन जगण्यासाठी अत्यंत आवश्यक आहे. जसे एका थेंबालासुद्धा तेवढेच महत्त्व आहे. एक-एक थेंब साचून ज्याप्रमाणे डबकी, तळी भरतात. ते पाणी जमा व्हायला कितीतरी वेळ लागतो. निसर्गाने आपल्याला दिलेली पाणी ही एक देणगी आहे. ती जपून वापरणे आपले कर्तव्य आहे. जे पाणी आपण तयार करू शकत नाही ते वाया घालविण्याचा आपल्याला काय अधिकार ?

पाण्याच्या लोकशाहीबाबत पुढील नऊ तत्त्वे आधारभूत मानल्यात आली आहेत.

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

१. पाणी ही निसर्गाची देणगी आहे.
२. पाणी हे जगण्यासाठी अत्यावश्यक आहे.
३. जीवन हे पाण्याच्या माध्यमातून एकमेकांशी बांधले गेले आहेत.
४. भरण पोषणाच्या गरजा भागविण्यासाठी, पाणी हे मोफतच असले पाहिजे.
५. पाणी हे मर्यादित आहे आणि ते संपूही शकेन.
६. पाण्याचे जनन आणि संवर्धन करायलाच हवे.
७. पाणी सर्वांसाठी आहे.
८. पाणी नष्ट करण्याचा कोणालाही अधिकार नाही.
९. पाण्याला पर्याय नाही.

पाणी या मौल्यवान स्रोताबद्दल समाज मात्र अतिशय निष्काळजी बनला आहे. नद्या, तलाव, महसागरे यांचे शोषण केले जात आहे. त्यांना प्रदूषित केले जात आहे. परिणामी जगातील जवळपास सर्व भागांमध्ये पाण्याची टंचाई जाणवू लागली आहे. ग्रामीण भागात तर पाण्यासाठीच्या भटकंतीमुळे महिला व पुरुष या दोघांचाही वेळ वाया जात आहे. शहरी भागांत पाण्यावरून भांडणे होत आहेत. एकीकडे दुष्काळामुळे शेती उत्पादन घटते व शेतकरी आत्महत्या करतो. तर दुसरीकडे पुरामुळे मोठ्या प्रमाणात जीवित व मालमत्तेचे नुकसानच होते. ही दोलायमान स्थिती हे आपल्या अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्य बनले आहे. दुष्काळ, पूरस्थिती यांसारख्या आपत्ती मानव स्वतः निसर्गात हस्तक्षेप केल्यामुळे ओढवून होतो.

पाणी ही एकविसाव्या शतकातील अत्यंत दुर्मिळ व विक्रीची वस्तू बनली आहे. विसाव्या शतकात तेलाला जे महत्त्व होते ते आता एकविसाव्या शतकात पाण्याला प्राप्त झाले आहे.

एकायला हे जरा विचित्र वाटत असले तरी ते खरे आहे. जल साधनसंपत्तीवर आलेला ताग हा अनेक घटकांचा परिणाम आहे. त्यामुळे त्यांवर वेळीच उपाय योजना गरजेची आहे.

या परिस्थितीचे गांभीर्य ओळखून जगभरातील तज्ञ जलसंधारणाच्या नवनवीन पध्दती, उपाय शोधण्यात गुंतले आहेत. पाण्यासंबंधी धोरणे निश्चित करण्यासाठी सरकार दरबारीही खलबते सुरु आहेत. यासाठी भारत सरकारने पुढाकार घेतला असून प्रधानमंत्री जलसिंचन योजना, रेन वॉटर हार्वेस्टिंग, पुराच्या पाण्याचे नियोजन, मोठी धरणे, नद्याजोड प्रकल्प, जलविद्युत प्रकल्प यांसारखे उपाय योजले आहेत. तसेच पाणी वाचविण्यासाठी गावपातळीवर अनेक उपाय राबविणे गरजेचे आहेत.

पाण्याचे जतन व संवर्धन करणे ही आज खरी गरज निर्माण झाली आहे. आपण जर देशात पाऊस किती पडतो यापेक्षाही काही महत्वाचे असेल तर ते म्हणजे भविष्यातील पाण्यासंबंधीच्या गरजांना आजच ओळखून त्यानुसार वेळीच पाण्याच्या प्रत्येक थेंबाचा हिशोब ठेवला तर पाणी वाया जाणार नाही. आपले पाण्याचे चिरस्थायी टिकण्याचे ध्येय साध्य होईल व आपण पुढल्या पिढीला पाणी योग्य प्रमाणात देऊ शकू.

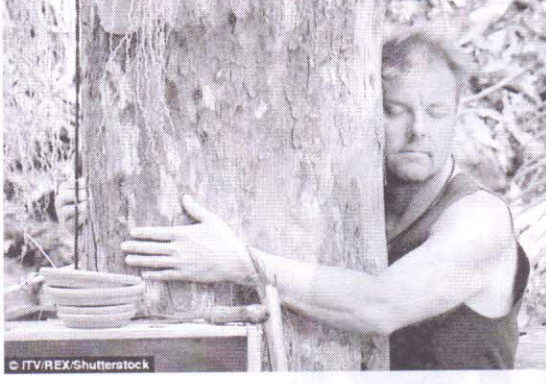
मुमताज शेख
एस.वाय.बी.ए.

आई

ती फक्त आईच...
सकाळी दोन धपाटे घालून उठवते...
ती आई..
उठवल्यावर आवडता नाश्ता समोर मांडते
ती आई...
नाश्ता होत नाही तोच डब्याची चिंता सुरु करते
ती आई...
काय करेन ते घेवून जा म्हणताना सगळं आवडीचे करते
ती आई...
पदराल हात पुसत संभाळून जा असं म्हणते
ती आई...
परतीच्या आतुरतेने वाट बघत असते
ती आई...
आपण झोपत नाही तोवर जागी असते
ती आई...
आणि जिच्याशिवाय आपले आयुष्य अपूर्ण असते
ती फक्त आईच...

मुमताज शेख
एस.वाय.बी.ए.

चारोळ्या

जीवन हे एक उद्यान आहे
ते खूप कष्टानं फुलवायचं असतं
आशेची फुलं सुकली तरीही
कधी खचायचं नसतं

एवढ्या आयुष्यात खूप काही हवं असतं
पण हवं ते मिळत नसतं
हवं ते मिळालच तरी खूप काही कमी असतं
चांदण्यांनी भरूनसुद्धा आभाळही रिकामं असतं.

चालण्यासाठी वाट असते
वाटेसाठी चालणं नसतं
उंच भरारी घेणाऱ्याला
आभाळाचं ओझं नसतं

जीवन एक विधान असते
बालपण हे एक अर्धविराम असतो
तारुण्य हे एक स्वल्पविराम असतो
तर मृत्यू हा पूर्णविराम असतो.

झाड म्हणतंय माणसाला..

झाड म्हणतंय माणसाला...
माणूस म्हणून जन्म घेण्याची असते एकदाच संधी
आलाय माणूस म्हणून जगण्यास
थोडं सोसून बघ दुःख
घालतो पहिला घाव ज्यावेळेस झाडांवर
तुला का ऐकू येत नाही आर्त किंकाळी
विचार करत नाही तू कशाचा
संपवून टाकतो जीवन त्या झाडाचं
हे निर्दयी माणसा, कुठे गेली
तुझा माणसातली माणूसकी
झाडे तोडून यांत्रिकीकरण करून
पर्यावरण दूषित केलं तू
सिमेंट काँक्रीटच्या जंगलात घुसमटतोय
माझा श्वास
कोण देईल का पूर्वीचा शोधून माणूस
झाड म्हणतंय माणसाला...
माणसातला माणूस हरवलाय
शोध घ्या लवकर
शोध घ्या लवकर....

प्रिया संजय पताळे
बी. ए. भाग ३

- मुलगा - (मुलीकडे बघत)
चलते चलते यूँही रुक जाता हूं मै...
बैठे बैठे यूँही खो जाता हूं मै
क्या यही प्यार है ?

मुलगी - वेड्या
अशक्तपणा आलाय तुला
सलाईन लाव

विनोद..

- काही पोरी परीक्षेच्या वेळेस
एवढ्या सजून-धजून येतात की,
समजतचं नाही
ह्या परीक्षेला पास व्हायला आल्यात की,
दुसऱ्याला नापास करायला...

मुमताज शेख
बी.ए. भाग २

खाने और सोने का नाम जीवन नहीं है.....
जीवन नाम है, सदैव आगे बढ़ते रहने की लगन का
- मुंशी प्रेमचंद

हिंदी विभाग

सहसंपादक - डॉ. सौ. अर्पणा कुचेकर
कोमल वाघमारे बी. कॉम भाग ३ (विद्यार्थी प्रतिनिधी)

अ • नु • क्र • म

नारी, जिंदगी तो एक बहाँना है । माँ-बाप	शेख हुसेन
जिंदगी, पैसा रहने से, अनमोल वचन, एक चीज	पताळे प्रिया
छोटी सी जिंदगी है	जाधव स्वप्नाली
हँसी के फँवारे...	जाधव स्वप्नाली
आतंक का प्रतिपक्ष	जाधव सोमनाथ
प्रजातंत्र में जनसंचार माध्यमों की भूमिका	वाघमारे कोमल
माहौल, बेटी, तिरंगा	धाईजे शिवाजी
बेटियाँ, मुस्कराहट, दोस्ती	पिसाळ शितल
पलभर, शेरशायरी	बाबर रुपाली
चाहत, फ्रेंडशीप	पिसाळ शितल
नारी अबला या सबला है	पिसाळ शितल
बेटी, विचारधारा	चव्हाण आश्विनी
निर्गुण भक्ति के कवि कबीर, मेरा देश	नवगिरे राधिका
भाषा व्यक्तिविकास का एक साधन	नवगिरे राधिका
मेरी पहचान	सुर्वे मारुती
पैसा, शेर-शायरी	नवगिरे राधिका
जमशेदजी टाटा	सुर्वे मारुती
जिंदगी, जरूरत	कदम माधुरी
मुझे जन्म दे दो माँ	मोहिते विनोद
माँ	शेख मुमताज
टेनिस खिलाडी सानिया मिर्जा	शेख हुसेन
मौलाना अब्दुल कलाम आझाद	शेख हुसेन
चुटकुले	जमादार अन्सार
मेरा शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, सुविचार	शेख हुसेन
जमीन से आसमान तक	शेख हुसेन
शेर-शायरी, कॉलेज के फिल्मी अंदाज	शेख हुसेन

कविता

नारी

हँसती, कोमल, सुंदर नारी सब देखते रहे,
रोता हुआ मन उनका न कोई देखता रहा ।
भ्रूणहत्या न रुकी, सब समझाते रहे,
लुटती रही नारी, सब देखते रहे,
किसकी बात कीजिए, किसको रोइए,
बदला सबका चलन, सब देखते रहे ।
गोरी कहा से भाई, किस कुँ में गिरी ।
हंगामा दो-रोज हुआ, खामोश हो गया
कानून का चलन, सब देखते रहे ।

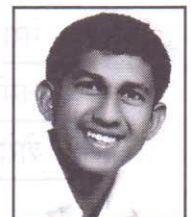
जिंदगी तो एक बहाना है ।

हँसना तो एक बहाना है, गम छुपाने का ।
गम तो एक बहाना है, जिंदगी को रुलाने का ।
जिंदगी तो एक बहाना है, मौत से टक्कर देने का ।
मौत तो एक बहाना है, यादों को छोड़ जाने का ।
यादे तो एक बहाना है, किसी को रुलाने का ।
रोना तो एक बहाना है, प्यार को आजमाने का ।
प्यार तो एक बहाना है, जिंदगी जीने का ।
शायद जिंदगी एक बहाना है, हँसते रहने का,
और प्यार बाँटने का ।

माँ-बाप

जिंदगी में अगर कुछ हासिल करना है,
तो अपने दिल की सुनो,
और आँख बंद करके,
अपने माँ-बाप को याद करो,
सब कुछ हासिल होता है ।
जो सदा रोशनी देता उसे सूरज कहते हैं,
जो सदा बरसता है उसे बादल कहते हैं,
जो सदा महकते हैं उसे फूल कहते हैं,
और भगवान के रूप में जो धरती पर रहते हैं,
उन्हें हम माँ-बाप कहते हैं ।
हर बात को तूम भूलो,
माँ-बाप को मत भूलना,
उपकार उनके लाख है,
इस बात को मत भूलना ।
नींद अपनी भुलाकर सुलाया है हमको,
आँसू अपने गिराकर हँसाया है हमको,
दर्द कभी ना देना उस भगवान को,
जमाना कहता है माँ-बाप जिनको ।

- शेख सलीम हुसेन
(बी.ए भाग-३)

पैसा रहने से

जिंदगी

जिंदगी है खेल खुदा का
जीने का हक मेरा
पाँव हो जमीन पर लेकिन
आसमान छुने का हक मेरा है ।

जिंदगी की असली उडान अभी बाकी है ।
हमारे इरादों का इम्तहान अभी बाकी है
अभी तो नापी है मुड्डी भर जमीन
आगे तो सारा आसमान बाकी है ।

जिंदगी के लिए जीना जरूरी है ।
जीने के लिए आरमान जरूरी है ।
दिल में चाहे हजारों गम हो,
फिर भी चेहरे पे मुस्कान जरूरी है ।

जिंदगी सुख की छाँव भी है ।
जिंदगी दुःख का पहाड भी है ।
लेकिन दुसरों को सुख देकर,
उनका दुख बाँटना यह जिंदगी का नाम भी है ।

-कु. प्रिया संजय पताळे
(बी.ए भाग - ३) अर्थशास्त्र

नोकर मिलता है	- रौनक नहीं ।
पलंग मिल सकता है	- नींद नहीं ।
रोटियाँ मिल सकती हैं	- भूख नहीं ।
रोशनी मिल सकता है	- आँख नहीं ।
गीता मिल सकती है	- ज्ञान नहीं ।
मूर्तियाँ मिल सकती हैं	- भगवान नहीं ।
सुख मिल सकता है	- शांति नहीं ।
आराम मिल सकता है	- राम नहीं ।
विष मिल सकता है	- अमृत नहीं ।
मास्टर मिल सकता है	- अकल नहीं ।
किताब मिल सकती है	- विदया नहीं ।
शस्त्र मिल सकता है	- साहस नहीं ।
शासन मिल सकता है	- मान नहीं ।
मुक्ति मिल सकती है	- साधना नहीं ।
मानव मिल सकता है	- मानवता नहीं ।

अनमोल वचन

इस तरह न कमाओ कि पाप हो जाए ।
इस तरह न खर्च करो कि कर्जा हो जाए ।
इस तरह न खाओ कि मर्ज हो जाए ।
इस तरह न बोलो कि क्लेश हो जाए ।
इस तरह न चलो कि देर हो जाए ।
इस तरह न सोचो कि चिंता हो जाए ।

एक चीज

- जीतने के लिए कोई चीज है तो - प्रेम
पीने के लिए कोई चीज है तो - क्रोध
खाने के लिए कोई चीज है तो - गम
देने के लिए कोई चीज है तो - दान
दिखाने के लिए कोई चीज है तो - दया
लेने के लिए कोई चीज है तो - ज्ञान
कहने के लिए कोई चीज है तो - सत्य
रखने के लिए कोई चीज है तो - इज्जत
फैंकने के लिए कोई चीज है तो - ईर्ष्या
छोड़ने के लिए कोई चीज है तो - मोह

कु. प्रिया संजय पताळे
बी. ए भाग -३ अर्थशास्त्र

छोटी सी जिंदगी है

जाधव स्वप्नाली दिलीप
(बी. कॉम भाग -२)

छोटी सी जिंदगी है,
हर हाल में खुश रहो ।
जो चेहरा पास ना हो,
उसकी आवाज में खुश रहो ।
कोई रुठा है तुमसे,
उसके अंदाज में खुश रहो ।
जो लौट के नहीं आने वाले,
उन यादों के लम्हों में खुश रहो ।
कल किसने देखा है,
अपने आज में खुश रहो ।
खुशियों का इंतजार किसलिए,
दुसरो की मुस्कान में खुश रहो ।
क्यों तडपते हो, हर पल किसी के साथ के लिए,
कभी तो अपने आप में खुश रहो ।
छोटी सी जिंदगी है,
हर हाल में खुश रहो ।
हर हाल में खुश रहो ।

हास्यव्यंग

हँसी के फँव्वारे SSSSS

तेज हवा का झोंका आया
साथ में तेरी खुशबु लाया
मेरे दिल में ये खयाल आया
की आज भी मेरा दोस्त
नहाके नहीं आया !

आसमान पर जितने सितारे हैं
आँखों में जितने इशारे हैं
समंदर के जितने किनारे हैं
उतने स्फु ढीले तुम्हारे हैं !

तुहार चेहरा चंदा के समान
तुहार आँखे चंदा के समान
तुहार बाल -नाक सब चंदा के समान
और चंदा हमारे भैंसन का नाम !

निगाहे निगाहों से मिलाके तो देखो
कभी किसी को अपना बनाकर तो देखो
मिलना चाहेंगे सब लोग तुम्हे
कभी साबुन से नहाके तो देखो !

शाम होते ही ये दिल उदास होता है
टुटे हुये ख्वाबों के सिवा कुछ न पास होता है
तुम्हारी याद ऐसे वक्त बहुत आती है
जब कोई बंदर आसपास होता है !

यार ने दिल का हाल बताना छोड दिया
हमने भी गहराई में जाना छोड दिया
जब होली के लिए कुछ दिन बाकी है
तुमने अभी से नहाना क्यो छोड दिया?

आपकी चाल मोर जैसी
आवाज कोयल जैसी
दिमाग लोमडी जैसा
गुस्सा शेर जैसा
आँखे हिरन जैसी
कितना अच्छा होता अगर
कुछ आदतें इन्सानों जैसी भी होती !

तु चाँद माँगे मैं चाँद दे दूँ
तु सितारे माँगे मैं सितारे दे दूँ
तु सुरज माँगे मैं सुरज दे दूँ
बस कर यार ...
भीख माँगने की भी कोई लिमिट होती है !

चुहे ने किया शेरनी को प्रपोज
गिफ्ट दिया उसने एक रेड रोज
शेरनी ने कहा अपनी सुरत आइने में देख
चुहे ने कहा सुरत पे मत जा पगली
कॉन्फीडन्स तो देख...!

- जाधव स्वप्नाली दिलीप
बी. कॉम भाग - २

आतंक का प्रतिपक्ष

अक्सर मैं सोचता हूँ दो शब्दों का भेद
'देश' और 'भक्ति' कितना अंतर है।
देश अपनी अस्मिता का होता है सबूत
'भक्ति' के बारे में सोचते

हाँ रुक सी जाती है मेरी धडकने
शायद भक्ति है साधन मुक्ति का
पर जुड़ता है यह शब्द देश के साथ
तब नया संदर्भ उभरता है।

देशभक्ति... देशभक्ति

देशभक्ति की बातें अक्सर

होती हैं यहाँ मन्त्रों पर

और बदल जाता है मेरा स्वर

अठरासों सत्तावन से लेकर

उन्नीसों सैतालिस...

आगे का सफर मेरे देश के लिए

किसी इतिहास में मौजूद नहीं है।

सन उन्नीसों अठतालीस के दंगे

एकसठ का युद्ध पैसठ की जंग
इकहत्तर की कुर्बानी
नियानवे का कारगील और
बिल्कुल अभी का ऊरी हमला
क्या यह सब देशभक्ति के विकल्प है।

विकल्प को संभावना पर सोचते हुए उभरता है

विचार... देशभक्ति के स्वर में

अंतिम एक चुनौती दे दो

सीमा पार दुश्मनों को

गिधड कायरता ना समझे

वीरों की खामोशी को।

हमें भी अपने बोल बदलने आते हैं।
हमें भी शांति के स्वर बदलने आते हैं।
हमें भी अहिंसा के विचार बदलने आते हैं।
हमें भी दुनियाँ के भूगोल बदलने आते हैं।

तुम जब भी तीर चलाते हो।

हम चुपचाप झेल लेते हैं।

ये सुन लो तीर चलाने वालो!

जिस दिन हम तीर चलाएंगे।

जैसे तुमने ढाका तोड़ा। हम लाहोर, कराची तोड़ेंगे
जब तक हम खामोश हैं। गीत इकबाल का गाएंगे
जिस दिन समझो टूटी चुप्पी आपकी
जमीन पर हम तिरंगा लहराएंगे।

एक तरफ हिमालय की चोटी

दूसरी तरफ सिंधू की घाटी

सुबह के रोशनी के साथ

देशभक्ति का गीत हम गाएंगे।

गंगा, जमुना, संस्कृति का नारा

पुरे विश्व में लगाएंगे। क्यों!

अंतिम एक चुनौती दे दो

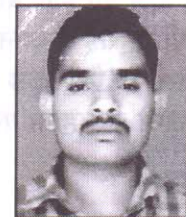
सीमा पार दुश्मनों को गिधड कायरता ना समझे

वीरों की खामोशी को।

मानवीय गरीमा की चेतना है

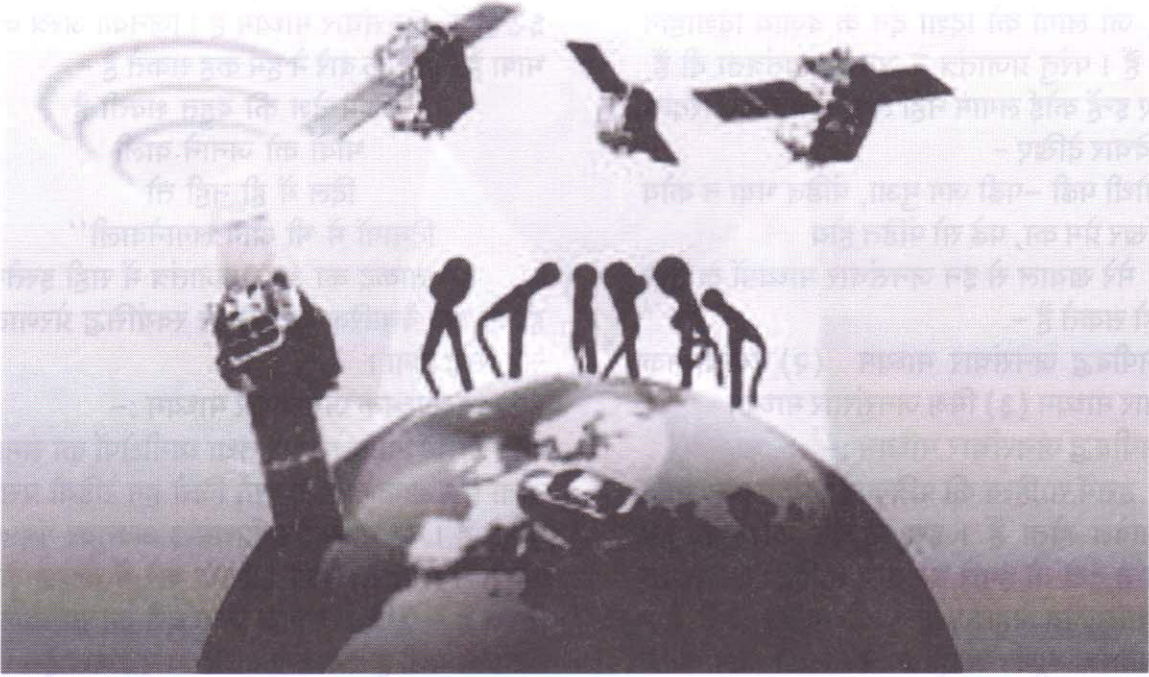
यह देशभक्ति का नारा है।

आतंक का प्रतिपक्ष है। विकल्प की संभावना है।

सोमनाथ चंद्रकांत जाधव

बी. ए भाग - ३

प्रजातंत्र में जनसंचार माध्यमों की भूमिका

प्राचीन काल से भारतभूमि 'सुजलाम् सुफलाम्' कहलाने वाली है। जो संपूर्ण विश्व में महान एवं वैविध्यता के कारण चर्चित रही है क्योंकि इस महान भूमि के आर्थिक राजकीय, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थितियों से हम और आप रु-ब-रु है। १५ अगस्त १९४७ को भारतमाता परकियों के शिकंजो से मुक्त हुई और आजाद पंखी की तरह खुले आसमान में ऊँची उड़ाने भरने लगी। इसका मूल तथा इसकी सारी ताकद यह तो सब में उस शासन व्यवस्था में है, जिसे हम प्रजातंत्र कहते हैं। जिसे हमने २६ जानेवारी १९५० को प्रशासकीय राजनीतिक तौर पर स्वीकृत किया था। प्रजातंत्र में हम सभी को एक साथ समानता, बंधुता, स्वतंत्रता, आदि मूल्य प्राप्त होते हैं। जिसके कारण सभी दिशाओं से हमारा विकास करने के लिए वह कटिबद्ध रहता है। प्रजातंत्र के बारे में अब्राहम लिंकन जी कहते हैं - "The Democracy is of the people, & for the people". अर्थात् लोगों के साथ मिलकर, लोगों के लिए चलाया हुआ शासन ही प्रजातंत्र है। जिसे हम मराठी में लोकशाही कहते हैं।

प्रजातंत्र की शासन अवस्था ने लोगों को जो अधिकार प्रदान किए हैं। उनमें से आज मैं स्वतंत्रता के तहत जो आचार -विचार पूजा -पाठ, अभिव्यक्ति स्वतंत्रता के बारे में विचार करनेवाली हूँ। प्रजातंत्र को सफलता की ओर ले जानेवाला सहज सेतू जनसंचार माध्यम है। "अनुभव, विचार, संदेश, धारणा, दृष्टिकोन, मत, सूचना ज्ञान आदि का आदान-प्रदान संचार कहलाता है। आज का युग श्रीगणेशा से लेकर संगणेशा तक आकर पहुँचा है। इसमें प्रसार माध्यम कौन -से है ? बच्चों से लेकर बुढ़ों तक सब इससे वाकिब है। आज के इस विज्ञान तथा भूमंडलीकरण के युग में क्या यह जनसंचार माध्यम जिसे हम मिडीया कहते हैं, यह प्रजातंत्र के प्रति अपनी भूमिका निभा रहे हैं। क्या इन माध्यमों की भूमिका सही दिशा में विचरण करनेवाली है ?

क्या इनमें प्रजातंत्र के प्रति थोड़ी भी विश्वासर्हता है? ऐसे अनेक सवाल हमारे सामने एक बहुत बड़ा प्रश्नचिन्ह लाकर खड़ा कर देते हैं। आज के दौर में जनसंचार माध्यमों में बहुत अधिक बढ़ोत्तरी हुई

है। आज इनमें भी एक अलग तरह की प्रतियोगिता शुरू है, जो लोगों को दिशा देने के बजाय दिशाहीन कर रहे हैं। परंतु प्रजातंत्र ने सबको स्वतंत्रता दी है, इसीलिए इन्हें कोई लगाम नहीं लगा सकता कबीरदास जी के विचार देखिए -

पोथी पढी - पढी जग मुआ, पंडित भया न कोय
ढाई आँखर प्रेम का, पढे सो पंडित होय

मेरे खयाल से इन जनसंचार माध्यमों के तीन प्रकार हो सकते हैं -

(१) लिपीबद्ध जनसंचार माध्यम (२) ध्वन्यात्मक जनसंसार माध्यम (३) मिश्र जनसंसार माध्यम

(१) लिपीबद्ध जनसंचार माध्यम :-

इसमें साहित्य की पत्रिकाएँ समाचारपत्र आदि का समावेश होता है। इस माध्यम को अगर हम सुक्ष्मता से देखे तो हमारे भारतीय साहित्य की परंपरा एक विशालकाय महासागर - सी प्रतीत होती है। परंतु स्वतंत्र पूर्ण साहित्य ने लोगों को जैसे स्वाभिमानी, प्रेरणामयी, कर्मवादी बनाया था। उसी प्रकार कुछ अंशों को छोड़कर आज का साहित्य यह भोग और विलासिता का ही प्रदर्शन करता हुआ नजर आ रहा है। समाचार पत्रों में समाचार कम और विज्ञापन अधिक नजर आ जाता है। उदा. गंजेपन का विज्ञापन मुखपृष्ठ पर और एक साथ महत्त्वपूर्ण खबर अंदर किसी पृष्ठ पर दी जाती है। अगर लोकतंत्र में प्रसार माध्यमों की यही भूमिका रही तो हमें भी विचारों से गंजा होना पड़ेगा। एक समय था जब स्वतंत्रता नहीं थी तब अनेक महात्माओं ने, महान पुरुषों ने अन्याय के प्रति आवाज उठाने के लिए समाचारपत्र, साप्ताहिक, मासिकों का सहारा लिया। उदा. लोकमान्यजी की 'केसरी' तथा हिंदूस्थान टाइम्स, अग्रणी, बुलंद आवाज आदी। इन समाचार पत्रोंको पढ़ने के लिए तथा उनमें से विचारों को सुनने के लिए लोग व्याकुल रहते थे। मैं यह नहीं कहती कि आज के समाचार पत्र तथा पत्रिकाएँ अपने फर्ज को भूल रहे हैं। लेकिन उनमें हमें विश्वासहर्ता नहीं दिखाई देती। उदा. हाल ही में घटित दिल्ली बमस्फोट की घटना। कई अखबारोंमें मृतकों की संख्या १० बताई तो कुछ में कम -अधिका सरकार द्वारा लिए गए निर्णयों से भी भ्रम उत्पन्न करा देनेवाली खबरे थी।

यथा हम लिपीबद्ध माध्यमों में साहित्य,

पत्रिकाओं को देखे तो संपूर्ण भारत में कुल मिलाकर ६२ हजार जनसंचार माध्यम हैं। जिनका अस्त्र केवल भाषा है। जिसके बारे में हम कह सकते हैं -

“कलम देश की बहुत शक्ती है
भावों को जनाने वाली
दिल में ही नहीं तो
दिमागों में भी आग लगानेवाली”

इस ताकद का अगर प्रजातंत्र में सही इस्तेमाल हो तो एक वैचारिक धरातलपर स्वयंसिद्ध प्रेरणादायी राष्ट्र सिद्ध होगा।

(२) ध्वन्यात्मक जनसंचार माध्यम :-

इसमें आकाशवाणी तथा ध्वनीक्षेपों का समावेश होता है। आकाशवाणी याने जिसे हम रेडियो प्रसारण कहते हैं। यह माध्यम सर्वप्रथम ३ अक्टूबर १९५७ में भारत में प्रसारित हुआ। इसके बारे में तत्वज्ञ लेनिन कहते हैं - “बिना कागज बिना दुरी का समाचार पत्र आकाशवाणी है। आकाशवाणी का मुद्रालेख है - ‘बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय’।

इसके द्वारा ही वे देश के सर्वांगीण विकास के लक्ष को चरितार्थ करते रहे हैं। परंतु वैश्विकरण की इस स्पर्धा में हम जनसंचार माध्यम अपनी भूमिका प्रजातंत्र के हितावह निभा रहा है? तो इस प्रश्न पर आप भी विचार कर सकते हैं। सिर्फ एक ही केंद्र हैं जो सर्वया शुरू से लेकर अपनी भूमिका सही माइने में रखकर अपना प्रसारण जारी कर रहा हैं विविध भारती इसमें सभी तरह के विषय परिस्थितियों को स्पर्श किया जाता है। परंतु आधुनिक युग में आज हमारे पास यह सारी बातें सुनने के लिए वक्त ही कहाँ बचा है? मनुष्य सदैव कहता है कि - 'Time is Money' परंतु इससे हमें या हमारे १२० करोड आबादी वाले प्रजातंत्र के देश को एक दिशा मिली नहीं। आज के युवाओं को सिर्फ एक मनोरंजन का माध्यम ही लगता है। जिनमें अनेक रेडिओ चॅनेलों ने एक विकृत संस्कृति का दर्शन प्रस्थापित किया है यथा -

“मुण्डे-मुण्डे भिन्न माथे।”

इस प्रकार आज हर इन्सान अपनी बुद्धि, विचार को अलग ढाँचे में रखकर नया जीवन जीने की कल्पना में रममाण हुआ है। क्यों न प्रजातंत्र ने इन्हें प्रसारण की स्वतंत्रता दी है। परंतु कुछ तो खयाल रखकर इन विकसनशीलता को बनाएँ रखने के लिए सदैव

तत्परता दिखानी चाहिए । आज के दौर में आकाशवाणी के निवेदक को रेडिओ जाँकी कहकर बुलाया जाता है । जिन्हें न भाषा का, न संस्कृति का, न प्रजातंत्रका ज्ञान होता है । वे अपने आप में ही मस्त होते हैं । यहाँ इस स्थिति को देखकर मुझे भगवतीचरण वर्माजी की पंक्तियाँ याद आती हैं -

“हम दीवानों की हस्ती हैं
आज यहाँ कल वहाँ चले ।
मस्ती का आलम साथ चला
हम धुल उडाते जहाँ चले ।”

इसपर आप ही सोच-विचार करें ।

३) मिश्र जनसंसार माध्यम :

मिश्र माध्यम में चित्र, ध्वनि और लेखन का समावेश होता है । इनमें दूरदर्शन, इंटरनेट आदि आ जाते हैं।

“धर्मक्षेत्र, कुरुक्षेत्रे, समवेता युयुत्वसः

मामकाः पाण्डवाश्चैव किमुवर्त संजयका ।”

इस श्लोक के द्वारा हम जान सकते हैं कि संजयने धृतराष्ट्र जो अंधे थे, उन्हें महायुद्ध का आँखो देखा हाल दूरदर्शन की सहायता से सुनाया । इस पर किसी का विश्वास न होगा परंतु आप यह जान सकते हैं की इसकी जरूरत कबसे थी? दूरदर्शन वह जनसंचार माध्यम है जो एक कुशल अभिनेता जैसी अनेक विध भूमिकाएँ निभाता है । इस माध्यम का मुद्रालेख है -

“सत्यम्, शिवम्, सुंदरम् ।”

विश्व बाजार में हिंदुस्थान एक सबसे बड़ी मंडी के रूप में प्रस्थापित है । और सभी देशोंकी नजर इसी पर है । इसलिए अपने सभी वस्तुओं, विचारों तथा भावों घटनाओं का सीधा दृश्य इसकी सहायता से दिखाया जा सकता है । यह सबसे

प्रभावी माध्यम सिद्ध होता है । जो सबसे अधिक मानव मन पर अपना प्रभाव सिद्ध करता है । परंतु यह जनसंचार माध्यम प्रजातंत्र में प्रमुख भूमिका को निभाता है या नहीं इसका हमें सूक्ष्मता से निरीक्षण करना होगा । हाल में घटित घटना जो प्रजातंत्र की सबसे बड़ी जीत कहलाई जा सकती है । एक ७४ साल का बुढ़ा इन्सान देश के प्रति, देशवासियों के प्रति अपने मन में अहिंसा का मार्ग बनाकर प्रजातंत्र को लगा कोढ़ जैसी बिमारी भ्रष्टाचार के साथ दो हाथ करने के लिए अनशन पर बैठता है तो यही सारे माध्यमों के सहारे ही हम युवाओं तथा आम जनता तक पहुँच पाता है । इससे हमारी वह माँगे पूरी हुई । इस प्रकार यह माध्यम एक जगह सत्य तो दूसरी जगह असत्य जान पड़ता है । एकाद मुद्दे को उठाकर बाद में उसे वहीं दबा दिया जाता है । यह भेदभाव क्यों? उदा. आज ने नेताओं के घोटाले लीजिए । यह राक्षस रूपी रिमोट जब हाथ में आ जाता है । अधिकतर लोग इससे इतने जुड जाते हैं उन्हे अपने खाने-पीने तथा नीजी जीवन के बजाए उसमे दिखाई गई समस्याओं पर ही विचार करते हैं यह सारी बातें प्रजातंत्र को साधक-बाधक सिद्ध होती है ।

अंततः मैं यही कहूँगी कि यह जनसंचार माध्यम प्रजातंत्र के प्रति विश्वासपूर्ण, आदर्शवत प्रेरणामयी सहयोग रखे । निश्चित ही वह अपनी भूमिका में कामयाब होंगे ।

- वाघमारे कोमल दत्तात्रय
(बी.कॉम् भाग-३)

माहौल

आज कुछ अजिब सा लगा
 माहौल कुछ बदला - बदला लगा
 माहौल को बदलनेवाला अपना ही लगा
 कुछ लोगों ने सबकुछ बदल दिया
 किसी की जिंदगी का नक्शा पलट दिया
 पाना था किसी का कुछ
 उससे वही छीन लिया
 बातों - बातों में ही उसे पराया बना दिया
 किसी के करीब होते हुए भी
 उसे बेगाना बना दिया
 कुछ लोगों ने उसका सबकुछ छीन लिया
 आज कुछ अजीब - सा लगा
 माहौल कुछ बदला - बदला सा लगा ।

बेटी

बेटी... बोज़ नहीं है...
 शाम हो गयी अभी तो घुमाने
 ले जाओ ना पापा,
 चलते चलते थक गई सीने
 से लगा ओ ना पापा अंधेरे से डर लगता है सीने
 से लगा लो ना पापा
 माँ तो सो गई है, आपकी
 थपकी देकर सुला दो ना पापा स्कूल तो पुरा
 हो गया अभी कॉलेज जाने दें ना पापा
 पाल - पोसकर बडा किया
 अब जुदा तो मत करो ना
 पापा डोली में बिठा ही दिया...
 डोली में बिठा ही दिया...
 आँसु तो मत निकालो ना पापा
 आपकी मुसकुराहट अच्छी है
 एक बार और
 मुसकुराओ ना पापा अपने मेरी हर बात मानी,
 एक बात और मान जाओं
 न पापा दुनिया को
 समझाओ ना पापा...
 दुनिया को समझाओ ना पापा ।

तिरंगा

तिरंगे के तीनों रंगों को देखा मैंने बार - बार
 तीनों रंगों में ब्रम्हा, विष्णू, महेश दिखाई देते हैं ।
 तीनों रंगों में मुझे सत्य, ज्ञान, आनंद दिखाई देता है
 तीनों रंगों में मुझे स्वास्थ्य, शिक्षा और धर्म दिखाई देता है ।
 तीनों रंगों की छटा में मुझे बापू, वल्लभ, आजादी दिखाई देती है ।
 तीनों रंगों की बहर ज्ञानेश्वर, तुकाराम, नामदेव की याद दिलाती है ।
 तीनों रंगों के सत्व में मुझे रामकृष्ण, विवेकानंद नानक दिखाई देते हैं ।
 जब तुझे देखती हूँ हर नये रंग में मुझे पाती हूँ ।
 इसलिए तिरंगे तुझे मैं अपना अंतर्मन करार देती हूँ ।

शिवानी अशोक धाईजे
 (बी. ए भाग - १)

कविता

बेटियाँ

पग -पग संघर्ष करती हैं बेटियाँ ।
 अजन्मी आज मरती है बेटियाँ ।
 कुछ न पाने की चाह में फुल सी खिलीं ।
 आजन्म खुशबू बिखरती है बेटियाँ ।
 बेटों की अभिलाषाओं में जीनेवालों ।
 बेटों से बढकर होती हैं बेटियाँ ।
 घर या बाहर की हो रुपहली दुनियाँ ।
 भिन्न -भिन्न रंगो मे, सँवरती है बेटियाँ ।
 पत्नी से माता बन, भाई की बहन बना ।
 सभी रुपों में दर्द को, सहती है बेटियाँ ।
 चाँद सी शीतल ही नहीं, धुप सी प्रखर भी ।
 इस विरोधाभास में पलती हैं बेटियाँ ।
 चुनौतियों के हार पहन, न हारने वाली ।
 वक्त के हर साँचे में, लडती है बेटियाँ ।
 पराये घर की रोशनी होकर भी ।
 रात में सपने सी, विहरती है बेटियाँ ।

- कु. शितल पिसाळ
 बी.ए भाग - २

मुस्कराहट

गलतियों को भुल जाना सीख लो
 पी के आँसु मुस्कराना सीख लो
 दुश्मन से दिल लगाना सीख लो
 दोस्ती को भी निभाना सीख लो
 जश्न के काबिल नहीं जो शखसियत
 जश्न इसका भी मनाना सीख लो
 वचन के आदाब तो है बाद में
 पहले तो महफिल में आना सीख लो
 साथ हर जमाने का है तुझे
 महीन तो रस्म जमाने का सीख लो ।

दोस्ती

तुसी बडे ग्रेट हो, रसगुल्ले की प्लेट हो
 नेस्ले की चॉकलेट हो, एस एम एस करने में
 बडे लेट हो, जलेबी की तरह स्ट्रेट हो
 यार जो भी हो, तुसी मेरे फेवरेट हो... !!
 दर्द काफी है, बेखुदी के लिए,
 मौत जरूरी है, जिंदगी के लिए,
 कौन मरता है, किसी के लिए,
 हम जिन्दा है,
 आप की दोस्ती के लिए ।

पलभर

कॉलेज की जिंदगी
मस्ती की जिंदगी
अच्छे को, बुरे को
समझने की जिंदगी
अपने आपको
सँवरने की जिंदगी
कुछ बनके दिखाने की
ये जिंदगी
सोचले प्यारे
समझ ले प्यारे
फिर ना मिलेगी
मस्ती की जिंदगी ॥

शेरों - शायरी

लब्ज आप दो, गीत हम बनाएँगे ।
मंजिल आप चुनो, रास्ता हम बनाएँगे ।
खुश आप रहो, खुशियाँ हम दिखाएँगे ।
आप बस दोस्त रहो, दोस्ती हम निभाएँगे ।
मुसीबत की टॅबलेट हो तुम
टॅशन का कॅप्सुल हो तुम
आदत का इंजेक्शन हो तुम
पर क्या करे
इतना सब झेलना पडता है
क्योंकी दोस्ती का सिरप हो तुम ।
फिक्र मत कर बंदे कलम खुदा के हाथ है
लिखनेवाला तो लिख चुका अब तकदीर तेरे साथ है ।

कु. बाबर रुपाली
बी. ए भाग - २

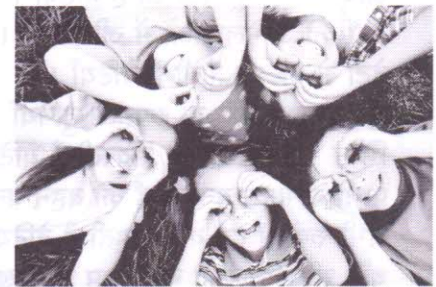
हारने की आदत नहीं थी ।
मगर हम जीत नहीं सके,
जीने की चाहत नहीं थी ।
मगर हम मर ना सके ।
प्यार करते है हम आप से, ।
मगर जुबाँसे कह ना सके ।
आपको पाने की चाहत मे
हम चैनसे जी ना सके ।
हम चैन से जी ना सके ।

फ्रेंडशीप

ना तमन्ना है आकाश को छुने की
और ना कुछ क्या पाने की
सिर्फ एक ही तमन्ना है एक दिन
कॉलेज को टमटम से आने की
दिल देंगे
जान देंगे
लेकिन चाय का
बिल कभी नहीं देंगे

- कु. शितल पिसाळ
(बी. ए भाग -२)

नारी अबला या सबला है

हमारे घर की कामवाली बाई गंगुबाई मेरे माँ से बात कर रही थी। माँ सुन रही थी। आज गंगुबाई कुछ ज्यादा ही खुलकर बोल रही थी। बर्तन माँजते-माँजते वह बोल रही थी। अपने दिल की सारी भडास की वहज से बर्तन और भी चमकिले हो रहे थे।

गंगुबाई बोलने लगी, मालकीन मेरा आदमी कुछ मरा - बिरा नहीं है। मैंनेच उसको हकाल दिया। बाहरसे घर रोज शराब पिकर आता। मुझे मारता - पीटता। बच्चों को भी मारता। हररोज एक नया तमाशा खडा कराता था। मेरी कमाई से शराब के नशों में डुबा रहता था। पैसों की बरबादी। उपरसे बच्चों के हाल नहीं देखे जा रहे थे। ऐसे पति की क्या जरूरत जो न पति होने का फर्ज निभा रहा था, न बाप होने का और न एक इन्सान होने का। अब मैं मेहनत करती हूँ। मेरे बच्चे भी पढाई के साथ काम में मदद करते हैं। हम अब सुखभरा जीवन बिता रहे हैं।

गंगुबाई की बात सुनकर मेरे मन में आया कितना बदल गया है - स्त्री - जीवन। पति परमेश्वर माननेवाले इस समाज में एक निरक्षर अनपढ स्त्री ने अपने शराबी पति को सचमुच एक नया पाठ सिखाया। तो आप मुझे बताइए क्या गंगुबाई को हम अनपढ - निरक्षर कहेंगे? क्योंकि वह कभी स्कूल नहीं गई। या फिर उसे हम आज की सबला नारी कहेंगे की जो खुद अनपढ होते हुए भी अपने पति के खिलाफ जाकर जो आज आपने दोनों बच्चों को अच्छी शिक्षा दे रही हैं। क्योंकि उस शिक्षा का महत्व समझ में आ

गया है। आज की स्त्री अबला नहीं रही। नारी जीवन में अमुलाग्र परिवर्तन हो गया है। परिवर्तन हो रहा है। इसका मुख्य कारण हैं - शिक्षा। महात्मा फुले, सावित्रीबाई फुले, आगरकर, महर्षी कर्वे इन समाजसुधारकों के प्रयास से खुला हुआ नारी शिक्षा का रास्ता और उस रास्ते पे चल पडी हमारी भारतीय नारी बनने चली सबला नारी।

लेकिन मेरे दोस्तों नारी शिक्षा के किवाड खुलने से पहले नारी सबला थी या अबला थी। उस वक्त भारतीय नारी का जीवन दुर्दशाग्रस्त ही रहा है। इसी से व्यथित होकर हमारे राष्ट्रकवि मैथिली शरण गुप्त ने कहा है,

आबला जीवन हाय। तुम्हारी यही कहानी।

आँचल में है दुध और आँखों में पानी।

आज की सबला नारी उस वक्त अबला के नाम से जानी जाती थी। आज हम बात कर रहे हैं कि आज नारी शिक्षा के माध्यम से अबला नहीं तो सबला हो रही हैं। अपने पैरों पर खडी हो रही है। शिक्षा के प्रचार के कारण आज नारी पुरुषों के बीच की असमानता खत्म हो चुकी हैं। आज की भारतीय नारी उच्च शिक्षा प्राप्त कर जीवन के हर क्षेत्र में पुरुषों के साथ कंधे से कंधा मिलाकर कार्य कर रही है। अपनी संतान को सुशिक्षित एवं आत्मनिर्भर बनाकर देश की प्रगती में वह अपना महत्वपूर्ण योगदान दे रही हैं। वर्तमान युग की भारतीय नारी ने साबित कर दिया है कि वह अबला न होकर शक्तिस्वरूपा और तेजस्विनी है।

नारी का यह शक्तिस्वरूप और तेजस्विनी रूप

देखकर मुँह से कुछ पंक्तियाँ निकलती है।
 हम मचलते हैं, तो तुफान आ जाता है।
 हम उबलते हैं, तो भुचाल आ जाता है।
 हमें बदलने की कोशिश मत कर भाय,
 हम बदलते हैं तो सारी दुनिया बदल देते है।
 एक और नारी सफलता की ओर बढ़ रही है और
 दुसरी तरफ अभी भी भारत में स्त्री और बालिका भ्रुण हत्या
 दहेज जैसी कुप्रथा जीवित हैं।

स्त्री के बिना नया जन्म असंभव है। जीवनरूपी
 रथ का एक पहिया स्त्री है। यह जानते हुए समाज स्त्री -
 भ्रुण हत्या क्यों करता है? लडकी क्यों नहीं चाहिए?

उनपर धन खर्च नहीं करना है क्योंकि लडकी तो
 पराया धन है। लेकिन आज जमाना बदल गया है। आज

लडका और लडकी दोनों ही समाज के महत्त्वपूर्ण पहलु है।
 नारी के बिना यह समाज अधूरा है, इसीलिए तो कहते है,
 चाँद अधूरा है, सितारों के बिना।
 गुलशन अधूरा है, बहारों के बिना।
 सागर अधूरा है, किनारों के बिना।
 जिना अधूरा है, नारी के बिना।
 इस सबला भारतीय नारी को मेरा सलाम।

कु. शितल पिसाळ
 बी. ए भाग - २

कविता

विचारधारा

कष्ट है तो स्पष्ट है
 भ्रष्ट है वो नष्ट है
 अष्ट है वो बाजू है
 जो सोच में समिष्ट है
 वो कर्म मे विशिष्ट है
 श्रेष्ठता से श्रेष्ठ है
 कर्म से महान है
 सोच से विभिन्न है
 बुद्धि से कुशाग्र है
 मन से विशाल है

कष्ट है तो स्पष्ट है।
 भ्रष्ट है वो नष्ट है।

बेटी

बेटी बनकर आयी हूँ,
 माँ - बाप के जीवन में।
 बसेरा होगा कल मेरा,
 किसी और के आँगन में।
 क्यों ये रीत उपरवाले ने बनायी होगी,
 कहते है, आज नहीं तो कल तू पराई होगी।
 देखिए, पाल - पोसकर जिसने, हमे बडा किया,
 और वक्त आया तो, उन्हीं हाथों ने बिदा किया।
 टूट के बिखर जाती है, हमारी जिंदगी वही पर,
 फिर भी, उस बंधन में प्यार मिलना जरूरी तो नही।
 क्यों रिश्ता हमारा इतना अजीब था, क्या बस।
 यहीं हम बेटियों का नशीब था ?

कु. अश्विनी तानाजी चव्हाण
 बी. ए भाग - १

भक्तिपर लेख

निर्गुण भक्ति के कवि कबीर

“काशीमें हम प्रगट भये, रामानंद चेताए ।”
मध्ययुगीन संत और भक्तिके समान महात्मा कबीर का जीवन मुक्त है, अंधकारमय है। वे सिकंदर लोधी के समकालीन थे। चरित्रबोध में १४५५ विक्रम जेष्ठ पूर्णिमा सोमवार को कबीर की जन्मतिथि स्वीकार की गई है। कबीर के जन्म के बारे में कई लोगों का कहना है कि, एक विधवा ब्राम्हणीने लोकलाजवश अपने नवजात शिशू कबीर को लहरतारा नामक तालाबके किनारे फेंक दिया था, जिसका पालनपोषण निःसंतान जुलाहा दांपत्य निरू और निमाने किया। डॉ. बंडथवालके अनुसार कबीर जुलाहा जाति के थे। जो मुसलमान होने के पहले जोगियों के अनुयायी थे। कबीर गृहस्थी थे। इनकी पत्नीका नाम लोई था। डॉ. राजकुमार वर्माने धनिया या रमजानिया नामकी एक अन्य पत्नी भी मानी थी। कमाल और कमाली इनके पूत्र और पुत्री थे। कुछ विद्वानोंने इनके निहाल और निहाली संतान मानी है।

कबीरजीका सामाजिक कार्य महान था। वे सर्वश्रेष्ठ समाजसुधारक माने जाते हैं। कबीर न हिंदू थे न मुसलमान वे सच्चे अर्थ में धर्मनिरपेक्ष भारतीय थे। कबीर ज्ञानी भक्त थे उन्होंने आजकलके सुधारकोंकी भाँती समाजसुधार की संस्थाएँ खड़ी करने के बजाय प्रत्यक्ष समाजकी प्रगती में बाधा बननेवाली तमाम गतिविधियोंका डटकर विरोध किया। जाति - पांती का विरोध करते हुए कबीरजी कहते हैं -

“जाति -पाँती पूछे नहि कोई
हरिका भजे सो हरिका होई ।”

कबीरने मनकी शुद्धिको महत्व दिया है। मन निर्मल शुद्ध होना बहुत जरूरी है। कबीरदासजीने समाजविकासके लिए मन शुद्धिको अत्यंत महत्व दिया है, जैसे -

‘मथुरा जावै, द्वाराका जावै, भावै जावै जगन्नाथ ।
साधु संगति हरि भगति बिन कछुन आवै हाथ ।’

कबीरजीके बारेमें डॉ. हजारीप्रसाद द्विवेदीजीका कहना है - वे सिरसे पैरतक मस्तमौला स्वभाव से कक्कड, आदरसे आखउ भक्तके सामने नीरीह, भेसधारीके आगे प्रचंड, दिलके साथ दिमागके दुरुस्त, भीतरसे कोमल, बाहरसे कठोर, जन्मसे अस्पृश्य, कर्मसे वंदनीय थे। युगावतार की शक्ति और विश्वास लेकर पैदा हुए थे। युग प्रवर्तक की दृढता उनमें विद्यमान थी। इसलिए वे प्रवर्तन कर सके।

कबीरजीने विद्वान समजनेवाले पंडितोंपर भी तीखा प्रहार किया है -

“पोथि पढि - पढि जग मुआ, पंडित भया न कोय ।
ढाई आखर प्रेम का पढे, सो पंडित होय ।।”

कबीर जी का कहना है कि, पोथी या धर्मशास्त्र पढनेसे कोई ज्ञानी, बुद्धिमान, पंडित बनी नहीं बन सकता जो प्रेम का अर्थ भलीभाँती समझ सकता है वही सच्चा ज्ञानी है।

कबीर निर्गुण भक्तिधाराके निरंकारवादी कवी थे। निराकार की प्राप्ति ज्ञानसे संबंधित है। परमात्मा घर - घरमें बसता है उसे बाहर खोजने की आवश्यकता नहीं। उनका कहना है -

'हृदय सरोवर है अविनासी।'

कबीरजीने बार- बार राम शब्दका प्रयोग किया है। किंतु उनका राम सगुण अर्थात् दशरथी राम न होकर परब्रह्म का प्रतिक है कबीर के शब्दोंमें -

''दशरथ सुत तीहुँ लोक बखाना
रामनाम का मरहम है आना।''

कबीर मनुष्यमात्र को समान मानते हुए प्रत्येक प्रकारके भेदभाव को व्यर्थ मानते थे। मानवतावादक प्रतिपादन करते हुए वे कहते हैं -

'बकरी पाती खात है, ताकी काढे खाल।

जे जन बकरी खात है,

तिनके कौन हवाल ॥'

कबीर नारीको माया का प्रतीक मानते हैं, उससे दूर रहने की सलाह देते हैं लेकिन पतिव्रता नारी की मुक्तकंठसे स्तुति करना नहीं भुलते

''पतिव्रता मैली भली काली कुचित कुरूप
पतिव्रता के रूप पर वारौ कोटि सरूप ॥''

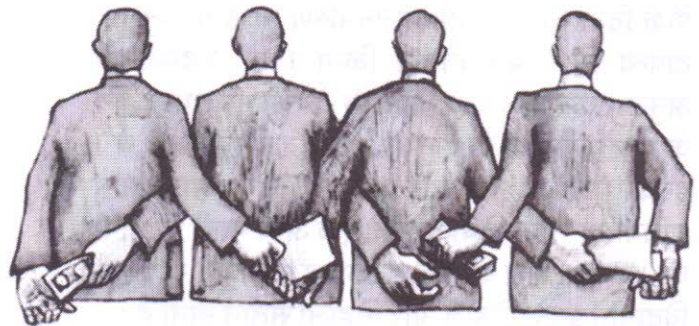
डॉ. हजारीप्रसाद द्विवेदी लिखते हैं 'कबीर का रास्ता साफ था, समझौता उनका रास्ता नहीं था। ज्ञान की तलवार उनका एकमात्र साधन था। इस अदभूत शमशेरको उन्होंने क्षणभरके लिए भी रुकने नहीं दिया।' अतः कबीरजीने समाजगत दोषों का उन्मुलन बड़ी कुशलतासे किया है।

''कबीर खडा बाजार में,
माँगे सबकी खैर।
ना किसी दे दोस्ती,
ना किसी से वैर ॥''

कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
बी. ए भाग - २)

मेरा देश

देश का यह कैसा डेव्हलपमेंट हो रहा है।
बेईमान आदमी भी परमनंत हो रहा है।
ईमानदार बेचारा सस्पेंड हो रहा है।
देश का यह कैसा...
पैसेवाले का हर काम अर्जन्ट हो रहा है।
गरीब बेचारा सर्व्हन्ट हो रहा है।
देश का यह कैसा...
डॉक्टर का यह ट्रिटमेंट हो रहा है।
स्वस्थ आदमी भी पेशन्ट हो रहा है।
देश का यह कैसा...
हर नोकरी में यह कैसी रिक्कुटमेंट हो रही है।
भाई भतिजे का ही अपॉईटमेंट हो रही है।
देश का यह कैसा...
नेताओं का हर काम अर्जट हो रहा है।
इसलिए देश का यह डेव्हलपमेंट हो रहा है।
देश का यह कैसा...

- कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
बी. ए भाग - २

भाषा वैज्ञानिक लेख

भाषा व्यक्तिविकास का एक साधन

“निज भाषा उन्नति अहै सब उन्नति को मूल
बिनु निज भाषाज्ञान को मिटै न हिय को सूला।”

‘भाषा मनुष्य को उसकी भावनाएँ व्यक्त करने का साधन है।’ प्राणी, पंछी बेजुबान होते हुए भी अपनी भावनाएँ आवाज के माध्यम से व्यक्त करते हैं। विचारों के सही संप्रेषण के लिए भाषा ही काम आती है। हमारे भारत देश में कश्मीर से कन्याकुमारी तक और गुजरात के खंबात से लेकर कोलकाता तक हिंदी, मराठी, गुजराती, कन्नड तमिल, तेलगू, बंगाली, पंजाबी ऐसी अनगिनत भाषाएँ तथा उनकी हजारों बोली भाषाएँ बोली जाती हैं। यह सारी भाषाएँ अलग-अलग प्रांतों में रहनेवाले विविध धर्मों के लोग परंतु भारतीय लोक व्यवसाय तथा निजी विकास के लिए उपयोग में लाते हैं।

किसी भी व्यक्ती तथा भाषा का ज्ञान अथवा निर्मित साहित्य उस भाषा के लोग अथवा प्रांत के सीमाओं तक ही सीमित रहता है, अगर उसका अनुवाद किसी राष्ट्रभाषा में अथवा विदेशी भाषा में न हो तो! हम अगर सकारात्मक दृष्टि से विचार करे तो झरना, नदी, तथा सागर का जो संबंध एक दूसरे से है वही संबंध हमारी मातृभाषा, राष्ट्रभाषा और विदेशी भाषा है। हमारी स्वयं की मातृभाषा का साहित्य राष्ट्रभाषा में अनूदित होने पर नदी के पानी की तरह पवित्र बन जाता है - और राष्ट्रभाषा का साहित्य विदेशी भाषा अनूदित होकर विश्वस्तर पर पहुँचकर समंदर की तरह उदार और अथांग बन जाता है।

व्यक्ति अपना निजी और सर्वांगीण विकास मातृभाषा, राष्ट्रभाषा और विदेशी भाषा के माध्यम में कर सकता है। इस दृष्टि से उसे किसी भी भाषा का तिरस्कार की दृष्टि से नहीं देखना चाहिए। दूसरे प्रांत, दूसरे की भाषा से घृणा करना तथा हीन दृष्टि से देखना यह उचित नहीं है। क्यों हमारे देश की महान संस्कृती तथा गौरवशाली इतिहास हमें यह नहीं सीखाता ?

प्राचीन काल में भारतभर भ्रमण करनेवाले साधू संत अपने विचार लोगों तक पहुँचाने के लिए हिंदी भाषा का

प्रयोग करते थे। हिंदी भाषा इतनी उदार और प्रभावशाली भाषा है कि पारतंत्रता के काल में लोगों को प्रेरित करने के लिए आजादी के सत्याग्रह में सहभागी होनेवाले गांधीजी, नेहरूजी, लो. तिलकजी इसी भाषा का प्रयोग करते थे। उत्तर भारत के कई प्राचीन काल के राजा महाराजाओं इसी हिंदी भाषा का प्रयोग करके अपने साम्राज्य का विस्तार किया और भिन्न भाषी प्रांतों के लोगों के साथ संपर्क किया।

आधुनिक काल में मोबाईल (भ्रमणध्वनी) मनुष्य का वैयक्तिक बडप्पन का अनिवार्य साधन बन गया है। मोबाईल के माध्यम से एक व्यक्ति दूसरे व्यक्ति तक अंग्रेजी अक्षरों का प्रयोग करते हिंदी में संदेश (मेसेज) भेजते हैं - उदा. हम (Hum) आपको (Apko) मिलना (Milna) चाहते (Chahte) हैं (Hain)। इससे मुझे ऐसा प्रतीत होता है कि ज्यों लोग अंग्रेजी अक्षरों का पढकर हिंदी में बोल सकते हैं। अर्थात् हिंदी भाषा इतनी आसान और सहज भाषा है की उसे कोई भी भिन्न भाषी व्यक्ती सहजता से अवगत कर सकता है।

सफल ज्ञान वही है, ज्यों अपनी भाषा तथा प्रांत की सीमाओं के बंधनों लाँघकर विश्व के हर उस व्यक्ति तक पहुँचे जिसे उसकी आवश्यकता है! विज्ञान के अनेक अविष्कार अगर उस-उस देश तथा भाषा तक सीमित रहते तो शायद आज ज्यों विश्वभर में प्रगति दिखाई दे रही है वह न दिखाई देती। दूसरे देश का कोई अविष्कार हम तक भाषा के माध्यमसे ही पहुँचता है और हमारी निजी विकास में मदद करता है।

राष्ट्रीय एकात्मता की भावना को प्रबल बनाने के लिए राष्ट्रभाषा हिंदी की सहायता कर सकती है। पुरे भारतवर्ष के निवासियों के निजी विकास तथा २०२० तक भारत को महासत्ता बनाने के लिए राष्ट्रभाषा का प्रचार-प्रसार तथा बढावा देना आवश्यक है।

कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
बी. ए भाग - २

कविता

मेरी पहचान

भारत मेरी पहचान है। भारत मेरा सन्मान है। भारत मेरा अभिमान है। आप मुझसे सब कुछ छिन सकते हैं। मेरा लहु, मेरा तन, पर मेरी पहचान भारत होने की छिन नहीं सकते। मैं भारतीय हूँ, इस पर मुझे बहुत गर्व है। उससे उपर कोई गर्व मुझे चाहिए भी नहीं। मैं पहले भारत माँ का बेटा हूँ और उसके बाद एक माँ ने मुझे जन्म दिया है।

इस भारत भूमि के लिए लिखता हूँ कि 'काश मेरी जिन्दगी में सरहद कि कोई शाम आए। काश मेरी जिन्दगी मेरे वतन के काम आए। ना डर है मौत का, ना आरजू है जन्म की। मगर जब कभी जिक्र हो शहीदों का काश ! मेरा भी नाम आए।

अगर कोई पूछे कौन था वो? तो मेरी यह पहचान लिख देना 'उठाना मेरा ट्रेगर और छाती पर हिंदुस्थान लिख देना। कोई पुछे पागल था वो कौन? तो भगतसिंग और क्रांतीकारोंका चेला था। इनकलाब का गुलाब लिख देना। बचा हो जिस्ममें खून तो उसे निकाल देना और जमिन पर फेंककर 'जय हिन्द' लिख देना। यह है मेरी भारत होने की पहचान।

जय हिन्द

सुर्वे मारुती सज्जन
बी. एस्सी. भाग - १

पैसा

पैसा बहुत कुछ है पर
सब कुछ नहीं।
पैसे से
सेज खरीदा जा सकता है।
नींद नहीं।
ग्रंथ खरीदा जा सकता है।
बुद्धि नहीं।
रोटी खरीदी जा सकती है।
भूख नहीं।
आभुषण खरीदे जा सकते हैं।
सौंदर्य नहीं।
ऐश्वर्य खरीदा जा सकता है।
सुख नहीं।
पद खरीदा जा सकता है।
प्रतिष्ठा नहीं।

- कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
(बी. ए भाग - २)

शेरों-शायरी

कल हो आज जैसा,
महल हो ताज जैसा,
फूल हो गुलाब जैसा
और जिंदगी के हर कदम
पे दोस्त हो आप जैसा।

- कु. नवगिरे राधिका नागनाथ
बी. ए भाग - २

असंभव को संभव बनाने वाले
एक कर्मयोगी

जमशेदजी टाटा

स्काटलैंड के प्रसिद्ध लेखक कारलाइलने अपने एक भाषाण में कहा था कि जिस देश का लोहे पर नियंत्रण हो जाता है, उसका शीघ्र ही सोने पर भी नियंत्रण हो जाता है। मैनचेस्टर लंदन में दिए गए उनके इस भाषण को सुनकर एक नवयुवक बहुत प्रभावित हुआ। उसने अपने व्यापार को एक नयी दिशा दी और आगे चलकर वह भारत के औद्योगिक विकास की एक महत्वपूर्ण कड़ी बन गये। उस नवयुवक का नाम जमशेदजी नसरवानजी टाटा था।

आधुनिक भारत के औद्योगिक क्रांती के जनक कहलाने वाले जमशेदजी टाटा का जन्म गुजरात के एक पारसी परिवार में ३ मार्च १८३६ को हुआ था। उनकी शुरुआती शिक्षा घर पर हुई। बाद में इनके पिता इन्हें मुंबई ले आए। जिस समय जमशेदजी को मुंबई आने का अवसर मिला, उस समय वह मात्र १३ वर्ष के थे। मुंबई में उन्होंने लिपस्टन कालेज से अपनी शिक्षा पूरी की। उसी दौरान उनका विवाह हीराबाई से हो चुका था।

जमशेदजी ने अपनी शिक्षा पूरी करने के बाद एक वकील के साथ काम करना आरंभ किया किंतु उसमें उनका मन नहीं लगा। उनके दिमाग में कई व्यापारिक योजनाएं उडान भर रहीं थी। दर असल उन दिनों भारत पर अंग्रेजों का राज था और उन्होंने भारत

को लूटने और यहाँ के उदयोग - धंधों को बरबाद करने में कोई कसर नहीं छोड़ी थी। हालत यह थी कि देश एक सूई जैसी छोटी सी चीज के लिए भी अंग्रेजों के ऊपर निर्भर था। ऐसे समय में जब कोई व्यापार करने की सोच भी नहीं सकता था, उन्होंने कई व्यापारिक योजनाएं बनाई। योजनाओं को पूरा करने के लिए यह जरूरी था कि वह किसी व्यापारी के पास रहकर काम सीखें। ऐसे में उन्होंने जिस व्यापारी को अपने सबसे नजदीक पाया, वह और कोई नहीं, स्वयं उनके पिताजी थे। जल्द ही उन्होंने वकील का दफ्तर छोड़कर अपने पिता के व्यवसाय में हाथ बंटाना शुरू कर दिया। व्यापार में रुची और महान सपनों के साथ उन्होंने जल्द ही सफल व्यवसायी बनाने के गुप्त सीख लिए।

जमशेदजी के पिताजी ने बहुत पहले ही अपने बेटे की प्रतिभा को पहचाना था इसलिए उन्होंने व्यापार की बारीकियों को और गहराई से समझने और व्यापार विस्तार के लिए उनको चीन भेजा। जमशेदजी ने हांगकांग और शंघाई जैसे बड़े नगरों में अपने व्यापार की शाखाएं खोली। उन्होंने चीन में रहकर वहां की अर्थव्यवस्था का भी अध्ययन किया।

अपने व्यापार को विस्तार देने की कड़ी में वह लंदन भी गए। उस समय उनकी उम्र मात्र २५ वर्ष थी।

अपनी लंदन यात्रा में कई प्रकार की कठिनाइयों को सहते हुए उन्होंने वहां के सूती कपड़ा उद्योग को बहुत गहराई से समझा। उनका इरादा बिलकुल साफ था। वह भारत में भी मैनचेस्टर के कपड़ा मिलों की तरह मिलें स्थापित करना चाहते थे। लंदन में व्यवसाय का अध्ययन करने के बाद वह भारत लौट आए, जहां एक नई परेशानी उनका इंतजार कर रही थी। स्वदेश लौटने पर उन्होंने पाया कि उनके पिता का व्यवसाय अच्छी स्थिति में नहीं था। उनको काफी घाटा उठाना पड़ा था और उनकी साख गिर रही थी। इस कठिन समय में पिता और पुत्र ने अपनी योग्यता और सूझबूझ का परिचय देते हुए दूसरी निजी संपत्तियों को बेचकर एक नई शुरुआत करने का फैसला किया। कुछ लोगों ने उस वक्त यह कहा कि यह कदम उनके पतन की शुरुआत है। मगर जमशेदजी ने कहा कि यह कदम पुरानी जमीन पर नई इमारत खड़ी करने की तैयारी है। जमशेदजी बहुत दूर की सोचते थे। उनको पता था कि एक बार कर्ज चुका देने के बाद उनकी साख पर लगा बट्टा साफ हो जाएगा। इससे उनको व्यापार में लाभ होगा। कर्ज में बढ गया और दूसरा, भावी प्रगती के द्वार भी खुल गए। अब उन्होंने उस काम की शुरुआत की, जिसकी तैयारी वह लंदन से करके लौटे थे।

जमशेद जी भारत में लंकाशायर और मैनचेस्टर जैसी उन्नत किस्म की मिले स्थापित करना चाहते थे। वह इंग्लैंड में भारत द्वारा निर्यात की जाने वाली कपास की सफाई, कटाई, बुनाई का काम देख और समझ कर आए थे। उन्होंने पाया कि सस्ते में खरीदी गयी भारतीय कपास से बने मिलों के कपडे भारत में बहुत ऊंचे दामों पर बेचे जाती हैं। उन्होंने तभी संकल्प कर लिए था कि वह भारत में ऐसे सूती मिलों की स्थापना करेंगे, जिनमें पूर्ण रूप से स्वदेशी कपडे तैयार होंगे। अपने इस संकल्प को पूरा करने के लिए उन्होंने सबसे पहले जनवरी, १८७७ में 'इंप्रेस' मिल की स्थापना करनी पडी पर वह बिना घबराए, धैर्य व निषठा के साथ अपने कार्य में लगे रहे। उन्होंने नयी तकनीकों और नयी मशीनों के साथ कई और कपडा मिलों की भी स्थापना की। अपने देश के लोक उनकी योजना और भावना के केंद्र में थे। गुलाम भारत में भारतीयों के मन में स्वदेशी की भावना का संचार करने में जमशेद जी द्वारा स्थापित मिलों ने महत्वपूर्ण भूमिका निभाई।

जमशेद जी भारतीय खनिज संपदा और पूंजी का उपयोग भारत में ही करने के पक्षधर थे। वह अपने

प्रयासों से भारतीय उद्योग को विश्व व्यापार में सम्मानित स्थान दिलाना चाहते थे। इस संदर्भ में उनका अगला लक्ष्य था - एक भारतीय इस्पात कारखाने की स्थापना करना, पर अंग्रेज सरकार से इतने बड़े उद्योग को स्वीकृत कराना आसान काम नहीं था। इसके लिए उन्हें काफी संघर्ष करना पडा। आखिरकार कई वर्षों के बाद उन्हें इस्पात कारखाना लगाने के लिए सरकार की तरफ से अनुमति मिल गयी। उन्होंने तुरंत ही काम को आगे बढा दिया। मगर अभी यह काम चल ही रहा था कि जमशेद जी का देहांत हो गया।

जमशेदजी का भौतिक शरीर इस संसार से जरून चल गया था पर उनका सपना जिंदा था और उनके सपने को पूरा करने की जिम्मेदारी निभाई उनके बेटे दोराबजी टाटा और रतन जी टाटा ने। सन १९११ में लोटा और इस्पात के कारखाने की स्थापना के साथ ही टाटा का महान स्वप्न पूरा हुआ तत्कालीन बिहार में साकची गांव के घने जंगलों को साफ करके 'टाटा आयरन एंड स्टील मिल्स' स्थापित की गई। अब यह क्षेत्र एक महानगर के रूप में बदला गया है। इस महानगर का नाम भी जमशेद जी टाटा के नाम पर जमशेदपुर रखा गया है।

१३ साल के एक लडके द्वारा देखे गए सपने ने भारत में एक ऐसे औद्योगिक समूह की रचना कर डाली जो विश्व स्तर पर भारत की गरिमा का परिचयक है। जमशेद जी की कहानी बताती है कि अगर जिंदगी में बडा और सफल बनना है तो बडे सपने देखो। अगर सपने बडे होंगे और उन्हें पुरा करने का संकल्प होगा तो असंभव से असंभव कार्य भी संभव हो जाएंगे। अगर जमशेदजी अपने बडे सपनों के बल पर देश के प्रमुख उद्योगपती बन सकते हैं तो आप भी अपने सपनों के बल पर वह बन सकते हैं जो आप बनना चाहते हैं।

यह इस बात का सबूत भी है कि अगर सपने में दम हो और उसे पूरा करने का संकल्प हो तो इस दुनिया में असंभव नाम की कोई चीज नहीं है।

सुर्वे मारुती सज्जन
बी. एस्सी भाग - १

जिंदगी

गरीब दूर तक चलता है,
खाना खाने के लिए ।
अमीर मीलों चलता है,
खाना पचाने के लिए ।

किसी के पास खाने के लिए,
एक वक्त की रोटी नहीं है ।
किसी के पास खाने के लिए,
वक्त नहीं है ।

कोई लाचार है इसलिए बिमार है ।
कोई बिमार है इसलिए लाचार है ।
कोई अपनो के लिए रोटी छोड देता है ।
कोई रोटी के लिए अपनों को छोड देता है ।
ये दुनिया भी कितनी निराली है ।
कभी वक्त मिले तो सोचा,
कभी छोटी सी चोट लगे तो रोते थें,
आज दिल टुटने पर भी संभलते है ।
सच में जिंदगी ने बहोत कुछ सिखा दिया ।
जाने कब हमको इतना बडा बना दिया ।

कदम माधुरी मोहन
बी.कॉम भाग-२

जरूरत

जब सुरज संग हो अंधीयारे के,
तो दिये का टिमटिमाना जरूरी है ।
जब प्यार की बोली लगने लगे बाजार में,
तब प्रेमी का प्रेम को बचाना जरूरी है ।
जब देश को खतरा हो गद्दारोंका,
तो गद्दारों को धरती से मिटाना जरूरी है ।
जब गुमराह हो रहा हो युवा देश का,
तब उसे सही राह दिखाना जरूरी है ।
जब हर और फैल गयी निराशा देश में,
तो क्रांती का बिगुल बजाना जरूरी है ।
जब नारी खुद को असहाय्य पाये,
तो उसे लक्ष्मी-बाई बनाना जरूरी है।
जब नेताओं के हाथ में सुरक्षित ना रहे देश,
तो फिर सुभाष का आना जरूरी है ।
जब सीधे तरीके से देश ना बदले
तो विद्रोह जरूरी है ।

मुझे जन्म दे दो माँ

क्या कसूर है माँ मेरा ?
जो तुम मुझपर डाल रही हो मौत का घेरा ।
जब तुम गई डॉक्टर के पास,
जो तुम्हारा भी मन बहुत हो गया उदास ।
लडकी है यह बात डॉक्टर ने बताई तुम्हें
तो फिर तुमने नाराजगी दिखाई ।
पापा कहेंगे लडकी नहीं चाहिए,
तो फिर तुम कहो ना, रहने दीजिए ।
दादी-दादाजी कहेंगे लडकी क्या करेगी ?
मैं अगर इस दुनिया में आऊँगी,
तो फिर एक नई दुनिया बसाऊँगी ।
मैं कुछ बनकर दिखाऊँगी ।
माँ, तुम्हारा सपना जरूर पुरा करूँगी ।
इसलिए तो कहती हूँ ।
कि मुझे जन्म दे दो माँ !

विनोद शहाजी मोहिते
बी.ए भाग-१

बात पते की

'इंसान की समझ बस इतनी सी है
कि जब उसे जानवर कहा जाए
तो नाराज हो जाता है, और शेर
कहा जाए, तो खुश हो जाता है !

माँ

घुटनों से रेंगते-रेंगते,
कब पैरों पर खड़ा हुआ ।
तेरी ममता की छाँव में,
जाने कब बड़ा हुआ ।
काला टीका दूध मलाई,
आज भी सब कुछ वैसा है ।
मैं ही मैं हूँ हर जगह,
प्यार ये तेरा कैसा है ?
सीधा-साधा भोला-भाला,
मैं सबसे अच्छा हूँ ।
कितना भी हो जाऊँ बड़ा,
"माँ" मैं आज भी तेरा बच्चा हूँ ।

क्या खूब लिखा है किसी ने
गाँव को गाँव ही रहने दो साहब
क्यों शहर बनाने में तुले हए हो....
गांव में रहोगे तो माता-पिता के
नाम से जाने जाओगे,
और शहर में रहोगे तो मकान
नंबर से पहचाने जाओगे !

हजारों फुल चाहिए एक माला बनाने के लिए
हजारों दीपक चाहिए एक आरती सजाने के लिए
हजारों बून्द चाहिए समुद्र बनाने के लिए,
पर "माँ" अकेली ही काफी है
बच्चो की जिन्दगी को स्वर्ग
बनाने के लिए.....!

मुमताज चाँद शेख
बी.ए भाग-२)

व्यक्तिचित्र

टेनिस खिलाडी सानिया मिर्जा

सा - सारे जहाँ से अच्छा हिंदोस्ताँ हमारा
नि - निले गगन में चमके हिंदोस्ताँ एक नारा
या - याद रखना दुनिया नाम हमारे सानिया का
मि - मिट्टी में मिला दिया टेनिस पटुओं को नाम था जिनका
र - रब की कृपा से सानिया को मिला पहले पचासों में स्थान
झा - झाग बढ़ाई जिसने में रोशन किया हिंदोस्तान

जिनके उपर यह कविता बनाई गई है वह है सानिया मिर्जा। वह एक टेनिस खिलाडी है। १५ नवंबर १९८६ मुंबई में उनका जन्म हुआ। फिर वह मुंबई से हैद्राबाद में रहने के लिए चली गयी। अभी सानिया मिर्जा एक अच्छी टेनिस खिलाडी है।

उन्होंने अपनी शिक्षा अपने पिताजी से शुरू की वह जब ६ साल की थी। उस कम उम्र में वह बहुत ही अच्छा टेनिस खेल लेती थी। एक दिन उसके पिताजी उन्हें टेनिस प्रशिक्षक के पास लेकर गए। प्रशिक्षक ने उन्हें टेनिस सीखानेसे इन्कार किया। पर कुछ दिनों बाद वही प्रशिक्षक सानिया के पिताजी के पास गए और कहा, मैंने मेरी जिंदगी में कभी ६ साल की लडकी को इतना अच्छा खेलते नहीं देखा। फिर कोर्चींग से वह बहुत ही अच्छा टेनिस खेल लेती थी।

सानिया मिर्जा एक पहली भारतीय महिला खिलाडी रही है। जो कि ग्रॅन्ड टूर्नामेंट में ४ थी बाही तक पहुँची है, जो २००५ में व्ही.एस ओपन में हुआ था। उन्होंने उधर मशोना वॉशिंगटन, मरिया, क्यामरीन और मरीयन बाटॉली को हटाया था और ऑस्ट्रेलिया ओपन की वाईल्ड कार्ड एंट्री जिती थी, सानिया मिर्जा उनके एक बहुत ही अच्छे साथीदार सरेना विलीयम को हराकर तिसरे राऊंड में पहुँच गई थी।

१२ फरवरी २००५ में वह पहली भारतीय खिलाडी रही जिन्होंने बिंबल्डन सिंगल में अलयोना, बोनडरेनको को हराया जो की हैद्राबाद ओपन में था। और २००३ में उन्होंने बिंबल्डन चॅम्पियनशीप जो की डबलस् में था वो जीत ली थी। वह एक ऐसी भारतीय खिलाडी रह चुकी है जिन्होंने भारत को अक्टूबर २००५ में सिंगल में ३९ स्थानपर और ३ बलस् में १०९ स्थान पर लाकर खडा कर दिया। उनकी यह ईच्छा थी कि वह पहले १०० में आए पर २००५ के बहुत ही सच्चे परफॉर्मन्स से वो चाहती है कि वह पहले ५० में आए।

अक्टूबर २००५ में वह एशिया में दुसरे स्थान पर है। २००४ में वह २०६ स्थानपर रह चुकी है। २ रोप १० खिलाडी स्वेटलाना कुजनेटसोवा और नादाय पेटरोवा को हराया। २००४ में सानिया को अर्जुन पुरस्कार से सन्मानित किया गया।

ऐसी हमारे भारत की टेनिस खिलाडी सानिया मिर्जा हमारे देश का नाम रोशन कर रही है।

- हुसेन शेख
बी.ए भाग - ३

ऐतिहासिक

११ नवंबर १८८८- २२ फरवरी १९५८
जन्मस्थल - मक्क, उस्मानी, साम्राज्य
मृत्युस्थल - दिल्ली, भारत
आन्दोलन - भारतीय स्वतंत्रता संग्राम
प्रमुख संगठन - भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस

मौलाना अब्दुल कलाम आजाद

एक प्रसिद्ध भारतीय मुस्लिम विद्वान थे। वे कवि, लेखक, पत्रकार और भारतीय स्वतंत्रता सेनानी थे। आजादी के बाद वे एक महत्वपूर्ण राजनीतिक रहे। वे महात्मा गांधी के सिद्धांतों का समर्थन करते थे। उन्होंने हिंदू-मुस्लिम एकता के लिए कार्य किया तथा वे अलग मुस्लिम राष्ट्र 'पाकिस्तान' के सिद्धांत का विरोध करने वाले मुस्लिम नेताओं में से थे। खिलाफत आंदोलन में उनकी १९२३ में महत्वपूर्ण भूमिका रही। भारतीय नेशनल काँग्रेस के सबसे कम उम्र के प्रेसीडेंट बने। वे १९४० और १९४५ के बीच काँग्रेस के प्रेसीडेंट रहे। आजादी के बाद वे भारत के सांसद चुने गए और वे भारत के पहले शिक्षा मंत्री बने।

वे धारासन सत्याग्रह के अहम इन्क्लाबी (क्रांतीकारी) थे। वे १९४०-४५ के बीच भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस के अध्यक्ष रहे जिस दौरान भारत छोड़ो आन्दोलन हुआ था। काँग्रेस के अन्य प्रमुख नेताओं की तरह उन्हें भी तीन साल जेल में बिताने पड़े थे। स्वतंत्रता के बाद वे भारत के शिक्षा मंत्री बने और विश्वविद्यालय अनुदान आयोग की स्थापना में उनके सबसे अविस्मरणीय कार्यों में से एक था।

दर्शनशास्त्र इतिहास तथा गणित की शिक्षा भी अन्य गुरुओं से मिली। आजाद ने उर्दू फारसी, हिन्दी अरबी तथा अंग्रेजी भाषाओं में महारथ हासिल की! जेल से निकलने के बाद वे हत्याकांड के विरोधी नेताओं में से एक थे। इसके अलावा वे प्रमुख थे। खिलाफत तुर्कों के उस्मानी साम्राज्य की प्रथम विश्वयुद्ध हारने पर उनपर लगा हजाने का विरोध करता था। उस समय ऑटोमन (उस्मानी तुर्क) मक्का पर कब्जा थे और इस्लाम के खलीफा वही थे। इसके कारण विश्वभर के मुस्लिमों में रोष था और भारत में यह खिलाफत

आन्दोलन के रूप में उभरा जिसमें उस्मानों को हटाने वाले मित्र राष्ट्र ब्रिटेन फ्रांस, इटली के साम्राज्य का विरोध हुआ था।

वे स्वतंत्र भारत के पहले शिक्षा मंत्री थे। उन्होंने ग्यारह वर्ष तक राष्ट्र की शिक्षा नीती का मार्गदर्शन किया। मौलाना आजाद को ही भारतीय प्रयोगिकी संस्थान अर्थात आई.टी.आई और विश्वविद्यालय अनुदान आयोग की स्थापना का श्रेय है। उन्होंने शिक्षा और संस्कृति को विकसित करने के लिए उत्कृष्ट संस्थानों की स्थापना की!

केंद्रीय सलाहकार शिक्षा बोर्ड के अध्यक्ष होने पर सरकार से केंद्र और राज्यों दोनों के अतिरिक्त विश्व विद्यालयों से सार्वभौमिक प्राथमिक शिक्षा १४ वर्ष तक की आयु के सभी बच्चों के लिए निःशुल्क और अनिवार्य शिक्षा और तकनीकी शिक्षा जैसे सुधारों की वकालत की।

आजाद की शिक्षा उन्हें एक दफातर (किरानी) बन सकती थी पर राजनीती के प्रति उनके झुकाव ने उन्हें पत्रकार बना दिया। उन्होंने १९१२ में एक उर्दू पत्रिका अल हिलाल का सूत्रपात किया। उनका उद्देश मुसलमान युवकों को क्रांतिकारी आन्दोलनों के प्रति उत्साहित करना और हिन्दू-मुस्लिम एकता पर बल देना था। उन्होंने काँग्रेसी नेताओं का विश्वास बंगाल, बिहार तथा बंबई में क्रांतिकारी गतिविधियों के गुप्त आयोजनों द्वारा जीता।

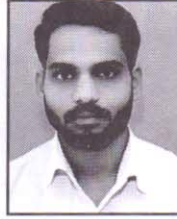

हुसेन शेख
बी.ए भाग - ३

चुटकुले

सारी उम्र बस
एक ही सबक याद रखना,
दोस्ती और इबादत में,
बस नीयत साफ रखना ।
बचपन में सबसे
ज्यादा दुख तो तब होता था ।
जब रात भर चल रही
बारिश सुबह स्कूल
के टाइम पर बंद होती थी ।

अन्सार जहाँगीर जमादार
बी.ए भाग - २

सुविचार

- १) जहाँ परेशानी हो वहाँ नींद नहीं आती ।
- २) जब तक साँस है, तब तक आस है ।
- ३) समय अनमोल है ।
- ४) सच्चाई ही भगवान का दुसरा नाम है ।
- ५) आदमी अपने जात से नहीं बल्कि कर्म से बड़ा होता है ।
- ६) शिक्षा मानव की तीसरी आँख होती है ।
- ७) सत्य की एक चिनगारी असत्य के पहाड को भस्म कर देती है ।
- ८) युध्द मानव जाति का विनाशक है ।
- ९) अच्छे विचार भीतरी सुंदरता है ।
- १०) राष्ट्रप्रेम और राष्ट्रनिष्ठा यही सच्चे नागरिक की निशानी है ।
- ११) कोशिश करने वालों की हार नहीं होती ।
- १२) किसी की बुराई करना अनैतिकता है ।
- १३) धर्म का मतलब है, दुसरो के साथ सदाचार ।
- १४) कर्म करो, फल की अपेक्षा ना करो ।
- १५) जीवन में निराशा से बड़ा अभिशाप नहीं है ।
- १६) जहाँ परेशानी हो वहाँ नींद नहीं आती ।
- १७) छोटी बेईमानी बड़ी बेईमानी को जन्म देती है ।
- १८) अग्नि सोने को परखती है, आपत्ति वीर पुरुष को ।

मेरा शंकरराव मोहिते महाविद्यालय

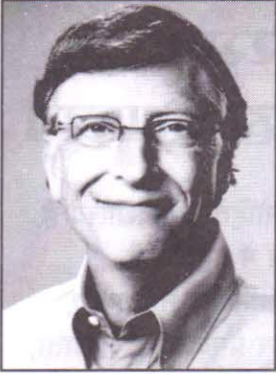
ऐसा मेरा शंकरराव मोहिते महाविद्यालय है,
जिसकी सारी दुनिया में पहचान है,
अमीर हो या गरीब कभी भेद नहीं होता,
सबको अपना मानकर प्रेमजल से नहलाता,
ऐसा मेरा शंकरराव मोहिते महाविद्यालय है,
लडका हो या लडकी वह कभी भेद न करता,
सबको विद्या देकर हर एक की प्रतिभा बढ़ाता,
हिंदू हो या मुसलमान खुशी से अपनाता,
हर तरह के ज्ञान से सबको सँवारता,
भुले हुए राही को सच्ची राह दिखाता,
चमकता तारा बनकर दिल को प्यार से भर देता,
ऐसा मेरा शंकरराव मोहिते महाविद्यालय है !

- हुसेन शेख
बी.ए भाग - ३

- हुसेन शेख
बी.ए भाग - ३

जमीन से आसमान तक...

मैंने ग्रेजुएशन पूरा नहीं किया - बिल गेट्स

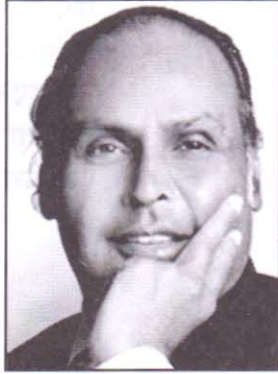
मैं बचपन में जूते सिलता था - अब्राहम लिंकन

मैं होटलों में सब काम करता था- ओबराय

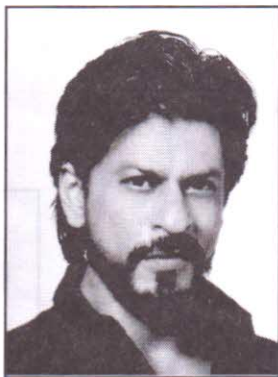
मैं बस कंडक्टर था- रजनीकांत

मैंने पेट्रोलपंप पर काम किया- धीरुभाई अंबानी

मैं दसवी क्लास में फेल हो गया - सचिन तेंडुलकर

मैं बैंक पर सोया और दोस्त से रोजाना २० रुपये उधार लेकर फिल्म सिटी पहुंचता था - शाहरुख खान

अपनी फुटबॉल ट्रेनिंग की फीस भरने के लिए मैं चाय सर्व करने का काम करता था- लियोनल मेसी

- हुसेन शेख (बी.ए भाग -३)

झिरो से हिरो...

कॉलेज के फिल्मी अंदाज

शेरो - शायरी

वक्त नुर को भी बेनुर कर देता है
थोड़े से जखमो को नासुर कर देता है
कौन चाहता है अपनों से दूर होना
पर वक्त सबको मजबूर कर देता है !

अपनी जिंदगी का अलग उसुल है
दोस्त के खातिर काँटे भी कबुल है
हँस के चल तू काँच के टुकडो पर
अगर दोस्त कहे ये मेरे बिछाए हुए फूल है !

कौन किसी से चाह कर दूर होता है
हर कोई अपने हालातों से मजबूर होता है
हम तो बस इतना जानते है
हर रिश्ता मोती और हर दोस्त कोहिनुर होता है !

रब कहता है, किसी को तकलीफ
देकर मुझसे अपनी खुशी की उम्मीद,
मत करना लेकिन अगर किसी
को एक पल की खुशी देते हो तो
अपनी तकलीफ की फिकर मत करना ।

हर फुल गुलाब नहीं बन सकता ।
हर पंछी कोयल नहीं बन सकता ।
हर नदी गंगा नहीं बन सकती ।
हर पहचान दोस्ती नहीं बन सकती ।

हुसेन शेख
बी.ए भाग- ३

College
Teaching Staff
First Year
Second Year
Third Year
Final Year
Study
Sessional Exam
Result
Subject Topper
Class Topper
College Topper
University Topper
ATKT
Year down
Recheck

- कुरुक्षेत्र
- मुझे कुछ कहना है
- नया दौर
- आवारा
- बादशहा
- बिनधास्त
- दिल से
- लगान
- द बर्निंग ट्रेन
- टुमारो नेव्हर डाइस
- खिलाडी
- खिलाडीयों का खिलाडी
- इंटरनॅशनल खिलाडी
- खिलाडी ४२०
- दिल का क्या कसूर
- आखरी रास्ता

- हुसेन शेख
बी.ए भाग-३

English Section

Charles Dickens

Born: 7 February 1812, Landport, Portsmouth, United Kingdom

Died: 9 June 1870, Higham, United Kingdom

*“Have a heart that never hardens, and
a temper that never tires, and
a touch that never hurts.”*

-
■ Section Editor	:	Dr. H. K. Awatade
■ Co-Editor	:	Prof. Vishal Salunkhe
■ Members	:	Navgire R. N. (B.A.-I)
Jadhav Swapnali Dilip (B.Com. II)

INDEX

Atomic Energy : A threat to human life	Ms. Radhika Nagnath Navgire
Global Warming and Environment	Miss Navgire Radhika Nagnath
As A Student I Can....	Miss Asma I. Deshmukh
Terrorism	Ms. Swapnali Dilip Jadhav
APJ Abdul Kalam	Ms. Sayalee Vitthal Jadhav
Review of Revolution 2020	Ms. Bhagyashree P. Kawade
Sartaz of Tabla Ustaad Zakir Hussain	Ms. Sonali Dattatraya Jadhav
William Shakespeare	Ms. Sharyu Waze
Balance Sheet of Life	Supriya Bhagwan Bhosale
Smile	Miss Ajadi Deokate
Ten Most Important Letters Accept It !	Miss Ajadi Deokate
Global Warming	Husen Shaikh
A,B,C,D of Friendship	Miss Supriya Anil kale
Biggest Pros and Cons of Internet	Miss Supriya Anil Kale
Thanks to MOM and DAD	Miss Supriya Anil Kale

ESSAY

Atomic Energy: A threat to human life.

On 6th August 1945 the world was shocked as the first atom bomb was exploded on Hiroshima, a city of Japan. After three days the same was repeated. These two atomic explosions led to tremendous loss of human lives. About one lac people died in the first blast and 75,000 lost their lives in the second. Thousands of kilometers all that was existing turned into 'ash' and 'coal'. It was total ruin and destruction. Even after 60 years of the blast people Japan are suffering from side effects. Some of the children are having some of mutation in their genes. No one knew at the time that the smallest particle of an element could create such a havoc.

Elements existing in nature have small as well as big atomic numbers. Nucleus of elements having atomic number greater than 82 are unstable. They emit radiations till they become stable. This phenomenon is called as radioactivity. The emissions are of alpha, beta and gamma radiations. They have energy with themselves. Similarly when heavy elements are emitting radiations, they get broken into the light weight elements. Along with this they give a large amount of energy.

Many countries in the world have prepared large number of atomic weapons which can destroy the earth many times. They are claiming that we will use atomic energy for peace. All the countries in the world are trying to have atomic weapons for this. They are reducing their funds for education, etc. and are using those funds for the preparation of atomic weapons.

Now-a-days these atomic weapons are developed in advanced form i.e. neutron bomb, hydrogen bomb, etc. After bomb blast radiations such as alpha, beta, gamma rays remain present in the atmosphere and it affects vast area. It as a result, gets absorbed in the cells of living organism and it is dangerous for living and non-living things. Neutron particles when get absorbed in plants or animals, prepare their radioactive isotopes which emit alpha, beta

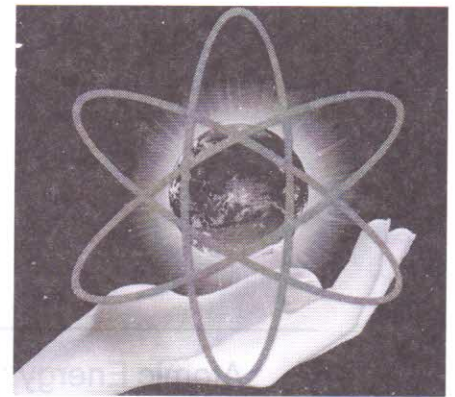
gamma radiations and living things die to it.

Radioactive substances are carried away with wind and suitable conditions. They come back on the earth. From those radioactive substance radiations are emitted which get absorbed in our body and after 10 to 15 years people die because of cancer. Such cancer is also a genetic disease which causes genetic disorders that passed from one generation to the other.

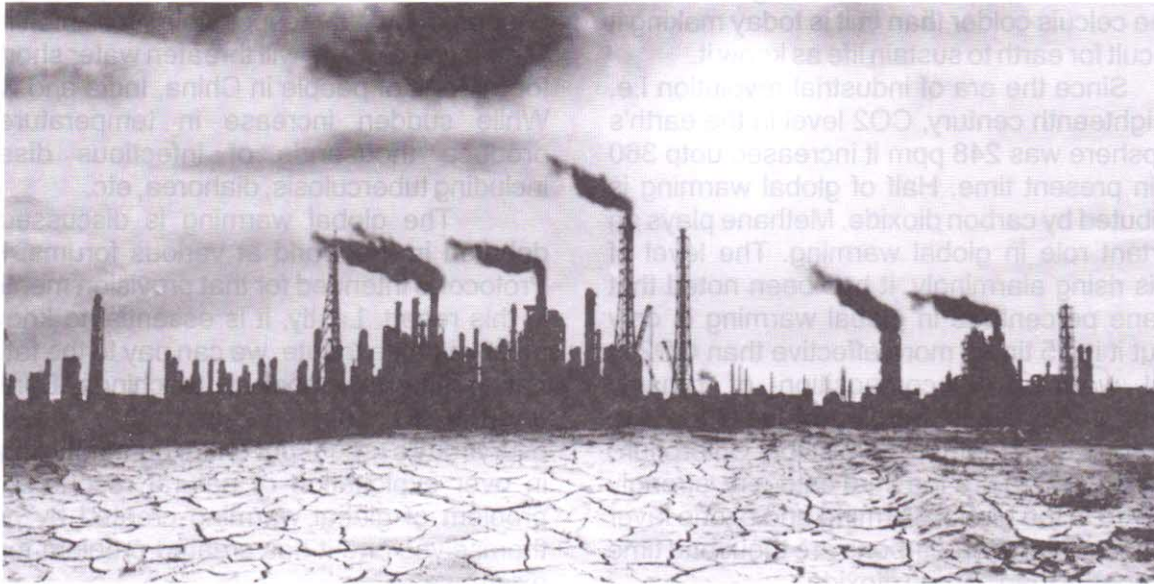
As these radioactive elements and their emissions are very dangerous, more expenses are required for the protection of atomic power station. In India the government had started projects of atomic power stations but many of them are stopped because of imbalance in pressure leakage of radioactive elements and compounds.

These atomic power stations have special arrangement to store nuclear waste contains plutonium. Even though it is said that plutonium can be removed by a particular method, plutonium has life of 28,000 years. It takes long time to reduce its radioactivity and the method is very expensive. As a result of this atomic electricity will also be expensive.

The atomic energy, whether it is used in atom bomb, hydrogen bomb or expending to produce electricity will cause tremendous loss to coming generations. We must be aware of it and people from the whole world should get united and oppose the production and use of atomic weapons.

Ms. Radhika Nagnath Navgire
B.A. II

Global Warming and Environment

The current ecological crises have emerged during past four decades, responsible for environmental degradation. In the year 1927, father of nation Mahatma Gandhi had warned world that "large scale industrialisation world create the problem." Such type of environmental problems we face today. He said, "World is influenced by western culture and was going in the wrong direction and like proverbial moth would burn itself eventually in the flame around which it was dancing carelessly."

Global warming refers to an increase in average global temperature, which in turn causes climate change. Climate change refers to changes in seasonal temperatures, precipitation, wind and humidity for a given area. Climate change involves both processes of cooling and warming.

To overcome the problem of global warming several treaties have been made by the economically advanced nations. The amendment to the treaty of united nations framework convention on climate change called Kyoto Protocol aims at cutting global emission of Green House Gases (GHS). The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) has predicted an average global rise in

temperature of 0.540C to 0.590C between 1990 to 2000. Current estimate indicate that if the Kyoto Protocol successfully implemented, it will reduce that increase in temperature by 0.020C and 0.280C by the year 2050. (Source : Nature, Oct 2003)

Kyoto Protocol is intended to assign mandatory targets for the reduction of global emissions of green house to signatory nations. though treaty is made among various nation economically advanced countries not going to put any restrictions on their industrilization.

Our atmosphere is made up of gases such as nitrogen, oxygen and carbon dioxide, water vapours which acts like blanket draped around the planet. Some of these gases such as CO₂, water vapour and methane absorb heat, reducing among that escapes to space and increasing global temperature. That is what is called the 'Green House Effect' and these gases are often referred to as "Green House gases". Same gas species are responsible for global warming, rising concentration of these gases in atmosphere responsible for average increase in earth's temperature, while lowering of these gases from earth's atmosphere is reason of global

freezing. Green house gas species temperature of earth's atmosphere would average about 30 degree celcius colder than in it is today making it is difficult for earth to sustain life as know it.

Since the era of industrial revolution i.e. mid eighteenth century, CO2 level in the earth's atmopshere was 248 ppm it increased uotp 360 ppm in present time. Half of global warming is contributed by carbon dioxide. Methane plays an important role in global warming. The level of CH4 is rising alarmingly. It has been noted that methane percentage in global warming is only 5% but it is 25 times more effective than CO2 in global warming. Decomposition of organic matters, paddy fileds, burning of fossil fuel are some sources of methan emmission. Chlorofluoro Carbons (CFC's) are the third catogery, strongly involoved in the global warming and ozone layer depletion. Chlorofluorocarbons are thousand time more poerful than carbon dioxide.

Inter-governmental panel on climate change has estimated that the green house gas emission will increase global temperature by 10C upto 2025 and 30C before end of next century and thus increase in sea level will reduce availability of land from man.

India is witnessing drastic change in the environment. The Gangotri is shrinking down 23

metres every years, as mentioned in the reports of world wide fund for nature (WWF). This phenomenon is responsible for melting of Himalayan glaciers will threaten water shortages for millions of people in China, India and Nepal. While sudden increase in temperature will produce thousands of infectious diseases including tuberculosis, diahorea, etc.

The global warming is discussed and debated in the world at various forums. Kyoto Protocol is intended for that provision mentioned in this report. Lastly, it is essential to know the most valuable tribute, we can pay to the father of nation is to remember his teachings "Earth has enough to supply everybody's need not everybody's greed" but entire humanity engaged in over exploitation of natural resources. The problem of global warming created by human themselves and it has created problem for their existence.

Miss Navgire Radhika Nagnath
B.A. II

As A Student I Can....

Many-a-times we ask ourselves whether we are doing enough for our society, our community and our country. Even if we don't the question remains at the back of our minds. At this age, we do not have many responsibilities like the one adults get flustered with and hence we have more time with us. Thus we can do more for our society than we are doing at present.

If we really give the matter a thought, what are we really doing for others around us? Well... we are studying to do something later in life for our society, perhaps for our country or even the world on the whole. But isnt that moving away from the questions? At that time we cwould certainly not be what we are now i.e. students! What are we doing now? Besides studying many students take part in extra-cirricular activities like sports, learning music, developing their talents, etc. At the end of the day, they find no time or perhaps no more enthusium to contribute to the betterment of the society. Surely, we as students

can bring about a little progress at least in the society we live in.

As students we can bring about a change in society by spreading more joy among people. We can initiate drives to make our city cleaner. We can visit the old, sick and lonely and show that we care. We can help those who are not as privileged as we are. We can stand up for justice and see that honesty prevails by setting a good example. We can speak up for the truth, thus following the example of whistle blowers S. Dubey and Manjunathan. We can be volunteers to spread awareness regarding illness and social evils. The list goes on....

It is astonishing at the amount of things we could do if we really tried. When we have time and our age to over advantage, we can truly make the world we live in a better place. So lets gear up and get going.

Miss Asma I. Deshmukh
B.Sc. I

ESSAY

TERRORISM

Terrorism is the process of unfair and violent activities performed by the group of trained people called terrorism. There is only the boss who gives strict order to the group of th perform particular activity in any ways. Group of terrorist also take support of the media by especially contacting them to let them know about their plan, ideas and goals. Terrorism can be defined as the use of violence to achieve some goals. It is completely different from war and police.

Acts of terrorism affects the human mind to a great extent and makes people so fear that they fear to go outside from their own home. They think that there is terror everywhere outside the home in the crowded like railway station, temple, social event, national event and so many terrorist want to spread terror within specific area of high population in order to publicize for their act as well as rule on people's mind. Some recent act of terrorism of 9/11 attacks on the US and 26/11 attack in India, it has affected the financial status and humanity to a great extent. The evils of terrorism have considerably grown over years. Terrorism affected not only countries like USA or UK; it has also affected indeveloped countries like Afghanistan and Kazakhstan by bomb explosions, discriminate killings, hijacking, blackmails, etc.

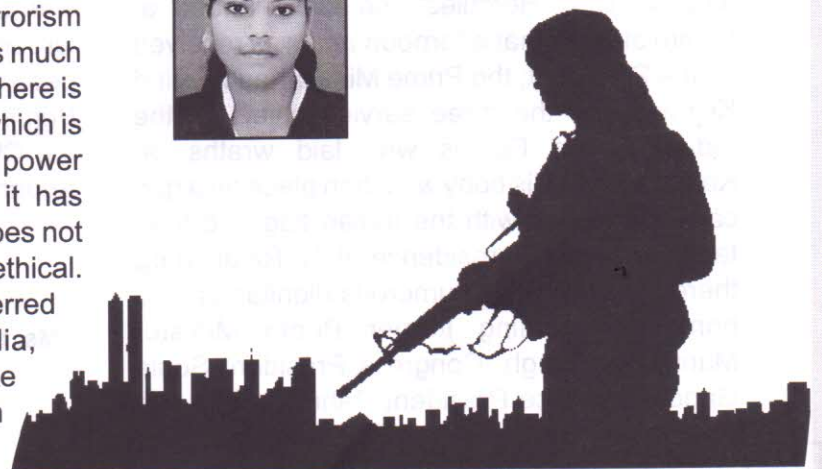
All this is excuted with terrible cruelty if the demand of money or a terrorists release is not accepted. Mainly terrorism aim against whom they regard as their enemies or those is their obstacles in the path of their goals. Terrorism can be differentiated into main are political terrorism and criminal terrorism. Political terrorism is much more dangerous than criminal terrorism. There is also one catergy of regional terrorism, which is the most violent. As terrorism believes in power of guns and bombs over dialouge, so it has become a serious threat to dealt with. It does not matter that their goals are illegal or unethical. Flight hijacking is one of their most preferred targets to spread terrorism. In India, government has made many strick low like POTA which replaced the POTO law which was made earlier.

The deadliest terrorist attack in India was the 1993 Bombay Bombing which was coordinate of Dawood Ibrahim. A popular saying of terrorism is one person's terrorist another person's freedom fighter. Terrorism person's can be controlled by law enforcing agencies alone. The world has to unite to finish terrorism. In order to reduce the terror and effect of terrorism from the nation a tight security arrangement is done on the order of government. Each and every person has to follow the rules of security arrangement and has to pass from the automatic machine of full body scanner using such machine. Security get help in detecting the presence of terrorists. Even after arrangement of such tight security we are still unable to make it effective against the terrorism.

Our country is spending lots of money every year to fight against the terrorism as well as remove the terrorist groups. However it is still growing like a disease as new terrorists are getting trained on daily basis. They are very common people like us but they are trained to complete some unfair act and forced to fight against their one society, family and country. They are so trained that they never compromise their life. They are always ready to finish their life while fighting. As an Indian citizen, we are highly responsible to stop the terrorism and it can be stopped only when we never come into the greedy talk of some bad and frustrated people.

Ms. Swapnali Dilip Jadhav
B.Com. II

BIOGRAPHICAL ESSAY

APJ Abdul Kalam

On 27th July 2015, Kalam travelled to Shillong to deliver a lecture on "Creating a livable planet Earth" at the Indian Institute of Management Shillong. While climbing a flight of stairs he experienced some discomfort but was able to enter the auditorium after a brief rest.

At around 6.35 PM IST only five minutes before the lecture he collapsed. He was rushed to the nearby Bethany Hospital in a critical condition upon arrival he lacked a pulse or any other sign of life. Despite being placed in the intensive care unit. Kalam was confirmed dead of a sudden cardiac arrest at 7.45 PM IST. His last words to his aide Srijan Pal Singh were reported "Funny guy! Are you doing well?"

Following his death Kalam's body was airlifted in an Indian Airforce helicopter from Shillong to Guwahati. From where it was flown to New Delhi on the morning of 28 July in an airforce 130J Hercules. The flight landed at Palam Airbase that afternoon and was received by the President, the Prime Minister and Arvind Kejriwal and the three service chiefs of the Indian Armed Forces who laid wreaths on Kalam's body. His body was then placed on a gun carriage draped with the Indian flag and then taken to his Delhi residence at 10 Rajaji Marg there the public and numerous dignitaries paid homage, including former Prime Minister Manmohan Singh, Congress President Sonia Gandhi and Vice President Rahul Gandhi and

Uttar Pradesh Chief Minister Akhilesh Yadav.

On the morning of 29 July, Kalam's body wrapped in the Indian flag was taken to Palam Airbase and flown to Madurai in an Airforce C-130J aircraft. Arriving at Madurai Airport that afternoon. His body was received at the airport by the three service Chiefs and national and state dignitaries including cabinet minister Manohar Parrikar, Venkaiah Naidu, Pon Radhakrishnan and the governors of Tamil Nadu and Meghalaya K. Rosaiah and V. Shanmuganathan. After a brief ceremony Kalam's body was flown by airforce helicopter to the town of Mandapam from where it was taken in an army truck to his hometown of Rameswaram. His body was displayed in an open area in front of the local bus station to allow the public to pay their final respects until 8PM that evening.

On 30 July 2015 the former president was laid to rest at Rameswaram Pei Karumba. Ground with full state honours. Over 3,50,000 people attended the last rites including the Prime Minister, the governor of Tamil Nadu and the Chief Minister of Karnataka, Kerala and Andhra Pradesh.

Ms. Sayalee Vitthal Jadhav
B.Sc. I

CRITICAL ESSAY

Revolution 2020 is Chetan Bhagat's fifth book and most criticized book. The story has the usual and his own way of handling social stuff and this time it is corruption.

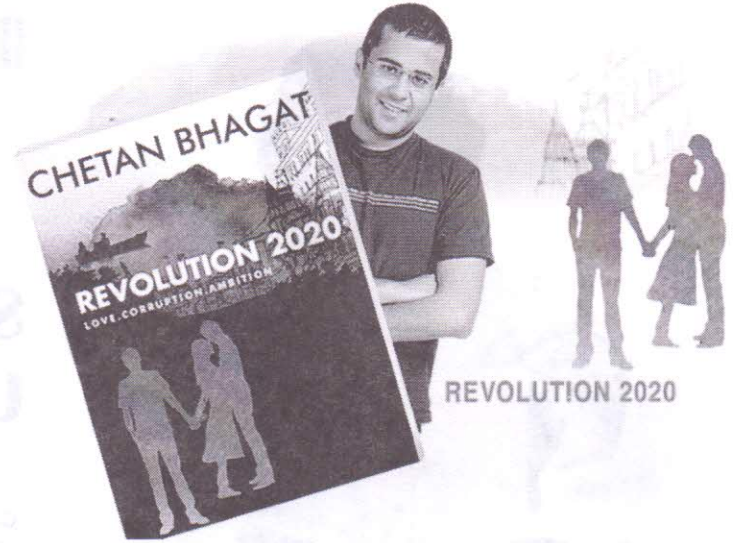
Chetan Bhagat visits Ganga Tech College in Varansai to deliver a speech. There he meets Gopal, the 26 year old protagonist who has achieved great success in life. Surrounding himself lots of money and yet has a unhappy life. The some day Gopal invites Bhagat for a drink which Bhagat agrees after an overdose of alcohol Gopal is being admitted in the hospital and this is where he shares his own past with Bhagat.

Three childhood friends Gopal, Raghav and Aarthi has different aspirations in life with Gopal wanting to become wick. Raghav wanting to global political change and Aarthi wants to become a airhostess.

Revolution 2020 as the name says has very little than what the name actually says but still Chetan Bhagat taking steps to provide youthful solution of reducing corruption is appreciated. What the book lacks is the obvious fun factor when you compaired to his other previous books like "Two States" involving a racist humour.

In this book revolution 2020, the writer has very well portraid the life of student who went to another city for studies but fails in his education. The author was clearly the rottun Indian education system and corruption that exist till date. Gopal's cribbling about not getting a good enough rank is the fate of Indian Education System and most of us would have crossed that pace in our life. This is where our fate of our life is chosen by the ranks we get then we choosing it.

On the other side our protagonist

Review of Revolution 2020

Gopal proceeds to set his own business Ganga Tech. College in Varanasi with the help of one MLA Shukla using his power he pays bribes to everyone he becomes across to keep the engineering college running from government officials to the faculties in the college. He finally achieved his dream becoming rich.

On the other hand Raghav succeeds in his exams and becomes a journalist and starts his own newsletter called 'Revolution 2020 in which he publishes an article about the Ganga treatment Scam and proves that Shukla is a corrupt man.

Aarthi is caught between the love of both her friends, switches from one to another due to the twist that arrises in the story. The three friends then resolve the ending where in Aarthi gets married to Raghav where as Gopal paves way for their happy future life.

Though almost many readers disliked the ending of Aarthi getting married to Raghav, I wish to differ from his. Gopal getting Aarthi would never would have made Gopal feel bad about his corrupted life on the contrary, it would have made Gopal win after all his corrupted activities and that is not revolution 2020 story plot was for, we must remember we have always inducated in belief in our very old good cliché only truth will win.

Ms. Bhagyashree P. Kawade
B.Sc. I

|| BIOGRAPHICAL ESSAY ||

Zakir Hussain is best tabla player. He was born on 9th March 1951. He is an Indian table player, musical producer, film actor and composer. He was awarded the Padmashri in 1988 and the Padma Bhushan in 2002 by the Government of India. He was also awarded the Sangeet Natak Akadami Award in 1990 given by the Sangeet Natak Akadami, India's national academy of music, dance and drama.

Zakir Hussain was born in Mumbai, India to the legendary tabla player Alla Rakha. He attended St. Michel's High School in Mahim and graduated from St. Xavier's, Mumbai.

Zakir Hussain was a child prodigy and was touring by the age of eleven. He went to the United States in 1970 beginning his international career which includes more than 150 concert dates a year.

Zakir Hussain is founder member of Bill ad Laswell's World Music Supergroup Tabla Beat Science.

The first planet drum album released in 1991 on the Rykodisc label went on to earn the 1992 Grammy Award for best world music album, the first Grammy ever awarded in the

Sartaz of Tabla Ustaad Zakir Hussain

category.

Harmonium Sartaj - Mahamood Dholpuri

Mahamood Dholpuri is best harmonist. He is Indian classical harmonium player. He was first harmonium player awarded the Padma Bhushan in 2000, by the Government of India.

Mahamood Dholpuri initially played the Sarangi and then later moved on to playing the harmonium. As a harmoium he was synonymous with Delhi just like Appasaheb Jalgaonkar was synonymous with Pune. Any vocalist performing in Delhi would first check Mahamood Dholpuri's available.

Mahamood dholpuri is a bit tragic as it takes musicians decades of thankless perseverance before they attain recognition even a great like Bhimsen Joshi started getting recognition only when he was well into his sixties. So Dholpuri passed away before the music world could given him his due.

Some of Dholpuri's performance can be seen here on Youtube. The ear is also a very nice interview carried out with him a few years ago which gives an insight into his life and struggle for recognition this can be viewed onyoutube.

Ms. Sonali Dattatraya Jadhav
B.Com. I

BIOGRAPHICAL SKETCH

William Shakespeare

English is one of the greatest languages in the world. It is linked to the milk of a tigress. The words that he created were very impressive. These words got imprinted on the soul and mind of the audience and spectators even Disney Walt too. To making in 'Lion King' These is the one of the great animation movies. They catch the hand of hamlet that's the very suprising thing!

Well known spectator Anthony Burgess who studied the personality character of Shakespeare. He told that " Hey, are you finding Shakespeare, thats so simple, look into your mirror."

William Shakespeare was one of the most dominating and brilliant personality in the world. Everyone called him 'Bard'. Bard means a professional singer in the court of a squire/knight. A bard is a person who eulogises the knight. A bard is a person with carols, songs. He not only composed plays, sonnets, long poems but also make people think about the up and downs. Their problem and life.

He was born and died on the same day of 23rd of April within, his life time he composed at least 38 plays, 154 sonnets, 10 long proses.

His best plays were Othello, King Lear, Hamlet, Romeo Juliet, etc. These plays brought him lot of respect from all across the universe. He got the pulse and pain of the peoples. He tried his best to bring the small characters in the limelight. He constructed very nice lines. He brought to the world the common pain of the peoples.

He brought to the world the great characters such as Othello, King Lear, Desdemona, Jago, Brates, Jileus Othell suspects his wife Desdemona his wife get betrayed by her coolness. Brutus who selfishly assaulted his intimate friend and Juleus Ceaser who gets fallen after being attacked. the Romio who sings nice songs in the absence of his beloved Juliet.

Ms. Sharyu Waze
B.Sc. I

Friendship

If A=1, B=2, C=3, D=4, Z=26 then
 $L+O+V+E = 54$ and
 $F+R+I+E+N+D+S+H+I+P = 108$
 $54 \times 2 = 108$
 How interesting,
 Friendship is twice bigger than love.

Balance Sheet of Life

Our birth is our opening Balance
 Our Death is our closing Balance
 Brain is our Fixed Deposit
 Soul is our Fixed Asser
 Thinking is our current account
 Achievements are our capital
 Friends are our general reserves
 Love is our dividend.
 Character and morals our stock in trade
 The heart is our current asset
 Education is brands
 Knowledge is our investment
 Experience is our interest on investment
 The aim to tally the Balance Sheet accurately.

Supriya Bhagwan Bhosale
 B.Com. I

Simile

Smile Smile Smile

It removes the tension of your life.
 Let there be even a huge pile,
 You can complete them with a smile
 Smile beautifules your face with it,
 You win race.
 Let it be an unsolved case,
 You can solve it with a smile on face.
 It is a gift of God, but is very odd!!
 We do not need money
 don't you think its funny !!

Ten Most Important Letters Accept It !

- The most selfsh 1 Letter
"I" Avoid it.
- The most satisfying 2 letters
"We" Use it
- The most damaging 3 letters
"Ego" Quit it.
- The most pleasing 4 letters
"Love" Value it
- The most friendly 5 letters
"Smile" Keep it
- The most fast spreading 6 letters
"Rumour" Ignore it
- The most admirable 7 letters
"Success" Achieve it.
- The most harmful 8 letters.
"Jealousy" Distance it.
- The most powerful 9 letters
"Knowledge" Acquire it.
- The most positive 10 letters
"Confidence" Possess it.

Miss Ajadi Deokate
 B.Sc. I

GLOBAL WARMING

What is Global Warming

Global warming is a gradual process of heating of earth's surface and whole environment including oceans, ice caps, etc. The global rise in atmospheric temperature has been clearly noticed in the recent years. According to the Environmental Protection Agency, in the past century there is increase in the earth's surface average temperature by around 1.4 degree Fahrenheit (means 0.8 degrees Celsius). It has also been estimated that global temperature may increase by another 2 to 11.5 degrees F in the next century.

Causes of Global Warming

There are many causes of the global warming, some are natural causes and some are human made causes. The most important cause of global warming is greenhouse gases which are generated by some natural processes as well as human activities. The increase in the level of green house gases has been seen in the 20th century because of the increasing population, economy and use of energy. Increasing demand of industrialization in the modern world to fulfill almost each need is causing the release of variety of green house gases through many industrial processes in the atmosphere.

The release of carbon dioxide (CO₂) and sulphur dioxide (SO₂) gas has been increased in the recent years by 10-fold. The release of carbon dioxide gas varies according to the natural and industrial processes including photosynthesis and oxidation cycles. Methane is another green house gas release in the atmosphere by the anaerobic decomposition of

organic materials. Other greenhouse gases are like oxides of nitrogen (nitrous oxide), halocarbons, chlorofluorocarbons (CFCs), chlorine and bromine compounds, etc. Such green house gases get collected to the atmosphere and disturb the radiative balance of atmosphere. They have capability to absorb heat radiations and cause warming of the earth surface.

Another cause of global warming is ozone depletion means declination of ozone layer over Antarctica. Ozone layer is declining day by day by increasing release of chlorofluorocarbon gas. It is a human generated cause of global warming. Chlorofluorocarbon gas is used at many places as aerosol propellants in the industrial cleaning fluids and in the refrigerators, the gradual release of which causes declination to the ozone layer in the atmosphere.

Ozone layer causes protection to the earth surface by inhibiting the harmful sun rays to coming to the earth. However, gradually declining ozone layer is the big indication of increasing global warming of the earth surface. Harmful ultraviolet sun rays are entering to the biosphere and get absorbed by the green houses gases which ultimately increase the global warming. According to the statistics, it has been estimated that the size of ozone hole has been twice the size of Antarctica (more than 25 million km²) by 2000. There is no any clear trend of ozone layer declination in the winter or summer seasons.

Presence of various aerosols in the atmosphere is also causing earth's surface

temperature to increase. Atmospheric aerosols are fully capable to scatter (causes cooling to the planet) and absorb (makes air warm) the solar and infrared radiations. They are also capable to change the microphysical and chemical properties of the clouds and possibly their lifetime and extent. The increasing amount of aerosols in the atmosphere is because of human contribution. Dust is produced by agriculture, organic droplets and soot particles are produced by biomass burning, and aerosols are produced by the industrial processes through the burning of wide variety of products in the manufacturing process. Various emissions by means of transport generate different pollutants which get converted to the aerosols through many chemical reactions in the atmosphere.

Effects of Global Warming

The effects of global warming have been very clear in the recent years because of increasing sources of global warming. According to the U.S. Geological Survey, it has been recorded that there were 150 glaciers located in the Montana's Glacier National Park however because of increasing effect of global warming, only 25 glaciers are left. Huge level climate changes are making hurricanes more dangerous and powerful. Natural storms are getting so strong by taking energy from temperature difference (of cold upper atmosphere and warm Tropical Ocean). Year 2012 has been recorded as hottest year since 1895 and year 2013 together with 2003 as the warmest year since 1880.

Global warming causes lot of climate changes in the atmosphere such as increasing summer season, decreasing winter season, increasing temperature, changes in air circulation patterns, jet stream, rain without season, melting ice caps, declining ozone layer, occurrence of heavy storms, cyclones, flood, drought, and so many effects.

Solutions of Global Warming

Many awareness programmes and programmes to reduce global warming have been run and implemented by the government agencies, business leaders, private sectors, NGOs, etc. Some of the damages through global warming cannot be returned by the solution (like melting of ice caps). However, we should not get back and try everyone's best to reduce the effects of global warming by reducing the human causes of global warming. We should try to reduce the emissions of greenhouse gases to the

atmosphere and adopt some climate changes which are already happening for years. Instead of using electrical energy we should try using clean energy or energy produced by solar system, wind and geothermal. Reducing the level of coal and oil burning, use of transportation means, use of electrical devices, etc may reduce the global warming to a great level.

Husen Shaikh
B.A. III

A,B,C,D of FRIENDSHIP

Accepts you as you are
Believes in you
Celebrates your successes.
Defends you.
Encourage you.
Forgives you no matter what.
Gives you what you need.
Has patience with you.
Inspire you.
Judge you rarely but fairly
Keeps your secrets.
Loves you for who you are
Makes you feel better.
Never abandons you.
Opens door for you.
Prouds you.
Quells your fear.
Restores your confidence.
Shares your joy and grief.
Tells you the truth.
Understands you best.
Values you.
Wants the best from you.
Xpects the best from you.
Yanks you back to reality.
Zeros on what's wrong.

Miss Supriya Anil kale
B.Sc. I

Biggest Pros and Cons of Internet

The world wide web, or the internet, is a piece of technology that has revolutionized the entire world. The way that we think, conduct business, communicate, and entertain ourselves have all changed thanks to the internet. The web can be accessed just about anywhere and on all sorts of different mediums, which makes it difficult to imagine our world without the internet, but would it be better? It's hard to truly break down the effects of the internet on society, but the best way to start is by examining all of the benefits and drawbacks that we know of.

The Pros of the Internet

1. **Unlimited Access To Information**

Anything you could ever imagined can be found and learned about in detail on the internet. There are millions upon millions of websites that are dedicated to all different types of topics. This wealth of information helps people to better understand things that they may have never thought or cared about before.

2. **Bridging The Culture Gap**

Communication has been another incredible by product of the internet. People can connect to people all over the world with just a few clicks of the mouse. This has resulted in a much better acceptance and understanding of different cultures around the world.

3. **Jobs, Business, And Marketing**

Ever since the commercialization of the internet, the business world has never been the same. The ability to reach wide spanning markets, collect valuable research on potential customers, and conduct business in other parts

of the country or world, has created a virtual business boom that no one could have for seen. Along with the business sides of things, people now also have the ability to search and apply for jobs completely through the internet, which has opened up the world job market to many people with valuable skills to offer.

4. **Endless Entertainment**

Right along the economical and financial aspects of the internet, entertainment has also been forever changed. Any movie, music, game, books, or software that you could possibly think of is available right on the world wide web. It has completely shifted the way that we entertain ourselves.

5. **New Connections**

Dating and other social sites are a booming section of the internet, that has altered the process of finding a partner for life. Whether it be friends or a spouse, people are making new connections with people that they may have never met otherwise. It broadens the view of access to meet and mingle with new people.

The Cons of the Internet

1. **A Breeding Ground For Illegal Activity**

One of the unintended consequences of the internet has been the immense amount of illegal and dangerous activity that it has harbored and perpetuated. The ease of information has given insight for burglaries, terrorist attacks, kidnappings, and many other types of crimes. It also sparked a crime of a different sort, but on a monumental level. This crime is piracy, which is downloading or distributing materials such as movies or music, without the consent of the

person who owns it. It is possibly the most committed crime in today's society, because people simply do not view it as a true problem. However, artists, software developers, and producing companies would strongly disagree. Before the internet, if you wanted to hear the latest album or see the newest movie, you had to go and pay for that privilege, now they can simply be downloaded for free.

2. The World Is Becoming Dependent

All of our information is not stored with the use of the internet. This means our medical records, criminal records, educational records, and finance records are all completely dependent on the security of the sites that they reside on. Computer viruses are very common and are becoming more and more aggressive. They are transferred through the communication access of the internet and if one was designed well enough, it could shut down the economy.

3. Compromises Personal Information

Everything that you search or put onto the internet is completely traceable to the person it belongs to. While this is used for crime prevention, it also much more commonly used as a means of gaining market data. If you search something about shoes, you will suddenly begin to see ads for shoe sellers on every website you visit, and even begin to get ads from shoe stores in the mail. Much secure information is also put voluntarily into the cyber world, like bank information and social security numbers. Hackers can easily access this information and commit fraud and identity theft.

4. Children Are Vulnerable and Exposed

There is no way to truly verify age on the internet, this is a big concern because there is a wealth of content that should not be accessed by children. Pornographic material is the most prominent, and children can very easily stumble upon these types of websites and be exposed to things that they should not be. Along with finding inappropriate materials online, children are also at a great risk because of how easy it is to communicate with people. Children every day are persuaded by online "friends" to meet them or do things for them that put them at great risk.

Important Facts About The Internet

- The country of China has dedicated treatment facilities for people that are addicted to the internet.
- There is high speed internet access the entire way up Mount Everest.
- The very first website on the internet went

live on August 6, 1991.

- Over 30% of all websites on the internet are pornography.
- On average, a person spends 12 percent of their entire life on the internet.

Thanks to MOM and DAD

I love you both, Dear Mom and Dad,
I can never bear, To see you sad.
I will protect you, from hurt and pain,
I will never give you, A chance to complain
For you have done, The same for me
Now its my turn, To make you happy.
Thank you Mom & Dad.
If an angel lived in this world,
Mom, it would be you
No other person can be
So pure and true
I have never seen God
But He must be like Dad.
Who always makes me smile.
And can't bear to see me dad
Thanks to both of you.
People come and people go in life
like changing weather
Friends, foes and colleagues
Along with many other
But the only people in life
who remains constant
Are parents like you who believe
Their kids to be the most important
Thanks to both of you.
I don't need a fathers day and Mothers Day
To say I love you both
I will thank you both each and every day
because my life is empty without both you
Thank you Mom and Dad to fulfil my life.

Miss Supriya Anil Kale
B.Sc. I (A)

अहवाल विभाग

१)	स्थानिक व्यवस्थापन समिती	- प्राचार्य डॉ.ए.एल.देशमुख
२)	स्थायी समिती	- प्राचार्य डॉ.ए.एल.देशमुख
३)	कमवा व शिका योजना	- डॉ.एल.व्ही. निंबाळकर
४)	अंतर्गत परीक्षा विभाग	- डॉ.डी.एन.बारबोले
५)	स्कॉलरशिप विभाग	- डॉ.डी.एस.बागडे
६)	राष्ट्रीय सेवा योजना	- डॉ.सी.व्ही.ताटे, प्रा. डी.ए.कोकाटे, डॉ.सी.बी.लॉडे
७)	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक, राष्ट्रीय सेवा योजना -	- डॉ.बी.एस. मुळीक, प्रा.व्ही.एस.शिंदे
९)	सांस्कृतिक विभाग	- डॉ. व्ही. एम. आवड
९)	राष्ट्रीय छात्रसेना विभाग	- प्रा. डॉ.बी.आर.कर्चे
१०)	मराठी विभाग	- डॉ.डी.एन.बारबोले
११)	जिमखाना विभाग	- प्रा. ए.पी.वाघमोडे
१२)	महिला तक्रार निवारण समिती	- सौ. एस. एम. सातपुते
१३)	अॅन्टी टॅगींग कमिटी	- डॉ. एच.के.अवताडे
१४)	श्रीमती रत्नप्रभादेवी मोहिते-पाटील मुलींचे वसतिगृह	- सौ. ए. व्ही. निंबाळकर
१५)	सेवक अकादमी	- प्रा. व्ही.बी.सूर्यवंशी
१६)	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ	- डॉ.बी.एस.मुळीक
१७)	अविष्कार भितीपत्रक	- डॉ.डी.जी.मगर
१८)	महाराष्ट्र विवेक वाहिनी	- प्रा. आर.एल.सावळजकर
१९)	पर्यावरण अभ्यास	- प्रा.बी.एल.साळुंखे
२०)	प्रसिद्धी समिती	- डॉ.ए.सी.कुंभार
२१)	भुगोल विभाग	- प्रा. एस. एन. गुजर
२२)	प्रवास पर्यटन विभाग	- डॉ.सी.व्ही.ताटे
२३)	वनस्पतीशास्त्र उद्यान समिती	- डॉ.डी.एन.कुतवळ
२४)	महाविद्यालय परिसर देखभाल समिती	- डॉ.एस.एच.भोसले
२५)	माहितीपत्रक समिती	- डॉ.ए.सी.कुंभार
२६)	आरोग्य केंद्र	- डॉ.एस.एच.भोसले
२७)	इतिहास अभ्यास मंडळ	- डॉ.एस.टी.वाघमारे
२८)	रत्नशंकर निसर्ग मंडळ	- डॉ.ए.सी.कुंभार
२९)	वार्षिक स्वयंमुल्यमापन पद्धत	- डॉ.आर.के.पाटील
३०)	विद्यार्थी प्रतिसाद प्रश्नावली	- डॉ.एस.व्ही. शिंदे
३१)	नेट / सेट मार्गदर्शन केंद्र	- प्रा. एन.टी. लोखंडे
३२)	मुलांचे वसतिगृह	- प्रा. डी.ए. कोकाटे
३३)	कॅन्टीन कमिटी	- प्रा.बी.एन.घोरपडे

३४)	अर्थशास्त्र विभाग	- प्रा. डॉ.डी.एस.बागडे
३५)	पदवी व पदव्युत्तर हिंदी विभाग	- डॉ.ए.बी.कुचेकर
३६)	विद्यार्थी-पालक-शिक्षक संघ	- डॉ.एस.यू.पवार
३७)	शिस्त समिती अहवाल	- प्रा. जी.आर.माने
३८)	पदव्युत्तर इतिहास विभाग	- डॉ.एस.टी. वाघमारे
३९)	माजी विद्यार्थी संघ समिती	- प्रा. आर.एल.सावळकर
४०)	राज्यशास्त्र विभाग	- डॉ. व्ही. एम. आवड
४१)	सहल विभाग	- डॉ. ए. सी. कुंभार
४२)	मतदान नाव नोंदणी कक्ष	- डॉ. सी. बी. लोंढे
४३)	ग्रामीण वसाहत (खेडे गावांचे सर्वेक्षण)	- डॉ. सी. व्ही. ताटे
44)	Rabindranath Tagore Library	- Mr. D.S. Patil Sir
45)	Academic Calender, Teachers diary and Time table	- Prof. R.H. Kumbhar
46)	Electricity and Generator maintenance committee	- Prof. R.H. Kumbhar
47)	Employment / Placement / Career & Counseling Cell	- Prof B.N.Ghorpade
48)	Department of English and Linguistics	Dr.R.M.Ingle
49)	College website	- Dr. C.S. Pawar
50)	Network Resource centre	- Mr. D.S. Patil
51)	Students Consumer store	- Mr.A.B.Jadhav
52)	Internal Quality Assurance cell (IQAC)	- Dr.R.M.Ingle
53)	Cop Insurance Report	- Dr.B.S.Salunkhe
54)	Department of commerce	- Dr.R.L.Gaikwad
55)	Repair and maintence of electronic Appliances	- Mr.P.V.Manedeshmukh
56)	All India Survey of Higher Education	- Dr. S.K.Tilekar
57)	Competitive Exam cell	- Dr.B.S.Salunkhe
58)	Science Association	- Dr. S.S.Deokar
59)	A Report on Avishkar - 2016 : Research Festival	- Prof. Dr. B.P. Ladgaonkar
60)	Research Committee Report	- Dr. C.S. Pawar
61)	Workshop Report Physics	- Prof. Dr. B.R.Karcha
62)	Workshop Report Zoology	- Prof. B.N. Ghorpade

वरिष्ठ महाविद्यालय अहवाल विभाग

स्थानिक व्यवस्थापन समिती

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये स्थानिक समितीच्या दि. १७/०५/२०१६, २८/०९/२०१६, ३०/११/२०१६, २८/१२/२०१६ व २८/०२/२०१७ अशा एकूण पाच बैठका घेण्यात आल्या.

सदर बैठकीमध्ये महाविद्यालयातील प्रवेशाचे धोरण ठरविणे, दरमहा झालेल्या खर्चास मंजूरी देणे. शिक्षक व शिक्षकेतर सेवकांची भरती करणे, वैद्यकीय रजा, अभ्यास रजा मंजूर करणे, लेखा परीक्षण अहवालाची माहिती घेऊन त्यास मंजूरी देणे, शिक्षकेतर सेवकांना अश्वसित प्रगती योजना लागू करणे, चर्चा सत्रांचे आयोजन करणे, बांधकाम करण्यास मंजूरी देणे, बांधकामाची माहिती घेणे वार्षिक अंदाजपत्रकास मंजूरी देणे, क्रीडा स्पर्धा आयोजनाची माहिती घेणे, नियतकालिक स्पर्धा, अविष्कार, गुणवत्ता, क्रीडा, युवा महोत्सव इत्यादि विद्यार्थ्यांनी संपादन केलेल्या यशाची माहिती घेणे, विद्यार्थी संसद बैठकीच्या अहवालास मंजूरी देणे इत्यादिबाबत विचार विनिमय करून निर्णय घेण्यात आले.

- प्राचार्य डॉ.ए.एल.देशमुख

स्थायी समिती

शैक्षणिक वर्ष २०१६-२०१७ मध्ये दि. ३०/०१/२०१६ व दि. ३०/०४/२०१६ रोजी महाविद्यालयाच्या स्थायी समितीच्या बैठका मा. प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आल्या. सदर बैठकीत मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची जात पडताळणी प्रकरणे संबंधीत विभागाकडे पाठविण्यात आले असून राहिलेल्या विद्यार्थ्यांचे प्रकरणे पाठविण्यात यावे असे सर्वानुमते ठरले. समाजकल्याण विभागाकडून ए.सी./एन.टी./ओबीसी या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांचे शिष्यवृत्ती वाटप करण्यात आलेले असून प्रलंबित एन.टी./एस.बी.सी./ओबीसी. या संवर्गांचे बीसी फ्रिशीप आले नसल्यामुळे संबंधीत विभागाकडे पाठपुरावा करण्यात यावा, असे सर्वानुमते ठरले. महाविद्यालयातील शिक्षक/शिक्षकेतर सेवकांच्या रिक्त पदाचा आढावा घेण्यात आला. त्यानुसार रिक्त पदे भरणेसाठी मा. विभागीय सहसंचालक (उ.शि.) सोलापूर यांचे नाहरकत प्रमाणपत्र घेवून रिक्त पदे भरणेसाठी पुढील कार्यवाही करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. रोस्टरनुसार व शासनाच्या आरक्षण धोरणानुसार सहाय्यक प्राध्यापकांची रिक्त पदे भरण्याबाबत

पुढील कार्यवाही करावी, असे सर्वानुमते ठरले.

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये झालेल्या प्रवेशाची माहिती घेण्यात आली. पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी नियमानुसार देण्यात यावेत तसेच पदवी अभ्यासक्रमास एकही विद्यार्थी प्रवेशापासून वंचित राहणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी. तसेच मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना आरक्षणानुसार प्रवेश देण्यात यावेत असे सर्वानुमते ठरले.

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ च्या मागासवर्गीय प्रलंबित शिष्यवृत्तीची माहिती घेऊन ज्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची शिष्यवृत्ती अद्याप आली नाही, अशा सर्वांची माहिती घेऊन शिष्यवृत्ती लवकरात लवकर मिळणेसाठी पाठपुरावा करावा असे सर्वानुमते ठरले व पीएच.डी.च्या मागासवर्गीय ओबीसी, एनटी. एसबीसी या संवर्गातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना शासन स्तरातून शिष्यवृत्ती दिली जात नाही. अशा विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मिळणेसाठी मा. उपायुक्त, समाजकल्याण, सोलापूर यांचेशी चर्चा करून शिष्यवृत्ती मिळणेबाबत पाठपुरावा करावा, असे सर्वानुमते ठरले.

सन २०१६-१७ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन शिष्यवृत्ती फॉर्म भरणे व अर्जासोबत जोडावयाच्या कागदपत्रांची माहिती देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या बैठकीचे आयोजन करण्याचे सर्वानुमते ठरले व त्यानुसार बैठक घेऊन प्राचार्यांनी मार्गदर्शन केले.

प्राचार्य डॉ. ए.एल.देशमुख

कमवा व शिका योजना

महाविद्यालयातील गरीब व होतकरू विद्यार्थ्यांना शिक्षण घेताना आर्थिक मदत व्हावी, या हेतूने महाविद्यालयामध्ये कमवा व शिका ही योजना मा.प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली कार्यरत आहे.

सन २०१६-१७ या शैक्षणिक वर्षात एकूण २३ विद्यार्थ्यांनी या योजनेअंतर्गत अर्ज केले होते. त्यापैकी १५ विद्यार्थ्यांना (०४ मुले व ११ मुली) मुलाखतीच्या माध्यमातून या योजनेत सहभागी करून घेण्यात आले. सहभागी विद्यार्थ्यांना ग्रंथालय, रात्र अभ्यासिका, प्रशासकीय कार्यालय, प्रयोगशाळा, जिमखाना इ. ठिकाणी कामे देण्यात आली. त्यांना कामाचा मोबदला म्हणून प्रती तास रु.१५ या प्रमाणे मानधन देण्यात आले तसेच प्रत्येक विद्यार्थ्यांस प्रति दिवस दोन तास या प्रमाणे काम देण्यात आले. शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये एकूण रु.३२,१००/- कमवा व शिका योजना मानधनासाठी खर्च करण्यात आले.

श्रमाची प्रतिष्ठा वाढवणारा हा उपक्रम विद्यार्थ्यांना भविष्यकाळात कोणतेही काम करणेची आवड निर्माण करणारा आहे.

डॉ.एल.व्ही.निंबाळकर

अंतर्गत परीक्षा विभाग अहवाल

सन २०१४ पासून सोलापूर विद्यापीठाने सुरु केलेल्या निरंतर अंतर्गत मूल्यमापन पद्धती अंतर्गत प्रथम सत्रात बी.ए. व बी.कॉम. भाग-३ परीक्षा एकूण गुण ३० व बी.एस्सी. भाग-३ या वर्गाची एकूण गुण ३० याप्रमाणे विद्यापीठ परीक्षा प्रश्नपत्रिकेस्वरूप प्रमाणे प्रत्येक विषयाची अंतर्गत परीक्षा घेण्यात आली.

शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून विद्यापीठाने निर्देश केल्याप्रमाणे निरंतर अंतर्गत मूल्यमापन पद्धतीने बी.ए.भाग१, २ व बी.कॉम.भाग १, २, बी.एस्सी.भाग १, २ पदव्युत्तर वर्गाचे ३० गुणांची सत्रनिहाय परीक्षा घेण्यात आली. त्यामुळे विद्यार्थ्यांची विद्यापीठ परीक्षेची चांगली तयारी होऊ शकली.

डॉ. डी. एन. बारबोले

शिष्यवृत्ती विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये केंद्र सरकार व राज्य सरकार कडून आर्थिक व सामाजिकदृष्ट्या मागासविद्यार्थी व विद्यार्थिनींना खालील प्रमाणे शिष्यवृत्त्या मिळवून देण्यात आल्या.

संवर्ग	सिनिअर विभाग	ज्युनिअर विभाग	व्यवसाय विभाग	पदव्युत्तर विभाग
एस.सी.	३२२	९३	०७	३०
एस.टी.	-	-	-	-
एन.टी.	३७०	८३	०९	४३
ओबीसी	३३२	११८	०९	४४
एसबीसी	१९	०६	-	०२

बी.सी. फ्रीशीप

एस.सी.	२५	११	-	०१
एस.टी.	-	-	-	-
एन.टी.१५	१५	०५	००	०१
ओबीसी	१६	०५	०१	०३
एसबीसी	०४	०१	-	-

वरीलप्रमाणे केंद्र आणि राज्य सरकारच्या शिष्यवृत्तीचा लाभ विद्यार्थ्यांना मिळवून देण्यात आला. याचबरोबर ६०% पेक्षा अधिक गुण असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब

आंबेडकर स्वधार योजनेअंतर्गत १४३ विद्यार्थ्यांनी प्रती वर्षी रुपये ४३,००० शिष्यवृत्तीसाठी अर्जाची पूर्तता केली आहे. त्यामुळे आर्थिक व सामाजिकदृष्ट्या मागास विद्यार्थ्यांना फायदा होत आहे.

प्रा. डॉ. डी. एस. बागडे

राष्ट्रीय सेवा योजना

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर अहवाल स्वच्छ भारत अभियान

शिबीर स्थळ : मौजे-नेवरे, ता.माळशिरस, जि.सोलापूर
शिबीरातील उपक्रम व कार्यक्रमाची रुपरेषा

उद्घाटन समारंभ -

शनिवार दिनांक : २४/१२/२०१६ दु.३.०० वा.

उद्घाटक / प्रमुख पाहुणे -

मा. श्री. संजय सुर्वेसाहेब

पोलीस निरीक्षक, अकलूज पोलीस स्टेशन

अध्यक्ष -

डॉ.आबासाहेब देशमुख

प्राचार्य - शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

रात्री ८.०० वा. जादुचे प्रयोग

सादरकर्ते - जादुगार शालिमार उर्फ नामदेव पाटील, कोल्हापूर

रविवार दिनांक २५/१२/२०१६

स.८.३० ते दु.१२.३० श्रमदान

दु.२.३० ते ४.०० चर्चासत्र व खेळ

दु.४.०० वा. समाजप्रबोधनपर भारुड

सादरकर्ते - श्री.अनिल केंगार, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई

सोमवार दिनांक : २६/१२/०१६

स.८.३० ते १२.३० श्रमदान

दु.२.३० ते ४.३० महिला मेळावा.

सायं.६.०० वा. व्याख्यान

प्रमुख वक्ते - डॉ.सुधीर इंगळे, मुधोजी महाविद्यालय,

फलटण, माजी कार्यक्रम समन्वयक रा.से.यो.

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

विषय - ग्रामविकासात युवकांचे योगदान

मंगळवार दि. २७/१२/२०१६

स.९.०० वा. पशुचिकित्सा शिबीर
सहभाग - पशुधन विकास अधिकारी
डॉ.आर.एच.पताळे, डॉ.अहमद मुल्ला,
डॉ.अविनाश पांगे, श्री.तेजस हांगे
रात्री ८.०० वा. किर्तन
किर्तनकार - ह.भ.प.गोविंद भोसले महाराज

- * सांस्कृतिक कार्यक्रम
- * शाश्वत व सर्वांगीण ग्रामीण विकास
- * निर्मलग्राम योजना
- * मतदान जाणीव जागृती
- * महिला सबलीकरण
- * अंधश्रद्धा निर्मूलन
- * व्यक्तिमत्त्व विकास
- * महिला प्रबोधन व मेळावा
- * सांडपाणी व घनकचरा व्यवस्थापन

बुधवार दि. २८/१२/२०१६

सकाळी ९ ते १.३० पथनाट्य सादरीकरण व श्रमदान
दु.२.३० ते ४.३० चर्चासत्र व खेळ
सायं. ६.०० व्याख्यान
प्रमुख वक्ते - प्रा.रामलिंग सावळजकर,
श्री.अशोक भोसले
विषय - अंधश्रद्धा निर्मूलन

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे स्वच्छ भारत अभियान हे घोषवाक्य घेऊन विशेष श्रमसंस्कार शिबीर दिनांक २४/१२/२०१६ ते ३०/१२/२०१६ या कालावधीत मौजे-नेवरे, ता.माळशिरस या ठिकाणी संपन्न झाले.

सदर शिबीराचे उद्घाटन मा.श्री.संजय सुर्वेसो. पोलीस निरीक्षक अकलूज पोलिस स्टेशन अकलूज यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ.दत्तात्रय बागडे, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. चंद्रशेखर ताटे, प्रा. दादासाहेब कोकाटे, डॉ. चंकेश्वरा लोंढे व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक, स्वयंसेविका उपस्थित होते.

गुरुवार दि. २९/१२/२०१६

स.९ ते दु.१.३० आरोग्य विषयक शिबीर
(उच्च रक्तदाब व मधुमेह तपासणी)
तालुका वैद्यकीय अधिकारी - डॉ.रामचंद्र मोहिते,
डॉ. संतोष खडतरे, डॉ. पल्लवी कदम,
डॉ. अमिर मुलाणी
दु.२.३० ते दु.४.३० चर्चासत्र व खेळ
सायं. ८.०० वा.
मा.खासदार श्री.विजयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील
(माजी उपमुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य)
यांची शिबीरास भेट व मार्गदर्शन
सायं. ७.०० वा. प्रवचन
प्रवचनकार - ह.भ.प.चिंतामणी घोडके महाराज
रात्री ८ ते ११ सांस्कृतिक कार्यक्रम

या शिबीरात संपूर्ण स्वच्छता अभियानांतर्गत रस्त्यावरील खड्डे बुजविणे, रस्ता दुरुस्ती, काटेरी झुडपे निर्मूलन, गटार सफाई, स्मशान भूमी परिसर स्वच्छता, वृक्ष लागवड व वृक्ष संवर्धन इ. उपक्रम राबविण्यात आले. स्वच्छता अभियानाबरोबरच समाज प्रबोधनपर भारुड, पथनाट्ये, प्रवचन, किर्तन, पशुचिकित्सा शिबीर, आरोग्य विषयक शिबीर, मतदान जाणीव जागृती, अंधश्रद्धा निर्मूलन, महिला मेळावा स्थानिक शाळांचा सहभाग घेऊन सांस्कृतिक कार्यक्रम इ.समाज उपयोगी तसेच ग्रामविकासात युवकांचे योगदान, शिक्षण हक्क कायदा जनजागृती, महिला सबलीकरण व सक्षमीकरण, महात्मा गांधी विचार व सामाजिक बदल इ. व इतर वेगवेगळ्या विषयावर विविध नामांकित तज्ज्ञांच्या बौद्धिक व्याख्यानांचे आयोजन करण्यात आले होते. तसेच योगासने प्रशिक्षण देणेसाठी योगाचार्य श्री.विठ्ठल जाधव व श्री.शामराव खंकाळ हे शिबीरामध्ये उपस्थित होते.

शुक्रवार दि. ३०/१२/२०१६

स.११.०० समारोप समारंभ
प्रमुख पाहुणे - मा. श्री.जयसिंह मोहिते-पाटील
अध्यक्ष, शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष - डॉ.आबासाहेब देशमुख
प्राचार्य, शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

सदर शिबीराचा समारोप समारंभ शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.जयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील यांच्या हस्ते करण्यात आला. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख उपस्थित होते. यावेळी गावातील प्रतिष्ठित नागरिक व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे

शिबीर कालावधीत आयोजित उपक्रम

- * स्वच्छ भारत अभियान
- * जलसंवर्धन

स्वयंसेवक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शिबीर यशस्वीरित्या पूर्ण करण्यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष मा.श्री.जयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील, महाविद्यालयाचे स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष मा.श्री.संग्रामसिंह मोहिते-पाटील, संस्थेचे सचिव मा.अभिजीत रणवरे, सहसचिव मा.हर्षवर्धन खराडे-पाटील, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ.चंद्रशेखर ताटे, प्रा.दादासाहेब कोकाटे, डॉ.चंकेश्वर लोंढे, मौजे-नेवरे गावचे समस्त ग्रामस्थ व स्वयंसेवकाचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

नियमित कार्यक्रम वार्षिक अहवाल

अहवाल कालावधी

: माहे १ एप्रिल २०१६ ते ३१ मार्च २०१७

प्राचार्य : डॉ.आबासाहेब लिंबनाथराव देशमुख

कार्यक्रम अधिकारी :

१) डॉ. चंद्रशेखर विठ्ठल ताटे

२) प्रा. दादासाहेब आबासाहेब कोकाटे

३) डॉ. चंकेश्वर बबन लोंढे

कार्यक्रम अधिकारी नियुक्ती दिनांक : १३ जून २०१३

महाविद्यालयातील विद्यार्थी संख्या : २८१०

रा.से.यो.विभागात प्रवेशित स्वयंसेवक : २८९

(मुली-१३०, मुले-१५९)

विद्यापीठाकडून मंजूर विद्यार्थी संख्या :

२८९ (एस.सी.-३५, एस.टी.-०५, इतर-२४९)

रा.से.यो.युनिट संख्या : ०३

कार्यक्रम अधिकारी संख्या : ०३

प्रशिक्षित कार्यक्रम अधिकारी :

१) डॉ. चंद्रशेखर विठ्ठल ताटे

२) प्रा. दादासाहेब आबासाहेब कोकाटे

३) प्रा.चंकेश्वर बबन लोंढे

रा.स.यो.सल्लागार समिती बैठक दिनांक : ३०/०७/२०१६

रा.से.यो.नियमित कार्यक्रम निधी :

एकूण मंजूर निधी रु.६२,१३५/- (२८९ × २१५)

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ ची राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाची वार्षिक नियोजनाची बैठक दि.३०/०७/२०१६ रोजी प्राचार्य कार्यालयात संपन्न झाली. बैठकीमध्ये वर्षभर राबविण्यात येणाऱ्या उपक्रम व कार्यक्रमाविषयी व त्यांच्या आयोजनाविषयी सखोल चर्चा करून कार्यक्रम यशस्वीपणे राबविण्याचे ठरले.

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ या वर्षामध्ये राष्ट्रीय सेवा

योजना विभागांतर्गत नियमित कार्यक्रमांमध्ये वर्षभर विविध उपक्रम राबविण्यात आले. त्यामध्ये स्वयंसेवकांसाठी उद्बोधन वर्गाचे आयोजन, श्रमदान, वृक्षारोपण, तज्ञ व्यक्तींची व्याख्याने, महापुरुषांच्या जयंती, पुण्यतिथी, समारंभ, विविध प्रबोधनात्मक फेऱ्या, रक्तदान शिबीरे, स्वच्छता अभियान, दिंडी, प्रबोधनात्मक कार्यशाळा, प्रकल्प भेट, चर्चासत्र विविध स्पर्धांचे आयोजन करून यशस्वीपणे राबविण्यात आले. त्याचा तपशिल पुढीलप्रमाणे -

आंतरराष्ट्रीय योगा दिन

महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने दि.२१ जून २०१६ रोजी आंतरराष्ट्रीय योगा दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी योगगुरु श्री.व्ही.व्ही.काशेड्टी यांनी योगाची प्रात्यक्षिके करून दाखविली. व विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, कार्यक्रम अधिकारी, सर्व शिक्षक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

आंतरराष्ट्रीय अंमली पदार्थ विरोधी दिन

दि.२६ जून २०१६ रोजी महाविद्यालयात आंतरराष्ट्रीय अंमली पदार्थ विरोधी दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून अकलूज पोलिस स्टेशनचे पोलिस निरीक्षक मा. संजय सुर्वे उपस्थित होते. यावेळी मार्गदर्शनात त्यांनी अंमली पदार्थ सेवन केल्याने होणारे दुष्परिणाम तसेच तरुण पिढी व्यसनाकडे कशा पद्धतीने आकर्षित होते. त्यामुळे शैक्षणिक जीवनावरती होणारा परिणाम याविषयी मार्गदर्शन केले.

तसेच सोलापूर ग्रामीण पोलिस दलाने शहरी विभागातील महिला व मुलींच्या तक्रारी निवारणाकरीता तात्काळ पोलिस मदत, सहकार्य मिळावे याकरिता 'दामिनी' पथक सुविधा नव्याने सुरु केली आहे याविषयी माहिती दिली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख उपस्थित होते.

वनसंवर्धन दिन : (कृषि दिन)

दि. ०१ जुलै २०१६ रोजी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने वनसंवर्धन कृषि दिनानिमित्त महाराष्ट्र शासनाने जाहीर केलेल्या २ कोटी वृक्ष लागवडीच्या संकल्पाला प्रतिसाद म्हणून महाविद्यालय परिसरात वृक्षारोपणाचा कार्यक्रम आयोजित केला होता. कार्यक्रमाच्या प्रारंभी सहकार महर्षि

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

कै.शंकरराव मोहिते-पाटील यांच्या प्रतिमेचे पूजन करुन उपस्थित विद्यार्थी-विद्यार्थीनीनी, तसेच प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचे मार्फत महाविद्यालयाच्या क्रीडांगणावरील मोकळ्या जागेत १०१ वृक्षांची लागवड करण्यात आली.

संतश्रेष्ठ श्री तुकाराम महाराज पालखी स्वागत समारंभ

सालाबादप्रमाणे आषाढी वारीनिमित्त संतश्रेष्ठ श्री तुकाराम महाराज यांच्या पालखीचे विद्यापीठ कार्यक्षेत्रात प्रवेश करते समयी विद्यापीठाचे कुलगुरु व पदाधिकारी यांच्या हस्ते स्वागत करण्यात येते. याही वर्षी आषाढी वारी २०१७ निमित्त संत तुकाराम महाराज यांच्या पालखीचे आगमन दि.१०/०७/२०१६ रोजी अकलूज (सराटी पूल) येथे होताच सोलापूर विद्यापीठाचे कुलसचिव मा.देवेंद्रनाथ मिश्रा, परीक्षा नियंत्रक मा.बी.पी.पाटील, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे जिल्हा समन्वयक प्रा.संतोष राजगुरु, विभागीय समन्वयक प्रा.डॉ.विरभद्र दंडे यांच्या हस्ते स्वागत करण्यात आले. त्यावेळी प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, कार्यक्रम अधिकारी प्रा.डॉ.चंद्रशेखर ताटे, प्रा.दादासाहेब कोकाटे व प्रा.डॉ.चंकेश्वर लोंढे उपस्थित होते.

स्वच्छ व स्वस्थ भारत अभियान दिंडी

आषाढी वारी २०१७ निमित्त महाराष्ट्र शासन व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने देहू, आळंदी ते पंढरपूर स्वच्छ व स्वस्थ भारत अभियान दिंडीचे आयोजन करण्यात येते. या दिंडीत विद्यार्थी / विद्यार्थीनी व काही शिक्षक सक्रिय सहभागी होऊन स्वच्छतेचे कार्य, वृक्षारोपण, बिजारोपण, बंदोबस्त असे अनेक उपक्रम उस्फुर्तपणे राबवितात. सदर दिंडीचे आगमन महाविद्यालयात दि.१२/०७/२०१६ रोजी झाले. यावेळी शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष मा.जयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील यांच्या हस्ते दिंडीत सहभागी विद्यार्थी व प्राध्यापक यांचे स्वागत करण्यात आले. यावेळी उपस्थित विद्यार्थ्यांच्या उपक्रमांचे कौतुक केले व विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यावेळी दिंडीत सहभागी असलेला स्वयंसेवक श्री.अनिल केंगार याने सामाजिक प्रबोधनपर भारुड सादर केले. या दिंडीसोबत प्रा.डॉ.मच्छिंद्र मालुंजकर, प्रा.गोरख रुपनवर, प्रा.ज्ञानेश्वर गुळीग, प्रा.मंगला डोंगरे तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, कार्यक्रम अधिकारी प्रा.दादासाहेब कोकाटे, विद्यार्थी व

विद्यार्थीनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक प्रा.डॉ.चंद्रशेखर ताटे तर आभार प्रा.डॉ.चंकेश्वर लोंढे यांनी मानले.

अकलाई देवी यात्रा सहभाग व सहकार्य

अकलूज गावचे ग्रामदैवत अकलाई देवीची यात्रा आषाढ महिन्यामध्ये साजरी करण्यात येते. या यात्रेमध्ये महाविद्यालयाचे स्वयंसेवक व स्वयंसेविका सहभागी झाले होते. यावेळी महाप्रसाद वाटप करणे, भक्तांना दर्शनासाठी रांगा लावणे, शिस्त पाळणे यासाठी मदत करण्यात आली.

सोलापूर विद्यापीठ वर्धापन दिन

महाविद्यालयात दिनांक १ ऑगस्ट २०१६ रोजी विद्यापीठाचा १२ वा वर्धापन दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी महाविद्यालयात ध्वजारोहण करुन विद्यापीठ गीत घेण्यात आले. सदर कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, इंग्रजी विभाग प्रमुख प्रा.डॉ.रमेश इंगळे सर्व प्राध्यापक व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

ऑगस्ट क्रांती दिन

महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने दिनांक ९ ऑगस्ट क्रांती दिन साजरा करण्यात आला.

रक्तदान शिबीर

दिनांक १०/०८/२०१६ रोजी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने ऑगस्ट क्रांतीदिनानिमित्त रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबीरामध्ये ३०० विद्यार्थी, विद्यार्थीनींची हिमोग्लोबीन तपासणी, रक्तगट तपासणी करण्यात आली व १०१ रक्तदात्यांनी उस्फुर्तपणे रक्तदान करुन राष्ट्रीय कर्तव्याचे पालन केले. यावेळी डॉ.अजित गांधी, डॉ.रमेश चंकेश्वरा व सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील ब्लड बँक, अकलूजचे मोलाचे सहकार्य लाभले. शिबीराचे उद्घाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी कार्यक्रम अधिकारी प्रा.डॉ.चंद्रशेखर ताटे, प्रा.दादासाहेब कोकाटे व प्रा.चंकेश्वर लोंढे उपस्थित होते.

स्वातंत्र्य दिन

दि. १५ ऑगस्ट २०१६ रोजी महाविद्यालयात स्वातंत्र्य दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागात शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मधील प्रवेशीत स्वयंसेवक, स्वयंसेविका यांना राष्ट्रीय सेवा योजनेचे महत्त्व व उद्दिष्टे त्याचबरोबर व्यक्तिमत्त्व विकास या विषयी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख यांनी विद्यार्थ्यांना उद्बोधन केले.

सद्भावना दिन व सामाजिक ऐक्य पंधरवडा

महाविद्यालयात दिनांक २० ऑगस्ट २०१६ रोजी सद्भावना ऐक्य दिन साजरा करण्यात आला. त्यानिमित्ताने सद्भावना ऐक्य दौडचे आयोजन करण्यात आले होते. त्याचबरोबर महाविद्यालयात २० ऑगस्ट २०१६ ते ३ सप्टेंबर २०१६ या कालावधीत सामाजिक ऐक्य पंधरवडा साजरा करण्यात आला. यामध्ये सामुहिक श्रमदान व स्वयंसेवकासाठी उद्बोधन वर्ग, वक्तृत्व स्पर्धा, व्यक्तिमत्त्व विकास कार्यशाळा या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धा व व्यक्तिमत्त्व विकास कार्यशाळा

राष्ट्रीय सेवा योजना व सांस्कृतिक विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित दि. २० ऑगस्ट २०१६ रोजी महाविद्यालयात सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धा व एक दिवसीय व्यक्तिमत्त्व विकास कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेमध्ये ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. राजेंद्र दास व प्रसिद्ध व्याख्याते डॉ. सत्तार गफ्फार काझी (जर्ना) यांनी मार्गदर्शन केले. सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धा दुपारी २ ते ६ पर्यंत घेण्यात आली. सदर स्पर्धेचे विषय पुढीलप्रमाणे -

- १) दिल्ली ते कोपर्डी प्रवास वासनाधिन नराधमांचा
 - २) राष्ट्रनिर्मितीत युवकांचे योगदान
 - ३) अनाथश्रमांची वाढती संख्या
 - ४) शिक्षणपद्धती व युवकांसमोरील आव्हाने
 - ५) वेगळा विदर्भ द्यावा का ?
 - ६) जी.एस.टी. विधेयक योग्य की अयोग्य ?
 - ७) मराठी कवितेचा नायक : मंगेश पाडगांवकर
- सदर स्पर्धेमध्ये ४५ स्पर्धकांनी सहभाग नोंदवला. या

स्पर्धेत प्रथम क्रमांकासाठी रु. ३,०००/- प्रमाणपत्र व स्मृतिचिन्ह, द्वितीय क्रमांकासाठी रु. २,५००/- प्रमाणपत्र व स्मृतिचिन्ह, तृतीय क्रमांक रु. २,०००/- प्रमाणपत्र व स्मृतिचिन्ह देण्यात आले.

सदर कार्यशाळेचे उद्घाटन कृषि उत्पन्न बाजार समितीचे सभापती मा. मदनसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख डॉ. विश्वनाथ आवड, कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डॉ. चंद्रशेखर ताटे, प्रा. दादासाहेब कोकाटे व प्रा. डॉ. चंकेश्वर लोंढे, परीक्षक स्वामीराज भिसे, रोहित देशमुख उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. डॉ. विश्वनाथ आवड यांनी तर आभार प्रा. डॉ. चंद्रशेखर ताटे यांनी मानले.

युवा चेतना ज्योतीचे स्वागत

सोलापूर विद्यापीठाच्या १३ व्या युवा महोत्सवानिमित्त श्री विठ्ठल एज्युकेशन अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट संचलित कॉलेज ऑफ इंजिनियरिंग या महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या युवा चेतना ज्योतीचे दि. २७/०९/२०१६ रोजी महाविद्यालयात स्वागत करण्यात आले.

राष्ट्रीय सेवा योजना कार्य प्रसिद्धी सप्ताह

शंकरराव मोहिते विद्यालय, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामार्फत दि. २४ सप्टेंबर २०१६ ते दि. ०२ ऑक्टोबर २०१६ या कालावधीत कार्यप्रसिद्धी सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले होते. या सप्ताहांतर्गत विविध स्पर्धेचे व व्याख्यानांचे आयोजन करून हा सप्ताह मोठ्या उत्साहात साजरा करण्यात आला.

राष्ट्रीय सेवा योजना दिवस

दि. २४ सप्टेंबर २०१६ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना दिवस साजरा करण्यात आला. सुरुवातीस कार्यप्रसिद्धी सप्ताहाचे उद्घाटन प्राचार्य डॉ. आबासाहेब देशमुख यांच्या हस्ते करण्यात आले. त्यांनी याप्रसंगी विद्यार्थ्यांना राष्ट्रीय सेवा योजनेचे महत्त्व सांगितले व भविष्यातील आव्हानांची जाणीव करून दिली. यावेळी संमोहन तज्ज्ञ डॉ. क्रांतीदिप लोंढे यांनी विद्यार्थ्यांना मानसिक आजाराविषयी मार्गदर्शन केले व

विद्यार्थ्यांना सहभागी करून संमोहनाची प्रात्यक्षिके सादर केली. या कार्यक्रमास विद्यार्थी, प्राध्यापक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

रांगोळी स्पर्धा

दि. २५ सप्टेंबर २०१६ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यप्रसिद्धी सप्ताहांतर्गत महाविद्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीसमोर रांगोळी स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. स्वच्छ व स्वस्थ भारत, स्त्री-भ्रुण हत्या, पर्यावरण जनजागृती, व्यसनमुक्ती, अंधश्रद्धा निर्मूलन, मतदान जनजागृती या विविध विषयावर आधारीत २५ विद्यार्थ्यांनी आपल्या मनातील विचार रांगोळीच्या माध्यमातून प्रकट केले व समाजाचे प्रबोधन रांगोळीच्या माध्यमातून करण्याचे काम केले.

स्पर्धेचा निकाल :-

- प्रथम - कु.हेंबाडे भाग्यश्री सत्यवान, बी.एस्सी.२
द्वितीय - कु.मिटकल मयुरी महावीर, बी.एस्सी.२
तृतीय - कु.काळे सुप्रिया अनिल, बी.ए.२
(विभागून) कु.भोसले अक्षदा राजकुमार, बी.एस्सी.१
उत्तेजनार्थ - कु.लॉडे शिल्पा बाळू, बी.एस्सी.१
श्री.भजनावळे निरंजन कृष्णा बी.ए.१

वक्तृत्व स्पर्धा

दि.२६ सप्टेंबर २०१६ रोजी वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आली. या स्पर्धेत एकूण १५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

स्पर्धेचा निकाल -

- प्रथम - कु.साबळे स्वप्नाली शिवाजी बी.एस्सी.१
(विभागून) - कु.जाधव स्वप्नाली दिलीप, बी.कॉम.
द्वितीय - कु.वाघ मयुरी अनिल, बी.एस्सी.२
(विभागून) - श्री.उबाळे योगीराज महादेव, बी.ए.१
तृतीय - कु.पवार निकिता रमेश, बी.एस्सी.२

निबंध स्पर्धा

दि. २७ सप्टेंबर २०१६ रोजी रांगोळी स्पर्धेतील विषयास अनुसरून निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. विविध विषयांतर्गत विद्यार्थ्यांनी आपले विचार संबंधित निबंधात मांडले. त्यामुळे त्यांच्या विचारांना चालना मिळाली. या स्पर्धेत एकूण १६ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

स्पर्धेचा निकाल :-

- प्रथम - कु.नवगिरे राधिका नागनाथ बी.ए.२

- द्वितीय - कु.मिटकल मयुरी महावीर, बी.एस्सी.२
तृतीय - कु.पाटील संजिवनी जयवंत, बी.ए.२
(विभागून) - कु.हेंबाडे भाग्यश्री सत्यवान, बी.एस्सी.२
उत्तेजनार्थ - कु.काळे सुप्रिया अनिल, बी.ए.१
(विभागून) - कु.पवार निकिता रमेश, बी.एस्सी.२

घोषवाक्य स्पर्धा

दि. २८ सप्टेंबर २०१७ रोजी घोषवाक्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेसाठी रांगोळी स्पर्धेसाठी ठेवण्यात आलेल्या विषयावर घोषवाक्य स्पर्धा घेण्यात आली. या स्पर्धेतून उत्कृष्ट घोषवाक्य असणाऱ्या विद्यार्थ्यांमधून प्रथम तीन क्रमांक काढण्यात आले.

- प्रथम - कु.नवगिरे राधिका नागनाथ, बी.ए.२
द्वितीय - कु.पवार निकिता रमेश, बी.एस्सी.२
तृतीय - कु.शेख मुमताज चाँद, बी.ए.२
उत्तेजनार्थ - कु.वाघमारे रूपाली दत्तात्रय, बी.कॉम.२

प्लॅस्टिक कचरा निर्मूलन

दि. २९ सप्टेंबर २०१६ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी महाविद्यालयाच्या परिसरातील प्लॅस्टिक कचरा निर्मूलन करण्यात आले.

प्रकल्प भेट :-

दि.३० सप्टेंबर २०१६ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यप्रसिद्धी सप्ताहांतर्गत आदर्श गाव राळेगणसिद्धी व आदर्श ग्रामपंचायत हिवरेबाजार या गावांना प्रकल्प भेटीचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी प्रकल्प भेटीत जलसंधारण, वनराई बंधारे (सी.सी.टी.) सलग समतल चर, पाणलोट विकास कार्यक्रम, जलपुर्नभरण इत्यादी गोष्टींची पाहणी करून माहिती घेण्यात आली. तसेच ज्येष्ठ समाजसेवक आण्णा हजारे यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले व विद्यार्थ्यांनी व प्राध्यापकांनी विचारलेल्या प्रश्नांना उत्तरे दिली आणि चर्चा केली. त्याचबरोबर आदर्श ग्रामपंचायत हिवरेबाजार या गावास भेट देऊन गावाची पाहणी केली व उपस्थित विद्यार्थी व कार्यक्रम अधिकारी यांना श्री.मोहन चत्तर यांनी आदर्श गावाची यशोगाथा सांगितली.

श्रमदान

दि. ०१ ऑक्टोबर २०१६ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी महाविद्यालय परिसरातील स्वच्छता करून

प्लास्टिक कचरा निर्मूलन केले. परिसरातील गाजर गवत निर्मूलन केले. महाविद्यालय परिसरात केलेल्या वृक्षारोपनाची निगा राखण्याच्या दृष्टीने व्यवस्था केली. समाजाला स्वच्छतेचे महत्त्व पटवून देत स्वच्छ व स्वस्थ भारताची जाणीव करून एक आदर्श निर्माण केला.

महात्मा गांधी जयंती व आंतरराष्ट्रीय अहिंसा दिवस

दि.०२ ऑक्टोबर २०१६ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजनेमार्फत महात्मा गांधी, लालबहादूर शास्त्री जयंती व आंतरराष्ट्रीय अहिंसा दिवस साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख उपस्थित होते. त्यांनी आपल्या मनोगतातून महात्मा गांधीचे कार्य हे सत्य, अहिंसा व सहिष्णुता या तीन तत्वांवर आधारीत असून जय जवान, जय किसान या तत्त्वाला अनुसरून लालबहादूर शास्त्री यांचे भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यातील योगदान स्पष्ट केले.

यावेळी आंतरराष्ट्रीय अहिंसा व ज्येष्ठ समाजसेवक आण्णा हजारे यांच्या कार्यावर आधारित ज्ञानाचा सूर्योदय ही चित्रफित दाखविण्यात आली.

सदर राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यप्रसिद्धी सप्ताहाचे आयोजन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा.डॉ.चंद्रशेखर ताटे, प्रा.दादासाहेब कोकाटे, प्रा.डॉ.चंकेश्वर लोंढे व राष्ट्रीय सेवा योजनेतील स्वयंसेवकांनी विशेष परिश्रम घेतले.

मौलाना अब्दुल कलाम आझाद जयंती

दि.११/११/२०१६ रोजी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने मौलाना अब्दुल कलाम आझाद यांची जयंती राष्ट्रीय शिक्षण दिन म्हणून मोठ्या उत्साहात साजरी करण्यात आली. यावेळी आझाद यांच्या विचारांची स्मृती विद्यार्थ्यांना करून देण्यात आली. यावेळेस महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांच्या हस्ते प्रतिमा पूजन करून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

संविधान दिवस

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने दि. २६/११/२०१६ रोजी महाविद्यालयात संविधान दिवस साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाप्रसंगी महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थ्यांना संविधानाविषयी माहिती देण्यात आली व संविधानाचे वाचन करण्यात आले. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

वाहतूक सुरक्षा सप्ताह

दि.०४ जानेवारी २०१७ रोजी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना, राष्ट्रीय छात्र सेना व अकलूज पोलिस स्टेशन, अकलूज यांच्या संयुक्त विद्यमाने वाहतूक सुरक्षा सप्ताह साजरा करण्यात आला. यावेळी सहाय्यक मोटार वाहन निरीक्षक मा.श्री.जाविद शिकलगार, मा.श्री.रामदास कुलकर्णी, अकलूज पोलिस स्टेशनचे सहाय्यक पोलिस निरीक्षक मा.श्री.राजेश राठोड, प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख उपस्थित होते. उपस्थित मान्यवरांनी आपल्या मनोगतात वाहतूक सुरक्षा विषयी विद्यार्थ्यांना सविस्तर मार्गदर्शन केले. तसेच वाहतूकीच्या नियमांची माहिती देऊन प्रत्येक गोष्टीतील निष्काळजीपणा अपघातास कशा पद्धतीने कारणीभूत ठरतो विषयी सविस्तर मार्गदर्शन केले. रस्ते अपघातात झालेली जिवीतहानी ही संबंधिताची चूक असो वा नसो ती अपरिमीत अशी हानी होते. याविषयी शास्त्रीय भाषेतून विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या उदाहरणातून मार्गदर्शन केले. गाडी चालविताना हेल्मेट सक्तीचे असावे. सिट बेल्ट लावलेला असावा. गाडीचा वेग मर्यादित असावा याविषयी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ.चंद्रशेखर ताटे यांनी तर आभार श्री.नंदकुमार गायकवाड यांनी मानले. सूत्रसंचलन कु.सायली घोडके व कु.स्वाती सिद यांनी केले. यावेळी डॉ.बी.आर.कर्च, प्रा.दादासाहेब कोकाटे, डॉ.चंकेश्वर लोंढे, प्रा.तानाजी महाडीक, प्रबंधक श्री.शब्बीर शेख उपस्थित होते.

मकर संक्रांत, पारंपरिक दिवस व सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील जयंती कार्यक्रमाचे आयोजन

महाविद्यालयात दिनांक १४ जानेवारी २०१७ रोजी मकर संक्रांतीनिमित्त राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून तिळगूळ वाटपाचा कार्यक्रम घेण्यात आला. याच दिवशी संस्थेचे

संस्थापक सहकार महर्षि शंकरराव मोहिते-पाटील यांची जयंती मोठ्या उत्साहात साजरी करण्यात आली. या जयंती कार्यक्रमाच्या निमित्ताने महाविद्यालयात पारंपरिक दिवस साजरा करण्यात आला. यावेळी विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी पथनाट्य, एकपात्री प्रयोग, दांडपट्टा, तलवारबाजी, शेतकरी गीत, स्वच्छ व स्वस्थ भारत अभियानावर आधारित नाटक इत्यादी प्रात्यक्षिके सादर करण्यात आली. या कार्यक्रमात महाविद्यालयातील सर्वच विद्यार्थ्यांनी मोठ्या उत्साहाने सहभाग नोंदवला.

दि. १४ जानेवारी २०१७ पारंपारिक वेशभूषा स्पर्धा व स्वस्थ भारत अभियान नाटक :

प्रथम क्रमांक सहभागी विद्यार्थी

१. करे राहुल दिपक, बी.ए. २
२. प्रकाळे अंकु नागनाथ, बी.कॉम. ३
३. कु.वाघमारे कोमल दत्तात्रय, बी.कॉम. २
४. दुरणे किरण राजेंद्र, बी.ए. ३
५. करे विकी दिपक, बी.ए. २
६. जाधव सोमनाथ चंद्रकांत, बी.ए. ३
७. कु.स्वाती हनुमंत सिद, बी.ए. २
८. वसान अझद गुलाम, बी.ए. २
९. दुपडे पंकज दिलीप, बी.ए. ३
१०. अनुसे कांतीलाल पंढरीनाथ, बी.कॉम. २
११. केमकर उदय दिलीप, बी.कॉम. २
१२. जगताप कृष्णा शिवाजी, बी.ए. १

मतदार दिवस

दि. २५ जानेवारी २०१७ रोजी महाविद्यालयात महाराष्ट्र शासन व विद्यापीठ परिपत्रकानुसार मतदार दिवस साजरा करण्यात आला. यावेळी मतदानाविषयी मतदार प्रतिज्ञेचे वाचन करण्यात आले. तसेच उपस्थित विद्यार्थ्यांकडून संकल्प पत्र भरून घेण्यात आले. या कार्यक्रमाप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यावेळी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

हुतात्मा दिन

देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी प्राणांपण केलेल्या हुतात्म्यांच्या स्मरणार्थ आदर व्यक्त करण्यासाठी दि. ३० जानेवारी २०१७ रोजी २ मिनिटे मौन स्तब्धता पाळून त्यांना

आदरांजली अर्पण करून हुतात्मा दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे प्राचार्य, प्राध्यापक, शिक्षकेतर सेवक व विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला.

डिजिटल बँकींग जनजागृती अभियान

दि. ३० जानेवारी २०१७ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना व आय.डी.बी.आय. यांच्या संयुक्त विद्यमाने डिजिटल बँकींग जनजागृती अभियान राबविण्यात आले. सदर अभियानासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, आय.डी.बी.आय. बँकेचे अधिकारी श्री.सुनिल लोणकर, श्री.एस.एस.तिवारी यांचे मार्गदर्शन लाभले. अभियानांतर्गत कॅशलेस अर्थव्यवस्था म्हणजे काय? जगात याबद्दलची स्थिती काय आहे. कॅशलेस अर्थव्यवस्थेचे फायदे काय आहेत. नोटाबंदीमुळे निर्माण झालेली स्थिती. तसेच भारत सरकारचे याबद्दलचे सध्याचे धोरण व कॅशलेस व्यवहाराचे विविध पर्याय याविषयी महाविद्यालयातील शिक्षक, शिक्षकेतर सेवक विद्यार्थी यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी आपल्या परिसरातील नागरिक, व्यापारी, विक्रेता, ग्राहक यांना कॅशलेस व्यवहाराचे महत्त्व सांगून प्रत्येक विद्यार्थ्यांने दहा लोकांना डिजिटल बँकींग करण्याविषयी जनजागृती केली. विद्यार्थ्यांनी मोबाईल बँकींग, इंटरनेट बँकींग, चेक, आर.टी.जी.एस., एन.ई.एफ.टी. इत्यादी डिजिटल बँकींग व्यवहाराविषयी जनजागृती केली. डिजिटल बँकींग जनजागृती अभियान यशस्वी करण्यासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी, डॉ.चंद्रशेखर ताटे, प्रा. दादासाहेब कोकाटे, डॉ. चंकेश्वर लोंढे व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवकांनी विशेष परिश्रम घेतले.

पॅरालिगल व्हॉलीटर्स प्रशिक्षण

दि. १० जानेवारी २०१७ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना व माळशिरस तालुका विधी सेवा समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने पॅरालिगल व्हॉलीटर्स प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. सुरुवातीला विधी अधिकारी अॅड.डी.एस.आडत यांनी विधी सेवा समिती यांच्यामार्फत घेण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांबद्दल माहिती दिली. दुसरे सह.दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर मा.श्री.एन.जी.व्यास यांनी विधी स्वयंसेवकांना येणाऱ्या अडचणी जाणून त्यांना वेळोवेळी मार्गदर्शन करण्यात येईल व विधी सेवकांनी आपले काम सातत्याने करत रहावे असे आवाहन केले. सायबर गुन्हे, वीज चोरीचे गुन्हे व अन्य गुन्हे

अथवा कोणताही गुन्हा असो त्यामध्ये चुकीला माफी नाही. मात्र गुन्हे हे सिद्ध होणे आवश्यक आहे असे सांगितले. वरिष्ठ स्तर दिवाणी न्यायाधीश मा.श्री.एस.एस.इंदलकर यांनी विधी स्वयंसेवकांनी कायद्याची माहिती वाडी, वस्त्या व घरोघरी पोहचवण्याचे काम करावे असे आवाहन केले. यावेळी सहाय्यक दिवाणी न्यायाधीश मा.श्री.एस.बी.शेख, न्यायाधीश मा.श्री.जे.एम.अग्निहोत्री, प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख, वकील संघटनेचे सदस्य अॅड.एन.जे.खराडे-पाटील, अॅड.के.व्ही.फरकंडे, अॅड.प्रविण कारंडे व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. शिबीर यशस्वी करण्यासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी व स्वयंसेवकांनी विशेष परिश्रम घेतले.

राष्ट्रीय एकात्मता शिबीर सहभाग

राष्ट्रीय सेवा योजना Ministry of Youth Affairs and Sports, यांचे वतीने Anurag Group of Institutions, Verkatpuram Hyderabad या ठिकाणी शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ चे राष्ट्रीय एकात्मता शिबीर दि.२४/१०/२०१६ ते ३०/१०/२०१६ या कालावधीत आयोजित करण्यात आले होते. या शिबीरात देशातील विविध विद्यापीठातून स्वयंसेवक सहभागी झाले होते. महाविद्यालयातील खालील दोन स्वयंसेविका सोलापूर विद्यापीठाच्या संघात सहभागी झाल्या होत्या.

१. कु.स्वप्नाली दिलीप जाधव, बी.कॉम.२
२. कु.कोमल दत्तात्रय वाघमारे, बी.कॉम.२

राज्यस्तरीय विशेष श्रमसंस्कार शिबीर सहभाग

दि.२७/०२/२०१७ ते ०३/०३/२०१७ या कालावधीत सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर व श्री शिवाजी महाविद्यालय, बार्शी यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित मौजे चारे, ता.बार्शी येथे राज्यस्तरीय विशेष श्रमसंस्कार शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबीरात राज्यातील वेगवेगळ्या विद्यापीठातून स्वयंसेवक सहभागी झाले होते. सदर शिबीरात महाविद्यालयातील खालील ०६ स्वयंसेवकांनी सहभाग नोंदवला.

१. श्री.अनुसे कांतीलाल पंढरीनाथ, बी.कॉम.
२. श्री.जाधव लक्ष्मण सदाशिव, बी.कॉम.२

३. श्री.केमकर उदय दिलीप, बी.कॉम.२
४. श्री.वसान अझर गुलाम, बी.ए.२
५. श्री.वगरे महेश सुग्रीव, बी.एस्सी.१
६. श्री.शिंदे महेश्वर दत्तात्रय, बी.ए.१

शहीद दिन

विद्यापीठाच्या परिपत्रकानुसार दि.२३ मार्च २०१७ रोजी भारताच्या स्वातंत्र्य लढ्यासाठी प्राणाची आहुती देणारे व देशाला पारतंत्र्यातून मुक्त करण्यासाठी अविरत झुंज देताना देशासाठी स्वतःचा देह समर्पित करणारे शहीद भगतसिंग, राजगुरु व सुखदेव यांच्या स्मृती जागृत राहाव्या या करीता दि.२३ मार्च हा त्यांच्या पुण्यतिथीचा दिवस शहीद दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांनी विद्यार्थ्यांना देशाच्या स्वातंत्र्यात त्यांचे योगदान किती महत्वाचे होते हे सांगितले व कार्यक्रमाच्या शेवटी सर्वांनी श्रद्धांजली अर्पण केली.

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ साठी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातील

उत्कृष्ट स्वयंसेवक -

श्री.राहुल दिपक करे, बी.ए.भाग-३

उत्कृष्ट स्वयंसेविका

कु.स्वाती हनुमंत सिद, बी.कॉम.भाग-२

यांची निवड करण्यात आली.

वरील सर्व कार्यक्रम / उपक्रम यशस्वी करण्यासाठी शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.जयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील यांची प्रेरणा व वेळोवेळी मार्गदर्शन लाभले. स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. संग्रामसिंह जयसिंह मोहिते-पाटील, सचिव मा. श्री. अभिजीत रणवरे, सहसचिव मा. श्री. हर्षवर्धन खराडे-पाटील यांचे मार्गदर्शन लाभले. हे सर्व कार्यक्रम यशस्वीपणे पार पाडण्यासाठी कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डॉ. चंद्रशेखर ताटे, प्रा.दादासाहेब कोकाटे, प्रा.चंकेश्वर लोंढे, सर्व स्वयंसेवक, स्वयंसेविकांनी विशेष परिश्रम घेतले.

डॉ. सी.व्ही. ताटे

प्रा. डी.ए. कोकाटे

डॉ. सी. बी. लोंढे

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक अभ्यासकेंद्र राष्ट्रीय सेवा योजना

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाने शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज अभ्यासकेंद्रात ५० विद्यार्थ्यांचे युनिट मंजूर केले आहे. त्यानुसार ५० विद्यार्थ्यांची नोंदणी करून प्रत्यक्ष कार्यवाही सुरू केली. विद्यार्थ्यांमध्ये समाजसेवेची आवड निर्माण व्हावी, श्रमाला प्रतिष्ठा प्राप्त व्हावी, या हेतूने राष्ट्रीय सेवा योजनेअंतर्गत महाविद्यालय परिसरामध्ये विविध उपक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. प्रारंभी दि.१३/११/२०१६ रोजी प्रा.डॉ.मुळीक बी.एस. यांनी विद्यार्थ्यांना उद्बोधनपर मार्गदर्शन केले.

महापुरुषांची जयंती व पुण्यतिथीच्या निमित्ताने १५ जाने. २०१७ रोजी स.म.शंकरराव मोहिते-पाटील यांचे सामाजिक कार्य या विषयावर प्रा.डॉ.बी.एस.मुळीक यांचे व्याख्यान झाले. तसेच स्वामी विवेकानंद यांच्या जयंतीनिमित्त प्रा.शरद कानबुडे यांचे व्याख्यान आयोजित केले. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जयंती दिवशी यशवंतराव चव्हाण एक साहित्यिक या विषयावर केंद्रसंयोजक प्रा.डॉ.मुळीक बी.एस. यांचे व्याख्यान झाले.

आरोग्य चांगले रहावे यासाठी आहार कसा असावा, या विषयी डॉ.एन.एम.म्हेत्रे व श्री.शहानवाज शेख, प्रोटॉक्ट न्यू ट्रीशन अॅडव्हायझर, मुंबई यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन दि.२६/२/२०१७ रोजी करण्यात आले.

मकर संक्रांतीचे औचित्य साधून १५/१/२०१७ रोजी तीळगुळ वाटप समारंभाचे आयोजन करण्यात आले. या वेळी भारतीय संस्कृती या विषयावर प्रा.वरकड एन.यु. यांनी व्याख्यान दिले.

दि.१२/३/२०१७ रोजी यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृतिदिनानिमित्त व्यक्तिमत्त्व विकास कार्यशाळेचे आयोजन केले. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास व्हावा या अनुषंगाने श्री.विजयकुमार काळे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांनी पर्सनॅलिटी डेव्हलपमेंट या विषयावर मार्गदर्शन केले.

**डॉ. बी.एस. मुळीक
प्रा. व्ही. एस. शिंदे**

सांस्कृतिक विभाग अहवाल

दिनांक २५ जून २०१६ रोजी राजमाता स्वर्गीय रत्नप्रभादेवी मोहिते-पाटील यांची पुण्यतिथी प्राचार्य यांचे हस्ते प्रतिमापूजनाने

साजरी करणेत आली.

दिनांक : २५ जुलै २०१६ रोजी राजमाता स्वर्गीय रत्नप्रभादेवी मोहिते-पाटील यांची जयंती महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांचे हस्ते प्रतिमापूजनाने साजरी करणेत आली.

दिनांक : २८ जुलै २०१६ रोजी सांस्कृतिक विभागाची वार्षिक नियोजन मिटींग प्राचार्यांसमवेत घेण्यात आली व वार्षिक कार्यक्रम उपक्रमांचे नियोजन करून विविध सांस्कृतिक विभागांतर्गत समित्या करून त्याची जबाबदारी सोपविणेत आली.

१ ऑगस्ट २०१६ रोजी लोकमान्य टिळक यांची पुण्यतिथी व लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांची जयंती प्रतिमापूजन करून साजरी करणेत आली आणि सोलापूर विद्यापीठाच्या वर्धापनदिनानिमित्त ध्वजारोहण करणेत आले : हस्ते डॉ.भिमराव लाडगावकर

दिनांक ८ ऑगस्ट २०१६ रोजी महाविद्यालयामध्ये **मोबाईल फोटोग्राफी स्पर्धेचे** आयोजन करण्यात आले. एकूण ४७ विद्यार्थी सहभागी झाले. सहभागी मधून क्रमांक काढण्यात आले व स्वातंत्र्यदिन समारंभाचे त्यांना ट्राफी प्रमाणपत्र देण्यात आली.

प्रथम क्रमांक : प्रसाद संजय पलंगे
विभागून : राजकुमार गुरगुळे
द्वितीय क्रमांक : राहुल करे
विभागून : नितिन साळुंखे
तृतीय क्रमांक : सोमनाथ जाधव
विभागून : सौरव कांबळे

दिनांक १५ ऑगस्ट २०१६ रोजी भारतीय स्वातंत्र्यदिन ध्वजारोहण करून साजरा करण्यात आला.

दिनांक २०/८/२०१६ रोजी **राज्यस्तरीय व्यक्तीमत्त्व विकास कार्यशाळेचे** आयोजन करणेत आले. यामध्ये १४२ विद्यार्थी व विद्यार्थीनी सहभागी झालेले होते.

उद्घाटन समारंभ मा. श्री. मदनसिंह मोहिते-पाटील (सभापती कृषी उत्पन्न बाजार समिती), अकलूज यांचे हस्ते झाला.

प्रथम सत्र : मार्गदर्शन डॉ.राजेंद्र दास सर
विषय : वक्तृत्व कला व सभाशास्त्र या विषयांवर
द्वितीय सत्र : डॉ.जर्जा काझी
विषय : व्यक्तीमत्त्व विकास

दिनांक २०/०८/२०१६ रोजी सहकार महर्षी शंकरराव मोहिते-पाटील राज्यस्तरीय वक्तृत्व करंडक स्पर्धा घेण्यात आल्या. सदर स्पर्धेत महाराष्ट्रातून ४८ स्पर्धक सहभागी झाले होते. स्पर्धेचा निकाल खालीलप्रमाणे -

प्रथम क्रमांक - प्रशांत ठाकरे, पुणे
- अफसर शेख अहमदनगर
द्वितीय क्रमांक - निखील मगर सिंहगड पुणे व
- स्वप्नील इंगोले चाळीसगाव

तृतीय क्रमांक - आकाश पाटील अकोला व
श्वेता बागदे पुणे

दिनांक २७ व २८ ऑगस्ट २०१६ रोजी
महाविद्यालयाचे वतीने राज्यस्तरीय कथा, पटकथा, कॅमेरा,
दिग्दर्शन, अभिनय या विषयांच्या संदर्भात दोन दिवसीय
राज्यस्तरीय कार्यशाळेचे आयोजन करणेत आले.

या कार्यशाळेत अभिनेता व दिग्दर्शक डॉ.दिलीप घारे,
अभिनेता व लेखक डॉ.सुधिर निकम, लेखक प्रा.डॉ.अशोक
बंडगर व कॅमेरामन प्रीतेश गावंडे यांनी वरील विषयांवर २ दिवस
मार्गदर्शन केले ११६ जणांनी सहभाग नोंदविला.

दिनांक २ ऑक्टोबर ते ५ ऑक्टोबर २०१६ या
कालावधीत सोलापूर विद्यापीठाचा युवा महोत्सव स्वेरी
इंजिनियरिंग कॉलेज या ठिकाणी झाला. यामध्ये महाविद्यालयास
जनरल चॅम्पीयनशिप तृतीय क्रमांकाचा पुरस्कार मिळाला.

संपूर्ण निकाल पुढीलप्रमाणे -

१. शोभायात्रा : द्वितीय क्रमांक
२. लघूनाटिका : तृतीय क्रमांक
३. मुकनाट्य : प्रथम क्रमांक
४. मराठी वक्तृत्व : प्रथम क्रमांक
५. हिंदी वक्तृत्व : द्वितीय क्रमांक
६. नकला : तृतीय क्रमांक
७. एकांकीका : तृतीय क्रमांक
८. पथनाट्य : द्वितीय क्रमांक
९. फोक ऑर्केस्ट्रॉ : द्वितीय क्रमांक
१०. मातीकाम : प्रथम क्रमांक
११. व्यंगचित्र : द्वितीय क्रमांक
१२. तालवाद्य : द्वितीय क्रमांक
१३. उत्कृष्ट संघव्यवस्थापक तृतीय क्रमांक :
डॉ.विश्वनाथ आवड
१४. सर्वसाधारण विजेतेपद : तृतीय

पश्चिम विभागीय युवा महोत्सव दिनांक ६ जानेवारी
ते १० जानेवारी २०१७ रोजी गणपती विद्यापीठ म्हैसाना गुजराथ
या ठिकाणी संपन्न झाला. यामध्ये महाविद्यालयाचे विद्यार्थी
समाधान वाघमोडे व अक्षय सहभागी झालेले होते.

पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्रालय महाराष्ट्र राज्य
आयोजित स्वच्छता मित्र वक्तृत्व करंडक स्पर्धा २०१६-१७
मध्ये महाविद्यालयाची विद्यार्थीनी कु.स्वप्ना शिवाजी साबळे
बी.एसी.भाग-१ हिचा तालुकास्तरावर द्वितीय क्रमांक आल्यामुळे
५००० रुपये रोख पारितोषिक मिळाले व जिल्हास्तरीय स्पर्धेसाठी
निवड झाली.

दिनांक ७ जानेवारी २०१७ रोजी प्रताप क्रीडा मंडळ
समूह नृत्य स्पर्धा सहभाग व प्रासंगिक नृत्य प्रकार खुला गटामधे

प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक व १५०० रु. रोख रक्कम मिळाले.

दिनांक १४ जानेवारी २०१७ रोजी सहकार महर्षि
शंकरराव मोहिते-पाटील यांची जयंती प्रतिमापूजन करुन साजरी
करणेत आली व पारंपारीक दिन साजरा करणेत आला.

दिनांक २६ जानेवारी २०१७ रोजी शिक्षण प्रसारक
मंडळाचे वतीने भारतीय प्रजासत्ताक दिन राजपथ समारंभामध्ये
२६ कलाकारासमवेत युद्धनौका विक्रांत या विषयाचे उत्कृष्ट
सादरीकरण केले.

४ व ५ मार्च २०१७ रोजी सांस्कृतिक विभागातील
विद्यार्थ्यांची दोन दिवसीय सहल प्रतापगड, श्रीवर्धन व जंजीरा या
ठिकाणी आयोजित केलेली होती.

डॉ. व्ही. एम. आवड

राष्ट्रीय छात्रसेना विभाग

महाविद्यालयीन शिक्षणासोबत तरुणाईच्या
व्यक्तीमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास होण्याच्या दृष्टीने राष्ट्रीय
छात्रसेनेच्या माध्यमातून एकता आणि अनुशासन या
ब्रिदवाक्यास केंद्रबिंदू मानून सैनिकी प्रशिक्षण दिले जाते. राष्ट्रीय
छात्रसेनेच्या तीन वर्षांच्या प्रशिक्षण कालावधीत सहभागी
झालेल्या छात्रसैनिकास सैनिकी प्रशिक्षणासोबत स्वयंशिस्त
आत्मविश्वास, एकता आणि बंधुभाव तसेच सामाजिक
बांधिलकीच्या भावनेची जोपासना करुन त्यांच्या भावी
आयुष्यात एक आदर्श नागरिक बनविण्याच्या दृष्टीने बहुमोल
कार्य केले जाते.

गतवर्षाच्या प्रशिक्षण वर्षाचा बी. प्रमाणपत्र परिक्षेचा ९०
टक्के आणि सी प्रमाणपत्र परिक्षेचा ८२ टक्के निकाल लागला.

चालू प्रशिक्षण वर्षाकरिता प्रथमवर्ष १८ मुले, २२
मुली, द्वितीय वर्षाकरिता २५ मुले २५ मुली तृतीय वर्षाकरिता
११ मुले आणि ०४ मुलींची नावनोंदणी करण्यात आली.

१५ ते २४ जून २०१६ रोजी सोरेगांव येथील
एस.आर.पी.एफ. च्या भव्य प्रांगणामध्ये ३८ महाराष्ट्र एन.सी.सी.
बटालीयन सोलापूर यांनी आयोजित केलेल्या वार्षिक प्रशिक्षण
शिबीरामध्ये महाविद्यालयातून २० मुले आणि १० मुली सहभागी
होऊन त्यामध्ये विविध प्रकारच्या घेण्यात आलेल्या स्पर्धेमध्ये
मुली प्रथम आणि मुलांच्या चमुस द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक
मिळाले.

२१ जून २०१६ रोजी सकाळी ७.०० ते ८.०० या
कालावधीत महाविद्यालयाच्या खाशाबा जाधव इनडोअर
स्टेडीयममध्ये ३५० मुलामुलींनी आंतरराष्ट्रीय योगादिन साजरा
केला. सदरच्या राष्ट्रीय उपक्रमात ३५१ विद्यार्थ्यांनी सहभाग
नोंदवला.

१० ते १९ जुलै रोजी सोलापूर सोरेगांव मध्ये आयोजित ATC+TSC कॅम्पकरिता १७ मुले आणि १३ मुलांची निवड करण्यात येऊन त्यामधून ८ मुले आणि ५ मुलींची विभागीय पातळीवरील TSC कॅम्पकरिता अभिनंदनीय निवड झाली.

दिनांक २०-२९ जुलै या कालावधीत पुणे येथे झालेल्या आरडीसी अंतर्गत थलसैनिक कॅम्प विभागीय पातळीवर घेण्यात आला. तेथे सहभागी झालेल्या ८ मुलांचेमधून अशोक शेंडगे आणि मुलींच्या मधून आम्रपाली झेंडे हिची राज्यपातळीवरील रायफल शुटींगकरिता अभिनंदनीय निवड झाली.

आर.डी.सी. अंतर्गत २७ सप्टेंबर ते ०६ ऑक्टोबर या कालावधीत पुणे येथे विभागीय पातळीवरील झालेल्या संचलन स्पर्धेकरिता आपल्या महाविद्यालयातून ७ मुले आणि ५ मुलींची निवड करण्यात आली होती. त्यामधून महेश मदन आणि मुलींमधून ऐश्वर्या वाघमारे हिची राज्यपातळीवरील संचलन स्पर्धेकरिता अभिनंदनीय निवड झाली.

नोव्हेंबर-डिसेंबर २०१६ मध्ये म्हैसूर येथे झालेल्या अखिल भारतीय पातळीवरील राष्ट्रीय एकात्मता शिबीराकरिता आपल्या महाविद्यालयाच्या सिनिअर डिव्हीजन बॉईजमधून सिनिअर अंडरऑफिसर नंदकुमार गायकवाड, ज्युनिअर अंडर ऑफिसर महेश मदन, ज्युनिअर अंडर ऑफिसर संग्राम मिसाळ कार्पोरल विनायक कदम आणि कार्पोरल अतूल कोळी यांची तर सिनिअर विंग गल्स मधून सार्जेंट अक्षता गळवे, सार्जेंट स्वरांजली नाळे आणि ज्युनिअर अंडर ऑफिसर रुपाली जाधव हीची महाराष्ट्राच्या संघामध्ये अभिनंदनीय निवड झाली.

दिनांक ७ डिसेंबर २०१६ रोजी सालाबादप्रमाणे आमच्या SD Boys आणि SW Girls या दोन्ही एन.सी.सी.छात्र सैनिकांनी ध्वजदिन साजरा केला आणि सदरचे दिवसी ध्वजनिधी संकलनाची फेरी काढून अकलूज आणि अकलूज परिसरातील नागरिकांचेकडून यथाशक्ती ध्वज निधीचे संकलन करून जमा झालेला एकूण वीस हजार एकशे एकोनव्वद रुपयाचा निधी ३८ महाराष्ट्र एन.सी.सी. बटालीयन सोलापूर येथील कार्यालयात जमा करून राष्ट्रीय उपक्रमास हातभार लावला.

९ डिसेंबर २०१६ रोजी महाविद्यालयामध्ये व अकलूज परिसरामध्ये रक्तदानाचे महत्त्व विशद करून आमच्या सर्व छात्रसैनिकांनी भव्य रॅलीचे आयोजन करून ती विसर्जित झाल्यानंतर ५१ छात्र सैनिकांना रक्तदान करून सामाजिक सेवा केली आहे.

महाराष्ट्र शासनार्फत सन २०१७-१८ हे साल सहकार महर्षी शंकरराव नारायणराव मोहिते-पाटील यांचे

जन्मशताब्दी वर्ष साजरे करण्याचे घोषित केल्यामुळे महर्षी शंकरराव मोहिते-पाटील जन्मशताब्दी वर्षाच्या सुरुवातीलाच २६ जानेवारी २०१७ या प्रजासत्ताक दिनानिमित्त अकलूज शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.जयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील यांनी दिल्लीच्या धर्तीवरती मिनी राजपथ परेडचे आयोजन करून शताब्दी वर्षाचा पहिलाच भव्य कार्यक्रम करण्याचे ठरविले. त्यामुळे मिनी राजपथ परेडचा मुख्य गाभा म्हणजे शानदार संचलन आणि त्याकरीता अगदी एक ते दिड महिने आमच्या दोन्ही विभागातील छात्रसैनिकांनी संचलनाच्या सरावासाठी कंबर कसली आणि उत्कृष्ट नियोजित कार्यक्रमांमध्ये शानदार संचलनाकरीता प्रथम आणि द्वितीय स्थान पटकाविण्याचा मान आमच्या SD Boys आणि SW Girls या दोन्ही पथकांनी मिळवला. २६ जानेवारीच्या प्रजासत्ताक दिनादिवशी ३८ महाराष्ट्र एनसीसी बटालीयनचे कमांडींग ऑफिसर कर्नल विकास कोल्हे आणि पुणे विभागाचे एनसीसी ग्रुप कमांडर ब्रिगेडियर सुनिल बोधे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत लोकसभा सदस्य ना.मा.विजयसिंह शंकरराव मोहिते-पाटील यांचे शुभहस्ते ध्वजारोहणाचा सोहळा पार पाडण्यात आला.

सदर सोहळ्यामध्ये राष्ट्रीय ध्वजास मानवंदना आणि शानदार संचलन करून प्रमुख पाहुण्यांना मानवंदना दिली. या दिमाखदार सोहळ्यामध्ये उत्कृष्ट आणि शानदार संचलन हे सर्व प्रेक्षकांच्या कौतुकाचा विषय होता.

स्वच्छ भारत अभियानांतर्गत महाविद्यालय परिसराची स्वच्छता करण्याचा उपक्रम तसेच वाहतूक सप्ताहानिमित्त वहातुकीचे नियम कसे पाळावेत याकरिता भव्य रॅली काढून सर्व नागरिकांचे लक्ष वेधून घेतले.

२०-२९ जानेवारी २०१७ या कालावधीत पुणे येथे दिधी या कॅन्टॉनमेंट परिसरात राज्यस्तरावरील अटॅचमेंट वुईथ रेग्यूलर आर्मी अशा अर्मी अटॅचमेंट कॅम्पकरिता आपल्या महाविद्यालयामधून सार्जेंट विशाल पिसे, कार्पोरल गणेश थोरात, कार्पोरल राज गोरे आणि कार्पोरल महेश वगरे या चौघांची आपल्या महाविद्यालयातील पुणे विभागामार्फत निवड झाली होती.

सालाबाद प्रमाणे ८-९ फेब्रुवारी २०१७ मध्ये झालेल्या बी प्रमाणपत्र परिक्षेस ३० मुले आणि २५ मुली पात्र ठरले. तसेच १८-१९ फेब्रुवारी २०१७ रोजी सोलापूर येथे घेण्यात आलेल्या एन.सी.सी. सी प्रमाणपत्र परीक्षेस आपल्या महाविद्यालयाचे १४ मुले आणि ५ मुली पात्र ठरले.

गतीवर्षी झालेल्या सी प्रमाणपत्र परीक्षेस बसून सर्वाधिक गुण मिळवत आपल्या महाविद्यालयातील ज्युनिअर अंडर ऑफिसर यशोदिप पोतलकर आणि सिनिअर

शंकरराव मोहिते महाविद्यालय, अकलूज

अंडरऑफिसर नंदकुमार गायकवाड या दोघांना अ श्रेणीसह बटालीयनमध्ये अनुक्रमे प्रथम आणि द्वितीय क्रमांकाचे मानकरी ठरले आहेत.

ऑगस्ट सप्टेंबर २०१६ मध्ये महाविद्यालयाच्या परिसरात विविध प्रकारची १०१ वृक्ष लागवड एन.सी.सी. छात्र सैनिकांचे मार्फत करून समाजसेवेचे कार्य केले.

प्रा. डॉ.बी.आर.कर्वे

मराठी विभाग

मराठी वाड.मय मंडळ अहवाल

महाविद्यालयातील मराठी विभागांतर्गत मराठी वाड्मय मंडळाच्या वतीने सन २०१६-१७ वर्षामध्ये मराठी विभागातील विद्यार्थ्यांसाठी व मराठी भाषा विकास व संवर्धनासाठी विविध उपक्रम राबविण्यात आले. यामध्ये मराठी भाषेबद्दल गटचर्चा, काव्यवाचन, वक्तृत्व स्पर्धा, व्याख्याने, मनोरंजनातून प्रबोधन उपक्रम, मराठी प्राचीन संस्कृतीचे दर्शन आदी उपक्रम राबविण्यात आले. ते पुढीलप्रमाणे

मातृ भाषा प्रसिद्धी सप्ताह

महाविद्यालयामध्ये मराठी भाषा या मातृभाषेचे वैभव आजच्या मराठी भाषिकांना कळावे या उद्देशाने १ जाने.२०१७ ते १० जाने. २०१७ या काळात आणि मातृभाषा विविध उपक्रम राबवून कार्यक्रमाची प्रसिद्धी जिल्हा दैनिकामध्ये देण्यात आली. दिनांक १० जाने.२०१७ रोजी ह.भ.प.शेंडे महाराज यांच्या भारुडाचा कार्यक्रम महाविद्यालयामध्ये सादर करण्यात आला. या कार्यक्रमप्रसंगी संत नामदेव, संत एकनाथ, संत तुकाराम यांच्या अभंग, गौळणी व भारुड या काव्यप्रकाराचे सादरीकरण

करून प्राचीन मराठी भाषेचे वैभव विद्यार्थ्यांना माहिती करून दिली. याप्रसंगी डॉ.दत्तात्रय बारबोले, डॉ.रमेश इंगळे यांनी मातृभाषेची महती सांगितली.

जागतिक मराठी भाषा दिन

सोलापूर विद्यापीठ व महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने कवी कुसुमाग्रज तथा वि.वा.शिरवाडकर यांचा २७ फेब्रुवारी हा जन्म दिवस जागतिक मराठी भाषा दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. या दिनानिमित्त प्राचार्य डॉ.आबासाहेब देशमुख यांचे मराठी भाषा व आपली संस्कृती या विषयावर दि.२७/२/२०१७ रोजी व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. या दिनाचे औचित्य साधून महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांकडून मराठी भाषेतील म्हणी, उखाणे, वाक्यप्रचार, प्राचीन शब्द यांचे संकलन करण्यात आले. तसा अहवाल विद्यापीठाकडे व महाराष्ट्र शासनाकडे पाठविण्यात आला. या कार्यक्रमप्रसंगी काव्यवाचन, आधुनिक म्हणी, कवी कुसुमाग्रज तथा वि.वा.शिरवाडकर यांच्या नटसम्राट नाटकाचे वाचन करण्यात आले.

मराठी ग्रंथ प्रदर्शन

दि. २७/२/२०१७ रोजी कवी कुसुमाग्रज तथा वि.वा.शिरवाडकर यांच्या जयंतीनिमित्त व जागतिक मराठी भाषा दिनानिमित्त महाविद्यालयामध्ये रविन्द्रनाथ टागोर, ग्रंथालयाच्या सहकार्याने मराठी विभागाने ग्रंथ प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले. या ग्रंथ प्रदर्शनामध्ये मराठी लेखकांच्या गाजलेल्या विविध ग्रंथांचे काव्यसंग्रहाचे, नाटकाचे भव्य प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले. या ग्रंथ प्रदर्शनास ग्रंथपाल श्री. डी.एस. पाटील, सहाय्यक ग्रंथपाल श्री. डी. डी. सुर्वे यांनी सहकार्य केले.

मराठी विभागाचे वतीने वरील उपक्रम राबविणेत आले. हे उपक्रम राबविणेसाठी मराठी विभागातील प्रा.डॉ.दत्तात्रय बारबोले, प्रा.विनायक सूर्यवंशी, प्रा.जनार्दन परकाळे व विभागातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थिनी सहकार्य केले. यासाठी सोलापूर विद्यापीठाने अर्थ सहाय्य केले.

डॉ. डी. एन. बारबोले